

DET KONGELIGE ARBEIDS-
OG ADMINISTRASJONSDEPARTEMENT

St.prp. nr. 1

(2003–2004)

FOR BUDSJETTERMINEN 2004

Utgiftskapitler: 1–2, 1500–1595, 2445, 2470 og 2541–2543

Inntektskapitler: 4510–4595, 5445–5446, 5470, 5607 og 5704–5705

Innhold

Del I			
Oversikt over Arbeids- og administrasjonsdepartementets budsjettforslag	7	Kap. 4507 Datatilsynet, jf. kap. 1507	40
1	Oversiktstabeller for budsjettet	9	<i>Programkategori 01.10 Fylkesmennene</i>
			41
2	Virkeområde	15	Kap. 1510 Fylkesmannsembetene, jf. kap. 4510
			50
3	Hovedoppgaver og politiske satsinger	16	Kap. 4510 Fylkesmannsembetene, jf. kap. 1510
			51
4	Moderniseringsprogrammet	17	<i>Programkategori 01.20 Fellestjenester</i>
			52
5	Konkurransopolitikken	19	Kap. 1520 Statskonsult, jf. kap. 4520
			53
6	Arbeidsmarkedspolitikken	20	Kap. 4520 Statskonsult, jf. kap. 1520
			58
7	Inntektspolitikk	22	Kap. 1522 Statens forvaltningstjeneste, jf. kap. 4522
			58
8	Arbeidsmiljø og sikkerhet	23	Kap. 4522 Statens forvaltningstjeneste, jf. kap. 1522
			60
9	Omtale av særskilte saker	24	<i>Programkategori 01.30 partistøtte</i>
			62
10	Forskning og utvikling (FoU) ...	29	Kap. 1530 Tilskudd til de politiske partier
			62
11	Sektorovergrepene miljøvernpolitikk	30	<i>Programkategori 01.40 Pensjoner mm.</i>
			64
Del II			
Nærmere om de enkelte budsjettforslagene ..	31	Kap. 1541 Pensjoner av statskassen	66
		Kap. 1542 Tilskudd til Statens Pensjonskasse	66
Programområde 00 Konstitusjonelle institusjoner	33	Kap. 1543 Arbeidsgiveravgift til folketrygden	68
		Kap. 1544 Boliglån til statsansatte	69
<i>Programkategori 00.10 Det kongelige hus</i>	33	Kap. 1546 Yrkesskadeforsikring, jf. kap. 4546	70
Kap. 0001 H.M. Kongen og H.M. Dronningen	34	Kap. 4546 Yrkesskadeforsikring, jf. kap. 1546	71
Kap. 0002 H.K.H. Kronprinsen og H.K.H. Kronprinsessen	34	Kap. 1547 Gruppelivsforsikring, jf. kap. 4547 ..	71
		Kap. 4547 Gruppelivsforsikring, jf. kap. 1547 .	72
Programområde 01 Fellesadministrasjon	35	Kap. 2470 Statens Pensjonskasse	72
		Kap. 5470 Statens Pensjonskasse, jf. kap. 2470	76
<i>Programkategori 01.00 Administrasjon mv.</i>	35	Kap. 5607 Renter av boliglånsordningen til statsansatte	76
Kap. 1500 Arbeids- og administrasjonsdepartementet, jf. kap. 4500	36		
Kap. 1502 Tilskudd til kompetanseutvikling ..	36	<i>Programkategori 01.50 Konkurransopolitik</i>	77
Kap. 1503 Midler til tjenestemannsorganisasjonenes opplærings- og utviklingsarbeid	37		
Kap. 1507 Datatilsynet, jf. kap. 4507	38	Kap. 1550 Konkurransetilsynet, jf. kap.4550 ...	85
		<i>Programkategori 01.60 Statsbygg</i>	90
		Kap. 1580 Bygg utenfor husleieordningen	94
		Kap. 1581 Eiendommer til kongelige formål, jf. kap. 4581	98
		Kap. 4581 Eiendommer til kongelige formål, jf. kap. 1581	99
		Kap. 1582 Utvikling av Fornebuområdet	100
		Kap. 1583 Utvikling av Pilestredet Park, jf. kap. 4583	101
		Kap. 4583 Salg av eiendom i Pilestredet Park, jf. kap. 1583	101
		Kap. 2445 Statsbygg, jf. kap. 5445	102
		Kap. 5445 Statsbygg, jf. kap. 2445	106

Kap. 5446 Salg av eiendom, Fornebu	107	Kap. 1574 Arbeidsforskningsinstituttet, jf. kap. 4574	136
Programområde 19 Arbeidsliv	108	Kap. 1575 Forskning og utredning	137
<i>Programkategori 19.00 Arbeidsmarked</i>	108	Kap. 1577 Norges brannskole, jf. kap. 4577	137
Kap. 1590 Aetat, jf. kap. 4590	121	Kap. 4577 Norges brannskole, jf. kap. 1577	138
Kap. 4590 Aetat, jf. kap. 1590	122	Programområde 33 Arbeidsliv, Folketrygden	139
Kap. 1594 Arbeidsmarkedstiltak, jf. kap. 4594	123	<i>Programkategori 33.30 Arbeidsliv</i>	139
Kap. 4594 Arbeidsmarkedstiltak, jf. kap. 1594	124	Kap. 2541 Dagpenger	139
Kap. 1595 Ventelønn mv., jf. kap. 4595	125	Kap. 2542 Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv., jf. kap. 5704	141
Kap. 4595 Ventelønn, jf. kap. 1595	125	Kap. 2543 Ytelser til yrkesrettet attføring	142
<i>Programkategori 19.10 Arbeidsmiljø og sikkerhet</i>	126	Kap. 5704 Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv., jf. kap. 2542	143
Kap. 1570 Arbeidstilsynet, jf. kap. 4570	129	Kap. 5705 Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs, dagpenger	143
Kap. 4570 Arbeidstilsynet, jf. kap. 1570	130	Forslag til vedtak om bevilgning for budsjetterminen 2004, kapitlene 1-2, 1500-1595, 2445, 2470 og 2541-2543, 4510-4595, 5445-5446, 5470, 5607 og 5704-5705	145
Kap. 1571 Direktoratet for brann- og elsikkerhet, jf. kap. 4571	131		
Kap. 4571 Direktoratet for brann- og elsikkerhet, jf. kap. 1571	132		
Kap. 1572 Petroleumstilsynet	132		
Kap. 4572 Petroleumstilsynet	134		
Kap. 1573 Statens arbeidsmiljøinstitutt, jf. kap. 4573	135		
Kap. 4573 Statens arbeidsmiljøinstitutt, jf. kap. 1573	136		

Figuroversikt

Figur 12.1 Sammenhengen mellom benyttet årsverk og fagdepartementene.	42	Figur 12.3 Sysselsetting, arbeidsstyrke og ukeverk	112
Figur 12.2 Arbeidssøkere	111	Figur 12.4 Kostnadsfordeling under dagpengeordningen	140

DET KONGELIGE ARBEIDS-
OG ADMINISTRASJONSDEPARTEMENT

St.prp. nr. 1

(2003–2004)

FOR BUDSJETTERMINEN 2004

Utgiftskapitler: 1–2, 1500–1595, 2445, 2470 og 2541–2543

Inntektskapitler: 4510–4595, 5445–5446, 5470, 5607 og 5704–5705

*Tilråding fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet av 19. september 2003,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Bondevik II)*

Del I
Oversikt over Arbeids- og
administrasjonsdepartementets budsjettforslag

1 Oversiktstabeller for budsjettet

Utgifter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004	Pst. endr. 03/04
Det kongelige hus					
0001	H.M. Kongen og H.M. Dronningen	89 250	100 850	114 853	13,9
0002	H.K.H. Kronprinsen og H.K.H. Kronprinsessen	9 360	9 665	14 951	54,7
Sum kategori 00.10		98 610	110 515	129 804	17,5
Sum programområde 00		98 610	110 515	129 804	17,5
Administrasjon mv.					
1500	Arbeids- og administrasjonsdepartementet, jf. kap. 4500	258 424	258 865	332 460	28,4
1502	Tilskudd til kompetanseutvikling	23 576	25 000	25 000	0,0
1503	Midler til tjenestemannsorganisasjonenes opplærings- og utviklingsarbeid	146 371	146 378	154 870	5,8
1507	Datatilsynet, jf. kap. 4507	18 522	18 349	21 154	15,3
Sum kategori 01.00		446 893	448 592	533 484	18,9
Fylkesmannsembetene					
1510	Fylkesmannsembetene, jf. kap. 4510	1 016 610	920 693	887 803	-3,6
Sum kategori 01.10		1 016 610	920 693	887 803	-3,6
Fellestjenester					
1520	Statskonsult, jf. kap. 4520	136 218	111 697	125 005	11,9
1522	Statens forvaltningstjeneste, jf. kap. 4522	401 442	343 387	288 070	-16,1
Sum kategori 01.20		537 660	455 084	413 075	-9,2
Partistøtte					
1530	Tilskudd til de politiske partier	255 175	255 967	245 967	-3,9
Sum kategori 01.30		255 175	255 967	245 967	-3,9

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004	Pst. endr. 03/04
Pensjoner m.m.					
1541	Pensjoner av statskassen	15 872	14 926	15 551	4,2
1542	Tilskudd til Statens Pensjonskasse	5 996 043	2 296 665	5 211 100	126,9
1543	Arbeidsgiveravgift til folketrygden	275 945	275 945	275 945	0,0
1544	Boliglån til statsansatte	3 660 075	4 780 000	2 800 000	-41,4
1546	Yrkesskadeforsikring, jf. kap. 4546	66 027	40 000	101 600	154,0
1547	Grupplivsforsikring, jf. kap. 4547	72 552	69 224	72 552	4,8
2470	Statens Pensjonskasse, jf. kap. 5470	-6 722	-5 538	-26 199	373,1
Sum kategori 01.40		10 079 792	7 471 222	8 450 549	13,1
Konkurrans- og prispolitikk					
1550	Konkurransetilsynet, jf. kap.4550	69 881	64 947	87 894	35,3
1560	Pristilskudd	39 979			
Sum kategori 01.50		109 860	64 947	87 894	35,3
Statsbygg					
1580	Bygg utenfor husleieordningen	820 550	933 290	782 130	-16,2
1581	Eiendommer til kongelige formål, jf. kap. 4581	17 045	25 807	67 148	160,2
1582	Utvikling av Fornebuområdet	151 660	125 100	121 637	-2,8
1583	Utvikling av Pilestredet Park, jf. kap. 4583	29 043	26 200	26 138	-0,2
2445	Statsbygg, jf. kap. 5445	1 138 726	78 401	1 233 712	1 473,6
Sum kategori 01.60		2 157 024	1 188 798	2 230 765	87,6
Sum programområde 01		14 603 014	10 805 303	12 849 537	18,9
Arbeidsmarked					
1590	Aetat, jf. kap. 4590	1 925 490	1 809 566	1 936 991	7,0
1594	Arbeidsmarkedstiltak, jf. kap. 4594	3 797 899	4 086 190	4 649 461	13,8
1595	Ventelønn mv., jf. kap. 4595	363 501	440 000	454 000	3,2
Sum kategori 19.00		6 086 890	6 335 756	7 040 452	11,1
Arbeidsmiljø og sikkerhet					
1570	Arbeidstilsynet, jf. kap. 4570	269 753	270 700	275 782	1,9
1571	Direktoratet for brann- og sikkerhet, jf. kap. 4571	126 844	126 500		-100,0

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004	Pst. endr. 03/04
1572	Petroleumstilsynet, jf. kap. 4572			134 556	
1573	Statens arbeidsmiljøinstitutt, jf. kap. 4573	74 346	71 725	72 350	0,9
1574	Arbeidsforskningsinstituttet, jf. kap. 4574	28 286	2 000		-100,0
1575	Forskning og utredning	43 423	50 000		-100,0
1577	Norges brannskole, jf. kap. 4577	40 543	44 244		-100,0
	Sum kategori 19.10	583 195	565 169	482 688	-14,6
	Sum programområde 19	6 670 085	6 900 925	7 523 140	9,0
Arbeidsliv, folketrygden					
2541	Dagpenger	8 268 157	8 023 500	10 710 000	33,5
2542	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv., jf. kap. 5704	604 231	470 000	600 000	27,7
2543	Ytelser til yrkesrettet attføring	7 630 560	8 843 000	10 134 000	14,6
	Sum kategori 33.30	16 502 948	17 336 500	21 444 000	23,7
	Sum programområde 33	16 502 948	17 336 500	21 444 000	23,7
	Sum utgifter	37 874 657	35 153 243	41 946 481	19,3

Inntekter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004	Pst. endr. 03/04
Administrasjon mv.					
4500	Arbeids- og administrasjonsdepartementet, jf. kap. 1500	2 686	611		-100,0
4507	Datatilsynet, jf. kap. 1507	2 935			
	Sum kategori 01.00	5 621	611		-100,0
Fylkesmannsembetene					
4510	Fylkesmannsembetene, jf. kap. 1510	193 044	800	800	0,0
	Sum kategori 01.10	193 044	800	800	0,0
Fellestjenester					
4520	Statskonsult, jf. kap. 1520	50 875	37 017		-100,0

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004	Pst. endr. 03/04
4522	Statens forvaltningstjeneste, jf. kap. 1522	101 665	59 640	18 223	-69,4
	Sum kategori 01.20	152 540	96 657	18 223	-81,1
Pensjoner m.m.					
4546	Yrkesskadeforsikring, jf. kap. 1546	85 792	56 405	58 419	3,6
4547	Gruppelivsforsikring, jf. kap. 1547	26 229	23 933	27 604	15,3
5470	Statens Pensjonskasse, jf. kap. 2470		6 766		-100,0
5607	Renter av boliglånsordningen til statsansatte	784 011	995 440	618 000	-37,9
	Sum kategori 01.40	896 032	1 082 544	704 023	-35,0
Konkurrans- og prispolitikk					
4550	Konkurransetilsynet, jf. kap. 1550	2 147			
	Sum kategori 01.50	2 147			
Statsbygg					
4581	Eiendommer til kongelige formål, jf. Kap. 1581	349	104	108	3,8
4583	Salg av eiendom i Pilestredet Park, jf. kap. 1583	12 511	70 000	70 000	0,0
5445	Statsbygg, jf. kap. 2445	887 235	600 000	710 000	18,3
5446	Salg av eiendom, Fornebu	242 777	383 307	134 451	-64,9
	Sum kategori 01.60	1 142 872	1 053 411	914 559	-13,2
	Sum programområde 01	2 392 256	2 234 023	1 637 605	-26,7
Arbeidsmarked					
4590	Aetat, jf. kap. 1590	146 827	44 356	44 369	0,0
4594	Arbeidsmarkedstiltak, jf. kap. 1594	2 087	11 377	2 841	-75,0
4595	Ventelønn, jf. kap. 1595	28 165	86 000	80 000	-7,0
	Sum kategori 19.00	177 079	141 733	127 210	-10,2
Arbeidsmiljø og sikkerhet					
4570	Arbeidstilsynet, jf. kap. 1570	44 651	20 568	21 251	3,3
4571	Direktoratet for brann- og elsikkerhet, jf. kap. 1571	93 310	96 600		-100,0
4572	Petroleumstilsynet, jf. kap. 1572			52 900	

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004	Pst. endr. 03/04
4573	Statens arbeidsmiljøinstitutt, jf. kap. 1573	10 058	9 000	9 324	3,6
4574	Arbeidsforskningsinstituttet, jf. kap. 1574	13 384			
4577	Norges brannskole, jf. kap. 1577	8 018	7 400		-100,0
	Sum kategori 19.10	169 421	133 568	83 475	-37,5
	Sum programområde 19	346 500	275 301	210 685	-23,5
Arbeidsliv, folketrygden					
5704	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv., jf. kap. 2542	96 013	100 000	90 000	-10,0
5705	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs, dagpenger	41 623	18 000	50 000	177,8
	Sum kategori 33.30	137 636	118 000	140 000	18,6
	Sum programområde 33	137 636	118 000	140 000	18,6
	Sum inntekter	2 876 392	2 627 324	1 988 290	-24,3

Utgifter fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004	Pst. endr. 03/04
01-23	Driftsutgifter	10 938 530	7 076 486	10 048 472	42,0
24-24	Driftsresultat	-152 468	-582 469	-225 153	-61,3
30-49	Nybygg, anlegg mv	2 470 114	1 812 036	2 463 423	35,9
50-59	Overføringer til andre statsregnskaper	120 756	139 015	159 836	15,0
70-79	Overføringer til private	20 833 174	21 928 175	26 590 403	21,3
90-99	Utlån, avdrag mv.	3 664 551	4 780 000	2 909 500	-39,1
	Sum under departementet	37 874 657	35 153 243	41 946 481	19,3

Poster med tittel «kan overføres»

Under Arbeids- og administrasjonsdepartementet blir stikkordet foreslått knyttet til disse postene utenom postgruppe 30-49

			(i 1 000 kr)
Kap.	Post	Betegnelse	Forslag 2004
1502	70	Tilskudd	25 000
1550	22	Flyttekostnader	23 700
1570	22	Flyttekostnader	5 050
1582	21	Spesielle driftsutgifter	2 692
1583	21	Spesielle driftsutgifter	4 550
1594	21	Evaluering, utviklingstiltak mv.	26 981
1594	70	Ordinære arbeidsmarkedstiltak	1 650 939
1594	71	Spesielle arbeidsmarkedstiltak	2 905 740
1594	73	Investeringer i skjermede tiltak	27 050

2 Virkeområde

Fagproposisjonen omfatter fire programområder. Programområde 00 Konstitusjonelle institusjoner, programområde 01 Fellesadministrasjon, programområde 19 Arbeidsliv og programområde 33 Arbeidsliv under folketrygden.

Under programområde 00 Konstitusjonelle institusjoner føres det opp forslag til utgifter for Det kongelige hus.

Programområde 01 Fellesadministrasjon omfatter budsjettene for Arbeids- og administrasjonsdepartementet, Datatilsynet, Fylkesmannsembetene, Statskonsult, Statens forvaltningstjeneste, Statens Pensjonskasse, Konkurran-

setilsynet og Statsbygg. I tillegg omfatter programområde 01 statens tilskuddsordning for partistøtte, tilskuddsmidler avtalt gjennom lønnsforhandlingene i staten samt overføringer til statens pensjonsordninger.

Programområde 19 omfatter budsjettene for Aetat, Arbeidstilsynet, Statens arbeidsmiljøinstitutt og Petroleumsstilsynet. Programområdet omfatter videre arbeidsmarkedstiltak og spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede.

Programområde 33, programkategori 33.10 omfatter Dagpenger, Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs samt Ytelser til yrkesrettet attføring.

3 Hovedoppgaver og politiske satsinger

Arbeids- og administrasjonsdepartementet skal samordne departementenes arbeid med modernisering i offentlig sektor, herunder:

- ha ansvaret for et mest mulig trygt, inkluderende og selvregulerende arbeidsliv, herunder et særskilt ansvar for å bidra til at alle får muligheter til å utfolde seg i arbeidslivet.
- ha et spesielt ansvar for å sørge for at brukernes interesser og rettssikkerhet ivaretas gjennom økt brukerinnflytelse, brukerreting og kvalitetskontroll.
- ha ansvaret for å føre en aktiv konkurransepolitikk for å sikre gode og rimelige varer og tjenester til forbrukerne, og for å fremme effektivitet i næringsliv og forvaltning.
- legge til rette for desentralisering og delegering av ansvar og myndighet i offentlig sektor.
- ha et koordinerende ansvar i departementfelleskapet for organisasjons- og strukturspørsmål.
- ha ansvaret for å rådgi og veilede virksomheter i offentlig sektor innenfor omstilling, ledelse og personalspørsmål, herunder et særskilt ansvar for tilrettelegging av en god personalpolitikk.

4 Moderniseringsprogrammet

Målene

Målene i moderniseringsarbeidet er brukerretting, effektivisering og forenkling.

- Brukerretting innebærer å organisere den tjenesteytende forvaltning ut fra brukernes behov. Brukerne vil være både enkeltpersoner, næringsdrivende og offentlige organer.
- Effektivisering innebærer lavere samlede kostnader for den aktuelle virksomhet, andre virksomheter og for brukerne.
- Forenkling skal gjøre det lettere for brukeren å forholde seg til offentlig sektor.

Brukerretting er det viktigste målet i det videre moderniseringsarbeidet, i tillegg er effektivisering, kostnadseffektivitet og god kostnadskontroll viktige mål.

Programmet

Det er stor bredde i moderniseringsarbeidet. Departementene har i 2002 satt i gang rundt 200 tiltak. Med et så stort omfang er det nødvendig å rette fokus på noen områder. Regjeringen legger følgende hovedområder til grunn:

- Bedre kommunale tjenester med hovedfokus på kommunalt selvstyre.
- Bedre skole, som omfatter reformene i hele utdanningssystemet.
- «Inkluderende arbeidsliv» i vid forstand, som bl.a. omfatter sterkere profil på arbeidet med å samordne arbeid, trygd og sosiale tjenester, intensjonsavtalen om et mer inkluderende arbeidsliv og det offentliges kostnader på området.
- Mer effektiv statlig tjenesteproduksjon, med fokus på økt fristilling som virkemiddel.
- Bedre statsforvaltning, som omfatter delegering, etatsstyring, personalpolitikk og innkjøpspolitikk, økonomiforvaltning og budsjettssystemer.

Bedre kommunale tjenester. Rammefinansiering skal være hovedfinansieringsmodell for kommunesektoren. Økt bruk av konkurranse skal bidra til å gi brukerne bedre og billigere tjenester.

Målet for en bedre skole er å videreutvikle grunnskolen gjennom større lokal frihet, samtidig som den enkeltes rettigheter blir ivaretatt. Det regjeringsoppnevnte utvalget for kvalitet i grunnopplæringen (Kvalitetsutvalet) har levert sin innstilling «I første rekke». Utdannings- og forskningsdepartementet vil legge frem en stortingsmelding om dette.

I kvalitetsreformen for høyere utdanning står ny gradstruktur, tettere oppfølging av studentene, nye eksamens- og evalueringsformer, ny studie støtteordning og økt internasjonalisering.

Målet med «Inkluderende arbeidsliv» er at mennesker i arbeidsfør alder som er helt eller delvis utenfor arbeidslivet og lever av ulike former for offentlige overføringer skal få arbeid. Regjeringen vil derfor:

- Omorganisere velferdsforvaltningen for å få flere i arbeid.
- Gjennomgå dagens støtteordninger for å fjerne eller endre ordninger som bidrar til å passivisere arbeidsstyrken.
- Møte arbeidslivets behov for oppdatert kompetanse, og bygge ned hindre for mobilitet innen utdanning og yrkesliv.

Mer effektiv statlig tjenesteproduksjon oppnås ved større selvstendighet og friere tilknytningsform for statlige tjenesteprodusenter.

Konkurranse mellom tjenesteprodusenter om brukertilpassede løsninger er effektivt og gir kvalitet når brukeren kan velge.

Bedre statsforvaltning skal ivareta brukernes behov på best mulig måte. Dette skjer gjennom desentralisering, delegering og regelverksforenkling.

Rapport

Regjeringens moderniseringsarbeid har til nå i stor grad vært rettet mot effektivisering og forenkling. Samtlige departementer deltar med endringsprosjekter basert på moderniseringsprogrammets mål. Ansvaret for gjennomføringen av de enkelte tiltakene i moderniseringsarbeidet ligger først og fremst i hvert fagdepartement. Det er stor bredde i moderniseringsarbeidet, og i departementene er det satt i gang rundt 200 tiltak som bidrar til å nå

målene om brukerroretting, effektivisering og forenkling. Tiltakene omfatter både departementsinterne og tverrgående prosjekter. I tillegg er det et stort antall moderniseringsprosjekter i gang i underliggende virksomheter og ute i kommunene.

Regjeringen har bl.a. satt i gang arbeid med følgende tiltak under Arbeids- og administrasjonsdepartementets ansvarsområde:

- Program for toppledere i statsforvaltningen og sentrale statlige virksomheter om modernisering og nye lederutfordringer.
- Utvikling av «skreddersydde» lederutviklings tiltak for lokale enheter med et særlig ansvar for service og brukerorientering.
- For å styrke medarbeidernes mobilitet og beredskap for utvikling og omstilling vil Regjeringen ta i bruk ulike virkemidler. Som et ledd i dette er en pilot for bruk av karriereplanlegging startet opp. Hensikten er å stimulere til aktivt medarbeiderskap der den enkelte viser initiativ og tar ansvar for utvikling av egen yrkesrolle og jobbfremtid.
- Arbeids- og administrasjonsdepartementet samarbeider med 18 referansekommuner og bydeler for forsøksvirksomhet, erfaringsutveksling og veiledning. Regjeringen har tildelt disse utviklingsstøtte for 2003 og en evaluering av prosjektet vil komme senere.
- Tilrettelegging av en IKT-infrastruktur som støtter opp under en effektiv og brukerstyrt offentlig sektor, og som også støtter opp under gode lokale løsninger slik at IKT i større grad blir et lokalt ansvar. Regjeringen la frem sin strategi for dette i februar 2003. I første omgang er

Regjeringen gått i gang med å sikre gjenbruk av data i offentlig sektor og å samordne bruken av elektronisk signatur.

- Horisontale nettbaserte læringsnettverk skal bidra til spredning av kunnskap om moderniseringstiltak mellom enheter innen stat og kommune. Dette arbeidet er nå startet opp, i første omgang i de såkalte referansekommunene.
- Arbeidslivslovutvalget legger frem sin innstilling høsten 2003.
- Tjenestemannsloven vil bli gjennomgått med tanke på harmonisering med arbeidsmiljøloven.
- Forslag til ny konkurranselov fremlegges høsten 2003.

OECD gjennomførte vinteren 2002/2003 en såkalt landgjennomgang av Norge på området «regulatory quality and reform». Rapporten fra gjennomgangen ble offentliggjort 2. juni 2003. Arbeids- og administrasjonsdepartementet har påbegynt arbeidet med oppfølgingen av rapportens generelle hovedanbefalinger. Det er igangsatt et tverrdepartementalt arbeid med å styrke kravene til gjennomføring av konsekvensanalyser, vurdere om og i tilfelle hvordan gjennomføringen av konsekvensanalyser kan styrkes med organisatoriske grep, og vurdering av anbefalingen om en overordnet styrings- og reguleringspolitikk. Når det gjelder anbefalingene som retter seg mot enkeltsektorer, må disse vurderes og følges opp av det enkelte fagdepartement. Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil ha en pådriverrolle i å påse at alle deler av rapporten blir vurdert for oppfølging.

5 Konkurranspolitikken

Det er et sentralt mål for Regjeringen å utnytte landets ressurser på en best mulig måte. Både kunnskap og erfaring tilsier at konkurranse er det beste virkemidlet for å oppnå effektiv ressursbruk. I en velfungerende markedsøkonomi vil prisene avspeile hva forbrukerne på marginen verdsetter av ulike varer og tjenester. Samtidig reflekterer prisene grensekostnadene ved å fremskaffe disse produktene. Gjennom konkurranse og priser styres ressursene til sektorer og anvendelser der de på marginen kaster mest av seg. Til sammen fører dette til effektiv (i paretoforstand) utnyttelse av samfunnets ressurser.

I praksis vil imidlertid markeder sjelden eller aldri fungere perfekt. Det vil av ulike grunner alltid være former for markedssvikt og ufullkommenheter som fører til at konkurransen blir begrenset. Dette skyldes blant annet at potensielle konkurrenter står overfor ulike etableringshindringer, og at bedriftene selv kan føre en markedsstrategi som gjør det vanskelig for nykommere å etablere seg. Resultatet blir markedssvikt der pris ikke lenger avspeiler grensekostnad, og dermed får vi heller ikke utnyttelse av ressursene.

Formålet med konkurranspolitikken er å bidra til økt konkurranse og til at bedrifter som har markedsrett, ikke har noe å tjene på å utnytte den. Dette innebærer at konkurranspolitikken må søke å fremme konkurransen der det er markedsdominans, samtidig som virkemidlene må innrettes mot å holde konkurransetrykket tilstrekkelig oppe og motstå fremvekst av markedsdominans på andre områder.

Det er viktig å prioritere konkurransemyndighetenes ressursbruk mot områder der den potensielle gevinsten er størst. Som en hovedregel vil det være i de markeder hvor det er dominerende fore-

tak eller monopolliknende tilstander. Tiltak som fører til at markedsdominansen brytes ved at det etableres bare én eller noen få konkurrenter, vil styrke forbrukernes stilling og gi betydelige samfunnsøkonomiske gevinster. Konkurranspolitikken hovedfokus kan således ikke være å sørge for at alle markeder fungerer perfekt, men bidra til at det ikke er noe å tjene på å opparbeide dominerende stilling eller monopol.

Konkurranspolitikken viktigste virkemiddel er konkurranselovverket. Et regelverk som forbyr skadelige konkurransebegrensninger og inneholder effektive sanksjonsmidler, er nødvendig for å hindre markedsdominans og utøvelse av markedsrett. Regjeringen vil høsten 2003 legge frem forslag til ny lov om konkurranse i ervervsvirksomhet.

Effektiv håndheving av konkurransereglene er imidlertid utilstrekkelig dersom offentlige myndigheter ikke samtidig skaper rammebetingelser som legger til rette for konkurranse. Konkurranspolitikken må derfor favne bredere enn håndhevelse av konkurranseregler overfor næringslivet. Konkurranspolitikk i vid forstand bør rettes inn mot å sikre at konkurransesynet vektlegges på lik linje med andre samfunnshensyn.

Styrking av konkurranspolitikken er nødvendig for at Regjeringens målsetning om delegering og desentralisering av ansvar og myndighet ikke munner ut i en ren maktforflytning. Konkurranse er et viktig element i å sikre rammevilkår for lokale aktører som gir incitament til økt effektivitet, og dermed en mer velfungerende offentlig sektor.

I denne sammenheng har Regjeringen utarbeidet en handlingsplan for styrking av konkurranspolitikken. Innholdet og oppfølgingen av denne behandles under programkategori 01.50.

6 Arbeidsmarkedspolitikken

Den aktive arbeidsmarkedspolitikken

Arbeidskraft er samfunnets viktigste ressurs, og arbeid er den viktigste sikring mot fattigdom. Høy yrkesdeltakelse og effektiv bruk av arbeidskraften er viktig for å kunne opprettholde og videreutvikle velferdssamfunnet. Dette forutsetter evne til tilpassning og fleksibilitet både hos bedrifter og arbeidstakere. Et inkluderende arbeidsliv som hindrer at personer støtes ut er også viktig, i sær i perioder med relativt sett høy ledighet. Regjeringen vil fortsette arbeidet for at alle med arbeidsevne får anledning til å delta i arbeidslivet.

Regjeringens viktigste bidrag for å redusere arbeidsledigheten er et generelt økonomisk opplegg som forebygger ledighet, og som legger til rette for varige, nye arbeidsplasser.

En aktiv arbeidsmarkedspolitikk skal bidra til at arbeidssøkere hurtigst mulig kommer i arbeid, og at yrkeshemmede føres tilbake til arbeidslivet. Ledige skal stimuleres til aktiv jobbsøking gjennom informasjon, rådgivning og tettere oppfølging av arbeidssøkerne og målrettet tiltaksbruk. Aetat vil legge vekt på oppfølging av arbeidsledige som ikke kommer i arbeid på egen hånd. Aktiv jobbsøking vil motvirke passivitet og øke overgangen til ordinært arbeid. Denne strategien underbygges av bl.a. OECD som konkluderer med at egenaktivitet, forbedret jobbsøking og økt oppfølging er viktige og effektive komponenter i en aktiv arbeidsmarkedspolitikk. En slik strategi vil bidra til bedre koplinger mellom arbeidssøkere og ledige jobber. Langtidsledige, ungdom, innvandrere og yrkeshemmede vil bli prioritert ved inntak på arbeidsmarkedstiltak. De ordinære arbeidsmarkedstiltakene vil ha fokus mot å forebygge og bekjempe langtidsledighet. Aetat vil i 2004 videreutvikle sin rolle som bestiller av tjenester for å kunne gi et bedre tilbud til arbeidsledige og yrkeshemmede. Dette vil også kunne gi en mer effektiv ressursbruk.

For å bedre arbeidsmarkedets virkemåte, vil Regjeringen senere i høst fremme et forslag om endringer i lovverket knyttet til lønnsplikt under permittering og i attføringsregelverket. Forslaget til endringer er presentert under programområde 19 Arbeidsliv.

Inkludering av utsatte grupper på arbeidsmarkedet – avtalen om et inkluderende arbeidsliv

Regjeringen legger stor vekt på å virkeliggjøre målsetningen om et inkluderende arbeidsliv. Regjeringens mål er et arbeidsliv med plass til alle. I de senere årene har vi sett at stadig flere forlater arbeidslivet gjennom langvarig sykemelding, uførepensjonering og førtidspensjonering. Norge har i dag om lag 750 000 mennesker i yrkesaktiv alder som helt eller delvis er utenfor arbeidslivet og som lever av ulike former for offentlige overføringer. En viktig utfordring er å få flest mulig av disse over i inntektsgivende arbeid.

Intensjonsavtalen om et mer inkluderende arbeidsliv (IA-avtalen) er et av flere virkemidler for å skape et arbeidsliv med plass til alle. Avtalen har tre mål: 20 pst. redusert sykefravær fra 2. kvartal 2001 til utgangen av 2005, å få tilsatt langt flere arbeidstakere med redusert funksjonsevne og å øke avgangsalderen fra arbeidslivet. Avtalen løper ut 2005, og skal evalueres høsten 2003. Dersom evalueringen viser at det ikke er mulig å nå de operative mål for avtaleperioden med de avtalte virkemidler, opphører avtalen, med mindre partene blir enige om noe annet. Foreløpige data over sykefravær og sysselsettingsnivå hos funksjonshemmede indikerer at partene er langt fra å nå målene i avtalen. Regjeringen ønsker å videreføre arbeidet for et mer inkluderende arbeidsliv. En partssammensatt gruppe vil legge fram en samlet evalueringsrapport. På bakgrunn av denne vil Regjeringen i samarbeid med partene i arbeidslivet drøfte det videre arbeidet for et inkluderende arbeidsliv. Parallelt med evalueringen som skal skje høsten 2003, har Regjeringen og avtalens øvrige parter tatt initiativ til en gjennomgang av virkemidlene i avtalen. Dette arbeidet kan påvirke i hvilken form IA-avtalen eventuelt videreføres og om det blir behov for å komme tilbake til Stortinget i forbindelse med RNB 2004. Ved utgangen av 2002 arbeidet nær 30 pst. av arbeidstakerne i virksomheter som har inngått IA-avtale. Pr. 5. september 2003 arbeider 44,7 pst. av alle arbeidstakere i IA-virksomheter. Resultatene i ECON-rapport (2003-047) «Inkluderende arbeidslivsvirksomheter – plass til alle» tyder på at virksomhetene mener at det å være IA-virksomhet

har gitt dem et verktøy for å jobbe med sykefraværet som gir gode forutsetninger for å lykkes. ECON-rapporten tyder videre på at virksomhetene i liten grad har fokus på de to andre viktige målene i avtalen.

Inkludere funksjonshemmede

I forbindelse med evalueringen av Intensjonsavtalen om et mer inkluderende arbeidsliv vil Regjeringen ta stilling til om målsettingen om å få tilsatt flere arbeidstakere med redusert funksjonsevne nås.

Aetat skal særlig bidra til å nå målet i IA-avtalen om å få tilsatt langt flere arbeidstakere med redusert funksjonsevne (yrkeshemmede arbeidssøkere og reaktiviserte uføretrygdede) enn i dag.

Basert på forsøk som er igangsatt, vil Regjeringen innføre differensiert driftsstøtte til tiltaksarrangører av Varig tilrettelagt arbeid. Forsøket har som mål å etablere fleksible statlige støtteordninger som gir tiltaksarrangørene bedre muligheter til å ansette personer med ulikt og lavt funksjonsnivå.

I tråd med Stortingets forutsetninger vil Arbeids- og administrasjonsdepartementet i høst legge frem en tiltaksplan for å rekruttere og beholde flere personer med funksjonshemninger i offentlig sektor.

Inkludere innvandrere

Departementet vil videreføre arbeidet med rekruttering og integrering av personer med innvandrerbakgrunn. Arbeids- og administrasjonsdepartementet har bidratt med tiltak på arbeidslivsområdet i Kommunal- og regionaldepartementets handlingsplan mot rasisme og diskriminering 2002–2006. Alle statlige virksomheter er pålagt å innkalle minst en kvalifisert søker med minoritetsbakgrunn til intervju for hver stilling som utlyses. Dersom det er søkere med innvandrerbakgrunn som ikke er innkalt til intervju/tilsatt, skal dette gjøres rede for i innstillingen. Dette er et prøveprosjekt med virkning fra 01.09.02 til 01.09.04. Statlige virksomheter er også oppfordret til å ta inn en mangfoldsførmulering i statlige stillingsannonser.

Nasjonalt krafttak for seniorpolitikk i arbeidslivet

Regjeringen ønsker å motvirke synkende avgangsalder fra arbeidslivet. Senter for seniorplanlegging har i samarbeid med partene i arbeidslivet utarbeidet en plan over tiltak som kan styrke dette arbeidet. Prosjektet «Tiltak for å styrke eldres muligheter i arbeidslivet» går over en periode på fem år (fra 2001 til 2005). Midler satt av til prosjektet er brukt til mobilisering av arbeidslivsorganisasjonene, informasjon og kunnskapsspredning, herunder 12 regionale konferanser, forsøks- og utviklingsprosjekter, etablering av konsulentnettverk, forskningskonferanse og veiledningsmaterieil.

7 Inntektspolitikk

Det inntektspolitiske samarbeidet er et av hovedelementene i en samlet økonomisk politikk for å styrke sysselsettingen og sikre vekstevnen i norsk økonomi over tid og dermed grunnlaget for velferdssamfunnet. Det inntektspolitiske samarbeidet må baseres på at gjennomføringen av inntektsoppgjørene er partenes ansvar og sikte mot at lønnsveksten i årene fremover blir mer på linje med lønnsveksten hos handelspartnerne og i samsvarende med inflasjonsmålet.

Rapport

På bakgrunn av den høye lønnsveksten i 2002 og svekkelsen av den kostnadsmessige konkurransevnen, tok Regjeringen høsten 2002 et initiativ overfor partene i arbeidslivet for å styrke det inntektspolitiske samarbeidet. Det ble enighet om å nedsette et ekspertutvalg for å vurdere utfordringene for konkurranseutsatt sektor og lønnsdannelsen fremover. Videre ble det nedsatt et dialogforum under ledelse av Arbeids- og administrasjonsministeren som skulle drøfte grunnlaget for lønnsoppgjørene i 2003. På bakgrunn av dette arbeidet la Regjeringens kontaktutvalg frem en felles erklæring 22. januar 2003 om situasjonen foran mellomoppgjøret i 2003 der partene i arbeidslivet forpliktet seg til å få lønnsveksten i Norge mer på linje med utviklingen hos våre handelspartnere. Årets lønnsoppgjør er gjennomført i tråd med dette. For mange arbeidstakergrupper ble det ikke gitt tillegg i de sentrale lønnsforhandlingene i år.

Når det gjelder en nærmere beskrivelse av elementene i inntektspolitikken og gjennomføringen av lønnsoppgjøret i 2003, vises til omtale i revidert nasjonalbudsjett 2003 og nasjonalbudsjettet 2004.

Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene avla rapporter 12. februar og 25. juni 2003. I tillegg la utvalget i mars frem en oppdatering av de lønnstallene som ble presentert i februarrapporten.

I årets drøftinger om pensjonsreguleringen ble det ikke enighet mellom staten, Norsk Pensjonistforbund og Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon Landsorganisasjonen i Norge om reguleringen av grunnbeløpet i folketrygden fra 1. mai 2003. Grunnbeløpet ble fastsatt av Stortinget.

I jordbruksoppgjøret ble det enighet mellom staten, Norges Bondelag og Norges Bonde- og småbrukarlag om ny avtale. Jordbruksavtalen skal bidra til omstilling og effektivisering, og til at aktive utøvere skal få en inntektsutvikling på linje med andre grupper, kombinert med et desentralisert landbruk med en variert bruksstruktur.

I forhandlingene mellom staten og Norges Fiskerilag høsten 2002 om støttetiltak for fiskerinæringen, ble partene enige om en avtale med en økonomisk ramme på 70 millioner kroner for 2003.

Det er fra 1. juli 2003 inngått nye avtaler om basisgodtgjørelse, driftstilskudd og takster for privatpraktiserende leger, fysioterapeuter og psykologer.

8 Arbeidsmiljø og sikkerhet

Departementet har det overordnede ansvar for arbeidsmiljø og sikkerhet, herunder arbeidsrett, i virksomheter på land og i petroleumsvirksomheten på sokkelen. Arbeidsmiljø- og sikkerhetsområdet er nærmere omtalt under programkategori 19.10.

Regjeringens overordnede mål er å bidra til sikre og trygge forhold for mennesker, miljø og materielle verdier i arbeidslivet og samfunnet for øvrig. Herunder vil Regjeringen forebygge og redusere ulykker, yrkesrelaterte sykdommer og skader, og sikre arbeidstakeres rettigheter og medbestemmelse.

Regjeringen har i denne sammenheng vektlagt arbeidet med å bidra til helsefremmende arbeidsplasser som del av et mer inkluderende arbeidsliv. Helsefremmende arbeidsplasser vil være forebyggende for helsen hos den enkelte arbeidstaker og gjennom dette redusere sykefraværet og øke den gjennomsnittelige avgangsalderen fra arbeidslivet. Det offentlige kostnader forbundet med utstøting fra arbeidslivet gjennom sykefravær, uføretrygging, tidligpensjonering og sykdomsbehandling vil reduseres. Den enkelte samfunnsborgers mulighet for bedre livsutfoldelse og større økonomisk uavhengighet vil øke.

Innen petroleumsvirksomheten på norsk sokkel har det vært en klar økning av risiko for storulykker de senere år. Dette gjelder spesielt utviklingen av antall uønskede hendelser som gasslekkasjer og skader på bærende konstruksjon. En reduksjon av risikonivået er derfor en viktig utfordring for arbeidsmiljø- og sikkerhetsmyndighetene.

For at næringslivet skal være konkurransedyktig og de offentlige virksomhetene skal fungere optimalt på sine felt, er det en forutsetning at virksomhetene er omstillingsdyktige og fleksible i forhold til forandringer i samfunnet og i arbeidslivet. Den enkelte virksomhet er selv ansvarlig for å sørge for å ha et helsefremmende arbeidsmiljø gjennom systematisk HMS-arbeid. Dette arbeidet må være forankret i virksomhetenes ledelse. Der som hver enkelt virksomhet prioriterer arbeidsmiljøet og tar arbeidsmiljøproblematikken på alvor trenger ikke nødvendige omstillinger å stå i kontrast til helsefremmede arbeidsliv.

Oppfølging av virksomhetenes ansvar for å forebygge slike lidelser knyttet til arbeidsmiljøproblemer vil derfor fortsatt være en av hovedutfordringene for arbeidsmiljø- og sikkerhetsmyndighetene i tiden fremover.

9 Omtale av særskilte saker

Personal-, ledelse- og organisasjonsutvikling

Departementets hovedmål og strategier for arbeidsgiverpolitikken er å gjøre lokale statlige ledere dyktigere, særlig som arbeidsgivere og som personalledere. Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil stille krav til at statlige arbeidsgivere har en personalpolitikk som legger vekt på at arbeidsstyrken gjenspeiler mangfoldet i befolkningen mht. kjønn, alder og etnisk bakgrunn. Regjeringen vil legge vekt på å ansvarliggjøre den enkelte og gi medarbeiderne rom for utøvelse av eget skjønn i oppgaveløsning, i tråd med hovedmålene i moderniseringsprogrammet.

Rapport

a) Omstilling og delegering

Departementet driver faglig rådgiving overfor de aktuelle virksomheter og fagdepartementene om de tilsattes rettigheter og plikter i forbindelse med gjennomføringen av den vedtatte utflyttingen av åtte statlige tilsyn fra Oslo.

Departementet kan høsten 2003 tilby tilsynene et opplegg for systematisk karriereplanlegging for deres tilsatte. Hensikten med slik karriereplanlegging er å skape større klarhet om egen yrkesrolle og jobbfremtid.

I løpet av 2003 er det gjennomført temadager for de statlige virksomhetene i de fleste fylker med formål å forankre arbeidet med moderniseringen der, og orientere og gi råd om de lover og avtaler som regulerer de personalpolitiske prosessene som er en del av moderniseringen. Tilbakemeldinger viser at temadagene er et vellykket tiltak.

Det er i 2003 satt i gang et program om modernisering for toppledere i statsforvaltningen og sentrale underliggende virksomheter.

Det er også satt i gang et forsøk for å utvikle et program for ledere lokalt.

b) Et mer inkluderende arbeidsliv i staten

Pr. juni 2003 arbeidet ca. 62 pst. av alle statstilsatte i IA-virksomheter. Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil fortsette arbeidet for få flere statlige etater til å bli IA-virksomheter.

Det skal gjøres en evaluering av prosjektet Inkluderende arbeidsliv høsten 2003. Evalueringen omfatter også statlig sektor.

Regjeringen vil i 2003 legge fram en tiltaksplan for å rekruttere og holde på funksjonshemmede i staten.

Det er videreført prosjekter med sikte på rekruttering og integrering av personer med innvandrerbakgrunn som tidligere har fått støtte fra tariffavsatte midler, som arbeidslivsbasert språkopplæring, skolering i lover og regler i norsk arbeidsliv samt kompetansegivende komplettering av utenlandsk lærerutdanning og skolering av statlige tilsettingsmyndigheter.

c) Ledelse- og organisasjonsutvikling

Arbeids- og administrasjonsdepartementet startet i august 2001 et trainee-program for ni departement. Programmet hadde en varighet på 14 måneder og omfattet 16 personer. Det første kullet avsluttet programmet i oktober 2002.

Etter en evaluering av trainee-programmet (2001-2002) har Arbeids- og administrasjonsdepartementet vedtatt å sette i gang et nytt, tilsvarende opplegg for 2003–2004.

Det er satt i gang et mentorprogram for å styrke rekruttering av kvinner til ledelse i staten.

Oppfølging av stortingsmeldingen om statlige tilsyn

Etter at Stortinget i juni 2003 behandlet St.meld. nr. 17 (2002-2003) Om statlige tilsyn, og i all hovedsak har gitt tilslutning til Regjeringens vedtak og anbefalinger, er en rekke departementer i gang med et betydelig oppfølgingsarbeid. Stortingsmeldingen omfatter i utgangspunktet 38 tilsyn. Departementenes oppfølging vil falle i to hovedkategorier.

De ansvarlige fagdepartementer gjennomfører Regjeringens beslutninger som har fått støtte i Stortinget. Endringene berører 15 tilsyn som er konkret vurdert i meldingen, slik:

- Flytte 8 tilsyn. I tilknytning til flyttingen er det etablert et nytt Direktorat for samfunnssikkerhet og beredskap, og det vil bli etablert et nytt Medietilsyn.

- Etablere et nytt Petroleumstilsyn.
- Vurdere lovforslag om å avskjære departementenes mulighet til å instruere Arbeidslivstilsynet, Petroleumstilsynet, Konkurransetilsynet, Luftfartstilsynet, Statens Jernbanetilsyn og Sjøfartsdirektoratet i enkeltvedtak.
- Etablere en klarere avgrensning av oppgaver mellom Konkurransetilsynet og sektortilsyn slik at Konkurransetilsynets overordnede ansvar for konkurransen på alle sektorer kommer tydeligere frem.
- Gjennomføre en mer omfattende delegering av førsteinstansbehandlingen av saker på markeds- og konkurranseområdet, bl.a. når det gjelder konsesjonssaker av konkurransemessig betydning på finansområdet.
- Gjennomgang og nedbygging av unødig konkurransebegrensende adferdsregulering i enkeltsektorer, bl.a. i finansnæringen og post- og telesektoren.

Oppfølging i den andre kategorien gjelder de øvrige tilsynene som ikke er konkret vurdert i St.meld. nr. 17 (2002-2003). Meldingen angir generelle idealer for organisering og utføring av tilsynsfunksjonen. Ulike hensyn gjør seg gjeldende for ulike sektorer. I hvilken grad, og på hvilken måte, idealene bør gjennomføres for de enkelte tilsyn må bero på en nærmere vurdering. Vurderingene vil omfatte følgende problemstillinger knyttet til:

- Om tilsynene kombinerer tilsynsrollen med andre forvaltningsoppgaver eller tjenesteproduksjon som kan gi en uheldig rollekonflikt.
- Om samme tilsyn ivaretar formål som kan stå i konflikt til hverandre.
- Økt faglig uavhengighet i forhold til departementene.
- Omfanget av dagens tilsynbestemmelser med sikte på forenklinger og eventuelt avvikling bør vurderes i sammenheng med endring i tilsynsmetodikk, bl.a. økt bruk av internkontroll.
- Geografisk lokalisering av tilsynene.

Med hensyn til de tilsynene som ikke er konkret vurdert i St.meld. nr. 17 (2002-2003), vil en komme tilbake til disse på et senere tidspunkt.

Petroleumstilsynet

I forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 17 (2002-2003) Om statlige tilsyn, ble det besluttet å dele Oljedirektorat i

- et Oljedirektorat som skal ha ansvaret for ressursforvaltningen av petroleumsressursene på norsk kontinentalsokkel, og

- et Petroleumstilsyn som skal ha myndighetsansvaret for sikkerhet, beredskap og arbeidsmiljø i petroleumsvirksomheten. Det ble også besluttet å utvide Petroleumstilsynets myndighetsområde til å omfatte den landbaserte delen av petroleumsvirksomheten.

Det nye Petroleumstilsynet blir underlagt Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Tilsynet skal være operativt fra 1. januar 2004 og lokaliseres i Stavanger.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

Direktoratet for brann- og elsikkerhet og Norges brannskole er besluttet samlet i det nye Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB), jf. St.meld. nr. 17 (2001-2002) Samfunnssikkerhet og St.meld. nr. 17 (2002-2003) Om statlige tilsyn. DSB inngår under Justis- og politidepartementet fra 1. september 2003, med unntak av forvaltningsansvaret for sikkerhet og arbeidsmiljø for petroleumsanlegg på land som tillegges det nye Petroleumstilsynet fra 1. januar 2004.

Kostnader forbundet med flytting av statlige tilsyn

Ved behandlingen av St.meld. nr. 17 (2002-2003) ba Stortinget Arbeids- og administrasjonsdepartementet i samarbeid med berørte fagdepartementer om å komme tilbake med beregninger over kostnader og effektiviseringsgevinster for hvert enkelt tilsyn basert på et felles metodegrunnlag. For å ivareta Stortingets behov for bevilgningskontroll skal bevilgningene stilles til disposisjon under de respektive virksomheters driftskapitler på ny post 22 Flyttekostnader, med stikkord *kan overføres*.

Departementet har i beregningen av kostnadene for flytting av tilsyn lagt til grunn at denne skal vise budsjettmessige tilleggskostnader ved å flytte tilsynene ut fra Oslo. Flytteperioden forutsettes å strekke seg over en periode på tre år, 2004-2006. For å få en fullstendig oversikt over kostnadsstrømmene, er beregningsperioden satt til årene 2003-2013.

En grunnleggende forutsetning for disse beregningene har vært å etablere et felles metodegrunnlag der de enkelte tilsynene i størst mulig grad blir behandlet likt. I forhold til enkelte faktorer er det likevel tatt utgangspunkt i variasjoner mellom tilsynene. Det er videre lagt til grunn at beløp som normalt ville påløpt også hvis virksomheten ikke var pålagt flytting, er trukket fra i beregningene for kostnad ved flytting.

Måltallene i beregningen er konsentrert om en flytteprosent på 20, en ventelønnsprosent på 10 og om lag 11 pst. dublering. Beregningene er videre gjort på bakgrunn av det enkelte tilsyns årsverkramme pr. mai 2003 og denne er videreført gjennom hele flytteperioden.

Resultatene i hovedtrekk

Den totale kostnaden de tre første årene (2004–2006), gitt forutsetningene, er beregnet til 517 mill. kroner. Fordeles kostnadene jevnt over flytteperioden tilsvarer dette en årlig bevilgning på om lag 170 mill. kroner i tre år.

Kostnadsfordelingen på budsjettårene 2004 til 2006 fremgår av tabellen under.

Tilsyn	Totalkostnad	2004	2005	2006
Luftfartstilsynet	116 000 000	43 150 000	46 500 000	26 350 000
Konkurransetilsynet	62 500 000	23 700 000	27 000 000	11 800 000
Arbeidstilsynet	68 000 000	5 050 000	28 000 000	34 950 000
Sjøfartsdirektoratet	126 500 000	36 400 000	46 500 000	43 600 000
Medietilsynet	7 000 000	7 000 000		
Post- og teletilsynet	86 500 000	15 200 000	37 000 000	34 300 000
Direktoratet for sivilt beredskap	50 500 000	19 500 000	22 000 000	9 000 000
Sum	517 000 000	150 000 000	207 000 000	160 000 000

For 2004 er det foreslått bevilget 150 mill. kroner under de respektive tilsyns driftskapitler ny post 22 Flyttekostnader, *kan overføres*.

Det vises for øvrig til omtale i de respektive fagdepartementers St.prp. nr. 1 (2003-2004).

Omdannelse av Statskonsult til aksjeselskap

Regjeringen foreslår at Statskonsult fra 1. januar 2004 omdannes til et heleid statsaksjeselskap Statskonsult AS. På samme tidspunkt overføres Statskonsults eiendeler, rettigheter og forpliktelser som en helhet, til Statskonsult AS og inngår som statens tingsinnskudd. I tillegg foretar staten en kapitaltilførsel i selskapet på knapt 110 mill kroner og mottar aksjer i selskapet som vederlag.

For Regjeringen er det viktig å ha smidige og kostnadseffektive støtteapparater som kan levere gode tjenester. Tradisjonelle forvaltningsorganer er ikke alltid best egnet til denne type tjenesteproduksjon fordi rammevilkårene kan sette grenser for fleksibilitet og handlingsfrihet. En eksternt gjennomgang av Statskonsult, på oppdrag fra etaten selv, viser at virksomheten har et betydelig forbedringspotensiale i forhold til brukernes behov. Samtidig må det foretas bemanningsreduksjoner og kostnadsreduksjoner. Det er derfor Regjeringens vurdering at det vil være hensiktsmessig å gi

virksomheten større grad av frihet og rom for fleksibilitet.

Omdannelse av Statskonsult til et aksjeselskap er et ledd i Regjeringens arbeid med modernisering, effektivisering og forenkling av offentlig sektor. Det er et mål at virksomheten skal få en tydeligere rolle og gis større rom for handlefrihet og fleksibilitet i oppgaveutførelsen slik at tjenesteproduksjonen kan bli mer brukerrettet og effektiv. Videre er målet å legge til rette for en utvikling av Statskonsults kompetanse i nærmere dialog med brukerne og synliggjøre kostnadene ved virksomheten.

Statskonsult AS skal tilby opplæring og ulike konsulenttjenester knyttet til organisasjonsutvikling mv., bl.a. til offentlige virksomheter (statlige og kommunale).

For øvrig vises det til omtalen under kap. 1520 Statskonsult vedrørende de administrative og økonomiske konsekvensene.

Omstilling av det forvaltningspolitiske apparatet

Omstillingen av offentlig sektor stiller store krav til det forvaltningspolitiske støtteapparatet. For å sette dette i stand til å møte utfordringene, vil Regjeringen iverksette flere tiltak.

Kritisk analyse og dokumentasjon av statlig ressursbruk er viktige oppgaver som bør styrkes. Regjeringen tar derfor sikte på å etablere en uavhengig enhet som skal arbeide med disse spørsmål.

Regjeringen vil også styrke norge.no som det offentlige informasjonskanal. Virksomheten, som i dag omfatter drift av det offentlige hovedportal på internett, vil i 2004 bli utvidet. Samtidig tar Regjeringen sikte på at norge.no, som nå administrativt sorterer under Fylkesmannen i Sogn og Fjordane, blir etablert som egen virksomhet lokalisert til Leikanger. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget om dette.

Prosjektet Statens kulturhistoriske eiendommer:

Rapport

Prosjektets hovedoppgave er å koordinere og legge til rette for at sektormyndighetene kan utarbeide landsverneplaner der dette ikke allerede er gjort. I samarbeid med Riksantikvaren har prosjektet utarbeidet en veileder for landsverneplaner, og utviklet en nettbasert interimdatabase for registrering av statens kulturhistoriske eiendommer. Utforming av databasen skjer i samarbeid med Forsvarsbyggs kulturminneforvaltning og er koordinert med Riksantikvarens kulturminnedatabase og Statsbyggs arbeid med å revidere oversikten over statens eiendommer i St.meld. nr. 10 (2000-2001).

For å få en foreløpig oversikt er en gjennomgang av kulturminner i statlig eie satt i gang. Den skal gi en indikasjon av vernestatus og identifisere mulige fredningsverdige eiendommer. Arbeidet skal føre frem til et utvalg særlig viktige kulturhistoriske eiendommer som kan synliggjøre og sikre kulturminner som belyser statens virksomhet gjennom historien. Det vil også gi grunnlag for å fastslå behov for vedlikehold og rehabilitering. Som ledd i gjennomgangen er det hittil.

- utarbeidet status for de administrativt fredete bygningene i statlig eie (listeført i Fortidsminneforeningens årbøker 1933/34)
- utarbeidet oversikter over den statlige byggevirkomheten i 1816-1934 og i 1934-1972
- utarbeidet supplerende oversikt over statens kulturhistoriske eiendommer, basert på opplysningene fra sektormyndighetene.

Ved utgangen av 2003 vil det på dette grunnlag foreligge en foreløpig, samlet oversikt over statens kulturhistoriske eiendommer. Den endelige, kulturminnefaglige kvalitetssikringen vil i hovedsak måtte skje gjennom utarbeidelsen av landsverneplaner. Arbeidet med å skissere en forvaltnings-

strategi for ivaretagelse av kulturminnehensyn er startet opp, og kan bygge på Slottsutvalgets forslag til retningslinjer for forvaltning, drift og vedlikehold. Arbeidet med å utforme rammebetingelser for bruk av statens kulturhistoriske eiendommer er også startet opp. Det er tatt initiativ til å få utarbeidet en oversikt over kulturminner av nasjonal betydning som ikke er i statens eie. Det dreier seg om kulturhistoriske eiendommer eiet av andre offentlige virksomheter, foreninger, stiftelser mv. Sammen med statens bygninger vil disse danne omrisset av viktige trekk ved Norges historiske utvikling.

Omstilling og delegering i Staten

Tilretteleggelse av lederutviklingsprogrammer

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har som mål å utvikle og styrke lederne i deres arbeid med modernisering av offentlig sektor. Dette gjelder særlig to grupper av ledere; topplederne i statsforvaltningen og sentrale underliggende virksomheter og ledere i ytre, lokale enheter som møter brukerne direkte. Topplederne skal oppmuntres til å styre gjennom krav til måloppnåelse og bruk av incentiver, de lokale lederne skal oppøves til å ta det lederansvaret som følger med økt delegering og desentralisering.

Det er satt i gang to lederprogrammer i 2003 som vil fortsette i 2004. Det ene er et topplerprogram om modernisering og de utfordringer særlig delegering, desentralisering og brukerorientering medfører for lederne i statsforvaltningen og større statlige virksomheter. Dette programmet gjennomføres i regi av departementet. Med det andre programmet ønsker Arbeids- og administrasjonsdepartementet å støtte utvikling av forsøkslederutviklingstiltak. Endring i lederstil, arbeidsform og organisering kan gjøre saksbehandlingen både mer effektiv og serviceorientert. Departementet har i samarbeid med Aetat satt i gang en pilot rettet mot lederne i Aetat lokal i Oslo. Tilsvarende forsøk vil bli satt i gang i andre sektorer i 2004.

Kvinnelige ledere

For å utnytte lederkompetansen optimalt gis arbeidet med å oppnå en jevnere fordeling av kvinner og menn i lederstillinger i statsforvaltningen fortsatt høy prioritet. Regjeringen har derfor satt et nytt måltall til minst 40 pst. representasjon av begge kjønn innen 1. juli 2006 med en mellomrapportering 1. januar 2004. Det er også vedtatt prosedyregler som sikrer at dette vedtaket blir fulgt opp ved ansettelse.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har også gjennom flere år drevet en rekke tiltak som har som mål å rekruttere kvinner til ledelse i staten. Et eget mentorprogram for kvinnelige ledere er satt i gang og vil bli videreført i 2004. Departementet vil utvikle ytterligere lederopplæringstiltak for kvinner i 2004.

Kvinnedatabasen er fra 1. juli 2003 overført fra Kompetansesenteret for likestilling til Aetat. Databasen gir en oversikt over kvinnelige kandidater til styrer, råd og utvalg og til lederposisjoner i offentlige og private virksomheter.

Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) i moderniseringsarbeidet

IKT skal i første rekke bidra til brukerreting, effektivisering og forenkling i moderniseringsarbeidet. I Strategi for IKT i offentlig sektor, som ble lagt frem 18. februar 2003, er det foreslått tiltak som skal støtte opp under en desentralisert utnyttelse av IKT. Strategien peker ut tre prioriterte områder:

- Innrapportering, gjenbruk av og tilgjengelighet til data.
- En felles infrastruktur for elektroniske signaturer (PKI).
- Kunnskapsforvaltning.

Det første av disse områdene er rettet inn mot forenkling ved hjelp av elektronisk innrapportering i

første rekke fra næringslivet, effektivisering ved gjenbruk av data internt i forvaltningen og brukerreting ved å sørge for tilgjengelighet til offentlige data i utviklingen av elektroniske tjenester. Dette er et omfattende samordnings- og koordineringsarbeid som for en stor del er i gang, men som Regjeringen ønsker å legge større vekt på.

Det andre området ivaretas av et nyopprettet koordinerende organ for elektronisk signatur og PKI i offentlig sektor. Dette skal blant annet sørge for at brukerne kan benytte samme signaturløsning i et bredt utvalg av offentlige elektroniske tjenester, og at etatene skal kunne gjøre gjenbruk av løsninger ved utvikling av slike. Organet skal virke ut år 2005. Forskrift om elektronisk kommunikasjon med og i forvaltningen, som legger rammene for sikker og effektiv elektronisk kommunikasjon mellom publikum og forvaltning og innen forvaltningen, skal evalueres innen 1. juli 2004.

Innenfor det tredje området er det etablert en prosjektorganisasjon som skal jobbe med piloter innen kunnskapsforvaltning og utvikling av lærings- og kunnskapsnettverk.

Første fase i prosjektet er læringsnettverk for å utvikle kommunale internettportaler med mer brukerretnede tjenester i 18 kommuner. Pilotprosjektet vil gå ut 2004, og bli utvidet til virksomheter i statlig sektor.

10 Forskning og utvikling (FoU)

Departementet har et langsiktig forskningsperspektiv som kunnskapsgrunnlag på sentrale områder. Forskningsinnsatsen konsentrerer seg i hovedsak om konkurransepolitikk, arbeidslivspolitik, arbeidsgiver- og personalpolitikk samt inntekts- og fordelingspolitikk. Engasjementet på områdene skjer i hovedsak i samarbeid med Norges forskningsråd.

Departementet har hatt en løpende satsing på forskning innenfor konkurransepolitiske temaer, dels gjennom FoU programmer i regi av Norges forskningsråd og dels egeninitierte FoU-prosjek-

ter. Departementet legger i 2004 opp til økt FoU-satsing på dette området. Formålet vil både være å styrke aktuelle FoU miljøer på konkurransefaglig forskning og få frem prosjekter som vil være direkte anvendelige i utøvelsen av konkurransepolitikken. Det tas sikte på en økonomisk ramme på 3-4 mill. kroner i 2004. For å styrke kontakten mellom brukersiden og forskningsmiljøene, vil det bli etablert en dialogforum ledet av departementet, med deltagelse fra Konkurransetilsynet og aktuelle forskerrepresentanter som skal bistå i utvelgelse og gjennomføring av prosjekter.

11 Sektorovergrepene miljøvernpolitikk

Miljøutfordringene knytter seg i hovedsak til virksomhet under Statsbygg og på Arbeidsmiljø- og sikkerhetsområdet. Det vises derfor til omtale

under programkategori 01.60 Statsbygg og programkategori 19.10 Arbeidsmiljø og sikkerhet.

Del II
Nærmere om de enkelte budsjettforslagene

Programområde 00 Konstitusjonelle institusjoner

Programkategori 00.10 Det kongelige hus

Utgifter under programkategori 00.10 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004	Pst. endr. 03/04
0001	H.M. Kongen og H.M. Dronningen	89 250	100 850	114 853	13,9
0002	H.K.H. Kronprinsen og H.K.H. Kronprinsessen	9 360	9 665	14 951	54,7
	Sum kategori 00.10	98 610	110 515	129 804	17,5

Allmenn omtale

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har det helhetlige ansvaret for bevilgningene til kongehuset. I tillegg til bevilgningene under kap. 1

H.M. Kongen og H.M. Dronningen og kap. 2 H.K.H. Kronprinsen og H.K.H. Kronprinsessen, tas det sikte på å benytte følgende midler til kongelige formål under disse kapitlene i 2004:

(i 1000 kr)

Arbeids- og administrasjonsdepartementet Kap. 1581 Eiendommer til kongelige formål	67 148
Utenriksdepartementet Kap. 104 Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet	8 523
Forsvarsdepartementet Div. kap. (H.M. Kongens adjutantstab) Kap. 1732 Sjøforsvaret (Kongeskipet og K/B Stjernen)	2 543 23 600
Justisdepartementet Kap. 441 Oslo politidistrikt (eskortetjeneste)	Oppgis ikke

Kap. 0001 H.M. Kongen og H.M. Dronningen

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Apanasje	6 000	7 000	7 308
50	Det Kgl. Hoff	83 250	93 850	107 545
	Sum kap. 0001	89 250	100 850	114 853

Post 01 apanasje

Bevilgningen anvendes til personlige utgifter for H.M. Kongen og H.M. Dronningen, herunder utgifter i forbindelse med diverse offisielle oppgaver, og til drift og vedlikehold av egne eiendommer.

Post 50 Det Kgl. Hoff

Bevilgningen anvendes til kongehusets utgifter til offisielle oppgaver, samt organisasjon og infrastruktur for å løse disse oppgavene. Bevilgningen skal også dekke utgifter til løpende indre vedlikehold og utvikling av de statlige kongelige eiendommene Slottet, Bygdø kongsgård og Oscarshall. Det er lagt inn i bevilgningsforslaget midler til slutfø-

ring av prosjekt for fysisk sikring av kongelige eiendommer, samt midler til videreføring av opprustning og utvikling av Slottsparken og parkanlegget på Bygdø kongsgård. Videre dekker posten en videreføring av rehabiliteringen av Slottets representasjonsrom.

Slottets kulturformidling Åpent Slott ble formelt opprettet 1. januar 2002. Åpent Slott skal organisere omvisninger for publikum på de statlige kongelige eiendommer, og ha ansvaret for drift av museumsbutikk, samt være arrangør/medarrangør av diverse kulturaktiviteter. Åpent Slott er organisert som et selvstendig økonomisk og administrativt foretak, som skal skaffe driftsmidler gjennom salg av billetter og suvenirer. Åpent Slott omfattes således ikke av bevilgningen.

Kap. 0002 H.K.H. Kronprinsen og H.K.H. Kronprinsessen

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Apanasje	4 500	4 700	4 907
50	H.K.H. Kronprinsens og H.K.H. Kronprinsessens stab mv.	4 860	4 965	10 044
	Sum kap. 0002	9 360	9 665	14 951

Post 01 Apanasje

Bevilgningen skal dekke kronprinparets personlige utgifter samt midler til løpende drift og vedlikehold av de private eiendommer.

Post 50 H.K.H. Kronprinsens og H.K.H. Kronprinsessens stab mv.

Bevilgningen skal dekke utgifter til kronprinparets stab og betjening på Skaugum, samt utgifter forbundet med kronprinparets offisielle oppgaver. Fra januar 2004 etablerer DD.KK.HH. Kronprinparet seg permanent på Skaugum, for å ivareta sin offisielle virksomhet i fullt omfang.

Programområde 01 Fellesadministrasjon

Programkategori 01.00 Administrasjon mv.

Utgifter under programkategori 01.00 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004	Pst. endr. 03/04
1500	Arbeids- og administrasjonsdepartementet, jf. kap. 4500	258 424	258 865	332 460	28,4
1502	Tilskudd til kompetanseutvikling	23 576	25 000	25 000	0,0
1503	Midler til tjenestemannsorganisasjonenes opplærings- og utviklingsarbeid	146 371	146 378	154 870	5,8
1507	Datatilsynet, jf. kap. 4507	18 522	18 349	21 154	15,3
	Sum kategori 01.00	446 893	448 592	533 484	18,9

Inntekter under programkategori 01.00 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004	Pst. endr. 03/04
4500	Arbeids- og administrasjonsdepartementet, jf. kap. 1500	2 686	611		-100,0
4507	Datatilsynet, jf. kap. 1507	2 935			
	Sum kategori 01.00	5 621	611		-100,0

Kap. 1500 Arbeids- og administrasjonsdepartementet, jf. kap. 4500

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Driftsutgifter	152 660	154 172	170 298
21	Spesielle driftsutgifter	105 764	104 693	119 086
50	Norges forskningsråd			42 247
71	Tilskudd til forskning og informasjon			829
	Sum kap. 1500	258 424	258 865	332 460

Budsjett**Post 01 Driftsutgifter**

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har en bemanning tilsvarende 257 årsverk. Bevilgningen dekker departementets lønns- og driftsutgifter, samt utgifter til Personvernemnda, jf. omtale under kap. 1507. Bevilgningen er økt med 24 mill. kroner på grunn av overføring av midler fra Statskonsult, jf. omtale under kap. 1520 Statskonsult. Videre er det innarbeidet justering for avvikling av el-avgift for all produksjonsvirksomhet fra 1. januar 2004.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Av den totale bevilgningen utgjør utgifter til moderniseringsarbeidet om lag 65 mill. kroner. For å samordne FoU-innsatsen under Arbeids- og administrasjonsdepartementet foreslås bevilgningen under tidligere kap. 1575 post 21 Forsknings- og utredningsoppdrag mm. overført til denne pos-

ten. Total bevilgning til FoU-arbeid blir etter dette knapt 25 mill. kroner. Under posten er det avsatt midler til prosjektet Statens kulturhistoriske eiendommer.

Post 50 Norges forskningsråd

Bevilgningen var tidligere under kap. 1575 post 50 Norges forskningsråd. Midlene nyttes til diverse forskningsprogrammer, bl.a. arbeidslivsforskning, arbeid og helse, prosjekt for risiko- og sikkerhetsforskning og helse, miljø og sikkerhet i petroleumsvirksomheten samt tilskudd til forskningsinstitutter.

Post 71 Tilskudd til forskning og informasjon

Bevilgningen var tidligere under kap. 1575 post 70 Tilskudd til forskning og informasjon og nyttes til tilskudd til arbeidsmiljøseneteret.

Kap. 1502 Tilskudd til kompetanseutvikling

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Driftsutgifter	258		
70	Tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under post 01</i>	23 318	25 000	25 000
	Sum kap. 1502	23 576	25 000	25 000

Allmenn omtale

Som en del av hovedtariffavtalen avsatte Staten og tjenestemannsorganisasjonenes hovedsammen-

slutninger ved lønnsoppgjøret i 2002 50 mill. kroner til kompetanseutvikling, jf. St.prp. nr. 70 (2001-2002).

Midlene skal benyttes i tariffperioden 01.05.2002 til 30.04.2004 for å stimulere til økt satsning på kompetanseutvikling, basert på virksomhetenes behov. Satsingen skal primært omfatte tiltak for oppfølging av intensjonsavtalen om

- et inkluderende arbeidsliv
- tiltak for organisasjons- og lederutvikling
- brukerrettede tiltak
- tiltak for utvikling av metoder og verktøy
- tiltak for å møte utfordringer som følge av utviklingen innen informasjons- og kommunikasjonsteknologien
- tiltak for rekruttering og integrering av arbeidstakere med innvandrerbakgrunn.

Midlene fordeles etter regler fastsatt av departementet i samråd med tjenestemennenes organisasjoner. Det utarbeides regelmessige rapporter som redegjør for bruken av midlene.

Rapport

Midlene fordeles bl.a. etter bekjentgjøring gjennom Personalmeldinger. Størsteparten blir fordelt av Statskonsult til kompetanseutviklingsprosjekter i statlige virksomheter. Støtten blir innvilget etter søknad og kontakt med fagdepartementene, og er basert på at virksomhetene selv delfinansierer prosjektene.

Kap. 1503 Midler til tjenestemannsorganisasjonenes opplærings- og utviklingsarbeid

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
70	Tilskudd	106 647	106 654	114 546
71	Bidrag fra arbeidstakerne	39 724	39 724	40 324
	Sum kap. 1503	146 371	146 378	154 870

Allmenn omtale

Bevilgningen er en del av hovedtariffavtalen for perioden 01.05.2002-01.05.2004 og er rent teknisk fremskrevet ut året. I forbindelse med oppgjøret pr. 01.05.2003 ble det avtalt nedsatt en partssammensatt arbeidsgruppe for å se nærmere på ordningen.

Staten og organisasjonene har tariffavtale om at staten skal bevilge tilskudd til tjenestemannsorganisasjonenes opplærings- og utviklingstiltak. Avtalen ble opprettet etter mønster av tilsvarende avtale mellom LO og NHO. Ordninger er etablert også i andre tariffområder i privat sektor og i kommunesektoren.

Ifølge avtalen skal midlene nyttes som støtte til organisasjonenes opplæring av tillitsvalgte i staten og skoleverket, bl.a. i organisasjons- og tillitsvalgtarbeid, miljø- og vernearbeid, sykefravær, medbestemmelse, personalpolitiske spørsmål, omstilling, effektivisering og samfunnsøkonomi mm.

Etter gjeldende tariffavtale er presentsatsen til tilskudd fastsatt til totalt 0,24 pst. av årlig utbetalt lønn etter hovedregulativet (A-tabell). Forslaget er beregnet på grunnlag av årsverk og lønnsmasse i staten pr. 01.10.2002. Beløpet korrigeres når lønns-

og sysselsettingsstatistikken for staten og skoleverket pr. 01.10.2003 foreligger våren 2004.

Arbeidstakerne bidrar til finansieringen ved trekk på 200 kroner pr. år av bruttolønn etter A-tabellen. Arbeidstakernes bidrag fremkommer under post 71. Arbeidsgivernes tilskudd posteres under post 70.

I forbindelse med overføring av forhandlingsansvaret for undervisningspersonalet med virkning fra 01.05.2004, er det enighet om å legge til rette for en omstillingsperiode fra 01.05.2004 til 30.04.2008. Et av elementene er at det bevilges OU-midler over post 70 til undervisningspersonalets organisasjoner med henholdsvis 20 mill. kroner i 2004 og 2005, og 10 mill. kroner i 2006 og 2007, dog ikke mer enn tilsvarende for statsansatte.

I tariffavtalen er staten forpliktet til å følge opp avtalen med tilsvarende opplærings- og informasjonstiltak som dekkes av virksomhetenes budsjett.

Rapport

Midlene fordeles av Arbeids- og administrasjonsdepartementet til hovedsammenslutningene og de frittstående forhandlingsberettigede organisasjo-

ner. Organisasjonene utarbeider årlige rapporter hvor det redegjøres for bruken av midlene.

En arbeidsgruppe bestående av representanter fra staten og hovedsammenslutningene fremla

pr. 24.04.2003 en rapport om alternative finansierings- og beregningsmodeller vedrørende OU-midler samt avsetningen.

Kap. 1507 Datatilsynet, jf. kap. 4507

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Driftsutgifter	18 522	18 349	21 154
	Sum kap. 1507	18 522	18 349	21 154

Allmenn omtale

Datatilsynet har til oppgave å beskytte den enkelte mot at personverninteresser krenkes gjennom behandling av personopplysninger. Personopplysninger skal behandles i samsvar med grunnleggende personvern hensyn som behovet for vern av personlig integritet og privatlivets fred.

Samtykke fra den enkelte står sentralt i personopplysningsloven. Det er dermed i første rekke opp til hver enkelt å ivareta sitt eget personvern. I tillegg har de som behandler personopplysninger fått et større ansvar enn de hadde etter den gamle personregisterloven. Som en følge av dette er Datatilsynets oppgaver gått fra forhåndsgodkjenning gjennom konsesjon til etterkontroll, bl.a. gjennom økt tilsynsvirksomhet.

Gjennom tilsyn og saksbehandling kontrollerer Datatilsynet at lover og forskrifter om behandling av personopplysninger blir fulgt, og at feil og mangler blir rettet. Datatilsynet har som oppgave å bistå bransjeorganisasjoner med å utarbeide adferdsnormer, og gir både bransjer og enkeltvirksomheter råd om sikring av personopplysninger.

Datatilsynet har en viktig rolle i å overvåke personvernets stilling i samfunnet, også der Datatilsynet ikke har direkte vedtakskompetanse. De ivaretar i så måte en rolle som ombud for personvern. Datatilsynet gir råd og veiledning til enkeltpersoner som tar kontakt med Datatilsynet. Publikum nås gjennom mediekontakt og publisering på eget nettsted.

Datatilsynet vektlegger mest mulig samordnet bruk av ressurser mot utvalgte sektorer eller bransjer innen definerte perioder. Virkemidlene som benyttes er operativt tilsyn, utredning, saksbehandling, bransjekontakt, råd- og veiledning, foredragsvirksomhet, mediekontakt og annet informasjonsarbeid.

Datatilsynet samarbeider med tilsvarende virksomheter i andre land. Internasjonale samarbeidsfora er viktige arenaer for erfaringsutveksling. Datatilsynet deltar i «artikkel 29-gruppen» om EUs personverndirektiv, i OECDs arbeidsgruppe som arbeider med informasjonssikkerhet og personvern, i nordisk og internasjonalt tilsynssjefsmøte, nordisk og internasjonalt saksbehandlermøte og nordisk møte innen tilsyns- og sikkerhetsfaglige spørsmål.

Rapport

Rapport fremkommer også i St.meld. nr. 34 (2002-2003) om Datatilsynet og Personvernemndas årsmeldinger for 2002.

Kontroll med at lover og forskrifter som gjelder for behandling av personopplysninger overholdes

Datatilsynet gjennomførte 104 tilsyn i 2002. Dette var en økning på 90 pst. i forhold til året før. Tilsynsvirksomheten hadde særlig fokus på helsesektoren, ideelle og frivillige organisasjoner og kameraovervåking. Det ble også foretatt et mindre antall tilsyn innen bank og finans, forsikring, telefonsentre, inkasso/kredittopplysning og Schengen informasjonssystem.

Datatilsynet mottok et stort antall henvendelser fra publikum og virksomheter som behandler personopplysninger. Antall henvendelser økte spesielt ved bruk av elektronisk post. Denne økningen kom i hovedsak i tillegg til øvrig saksbehandling, noe som skyldes at terskelen for henvendelse er lavere ved bruk av elektronisk post. Datatilsynet observerte en økning i fokuset på elektroniske adgangskontrollsystemer, logging av aktivitet pr. telefon, internett og kameraovervåking. Som følge

av de teknologiske muligheter er potensialet for overvåking økende. Det ble i løpet av 2002 registrert 4081 innkomne dokumenter. I tillegg mottok Datatilsynet 2300 henvendelser via e-postmottaket, som alle ble besvart fortløpende.

Alle konsesjonsinnehavere som var gitt konsesjon etter gammel personregisterlov, og som fortsatt skulle ha konsesjon, var gitt en frist til 31.12.2002 til å søke om fornyelse. I løpet av året ble det gitt 309 konsesjoner etter personopplysningsloven og 128 etter helseregisterloven. Det var pr. 31.12.02 registrert 9748 meldinger i Datatilsynets meldesystem. 7212 meldinger kom inn i løpet av året.

Saker skal behandles med gjennomsnittlig saksbehandlingstid på seks uker

Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden økte fra seks til ni uker, jf. ovenfor.

Å skape oppmerksomhet og bevissthet rundt personvern, bl.a. ved hjelp av informasjon, rådgiving, og veiledning

Datatilsynets informasjonsvirksomhet fokuserte særlig mot to målgrupper: virksomheter som behandler personopplysninger og de som er gjenstand for behandling.

Det ble arrangert ni seminarer i tilsynets egen regi i 2002. Målgruppene som ble prioritert var frivillige organisasjoner, kommunene, handels- og servicenæringen, bank- og finanssektoren og helsesektoren. I tillegg deltok Datatilsynet med foredragsholdere på 39 seminarer hvor andre sto som arrangør. Datatilsynet prioriterte deltakelse på seminarene rettet mot ovennevnte sektorer.

Oppfølging av regelverket innen personvernområdet i forhold til behov for eventuelle endringer

Datatilsynet benyttet betydelige ressurser til å avgi høringsuttalelser. Som høringsinstans kan Datatilsynet bidra til at det i samfunnsplanlegging og beslutningsprosesser tas hensyn til personvernet. Høringsforslagene reiste i flere tilfelle grunnleg-

gende personvernspørsmål. Datatilsynet søkte å finne et balansert forhold mellom tiltak som iverksettes og det trusselbildet samfunnet er eksponert for. Det ble initiert en rekke lovforslag hvor hovedhensikten var kriminalitetsbekjempelse. Sentrale endringer i utlendingsloven, straffeloven, straffeprosessloven og forslag til ny lov om hvitvasking er eksempler på dette. Foruten norske myndigheters egne initiativ, ble Datatilsynet også berørt i økende grad av tiltak som andre land satte i verk.

Datatilsynet bidro i 2002 med sin kompetanse i en rekke offentlige råd og utvalg, bl.a. i Politiregisterutvalget, Utvalg for politimetoder i forebyggende øyemed, Datakrimutvalget, Rådet for persondataarkivering, Forum for IT-sikkerhet og Arbeidsgruppen for revisjon av personopplysningsloven og -forskriften.

Resultatmål

Datatilsynet skal i 2004 følge opp hovedmålet om å ivareta og styrke personvernet. Virkemidlene er i hovedsak beskrevet i personopplysningsloven pgf. 42.

- Dette innebærer bl.a. at Datatilsynet skal:
- Gjennomføre minst 130 tilsyn.
 - Bidra til at personvernet blir tilstrekkelig vektlagt bl.a. ved deltakelse i råd, utvalg og samarbeidsfora, og gjennom høringsuttalelser.
 - Skape bevissthet om personvernspørsmål. Publisere og ta opp relevante personvernsaker. Dette oppnås gjennom media, internett og foredragsvirksomhet etc.
 - Behandle saker med gjennomsnittlig saksbehandlingstid på maksimum tre uker for enkle saker og maksimum ti uker for mer kompliserte saker.

Budsjett

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen dekker løpende lønns- og driftsutgifter, samt utgifter til informasjonsvirksomhet. Datatilsynet hadde en bemanning tilsvarende 26 årsverk i 2003. I bevilgningsforslaget er det innarbeidet justering for avvikling av el-avgift for all produksjonsvirksomhet fra 1. januar 2004.

Kap. 4507 Datatilsynet, jf. kap. 1507

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Driftsinntekter	1 577		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	1 259		
18	Refusjon av sykepenger	99		
	Sum kap. 4507	2 935		

Datatilsynet kan fastsette tvangsmulkt, jf. personopplysningslovens pgf. 47. Evt. inntekter i denne

forbindelse inntektsføres under kap 5309, Tilfeldige inntekter i statsregnskapet.

Programkategori 01.10 Fylkesmennene

Utgifter under programkategori 01.10 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004	Pst. endr. 03/04
1510	Fylkesmannsembetene, jf. kap. 4510	1 016 610	920 693	887 803	-3,6
	Sum kategori 01.10	1 016 610	920 693	887 803	-3,6

Inntekter under programkategori 01.10 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004	Pst. endr. 03/04
4510	Fylkesmannsembetene, jf. kap. 1510	193 044	800	800	0,0
	Sum kategori 01.10	193 044	800	800	0,0

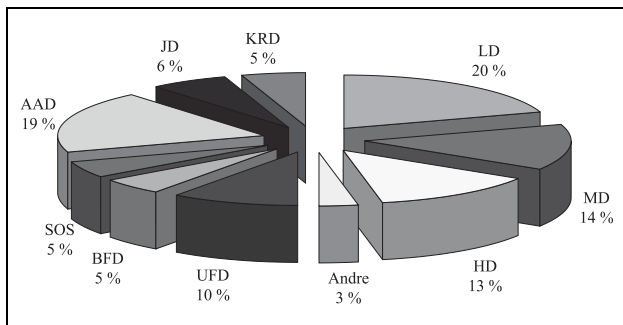
Fylkesmannsrollen og arbeidsoppgaver

Fylkesmannen er statens fremste representant i fylket og skal arbeide for at Stortingets og Regjeringens vedtak, mål og retningslinjer følges opp regionalt og lokalt. På vegne av flere departementer ivaretar fylkesmannen oppgaver på flere sentrale samfunnsområder. Oppgavene er knyttet til iverksetting og oppfølging av Regjeringens sektorpolitikk på fagområdene som er nærmere omtalt i de respektive fagproposisjoner.

Fylkesmannen utfører viktige rettssikkerhetsoppgaver gjennom tilsynet med deler av kommunenes og fylkeskommunenes tjenesteproduksjon og gjennom lovlighetskontroll med kommunale vedtak og klagesaksbehandling av kommunale enkeltvedtak.

Ved integreringen av statens utdanningskontor og fylkeslegen er alle regionale statsetater med vesentlige styrings- og oppfølgingsoppgaver overfor kommunene lagt inn i fylkesmannsambetet. Fylkesmannen har en viktig funksjon som bindeledd mellom stat og kommune, ikke minst for å legge til rette for dialog og utvikling av felles forståelse mellom nivåene om gode og helhetlige løsninger. Fylkesmannsambetet er således et utviklings- og kompetanseorgan som skal stimulere til samarbeid og fellestiltak i forhold til kommunene og regional statlig forvaltning.

Fylkesmannsambetets rolle og utvikling skal fortsatt være forankret i arbeidet med å utvikle en desentralisert forvaltning som ivaretar viktige verdier som hensynet til det lokale folkestyret og enkeltmenneskets rettssikkerhet.

Figur 12.1 Sammenhengen mellom benyttet årsverk og fagdepartementene.

Endringer i den statlige utdanningsadministrasjonen

Utdannings- og forskningsdepartementet følger opp omtalen av den statlige utdanningsadministrasjonen som ble gitt i St.prp. nr. 65 (2002-2003), jf. St.prp. nr 1 (2003-2004) Utdannings- og forskningsdepartementet, spesielt kategori 07.10 Administrasjon og kap. 203 Statens utdanningskontor.

Modernisering av offentlig sektor

Fylkesmannen er gitt en forsterket rolle i moderniseringsarbeidet, bl.a. overfor kommunene. Som del av Regjeringens satsing på omstilling og effektivisering i kommunene foreslås det å avsette ressurser slik at embedene kan opprette egne stillinger av to års varighet, jf. St.prp. nr. 66 (2002-2003) Om lokaldemokrati, velferd og økonomi i kommunesektoren 2004.

Fordeling av skjønnsmidler til kommunene

Fylkesmennene foretar fordeling av skjønnsmidler i inntektssystemet til kommunene. Denne oppgaven innebærer at fylkesmennene kan bidra økonomisk til omstilling og modernisering i kommunene.

Retningslinjene for tildeling av skjønnsmidler blir endret som følge av at det innføres en ny delkostnadsnøkkel for miljø og landbruk i inntektssystemet. Dette medfører at kommunenes miljømessige utfordringer og særskilte utfordringer knyttet til landbruk skal vektlegges i fylkesmannens tildeling av skjønnsmidler, jf. St.prp. nr. 66 (2002-2003).

Fylkesmannens tilsynsfunksjon

I St.prp. nr. 66 (2002-2003) er fylkesmannens rolle som statens regionale tilsynsinnsinstans overfor kommunene omtalt. Målet er et statlig tilsynssystem

som bidrar til å ivareta rettssikkerheten til den enkelte og til at tjenestene holder tilstrekkelig kvalitet uten å komme i konflikt med det kommunale/fylkeskommunale folkestyret og de økonomiske rammebetingelsene som folkestyret utøves innenfor. Man skal søke å komme frem til organiserings- og tilsynsformer som sikrer at tilsynene har faglig legitimitet, samtidig som man ser tilsynsarbeidet i en større sammenheng. Samordningen skal sikre at påleggene ikke overstiger de økonomiske rammene som er til disposisjon, og sikre at ulike pålegg ikke motvirker hverandre. Det forventes en effektivisering som følge av bedret samordning innenfor tilsynsområdet i 2004.

Regjeringen har oppnevnt et utvalg som skal gå igjennom statlig tilsyn med kommunesektoren. Utvalget skal se på tilsyn sammen med andre kontrollordninger overfor kommunesektoren, samt vurdere hvordan hjemmelsgrunnlaget for statlig tilsyn bør utformes. Utvalgets arbeid skal ha som utgangspunkt at tilsynet med kommunesektoren skal tilligge fylkesmannen for å sikre styring og samordning overfor kommunene. Tilsynet skal være dialogbasert og støttende, samtidig som det skal fremstå som klart når tilsynet har en kontrollrolle og når tilsynet har en veilederrolle. Utvalgets funksjonstid er frem til 01.09.2004.

Tilsyn etter sosialtjenesteloven

Kommunene har plikt til internkontroll etter sosialtjenesteloven kap. 4 Sosiale tjenester mv. og kap. 6A Rettigheter for og begrensning og kontroll med bruken av tvang og makt mv. overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming. Helsetilsynet har utarbeidet veiledningsmaterieell og en implementeringsplan for fylkesmennenes bistand til kommunene for å sikre at internkontrollen utvikles til et effektivt og hensiktsmessig styringssystem for den enkelte kommune og de enkelte deltjenester. Tilsynet skal harmoniseres og samordnes slik at det utøves mest mulig likt i hele landet og at staten fremstår samordnet overfor den enkelte kommune.

Tilsyn etter barnevernloven

Fra 01.01.2004 overtar staten ansvaret for å etablere og drive barneverninstitusjoner. Endringene i ansvarsforholdene medfører også endring av forskrift om tilsyn i barneverninstitusjoner. Tilsynet skal i større grad basere seg på å utøve tilsyn etter systemrevisjonsmetoden med utgangspunkt i institusjonenes internkontrollplikt. Opplæring av ansatte i systemrevisjon skal prioriteres også i 2004 som ledd i en bedre samordning og effektivisering av fylkesmannens tilsynsvirksomhet.

Regjeringen har i den nye forskriften besluttet at det individbaserte tilsynet skal opprettholdes.

Nye strategier i landbrukspolitikken

For å møte de store endringene og utfordringene landbruket står overfor, har Regjeringen etablert satsingen Landbruk Pluss. Landbruk Pluss skal legge til rette for utvikling av ny næringsaktivitet og attraktive bosteder i bygdene parallelt med strukturendringene i landbruket. Fylkesmannen vil få en viktig rolle i realiseringen av Landbruk Pluss. Jf. for øvrig St.prp. nr. 1 (2003-2004) Landbruksdepartementet.

Andre endringer i oppgaveporteføljen

Nye oppgaver for kommunene innen landbruk og miljø

Fylkesmannen skal formidle nasjonal landbrukspolitikk og være et kompetansesenter generelt og for kommunene spesielt innen fagområdet. Fylkesmannen skal være aktiv i å skape arenaer der fylkesmannen, fylkeskommunen og kommunene kan møtes og gjensidig utveksle erfaringer, gi tilbakemeldinger og formidle forventninger. Videre skal fylkesmannen bistå kommunene med kompetanseheving og veiledning slik at en opprettholder kvaliteten og måloppnåelsen i løsningen av oppgavene. Endringene fører til at fylkesmannen og fylkeslandbruksstyret får en sentral veileder- og rettssikkerhetsrolle innen de saksfelt som overføres. Fylkesmannen vil også få en viktig rolle i å fordele fylkesrammene for de økonomiske virkemidlene til de enkelte kommuner.

På miljøvernområdet vil kommunene få ansvaret for miljøvernutfordringer eller -interesser av lokal karakter bl.a. innen vilt- og fiskeforvaltning. Det tas sikte på en gradvis overføring av oppgaver og myndighet som krever lokalpolitisk skjønn fra staten til kommunene frem til 2005.

Jordbruksoppkjøret

I Jordbruksavtalen inngått i 2003 ble det enighet om å etablere et nasjonalt miljøprogram som skal starte i 2004. Fra 2005 skal programmet regionaliseres til hvert fylke. Fylkesmannen skal utarbeide forslag til regionalt miljøprogram etter samråd med næringsorganisasjonene i fylket.

Avtale om kvalitetsutvikling i pleie- og omsorgstjenestene

Det er inngått avtale mellom Regjeringen og Kommunenes sentralforbund om kvalitetsutvikling

innenfor pleie- og omsorgstjenesten. De føringer som er gitt i avtalen vil også medføre konsekvenser for regional stat, jf. St.meld. nr. 45 (2002-2003).

Tilskudd til tospråklig assistanse i barnehage

Tilskudd til tospråklig assistanse i barnehage, som administreres av fylkesmennene, foreslås avvirket fra og med 01.08.2004. Tilskuddet foreslås erstattet med en ny tilskuddsordning til tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder.

Saksbehandlingstid og systematisk sammenligning mellom embetene

Hvert enkelt embete er pålagt å gjennomgå sine rutiner for klagesaksbehandling og å gjennomføre nødvendige tiltak for å bedre saksbehandlingstiden. Tilbakerapporteringen fra fylkesmennene viser forbedringer i saksbehandlingstiden.

Enhetsfylket

Stortinget besluttet 20.02.2002 å igangsette forsøk med enhetsfylker gjennom behandling av St.meld. nr. 19 (2001-2002). Formålet er å innhente erfaringer med alternative måter å organisere forvaltningen på, og å forenkle og effektivisere forvaltningen på regionalt nivå.

For forsøk med enhetsfylket er det forutsatt at klage- og tilsynsoppgavene skal holdes atskilt fra øvrige oppgaver i enhetsfylket, og at nasjonale mål og oppgaver må ivaretas på en hensiktsmessig måte.

Regjeringen har gitt tilslutning til gjennomføring av forsøk med enhetsfylke i Møre og Romsdal og Hedmark fylke. I Hedmark fylke kombineres enhetsfylket med parlamentarisme, forutsatt endelig vedtak i nytt fylkesting. Det skal etableres et gjensidig forpliktende ledelsesorgan for enhetsfylket, der fylkesrådet, fylkesordføreren og fylkesmannen er medlemmer. I Møre og Romsdal vil fylkesrådmannen bli enhetsfylkets administrative leder. Forsøk med enhetsfylke iverksettes 01.01.2004, forutsatt at vedtektene fastsettes i løpet av høsten 2003.

Fylkesmannsembetenes tverrgående oppgaveområder

Kommunerettet virksomhet – samordning og veiledning

På fylkesplanet er Fylkesmannen det sentrale samordningsorganet for statlige etater med styrings-

oppgaver overfor kommunene. Dette skal sikre at de ulike delene av regional statsforvaltning tar hensyn til helheten i kommunenes virksomhet.

Til grunn for fylkesmannens samordning legges Kommunal- og regionaldepartementets Retningslinjer for fylkesmannens samordningsfunksjon i forhold til kommuneretta styring. Disse retningslinjene er under oppdatering og vil foreligge i ny utgave høsten 2003.

Fylkesmannen informerer om plikter og om hvilken frihet kommunene har ved iverksetting av statlig politikk. Fylkesmannen har ansvaret for å bidra med kunnskap om bruk av lover og gi rettledning om generell saksbehandling slik at kvaliteten i saksbehandlingen sikres samt tilrettelegge for erfaringsutveksling mellom kommunene og interkommunal samordning.

I arbeidet med regional utvikling som fylkeskommunen etablerer er og skal Fylkesmannen være en naturlig samarbeidspartner.

Velferd, helse og personrettet tjenesteyting

Fylkesmannen fører tilsyn med sosiale tjenester og Helsetilsynet i fylket med helsetjenester. Formålet er å sikre forsvarlige tjenester og at sosial- og helselovgivningen for øvrig etterleves slik at befolkningens behov for tjenester ivaretas og ressursene utnyttes godt. Helsetilsynet i fylket, som er tilsynsmyndighet etter helselovgivningen, er direkte underlagt Statens helsetilsyn.

På helseområdet vil det i 2004 bli gjennomført et landsomfattende tilsyn med tjenestetilbudet i fødeinstitusjoner. Det skal også gjennomføres landsomfattende tilsyn med primærhelsetjenester til flyktninger og asylsøkere i mottak eller ved direkte bosetting i kommunene. For sosialtjenesten planlegges landsomfattende tilsyn med sosiale tjenester til rusmisbrukere i henhold til sosialtjenestelovens kap. 4.

Arbeidet med Opptrappingsplanen for psykisk helse videreføres. Den statlige oppfølgingen regionalt er lagt til fylkesmannen som for dette arbeidet har tilsatt egne rådgivere i psykisk helsearbeid. Arbeidet omfatter rådgivning og oppfølging av arbeidet lokalt.

Barn, oppvekst og utdanning

Fylkesmennene følger opp nasjonal politikk knyttet til barn og oppvekst, forestår nødvendig samordning og iverksetter rettssikkerhetstiltak på regionalt nivå. Barn og unges oppvekst- og levevilkår må ses i sammenheng med utdanning, helse og miljø. Tverrsektorielt samarbeid, samordning over etats- og profesjonsgrenser i forhold til barn

og unges vilkår er en forutsetning for å få til helhetlige, gode og varige løsninger for barn og unge lokalt. En prioritert oppgave blir dermed å motivere kommunene til å videreutvikle samarbeidet mellom institusjoner som barnehage, barnevern, helsestasjon og skole. Dette vil øke kompetansen og kunnskapen og kompetansen innenfor fagområdene, bidra til bedre ressursutnyttelse og forebygge sosiale problemer.

Regjeringen vil fortsatt legge stor vekt på å forbedre barneverntjenestens evne og mulighet til å sette inn egnede tiltak i saker vedrørende omsorgssvikt, overgrep, adferdsproblemer og sosiale og emosjonelle problemer hos barn og unge. Fylkesmennene prioriterer de barneverntjenestene som ikke overholder frister etter lov om barnevern.

Mange fylkesmannsembeter har gjennomført omfattende forvaltningstilsyn med den kommunale barnevernsvirksomheten i 2003 og gjennom dette avdekket avvik og mangler. Det forutsettes at fylkesmennene i 2004 utøver et mer systematisk tilsyn med den kommunale barnevernsvirksomheten for å avdekke avvik og mangler og veilede kommunene på barnevernområdet.

Etablering av et nasjonalt system for kvalitetsvurdering skal medvirke til kvalitetsutvikling i opplæringen og legge til rette for informerte avgjørelser i grunnutdanningen. Med utgangspunkt i de nasjonale målene for utdanningspolitikken skal det utvikles verktøy for bedre å kunne vurdere om og i hvilken grad målene nås. Staten skal føre tilsyn med skoleeiers måloppnåelse. Gjennom tilsynsvirksomheten skal fylkesmennene se til at barn, unge og voksne under utdanning får oppfylt sine lovbaserte rettigheter og skoleeier setter i verk nødvendige tiltak der det avdekkes mindre tilfredsstillende faglige resultater i kvalitetsvurderingene.

Likestilling

Fylkesmennene skal veilede kommunene i likestillingsarbeidet. Alle virksomheter, både offentlige og private, er pålagt årlig rapportering om hvordan likestillingsarbeidet ivaretas.

Regional planlegging og arealpolitikk

Fylkesmennene har ansvaret for regional stats deltagelse og medvirkning i den regionale planleggingen. Fylkesmannen har ansvaret for å gi kommuner og fylkeskommuner et helhetlig bilde av statens forventninger og krav til det regionale nivået i planleggingen. Fylkesmannen og regionale statstater skal delta i ulike partnerskap for å stimulere den regionale utviklingen. Fylkesmannen bidrar til at det utarbeides ulike regionale planer som inne-

holder en helhetlig virkemiddelstrategi, herunder areal- og transportplaner, samt integrering av verneplanarbeidet i arealplanleggingen.

Fylkesmannen har et særskilt ansvar for at nasjonal politikk formidles og ivaretas, og bidrar til samordning av statlige interesser i behandlingen av kommunale planer. I samarbeid med fylkeskommunene veileder fylkesmannen om riktig forståelse av regelverk og planoppfølging, og følger om nødvendig opp enkeltsaker.

Arealdokumentasjon er et virkemiddel som får økt betydning i fylkesmannens myndighetsutøvelse, kompetansestøtte, rådgivning og veiledning. Fylkesmannen skal bidra til at areal- og miljødokumentasjon blir godt integrert i alle kommunale planer og enkeltsaker som berører viktige miljøverdier eller arealressurser.

Fylkesmannen skal gjennom veiledning og dialog bidra til at det gjennomføres risiko- og sårbarhetsanalyser i all planlegging etter plan- og bygningsloven og sørge for at samfunnssikkerhet legges til grunn for arealbruken.

Fylkesmannen skal påse at Regjeringens politikk på barne- og ungdomsområdet følges opp i kommunenes planlegging og har ansvaret for at barnerepresentantordningen er gjennomført i kommunene.

Fylkesmannen er klageinstans for kommunale enkeltvedtak etter plan- og bygningsloven, og fatter også vedtak i første instans, bl.a. i saker om ekspropriasjon, forhåndstiltredelse og saksomkostninger. Dette er saker av betydning for utbyggingsinteresser som også angår enkeltmenneskers rettsstilling direkte.

Fylkesmannen har en veiledningsplikt overfor kommunene innenfor disse temaene, først og fremst med sikte på bedre kommunal saksbehandling og færre klager, men også med sikte på at kommunene skal bruke regelverket etter intensjonen, samt ivareta særskilte hensyn f.eks. til tilgjengelighet, miljø og estetikk.

Naturressursforvaltning – landbruk og miljø

Fylkesmannens oppgaver er knyttet til arbeidet for å sikre verdier som vurderes som viktigst for bevaring av livsmiljøet. For å nå de nasjonale målene innenfor miljøvernarbeidet, har fylkesmannen en sentral rolle i forhold til samarbeid og samordning med andre sektorer.

Regjeringen prioriterer vern av biologisk mangfold gjennom oppfølging av Johannesburgkonferansen og gjennom oppfølgingen av St.meld. nr. 42 (2000-2001) om biologisk mangfold. Fylkesmennene må derfor opprettholde tempoet i verneplanarbeidet i tråd med gjeldende fremdriftsplaner.

Fylkesmannens oppgaver innen arealforvaltning omfatter deltagelse i planprosesser og kontroll med kommunenes arealdisponering. Hensynene til vern om verdifulle landbruksarealer i et langsiktig perspektiv har høy prioritet i den nasjonale politikken. Fylkesmannen skal innenfor nasjonale rammer og disponible virkemidler bidra til å unngå omdisponering av slike områder.

Utvikling og verdiskaping

Fylkesmannen har viktige oppgaver knyttet til koordinering og mobilisering av verdiskaping innenfor jord- og skogbruk. Fylkesmannen skal i samarbeid med Statens nærings- og distriktsutviklingsfond arbeide for å få frem ny næringsvirksomhet knyttet til eksisterende ressurser.

Fylkesmannen skal delta når premissene for et miljøtilpasset næringsliv legges og når strategisk næringsplan og regionale utviklingsprogram utformes. Fylkesmannen fungerer som et kompetansesenter innen landbruks- og miljøvernområdet, og bidrar med støttefunksjoner overfor kommunene.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Fylkesmannen har ansvar for å samordne arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap mellom ulike sektorer og forvaltningsnivåer i fylket. Særskilte risikoforhold må identifiseres, og de samlede beredskapsressursene i fylket må ses i sammenheng for å oppnå en best mulig beredskap overfor kriser og alvorlige ulykker. Fylkesmannen skal særskilt prioritere å være veileder og pådriver for at kommunene skal arbeide systematisk med forebyggende samfunnssikkerhet.

Fylkesmennene har ansvar for å motivere kommunene til å samarbeide om å gjennomføre risiko- og sårbarhetsanalyser, og å implementere ressurskrevende samfunnssikkerhetstiltak.

Arbeids- og administrasjonsdepartementets styringsansvar for fylkesmannsembetene

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har et hovedansvar for tilrettelegging, sikring og kontroll av kvalitet i styringssystem, organisasjonsutvikling og for øvrig et generelt ansvar for de administrative rammebetingelser i embetene.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har siden 2001 igangsatt flere prosjekter med formål å forenkle og strømlinjeforme styringen av fylkesmannsembetene. Selve embetsoppdraget er nå i ferd med å bli lagt ut i et elektronisk søkbart system.

Fylkesmannsembetenes hovedarbeidsoppgaver for kongehuset og fagdepartementene

Kongehuset

- Forberedelse av saker om ordenstildeling.
- Tilrettelegging og gjennomføring av kongelige besøk.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet

- Forvaltning av tilskuddsmidler til politiske partier.

Barne- og familiedepartementet

- Lovpålagte oppgaver bl.a. etter barneloven og ekteskapsloven.
- Klagebehandling av kommunale vedtak etter barnehageloven og barnevernloven.
- Forvaltning av tilskuddsordninger spesielt knyttet til drift og utbygging av barnehager.
- Fordeling av skjønnsmidler for å utjevne kostnadsforskjeller mellom kommuner når det gjelder barnehager.
- Føre tilsyn med barnehager, barnevern og familievern.
- Råds-, utviklings-, veilednings- og opplæringsoppgaver særlig overfor kommunesektoren innen barnehagefeltet, barnevern og gjeldsrådgivning.
- Pådriverrolle for å gjennomføre Regjeringens likestillingspolitikk.

Helsedepartementet

- Bidra i arbeidet med Opptappingsplan for psykisk helse.
- Behandle klager etter rettighetsbestemmelser i helselovgivningen.
- Gi råd og støtte til virksomhetenes innføring av internkontroll og kvalitetssystemer.
- Gi råd og veiledning til kommunene i forbindelse med implementering av nye forskrifter og veiledere for helsestasjons- og skolehelsetjenesten og for miljørettet helsevern.
- Bidra til å koordinere folkehelsearbeidet regionalt og lokalt gjennom partnerskap og formidle kunnskap og kompetanse som støtte til tverrsektorielt folkehelsearbeid.
- Videreføre og videreutvikle lokalt forebyggende arbeid innen tobakk, ernæring og fysisk aktivitet som er igangsatt på kommunalt og regionalt plan gjennom nasjonal kreftplan.

- Sikre videre oppfølging og satsing på rekruttering og kompetanseoppbygging av helse- og sosialpersonell.
- Bidra til å gjennomføre kvalitetsstrategien og se denne i sammenheng med andre satsinger som er rettet inn mot utviklingen av kvaliteten på de kommunebaserte sosial- og helsetjenestene.

Justisdepartementet

- Føre tilsyn med kommunenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap, og være pådriver for at samfunnssikkerhet følges opp i kommunenes ordinære planleggings- og styrings-systemer.
- Bistå kommunene ved kartlegging av aktuelle hendelser og veilede om forebyggende samfunnssikkerhet.
- Ivareta beredskapsoppgaver innen olje- og matvarerasjonering.
- Ivareta sivilt-militært samarbeid i fylkene og samordne behandlingen av beredskapsspørsmål og –planer innen bl.a. miljø-, landbruk-, og helse- og sosialsektorene for kommuner og regionale etater.
- Ha ansvar for at viktige utfordringer i fylket knyttet til arealbruk og særskilte hendelser er kartlagt.
- Ha krise- og beredskapsplaner for å ivareta det regionale samordningsansvaret og koordinere en eventuell krise, samt ha en øvet kriseorganisasjon.
- Ha særskilt ansvar for planmessig koordinering i tilfelle atomulykke.
- Bidra aktivt til å bevisstgjøre kommunene om deres rolle ved større hendelser og kriser i fred, og synliggjøre viktigheten av å ha kunnskap om og oversikt over offentlige og private lokale ressurser.
- Motivere kommunene til interkommunalt samarbeid for å ivareta samfunnssikkerhet og beredskap på en god måte.
- Ivareta forebyggende samfunnssikkerhet i planlegging etter plan- og bygningsloven, og forvalte innsigelsesretten på området sikkerhet og beredskap.
- Gjennomføre øvelser i kriseledelse for kommunenes ledelse.
- Tilsynsoppgaver i forhold til stiftelser, vergemål og overformyndier.
- Rettshjelpsoppgaver som omfatter vedtak overfor enkeltmennesker etter rettshjelpsloven og tomtefesteloven.

Kommunal- og regionaldepartementet

- Tilsyn og kontroll av kommunenes budsjett og økonomiforvaltning.
- Veiledning om kommuneproposisjonen/statsbudsjettet og regelverk inkludert KOSTRA.
- Fordeling av skjønnsmidler til kommunene.
- Samordning av regional statsforvaltning i forhold til kommunene. Bidra til arbeidet med handlingsprogram til fylkesplanen.
- Behandling av klagesaker etter plan- og bygningsloven, oreigningsloven, lov om kommunal forkjøpsrett, eierseksjonsloven og ny lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere.
- Foreta lovlighetskontroll etter kommuneloven av kommunale vedtak etter klage eller av eget tiltak.
- Oppgaver etter valgloven, inndelingsloven og lov om norsk riksborgarrett.
- Behandling av klager over kommunale og fylkeskommunale vedtak om dokumentinnsyn (forvaltningsloven og offentlighetsloven).
- Forvaltningsansvaret for tilskuddsordningen til norskopplæring for voksne innvandrere.

Kultur- og kirke departementet

- Oppfølging av registrerings-, godkjennings- og tilskuddsordningene (Lov om trudemssamfunn og ymist anna og Lov om livssynssamfunn).
- Lovpålagte oppgaver knyttet til helligdagsloven og gravferdsloven.

Landbruksdepartementet

- Ivareta de nasjonale målene i landbrukspolitikken og være ansvarlig for gjennomføringen av den nasjonale landbrukspolitikken på regionalt nivå.
- Være utviklings- og kompetanseorgan for landbruksnæringen og kommunene, og stimulere til samarbeid og fellestiltak, innovasjon og verdiskapning.
- Være pådriver i regional og kommunal planlegging og se til at nasjonale mål om vern av jordmonnet og landbrukets interesser for øvrig blir ivaretatt.
- Ha et ansvar for å samordne og skape samhandling overfor kommuner, fylkeskommuner, Statens nærings- og distriktsutbyggingsfond og andre statlige aktører.
- Fordele tilskuddsmidlene til skog- og miljøtiltak i jordbruket til kommunene, samt rådgivning, kontroll og tilsyn med ordningene over jordbruksavtalen.

- Veilede kommunene i saker etter jordloven, skogbruksloven, konsesjonsloven og odelsloven.
- Være sekretariat for fylkeslandbruksstyret som er klageorgan etter landbrukets særlover og forvalte økonomiske og juridiske virkemidler.

Miljøverndepartementet

- Naturforvaltning
 - gjennomføring av nasjonalparkplanen, marin verneplan, utvidet barskogvern og sluttføring av fylkesvise verneplaner.
 - kartlegging av biologisk mangfold, veilede kommuner, innhenting av data, kvalitetssikring og levering av data for sentral innlegging.
 - forvaltning av vilt- og innlandsfisk slik at naturens mangfold og produktivitet bevares.
 - forvaltning av truede og sårbare arter.
- Forurensing
 - myndighetsutøvelse overfor kommunale avløp, avfallsvirksomheter, havbruksnæringen og en rekke ulike industribransjer.
 - oppfølging og håndtering av forurenset grunn og sedimenter.
 - utøve tilsyn og kontroll med tillatelser og forskrifter etter forurensningsloven.
- Regional planlegging
 - bidra i kommune- og fylkesplanleggingen.
 - veilede og behandle klagesaker etter plan- og bygningsloven.
 - påse at enkeltsaker behandles i tråd med overordnede rammer, f.eks. strandsonen.
 - arbeid med EUs vanddirektiv.
- Miljøinformasjon
 - innhente, forvalte og videreformidle miljødata.
 - sørge for lett tilgjengelig beslutningsgrunnlag og allmennhetens rett til miljøinformasjon.

Sosialdepartementet

- Veiledning og informasjon for å bidra til at det fattes rettsriktige og forsvarlige avgjørelser i kommunene.
- Tilsyn og klagebehandling etter kommunehelsesloven og sosialtjenesteloven.
- Gi råd om og støtte kommunenes innføring av internkontroll.
- Informasjonsvirksomhet og kompetanseutvikling innenfor de aktuelle fagområdene som er prioritert.
- Følge videre utbygging og gjennomføring av handlingsplan for eldreomsorgen i kommunene

frem til og med 2006, i nært samarbeid med Husbanken.

- Bidra til gjennomføringen av utviklingsprogrammet for bedre kvalitet og enklere ordninger (kvalitetsprogrammet) i pleie- og omsorgstjenesten.
- Gi råd og veiledning til kommuner i utviklingen av tjenestetilbudet for å hindre bostedsløse.
- Veilede og følge opp at kommunene utarbeider beredskapsplaner for helse- og sosialtjenester de er ansvarlige for.

Utdannings- og forskningsdepartementet

- Føre tilsyn og kontroll med at aktuelle lover i skolesektoren blir fulgt opp av lokal skoleeier, klagebehandling og legalitetskontroll.
- Informasjon og rettledning til kommuner, fylkeskommuner og private skoleeiere, elever foreldre og befolkningen generelt om den nasjonale skolepolitikken, rettigheter mv.
- Oppgaver i forbindelse med kvalitetsutvikling i grunnopplæringen.
- Ansvar for delegerte forvaltningsoppgaver, bl.a. tilskuddsforvaltning.

Utenriksdepartementet

- Behandling av saker etter Apostillekonvensjonen.
- Forberedelser av saker om honorære konsuler.

Rapport 2002

Barne- og familiedepartementet

Fylkesmennene har i 2002:

- Forvaltet statlige tilskudd til barnehagesektoren.
- Informert og veiledet om nasjonal barnehagepolitikk gjennom nettverksamlinger, kommunemøter og konferanser. Utvikling av kommunenes rolle som barnehagemyndighet har vært et viktig tema i møter med kommunene. Fylkesmennene har hatt et bevisst fokus på utviklingen i kommuner hvor en har gått over til tonivåsystem og redusert den barnehagefaglige kompetansen i administrasjonen.
- Kartlagt barnehagesituasjonen i eget fylke og utarbeidet statusrapporter/tilstandsrapporter som er formidlet til kommunene.
- Videreført arbeidet med den treårige kvalitets-satsingen «Den gode barnehagen» i landets kommuner og barnehager.
- Gjennomført tilsyn ved offentlige og private barneverninstitusjoner og med den kommunale

barneverntjenesten. Flere embeter har hatt ressursmessige problemer med å gjennomføre barnevernlovens krav om antall tilsyn, men alle institusjoner har fått tilsyn.

- Arbeidet videre i samarbeid med Barne- og familiedepartementet med å utvikle en ny tilsynsmetodikk mht. barnevernet.

Justisdepartementet

Fylkesmennene har i 2002:

- Gjennomført tilsyn med samfunnssikkerhet og beredskap i 95 kommuner.
- Gjennomført øvelser med kriseledelsen i 116 kommuner.
- Gjennomført tilsyn med sivilforsvarskretsene.
- Arbeidet med forebyggende samfunnssikkerhet gjennom informasjon og dialog, herunder påsett at samfunnssikkerhet ivaretas i konsekvensutredninger og i kommunal arealplanlegging.
- Ivaretatt beredskapsoppgaver innen olje- og matvarerasjonering.
- Ivaretatt samordningsansvaret innen regional krisehåndtering gjennom oppdatering av planer, øvelser i egen kriseorganisasjon og møter i fylkesberedskapsrådene og atomberedskapsutvalgene.
- Behandlet 1780 søknader om voldsoffererstatning.
- Besvart en rekke henvendelser om rettshjelploven og forståelsen av den, og behandlet søknader om rettshjelp.

Kultur- og kirke departementet

Fylkesmennene har i 2002:

- Forvaltet registrerings-, godkjennings- og tilskuddsordningene som er opprettet i medhold av Lov om trdomssamfunn og ymist anna og Lov om tilskott til livssynssamfunn.

Kommunal- og regionaldepartementet

Fylkesmennene har i 2002:

- Arbeidet for at statlig forvaltning fungerer mest mulig samordnet i forhold til sin dialog med kommunene. Det varierer noe mht. hvor godt embetene arbeider i forhold til samordning, f.eks. å ha utviklet rutiner for bedre samkjøring av den regionale statsforvaltningens styringsdialog overfor kommunene.
- Bistått kommunene i økonomiforvaltning. Fylkesmennene har også kontrollert og godkjent budsjettene og låneopptak i kommuner som er

ført opp i Register for betinget godkjenning og kontroll.

- Veiledet kommunene i KOSTRA-rapportering og bruk av KOSTRA-data.
- Informert kommunene om kommuneopplegget i forbindelse med fremlegging av kommuneproposisjonen og statsbudsjettet.
- Godkjent til sammen 226 kommunale garantier av 235 som det ble fattet vedtak om.
- Utført lovlighetskontroll av kommunale vedtak.. Til sammen 84 saker ble behandlet. 27 kommunale vedtak ble kjent ulovlige.
- Behandlet klagesaker etter plan- og bygningsloven. Enkelte embeter har lang saksbehandlingstid.

Landbruksdepartementet

Fylkesmennene har i 2002:

- Fylkesmannen har samarbeidet med fylkeskommuner, kommuner og annen statlig forvaltning i forbindelse med utviklingsprosjekter, fylkesplaner, kommuneplaner, landbruksplaner og strategiske næringsplaner. Det er godt samspill mellom utviklingsmidlene hos fylkesmannen og midlene hos Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, slik at det blir en helhetlig forvaltning av bygdeutviklingsmidlene.
- Vært aktiv i rettleiding, informasjon, holdnings- skapende arbeid, mobilisering og nettverksbygging innen tradisjonelt landbruk og i nye næringer.
- Formidlet sentrale skogpolitiske styringssignaler til kommuner og næringsutøvere, fungert som pådriver og kompetansesenter i skogpolitiske spørsmål og bidratt til kontroll og kvalitetssikring.
- Vært en pådriver for å oppnå størst mulig aktivitet og verdiskapning innenfor skogsektoren.
- Vært aktiv i forbindelse med utviklingsprosjekt innen matområdet, bl.a. med Norsk Gardsmat, Verdiskapingsprogrammet for norsk matproduksjon og innen reiseliv i samarbeid med Norsk Bygdeturisme.
- Prioritert kontakt og dialog med kommunene på landbruksområdet høyt.
- Arbeidet for å sikre landbrukets arealressurser på en bedre måte.
- Arbeidet for å sikre at de nasjonale målene innen jord- og konsesjonslovgivningen blir oppfylt, samt veiledet, avgjort og saksforberedt i saker etter jord-, skogbruks-, konsesjons- og odelsloven.
- Hatt det regionale ansvaret for forvaltning og kontroll av de direkte tilskuddene i jord- og

skogbruket. Ordningene er en del av det totale virkemiddelapparatet.

Miljøverndepartementet

Fylkesmennene har i 2002:

- Arbeidet med gjennomføring av verneplanarbeidet etter naturvernloven i henhold til sentralt fastsatte retningslinjer, mål og fremdriftsplaner, og ivaretatt arbeidet og ansvaret for forvaltningsmyndighet for verneområder.
- Bestilt tjenester fra Statens naturoppsyn (SNO) i verneområder og andre viktige områder og forekomster, og hatt ansvar for lokalt oppsyn i verneområder der SNO ikke har vært beman- net.
- Ivaretatt arbeidet og ansvaret som forvaltnings- myndighet innenfor rovviltforvaltningen.
- Innen strandsoneforvaltningen arbeidet med politikkformidling, beslutningsstøtte til kom- munene og myndighetsutøvelse (planoppføl- ging og oppfølging av enkeltsaker). I enkelte fylker, spesielt Hordaland, har saksmengden vært så stor at en tilfredsstillende oppfølging ikke har vært mulig.
- Fordelt tilskudd til kartlegging og verdisetting av biologisk mangfold til ca. 80 kommuner og fulgt opp kommunene gjennom samlinger, vei- ledning og oppsøkende virksomhet.
- Ivaretatt rollen som forurensningsmyndighet overfor både næringslivet og kommunale virk- somheter. Det har skjedd en viss økning i til- synsaktiviteten i 2002. Blant annet har det vært en landsomfattende aksjon knyttet til PCB.
- Forberedt satsningen i forbindelse med foru- rensede sedimenter som var et prioritert arbeidsområde i 2003.
- Arbeidet med innhenting, presentasjon og for- midling av miljøets tilstand og utvikling.
- Videreført iverksetting av tiltak og revidert geo- dataplaner som legges til grunn for intern sam- let organisering av geodatafunksjonene i embe- tene, herunder leveranser av kartdata til kom- muner gjennom Arealis og veiledning i bruken av dem.
- Dokumentert verneverdier i en rekke vassdrag som ble vurdert vernet i forbindelse med utvi- delsen av vernplan for vassdrag. Ferdigstilt rap- porter om verdier i vernede vassdrag (VVV-rap- porter). Enkelte embeter har brukt mye ressur- ser til å vurdere konsesjonsplikt for mini- og makrokraftverk, og uttak av vann til oppdretts- virksomhet. Arbeidet med drift av Samlet plan for vassdrag har vært gjennomført som plan- lagt.

Sosialdepartementet og Helsedepartementet

Fylkesmennene har i 2002:

- I samarbeid med fylkeslegene bidratt til at måltallene for utbygging av sykehjemsplasser og omsorgsboliger som er satt i handlingsplanen for eldreomsorgen er nådd. Det er laget en oppsummeringsrapport for hvert fylke som viser helheten av arbeidet med handlingsplanen.
- Bidratt i arbeidet med Opptappingsplan for psykisk helse.
- I samarbeid med fylkeslegene bidratt til gjennomføringen av Sosialdepartementets personellplan innenfor områdene eldreomsorg, psykisk helsearbeid og kreftomsorg.
- Forvaltet tilskuddsmidler til opplæringstiltak for helse- og sosialpersonell.
- Veiledet enkeltkommuner. Prioriterte temaer har vært tilsyn, kontroll og statistikk.
- Drevet formidling av kunnskap og bistått kommunene i arbeidet med kompetanse- og kvalitetsutvikling i sosialtjenestens førstelinje.
- Tilrettelagt og koordinert opplæringstiltak for arbeid med tunge rusmiddelmissbrukere i kommunene.
- Drevet generell informasjonsvirksomhet overfor kommuner og institusjoner gjennom konferanser, kurs og seminarer overfor ansatte, folkevalgte og brukere. Prioriterte temaer har bl.a. vært sosialtjenestelovens kap. 6 A, samarbeid mellom instanser og informasjon knyttet til gjennomføring av handlingsplanene.
- Administrert økonomiske overføringsordninger til kommunene.

Kap. 1510 Fylkesmannsembetene, jf. kap. 4510

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Driftsutgifter	789 066	920 693	887 803
21	Spesielle driftsutgifter	227 544		
	Sum kap. 1510	1 016 610	920 693	887 803

Allmenn omtale

Fylkesmannen er statens representant i fylket og skal arbeide for at Stortingets og Regjeringens vedtak, mål og retningslinjer følges opp. Fylkesmannens oppgaver er konsentrert om:

- Ivaretagelse av rettssikkerhetsfunksjoner.
- Utøvelse av sektormyndighet.
- Samfunnsberedskap og krisekoordinering.
- Formidling av statlig politikk.
- Samordning av statlig virksomhet i fylket.

Det vises ellers til omtale under programkategori 01.10.

Budsjett

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen under kap. 1510 skal dekke ordinære lønns- og driftsutgifter for Fylkesmannsembetene innenfor Arbeids- og administrasjonsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Justisdepartementet, Landbruksdepartementet, Kommunal- og

regionaldepartementet, Kirke- og kulturdepartementet, Miljøverndepartementet, Helsedepartementet og Sosialdepartementets ansvarsområder. I tillegg er ansvaret for drift av Norge.no overført til fylkesmannen i Sogn og Fjordane.

Som ledd i omorganiseringen av Sivilforsvaret skal fylkesmannen ikke lengre ha ansvar for ledelse av Sivilforsvaret på regionalt nivå. De oppgaver fylkesmannen har i dag skal overføres til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap fra 1. januar 2004. Det foreslås derfor å rammeoverføre 4,5 mill. kroner fra kap. 1510 til Justisdepartementets kap. 451.

Arbeidet med førsteinstansbehandling av søknader om voldsoffererstatning ble flyttet fra fylkesmannsembetene til Kontoret for voldsoffererstatning i Vardø. Det foreslås derfor å rammeoverføre driftsmidler på 6,75 mill. kroner fra kap. 1510 til Justisdepartementets kap. 472.

I forbindelse med endring av barneloven skal Fylkesmannen ikke lengre ha ansvar for den ordinære saksbehandlingen av barnefordelingssaker, jf

Ot.prp. 29 (2002-2003). Den budsjettmessige innsparingen av dette er beregnet til 3,3 mill. kroner.

Det forventes en effektivisering som følge av bedret samordning innenfor det kommunerettede tilsynsarbeidet i 2004.

Det innføres lokal beregning av arbeidsgiveravgift fra 1. januar 2004. Dette medfører at det innføres nullsats for ansatte i fylkesmannsembetene som bor i Nord-Troms og Finnmark. Som følge av dette reduseres budsjettet med 3,4 mill. kroner.

I forbindelse med omorganiseringen av Statskonsult overføres informasjonsfaglige oppgaver til det offentliges hovedportal norge.no. Det daglige ansvaret for driften av denne tjenesten er lagt til fylkesmannen i Sogn og Fjordane. Det foreslås derfor å rammeoverføre 4 mill. kroner fra kap. 1520 Statskonsult til kap. 1510 Fylkesmannen i Sogn og Fjor-

dane slik at norge.no får en totalramme på 8,6 mill. kroner.

I bevilgningsforslaget er det innarbeidet justering for avvikling av el-avgift for all produksjonsvirksomhet fra 1. januar 2004 og omlegging av arbeidsgiveravgiften fra samme tidspunkt.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Fylkesmannen pålegges å gjennomføre oppgaver av andre departementer i løpet av budsjettåret. Det dreier seg dels om handlingsplaner og dels om prosjekter. Etaten får overført midler til inndekning av disse utgiftene fra andre departementers budsjetter via kap. 4510 post 01 inntekter ved oppdrag og post 02 ymse inntekter.

Kap. 4510 Fylkesmannsembetene, jf. kap. 1510

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Inntekter ved oppdrag	160 119		800
02	Ymse inntekter	2 264		
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	4 082		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	10 879		
17	Refusjon lærlinger	161		
18	Refusjon sykepenger	15 539		
70	Refusjon av kontrollutgifter		800	
	Sum kap. 4510	193 044	800	800

Post 01 Inntekter ved oppdrag

Jf. omtale under kap. 1510 post 21.

Post 02 Ymse inntekter

Jf. omtale under kap. 1510 post 21.

Programkategori 01.20 Fellestjenester

Utgifter under programkategori 01.20 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004	Pst. endr. 03/04
1520	Statskonsult, jf. kap. 4520	136 218	111 697	125 005	11,9
1522	Statens forvaltningstjeneste, jf. kap. 4522	401 442	343 387	288 070	-16,1
	Sum kategori 01.20	537 660	455 084	413 075	-9,2

Inntekter under programkategori 01.20 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004	Pst. endr. 03/04
4520	Statskonsult, jf. kap. 1520	50 875	37 017		-100,0
4522	Statens forvaltningstjeneste, jf. kap. 1522	101 665	59 640	18 223	-69,4
	Sum kategori 01.20	152 540	96 657	18 223	-81,1

Allmenn omtale

Statskonsult foreslås omdannet til aksjeselskap fra 01.01.2004. Nærmere begrunnelse for forslaget og formål for omdanningen samt begrunnelse for de enkelte budsjettforslagene i den forbindelse er gitt under punkt 5 Omtale av særskilte saker «Omdan-

nelse av Statskonsult til aksjeselskap» og under kap. 1520 Statskonsult.

Statens forvaltningstjeneste (Ft) er tjenesteleverandør for departementene og Statsministerens kontor. Ft skal tilby effektive administrative rutiner og tjenester for brukerne. Jf. for øvrig omtale under kap. 1522 Statens forvaltningstjeneste.

Kap. 1520 Statskonsult, jf. kap. 4520

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Driftsutgifter	118 361	98 921	
21	Spesielle driftsutgifter	17 857	12 776	
70	Tilskudd til restrukturering			8 000
71	Tilskudd til pensjon			7 505
96	Innskudd egenkapital Statskonsult AS			109 500
	Sum kap. 1520	136 218	111 697	125 005

Allmenn omtale

Statskonsult er i dag et direktorat under Arbeids- og administrasjonsdepartementet som bistår og utfører oppdrag for departementene innen kommunikasjon, kompetanseutvikling, effektivisering og modernisering av forvaltningen. Statskonsult gjennomfører en rekke oppgaver og tiltak for Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Virksomheten har svært få forvaltningsoppgaver i tradisjonell forstand.

Omdanning til aksjeselskap

Regjeringen har vurdert utfordringer og behov på det forvaltningspolitiske området og foreslår omlegging av det forvaltningspolitiske støtteapparatet tilknyttet Arbeids- og administrasjonsdepartementet, herunder omdanning av Statskonsult til et heleid statlig aksjeselskap fra 01.01.2004.

Forslaget vil bidra til å tydeliggjøre bestillerrollen og til å konkurransesponse tjenester som er egnet for dette. Rådgivning som kan leveres av markedet, skal i hovedsak konkurransesponse, eventuelt kjøpes i markedet.

Avkastningskrav

Omstillingen fra direktorat til aksjeselskap forventes å gi underskudd i en overgangsperiode. Målet er at investeringen over tid skal gi en avkastning på linje med det som er vanlig for bransjen.

Det legges til grunn at avkastningskravet blir utformet etter samme prinsipper som for private selskaper. Styret for selskapet må på selvstendig grunnlag vurdere hvilke avkastningskrav det vil bruke i sin interne styring av selskapet, bl.a. for å oppnå de krav til avkastning som staten som eier stiller.

Utbyttepolitikk

Utbyttekravet for selskapet vil bli fastsatt som en prosentsats av resultatet etter skatt før budsjettåret. Regjeringen legger til grunn at staten som ansvarlig eier av selskapet, til enhver tid må vurdere selskapets egenkapitalsituasjon. Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil eventuelt komme tilbake til dette senere. Utbyttekravet er forutsatt å være i henhold til aksjelovens bestemmelser for utbyttedeling.

Konkurransmessige forhold

Selve etableringen av selskapet vil ikke reise særskilte problemstillinger i forhold til konkurranse-lovgivningen. Konkurranseloven vil gjelde for det nye selskapets virksomhet. Det legges til grunn at selskapet ikke vil være omfattet av regelverket for offentlige anskaffelser.

Administrative og økonomiske konsekvenser*Overføring av oppgaver til andre forvaltningsorganer under AAD*

Ved omdanning av Statskonsult til aksjeselskap vil det være nødvendig å sikre videreføring av enkelte oppgaver som det ikke er hensiktsmessig å plassere i et aksjeselskap.

Redaksjonen norge.no vil bli styrket med en del informasjonsfaglige oppgaver, bl.a. knyttet til portaler og internett.

Videre vil det bli overført oppgaver knyttet til IKT-området til Statens forvaltningstjeneste.

For oppgaver knyttet til sekretariatsarbeidet for KRISEINFO vil det i påvente av en evaluering på området ikke bli foreslått oppgaveoverføring til Statens forvaltningstjeneste. Oppgavene vil inntil

videre bli ivaretatt over Arbeids- og administrasjonsdepartementets budsjett.

I tillegg vil Arbeids- og administrasjonsdepartementet overta enkelte oppgaver knyttet til forvaltning av EIPA-avtalen og KOSTRA-deltakelse.

På denne bakgrunn vil det samlet bli omfordelt 5 mill. kroner til andre virksomheter/budsjettkapitler under Arbeids- og administrasjonsdepartementet.

Videreføring av oppgaver i Statskonsult AS

Regjeringen legger opp til en konkurranseutsetting av nye oppdrag fra etableringstidspunktet, bl.a. for å realisere gevinster som kan komme brukerne av Statskonsults tjenester til gode. Samtidig blir det lagt opp til at løpende oppdrag som dagens Statskonsult har på vegne av departementene mv., blir videreført i det nye aksjeselskapet. Selskapet vil i en periode på inntil tre år ha en kontraktportefølje som er inngått før etableringen av selskapet. Porteføljen av kontrakter vil gradvis reduseres i denne perioden. En stadig større del av oppgavene settes ut på anbud over en periode opp til tre år.

Disse oppgavene er kostnadsberegnet til 24 mill. kroner basert på oppgavevolumet i 2002. En videreføring er lagt inn som en forutsetning i forslaget til åpningsbalanse for selskapet. Regjeringen legger i det videre arbeidet til grunn at Arbeids- og administrasjonsdepartementet kjøper disse tjenestene i 2004. Etter overgangsperioden på tre år vil Arbeids- og administrasjonsdepartementet bestille tjenester til departementsfellesskapet på fritt grunnlag i markedet.

Regjeringen mener det er viktig at selskapet opererer under like konkurransevilkår som private aktører allerede fra etableringstidspunktet. Selskapet skal konkurrere om alle nye oppdrag fra første stund og vil ikke automatisk bli tildelt oppgaver på vegne av departementsfellesskapet.

Restrukturering, jf. ny post 70

Regjeringen legger stor vekt på at selskapet etableres med en sunn økonomisk og bemanningsmessig basis slik at det blir i stand til å tilpasse seg markedsmessige rammevilkår, og at det gis betingelser på linje med konkurrerende selskaper. Det foreslås derfor et tilskudd på anslagsvis 25 mill. kroner ekskl. ventelønn til dekning av restruktureringskostnadene i perioden 2004-2006.

Markedspotensialet for Statskonsult antas i utgangspunktet å være stort. Fordi Statskonsult til nå bare har betjent statlig sektor, vil det trolig ta tid før selskapet har tilpasset seg hele dette markedet.

Den uavhengige gjennomgangen av Statskonsult har beregnet kostnadene til omstrukturering av virksomheten til en mer markedsmessig slagkraftig organisasjon til å ligge mellom 40 og 66 mill. kroner, inkludert ventelønn. Det er ikke mulig å tallfeste nøyaktig behovet for nedbemanning av det nye selskapet. Dette vil bl.a. være avhengig av utviklingen i markedet for konsulent-tjenester og konkurransesituasjonen. Nedbemningsbehovet kan omfatte om lag halvparten av antall ansatte. Regjeringen antar at nedbemningsbehovet kan bli 20–40 årsverk det første året. Det vil imidlertid være opp til styret å vurdere bemanningssituasjonen løpende. Regjeringen forutsetter at omstruktureringen av selskapet skal være gjennomført innen tre år. På dette grunnlaget foreslås det bevilget midler til omstrukturering, begrenset oppad til 25 mill. kroner for hele overgangsperioden, men at det samtidig tas høyde for at det faktiske behovet blir vurdert nærmere i forbindelse med budsjettforslagene for 2005 og 2006. Dette skal være øremerkede midler, bl.a. til avgangsstimulerende tiltak som sluttpakker. Regjeringen forutsetter at tiltakene skjer i selskapets regi, og at det tas hensyn til at flest mulig skal stå i jobb lengst mulig. Det må vurderes omskolerings-tiltak og eventuelle andre tiltak for å kanalisere arbeidstakere til alternativ virksomhet.

For 2004 foreslås det bevilget 8 mill. kroner.

Det vil i et eget lovforslag bli foreslått at de ansatte i Statskonsult AS får videreført rettighetene de har pr. i dag som statsansatte mht. fortrinnsrett og ventelønn i en periode på tre år. Ventelønn vil bli dekket av selskapet gjennom refusjonsplikt til Aetat. Avsetninger til ventelønn ligger ikke inne i beløpet til restruktureringskostnadene, men er tatt hensyn til ved beregning av størrelsen på selskapets egenkapital.

Pensjonsforpliktelser, jf. ny post 71

Regjeringen legger til grunn at styret for Statskonsult AS kan søke om medlemskap i Statens Pensjonskasse. En videreføring av dagens pensjonsordning for de som følger med over i selskapet, vil kunne bidra til å dempe lønnskrav og til at selskapet får den nødvendige personalmessige ro til omstruktureringen. Det foreslås derfor – i tillegg til restruktureringskostnadene – at det bevilges et tilskudd på 7,5 mill. kroner. Dette skal dekke opp for 50 pst. av merkostnadene ved medlemskapet i Statens Pensjonskasse. Det legges derved opp til at styret søker om medlemskap i Statens Pensjonskasse og opprettholder dette i tre år fra omdannelsetidspunktet, med mindre et samlet styre beslut-

ter noe annet. Pensjon ut over dette må dekkes innenfor selskapets inntjening.

Åpningsbalansen

Ved etablering av Statskonsult som selskap pr. 01.01.2004, er det lagt vekt på kontinuitet i driften, bl.a. for å sikre leveransen av tjenester til departementene. Omdannelsen forutsettes å skje ved at Statskonsults eiendeler, rettigheter og forpliktelser overføres som en helhet til Statskonsult AS som statens tingsinnskudd. Samtidig foretas det en kapitaltilførsel i selskapet på 109,5 mill. kroner.

Innskuddet vil bli ført opp i selskapets balanse i samsvar med reglene i aksjeloven og regnskapsloven samt prinsippene for god regnskapsskikk. Staten mottar aksjer i selskapet som vederlag.

Estimert åpningsbalanse for Statskonsult AS pr. 01.01.2004

Regjeringen har med utgangspunkt i et forslag til åpningsbalanse fra en ekstern konsulent, kommet frem til følgende anslag for åpningsbalansen pr 01.01.2004:

		(i mill. kr)	
Aktiva		Passiva	
<i>Eiendeler</i>		<i>Gjeld og egenkapital</i>	
Kontormaskiner mv.	3,0	Egenkapital	103,0
<i>Omløpsmidler</i>		Merkostnader tjenstepensjon	7,5
Likvider	117,0	Kortsiktig gjeld og andre forpliktelser	12,5
Andre omløpsmidler	3,0		
Sum eiendeler	123,0	Sum egenkapital og gjeld	123,0

Egenkapital

Egenkapitalen er anslått til 103 mill. kroner.

Regjeringen legger vekt på at selskapet må sikres tilstrekkelig finansiell styrke i etableringsfasen og i kommende års konkurransesituasjon. Samtidig må selskapet ha handlefrihet til å gjennomføre nødvendige omstillinger slik at det på sikt kan drives med overskudd. I likhet med eiere av private selskaper, må staten til enhver tid vurdere selskapets egenkapitalsituasjon for å sikre den fremtidige verdiskapningen i selskapet.

Egenkapitalen skal etter aksjeloven være forsvarelig og tilpasses det enkelte selskaps spesielle situasjon. Egenkapitaldekningen er høy for mange av aktørene i konsulentbransjen, noe som nødvendigvis gjør en solid egenkapitaldekning for Statskonsult.

En verdivurdering av selskapet tilsier at det er grunnlag for å opprette selskapet med en egenkapital på 103 mill. kroner.

Egenkapitalen er vurdert som tilstrekkelig til å dekke forventet underskudd i en overgangsperiode på tre år, herunder fremtidige pensjonsforpliktelser og restrukteringskostnader, utover det som

komponeres gjennom tilskuddspostene 70 (Restrukturering) og 71 (Pensjon).

Eiendeler

Eiendelene omfatter i hovedsak likvide midler med 117 mill. kroner. Av disse er 109,5 mill. kroner statens kapitalinnskudd. Den resterende delen er 7,5 mill. kroner i tilskudd til pensjon.

Eiendelene for øvrig er tingsinnskudd i form av Statskonsults kontormaskiner mv. og fordringer.

Gjeld

Kortsiktig gjeld

Den kortsiktige gjelden består i hovedsak av påløpte lønnsforpliktelser. Det legges opp til at Arbeids- og administrasjonsdepartementet dekker leverandørgjelden som Statskonsult har pådratt seg i 2003.

Avsetning for forpliktelser

Andre forpliktelser består av en avsetning for pensjonsforpliktelser.

Det understrekes at tallene som fremgår av forslag til åpningsbalanse, er foreløpige anslag med utgangspunkt i antatte verdier pr. 01.01.2004. Det må foretas en fullstendig regnskapsmessig avslutning før den endelige fastsettelsen av åpningsbalansen.

Budsjettmessige konsekvenser

Ved etableringen av Statskonsult AS foreslås bevilgningen omfordelt på følgende måte i budsjettet for 2004:

Restruktureringer	8,0 mill. kroner
Pensjon	7,5 mill. kroner
Overføring til redaksjonen norge.no (kap. 1510)	4,0 mill. kroner
Overføring til Statens forvaltningstjeneste (kap. 1522)	1,0 mill. kroner
Overføring til Arbeids- og administrasjonsdepartementet (kap 1500)	24,0 mill. kroner
Sum	44,5 mill. kroner

Egenkapitalinnskudd jf. ny post 96

I tillegg er det behov for investering i egenkapital til etableringen av Statskonsult AS i form av et kapitalinnskudd på 109,5 mill. kroner.

Omdanningen av Statskonsult til aksjeselskap pr. 01.01.2004 vil gi økonomiske besparelser for staten fra 2005 med beregnet full virkning fra 2007.

Det fremmes i denne forbindelse også egen Ot.prp. med forslag til lov om omdanning av Statskonsult til aksjeselskap.

Budsjett

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen foreslås satt til 0.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen foreslås satt til 0.

Ny post 70 Tilskudd til restrukturering

Det foreslås bevilget 8 mill. kroner.

Ny post 71 Tilskudd til pensjon

Det foreslås bevilget 7,505 mill. kroner.

Ny post 96 Innskudd egenkapital Statskonsult AS

Det foreslås bevilget 109,5 mill. kroner.

Rapport

Effektive statlige virksomheter

I styringsdialogen mellom departementer og underliggende virksomheter er det bl.a. viktig å utforme hensiktsmessige resultat- og rapporteringskrav og få til mer langsiktighet i styringen. Det må også fokuseres mer på brukerorientering, produktivitet og effektivitet. Undersøkelser viser at bruk av ulike finansieringsmodeller kan ha innvirkning på kostnadseffektiv drift. Erfaringer fra nettobudsjetterte virksomheter viser at virksomhetene er blitt mer brukerorienterte, markedsorienterte og kostnadseffektive.

Helhetlig organisering av forvaltningens oppgaver

Det er utarbeidet et temahefte fra virksomheter som nylig er fusjonert, og som gir praktiske råd ved gjennomføring av fusjoner.

Statskonsult har foretatt en kartlegging av alle statlige tilsyn, samt en vurdering av ulike modeller for organisering. Det er også gjennomført en undersøkelse av EØS-avtalens betydning for organiseringen av tilsyn i Norge.

En gjennomgang av klagesakssystemet i forvaltningen viser at organiseringen av klagesaksbehandlingen er fragmentert og bærer preg av ulike strategier innenfor de ulike departementsområdene. Det anbefales en vurdering av alternative løsninger som kan gi en mer helhetlig organisering. Dette vil gi mulighet for å samle behandlingen av beslektede områder i større organer, for bl.a. å sikre en mer enhetlig rettsanvendelse.

Statskonsult har utarbeidet en bok om arbeidsmåten i den norske regjeringen på bakgrunn av europeiske sammenlikninger, hvor det bl.a. reises spørsmål om det norske styringssystemet og den norske departementsmodellen.

Styrke intern effektivisering i forvaltningen ved bruk av IT

Statskonsult har avsluttet arbeidet med Program for elektronisk saksbehandling (Elsak) som gikk over tre år. Programmet fungerte som et kunnskapsnettverk, herunder for erfaringsutveksling. Det foreligger en sluttrapport fra prosjektet.

Vellykket gjennomføring av statlige IT-satsninger

Statskonsult har bl.a. bidratt i arbeidet med evaluering av Forvaltningsnettsamarbeidet, og med utviklingen av nytt IT-system i utlendingsforvaltningen. Etter at rammeavtalene for statlige innkjøp gjennom Forvaltningsnettsamarbeidet ikke ble videreført, har det vært behov for å styrke forvaltningens bestillerkompetanse ved IT-anskaffelser. Statskonsult har bidratt til arbeidet med en strategi for IKT for å følge opp eNorge-planen med blant annet innspill til utforming av en politikk for åpen programvare, samordning og innrapportering av offentlige data, gevinstrealisering, elektroniske signaturer og PKI.

Elektronisk kommunikasjon

Med hjemmel i forvaltningsloven og lov om elektronisk signatur, innførte Arbeids- og administrasjonsdepartementet i 2002 en forskrift om elektronisk kommunikasjon med og i forvaltningen. Statskonsult har laget veiledning til forskriften og gjort denne tilgjengelig på nettet.

Ledelse med vekt på resultatorientering og fornyelse av offentlig sektor

Lederevaluering har vært et satsingsområde innen virksomhetsinternt utviklings- og rådgivningsarbeid. Det ble igangsatt et nytt program for mellomledere i departementene. Tilbudet for toppledere ble videreført med deltakelse fra statlig og kommunal sektor. Utvikling av bedre styrings- og resultatindikatorer er fulgt opp gjennom utprøving av kontrakter for mellomledere i tre departementer. Arbeidet med å fremme incentiver for å styrke mobiliteten i forvaltningen er sluttført. Det er satt i gang et arbeid med å utprøve kollegavurdering (peer-review) i et utvalg departementer. Det er

videre igangsatt et prosjekt om rekrutteringen av ledere til de øvre lederstillinger i departementene. Et særskilt trainee-program for departementene er gjennomført. For å styrke arbeidet med å rekruttere kvinnelige toppledere i departementene, er det etablert et forsøk med møteplasser for kvinnelige mellomledere i departementene.

Motiverte og endringsorienterte medarbeidere

Statskonsult bidrar i arbeidet med faglig utvikling av statens medarbeidere. I tillegg har Statskonsult en viktig oppgave i å motivere statlig sektor for viktige forvaltningspolitiske omstillinger. I 2002 deltok 5000 statsansatte på i alt 188 kompetanseutviklingstiltak, herunder kurs, konferanser, temadager, nettverk og programmer. Mange av aktivitetene er knyttet til prioriterte oppgaver for Regjeringen.

Kursporteføljen til Statskonsult ble gjennomgått i 2002. Tilbakemeldingene fra brukerne er gjennomgående positive. Antall henvendelser om skreddersydde opplæringsaktiviteter er økende, herunder kurs tilpasset den enkelte virksomhets spesifikke behov. Statskonsult er delegert ansvaret for tildeling av kompetanseutviklingsmidler bevilget over hovedtariffavtalen. (HTA 5.6.a.) Ordningen ble evaluert i 2002, bl.a. med det resultat at Statskonsult fortsatt skal være ansvarlig for forvaltning av ordningen.

Forvaltningens innflytelse i internasjonale beslutningsprosesser

Statskonsult skal bidra til å synliggjøre konsekvensene av internasjonalisering for forvaltningen og styrke dens evne til å medvirke aktivt i internasjonale beslutningsprosesser – særlig i EU/EØS sammenheng. Statskonsult har gitt Utenriksdepartementet råd om forhold til forvaltningens arbeid med EØS-avtalen, jf. Rapport 2002:5 EØS i norsk forvaltning. Den nye Håndboken i EØS-arbeid ble ferdigstilt i 2002. I samarbeid med UD har Statskonsult utarbeidet en kommunikasjonsstrategi for forvaltningens arbeid med EU/EØS samt en tiltaksplan for styrking av EU/EØS-arbeidet i sentralforvaltningen. Dette samarbeidet har også resultert i et særskilt lederprogram i EU/EØS-arbeid.

Brukernes behov skal styre

Offentlig informasjon og tjenester bør være basert på publikums behov. Det er etablert to tjenester som i særlig grad skal ivareta dette formålet – de offentlige servicekontorene (OSK) og prosjektet LivsIT, livssituasjonsbasert offentlig informasjon

på internett. I alt er det etablert 62 offentlige servicekontorer med både statlige og kommunale tjenester, og 85 nye planlegges.

Målrettet kommunikasjon

Statskonsult har bistått en rekke departementer og etater med å få en mer målrettet og strategisk bruk

av kommunikasjon, og har laget kurs og et veiledningshefte om bruken av kommunikasjon i forbindelse med omstillinger.

Statskonsult har kartlagt departementenes og enkelte direktoraters informasjonsberedskap for kriser og utviklet et evalueringsverktøy og en veileder på området.

Kap. 4520 Statskonsult, jf. kap. 1520

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
02	Andre inntekter	562	1 761	
03	Inntekter fra prosjektoppdrag	982	1 896	
04	Refusjon – oppdrag	7 646		
05	Inntekter fra sentral opplæring	18 502	21 312	
06	Inntekter fra rådgivning	20 538	12 048	
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	720		
17	Refusjon lærlinger	38		
18	Refusjon sykepenger	1 887		
	Sum kap. 4520	50 875	37 017	

Postene foreslås satt ned til 0.

Kap. 1522 Statens forvaltningstjeneste, jf. kap. 4522

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Driftsutgifter	297 114	246 624	189 737
21	Spesielle driftsutgifter	32 527	32 143	31 070
22	Fellesutgifter for R-kvartalet	47 503	48 937	51 266
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	24 352	15 683	15 997
50	Viderefakturering av fellestjenester	-54		
	Sum kap. 1522	401 442	343 387	288 070

Allmenn omtale

Statens forvaltningstjeneste er tjenesteleverandør for departementene og Statsministerens kontor. Virksomheten skal tilby effektive administrative rutiner og tjenester for brukerne. Statens forvaltningstjenestes produksjon av obligatoriske tjenester for departementsfellesskapet dekkes av driftsbevilgningen, mens frivillige tjenester skal tilbys på konkurransemessige vilkår og finansieres av brukerne.

Som en konsekvens av endringer i selskapslovgivningen mv. skal Norsk lysingsblad ikke publisere kunngjøringer fra foretaksregisteret (firmameldinger) fra 01.01.2004. Endringen vil ikke få tekniske konsekvenser for driften av Norsk lysingsblad. Norsk lysingsblad har i tillegg til produksjon av papirutgaven elektronisk publisering på internett og drift av databasen for offentlige anskaffelser, Doffin, med kommunikasjonsrutiner mot EUs Publication Office.

Rapport

Som ledd i rendyrkingen av rollen som leverandør til departementsfellesskapet, er arbeidet med utfasingen av de ytre etatene fra virksomhetens tjenesteteyting videreført.

Videre har Statens forvaltningstjeneste:

- Ledet arbeidet med innføring av elektronisk saksbehandlings- og arkivsystem for departementene (DepSak).
- Inngått nye rammeavtaler for kontor- og datarekvizita, kontorinnredninger, persontransport med jernbane og flyreiser.
- Videreutviklet NOU-publikasjonene og Regjeringens publikasjoner til Stortinget bl.a. med mulighet for effektiv gjenbruk av informasjon.
- Lansert en samisk side på publiseringssklienten Odin.
- Inngått konsernpostavtale med Posten Norge AS, for Statsministerens kontor, departementene og Statens forvaltningstjeneste.
- Inngått felles avtale for pakkepost.
- I samarbeid med EUs publikasjonskontor, utviklet ny applikasjon for kunngjøring av offentlige innkjøp.
- Ferdigstillet gradert nett, ny løsning for fjernaksess og infrastruktur for drift av DepSak.
- Implementert et ledelsesverktøy for administrativ og økonomisk rapportering og analyse.
- Tilknyttet fem departementer på fullservice-modellen til lønns- og regnskapssentralen. I tillegg har to departementer inngått avtale på lønns-siden.

- Overtatt ansvaret for vakt- og renhold i Utenriksdepartementet fra 01.01.2003.
- Innført skjerpet sikkerhet gjennom økt vakt- hold og oppgradering av anlegget for adgangskontroll.
- Investert i gradert deponett og videoovervåkningsanlegget samt oppgradert sambandet.
- Gjennomført tiltak for bedre kontroll med post- og varelevering i de ulike resepsjonene.

Resultatmål 2004

- Slutføre arbeidet med utfasingen av ytre etater, for å frigjøre kapasitet til primærbrukerne.
- Etablere et tjenestetilbud av frivillige tjenester for departementsfellesskapet og SMK, basert på konkurransemessige vilkår.
- Sikre stabil leveranse av hovedtjenester på IKT-området.
- I henhold til brukernes behov skal Statens forvaltningstjeneste utvikle hensiktsmessige løsninger for å bedre styringen, innkjøpsprosessene og arbeidsprosessene i departementsfellesskapet.
- Opprettholde et sikkerhetsnivå som er i henhold til gjeldende trusselvurdering.

Budsjett

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen dekker lønns- og driftsutgifter. Pr. 01.03.2003 hadde Statens forvaltningstjeneste en bemanning tilsvarende 420 årsverk.

Det er tilført midler i forbindelse med overføring av oppgaver fra Statskonsult, jf omtale under kap. 1520.

Rammen under post 01 Driftsutgifter er redusert som følge av at frivillige tjenester skal finansieres av brukerne. Brukerne skal stå fritt i valget om de vil benytte tilbudet. Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekt under kap. 4522 post 01, 02 og 06, jf. forslag til vedtak.

I bevilgningsforslaget er det innarbeidet justering for avvikling av el-avgift for all produksjonsvirksomhet fra 1. januar 2004.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen dekker utgifter ved produksjon av Norsk lysingsblad, som i henhold til kontrakt produseres av eksternt firma. Som en konsekvens av at Norsk lysingsblad ikke lenger skal publisere kunngjøringer fra foretaksregisteret (firmameldinger) fra 01.01.2004, er utgiftene redusert med om lag 2 mill. kroner.

Post 22 Fellesutgifter for R-kvartalet

Bevilgningen skal dekke fellesutgifter for regjeringskvartalet, herunder husleie for fellesarealer og statsforvaltningens avtale med Kopinor. I bevilgningsforslaget er det innarbeidet justering for avvikling av el-avgift for all produksjonsvirksomhet fra 1. januar 2004.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen dekker utgifter i forbindelse med vedlikehold og nyinvesteringer av anleggsmidler som benyttes ved produksjon av fellestjenester.

Post 50 Viderefakturering av fellestjenester

På vegne av brukerne forskutteres det utgifter til enkelte fellestjenester som refunderes gjennom viderefakturering. Utgifter og inntekter skal balansere.

Kap. 4522 Statens forvaltningstjeneste, jf. kap. 1522

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Inntekter fra generell rådgivning overfor departementene innen EDB-drift	94	143	148
02	Diverse inntekter	44 060		
03	Driftsvederlag – Akademika	1 000	1 039	500
04	Inntekter – Norsk lysingsblad	45 614	56 495	15 541
05	Inntekter fra publikasjoner	1 104	794	823
07	Parkeringsinntekter	900	1 169	1 211
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	13		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	2 192		
18	Refusjon sykepenger	6 688		
	Sum kap. 4522	101 665	59 640	18 223

Post 01 Inntekter fra generell rådgivning overfor departementene innen EDB-drift

Posten omfatter inntekter fra kursvirksomhet og diverse betalt tjenesteyting overfor departementene.

Post 02 Diverse inntekter

Under posten føres innbetalinger i henhold til refusjonsavtaler for enkelte tjenester.

Post 03 Driftsvederlag – Akademika

Posten gjelder kontraktsfestet refusjon til staten for retten til å selge offentlige publikasjoner. Avtalen utløper 31.12.2004.

Post 04 Inntekter – Norsk lysingsblad

Posten gjelder inntekter fra Norsk lysingsblad. Som en konsekvens av at Norsk lysingsblad ikke lenger skal publisere kunngjøringer fra foretaksregisteret (firmameldinger) fra 01.01.2004, er det et inntektsbortfall på om lag 35 mill. kroner på posten.

Post 05 Inntekter fra publikasjoner

Posten gjelder inntekter fra salg av avtaleverket «Forarbeid til lovene».

Post 07 Parkeringsinntekter

Posten gjelder inntekter fra avgiftsbelagte parkeringsplasser i Regjeringskvartalet.

Post 06 Brukerfinansierte tjenester

Posten gjelder inntekter fra salg av tjenester som skaffes til veie for departementsfellesskapet, og hvor bruker styrer uttaket.

Programkategori 01.30 partistøtte

Kap. 1530 Tilskudd til de politiske partier

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
70	Tilskudd til de politiske partiers sentrale organisasjoner	148 287	163 567	132 487
71	Tilskudd til kommunepartiene, <i>overslagsbevilgning</i>	24 573	19 800	24 575
72	Tilskudd til kommunestyregruppene, <i>overslagsbevilgning</i>	19 151	15 600	19 360
73	Tilskudd til fylkespartiene, <i>overslagsbevilgning</i>	48 257	46 500	56 330
74	Tilskudd til fylkestingsgruppene, <i>overslagsbevilgning</i>	9 207	6 000	7 515
76	Tilskudd til de politiske partiers sentrale ungdomsorganisasjoner	5 700	4 500	5 700
	Sum kap. 1530	255 175	255 967	245 967

Allmenn omtale

Partistøtteordningen administreres i samsvar med Arbeids- og administrasjonsdepartementets retningslinjer P-650 av 24.05.1993. Tilskuddet gis for ett år av gangen etter søknad. Søknad om tilskudd første år etter et valg anses å gjelde hele valgperioden så lenge søkeren ikke gir annen opplysning i perioden. Det stilles ikke betingelser for tilskuddet, og staten fører ikke noen kontroll med disponeringen av midlene. Etter lov om offentliggjøring av politiske partiers inntekter plikter imidlertid alle partier som har stilt liste ved siste stortingsvalg å sende årlig regnskap over hovedorganisasjonens inntekter til Stortinget innen 30. juni hvert år. Et upartisk utvalg – Utvalget for fordeling av støtte til de politiske partier – foretar fordelingen til de sentrale partiorganisasjoner, avgjør eventuelle skjønnsproblemer og virker som ankeinstans i klagesaker.

Utvalg for å vurdere finansieringen av demokratiet

Regjeringen følger opp de anmodningsvedtak som Stortinget fattet 13.12.2002 på bakgrunn av Innst.O

nr. 28 (2002-2003) fra familie-, kultur og administrasjonskomiteen ved å oppnevne et bredt sammensatt statlig utvalg, bl.a. bestående av representanter fra de politiske partiene og fagmiljøer. Utvalget skal vurdere de problemstillingene som Stortingets vedtak (romertall II og III) berører. Dette innebærer bl.a. spørsmål i tilknytning finansieringen av demokratiet og de konkrete forslag til endringer i lov om offentliggjøring av de politiske partiers inntekter som komiteen skisserte i ovennevnte innstilling. Utvalget er også gitt i oppgave å drøfte implementeringen av Europarådets rekommandasjon «Recommendation of the Committee of Ministers to member states on common rules against corruption in the funding of political parties and electoral campaigns» i norsk lovgivning. Rekommandasjonen inneholder krav til åpenhet om finansieringen av politiske partier og restriksjoner på hvem som kan støtte partiene.

Utvalget gis en frist på ett år til å legge fram en innstilling i saken.

Budsjett**Post 70 Tilskudd til de politiske partiers sentrale organisasjoner**

Post 70 er tilskudd til de politiske partiers sentrale organisasjoner. Bevilgningen fordeles forholdsmessig etter partienes stemmetall ved siste stortingsvalg. For 2004 legges resultatet av stortingsvalget 2001 til grunn for fordelingen til organisasjonene. For å kunne oppnå tilskudd må partiene ha stilt lister i minst halvparten av valgdistriktene ved siste stortingsvalg og ha oppnådd mer enn 2,5 pst. i tilslutning.

Post 71-74 Tilskudd til kommune- og fylkespartiene, kommunestyregruppene og fylkestingsgruppene

Post 71-74 er tilskudd til de politiske partiers lokale organisasjoner og til gruppene i fylkestingene og

kommunestyrene. Resultatet ved kommune- og fylkestingsvalget høsten 2003 legges til grunn for beregning av tilskuddet til den enkelte partigruppering sammen med de respektive satsene. Satsene vil bli beregnet og sendt ut i eget rundskriv, jf. for øvrig forslag til vedtak.

Post 76 Tilskudd til partienes sentrale ungdomsorganisasjoner

Post 76 er tilskudd til de politiske partiers sentrale ungdomsorganisasjoner. Bevilgningen fordeles forholdsmessig etter partienes sentrale organisasjoners stemmetall ved siste stortingsvalg. For 2004 legges resultatet av Stortingsvalget 2001 til grunn for fordelingen til ungdomsorganisasjonene.

Programkategori 01.40 Pensjoner mm.

Utgifter under programkategori 01.40 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004	Pst. endr. 03/04
1541	Pensjoner av statskassen	15 872	14 926	15 551	4,2
1542	Tilskudd til Statens Pensjonskasse	5 996 043	2 296 665	5 211 100	126,9
1543	Arbeidsgiveravgift til folketrygden	275 945	275 945	275 945	0,0
1544	Boliglån til statsansatte	3 660 075	4 780 000	2 800 000	-41,4
1546	Yrkesskadeforsikring, jf. kap. 4546	66 027	40 000	101 600	154,0
1547	Gruppelivsforsikring, jf. kap. 4547	72 552	69 224	72 552	4,8
2470	Statens Pensjonskasse, jf. kap. 5470	-6 722	-5 538	-26 199	373,1
	Sum kategori 01.40	10 079 792	7 471 222	8 450 549	13,1

Inntekter under programkategori 01.40 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004	Pst. endr. 03/04
4546	Yrkesskadeforsikring, jf. kap. 1546	85 792	56 405	58 419	3,6
4547	Gruppelivsforsikring, jf. kap. 1547	26 229	23 933	27 604	15,3
5470	Statens Pensjonskasse, jf. kap. 2470		6 766		-100,0
5607	Renter av boliglånsordningen til statsansatte	784 011	995 440	618 000	-37,9
	Sum kategori 01.40	896 032	1 082 544	704 023	-35,0

Allmenn omtale

Hovedutfordringer og utviklingstrekk

Staten har siden 1917 hatt en lovhjemlet tjenestepensjonsordning for sine embets- og tjenestemenn, samt for skoleverket. Tjenestepensjonsordningen er finansiert dels gjennom pensjonstrekk i den

enkelte arbeidstakers lønn, og dels ved bidrag fra arbeidsgiver. Ytelsene fra Statens Pensjonskasse omfatter:

- Alderspensjon
- Uførepensjon
- Enke- og enkemannspensjon
- Barnpensjon

I tillegg utbetales det etter bestemte regler:

- Gruppelivsforsikring
- Erstatning ved yrkesskade
- Vartpenger ved overtallighet
- Pensjoner av statskassen
- Før tidspensjon
- Avtalefestet pensjon (AFP)
- Boliglån

Pensjonsytelsene samordnes med ytelsene fra folketrygden. Statens tjenstepensjonsordning har gjennom årene vært den største pensjonsordningen i Norge, og har i stor grad dannet mønster for andre offentlige og private tjenstepensjonsordninger.

De statlige pensjonstjenestene administreres av Statens Pensjonskasse. Prognoser viser en betydelig økning i antall pensjoner de neste årene. Det forventes en økning av antall pensjoner fra dagens nivå på ca. 190 000 til nærmere 300 000 i 2015. I tillegg til økt antall pensjoner vil arbeidsoppgavene øke som følge av økt krav til informasjon, økt kompleksitet i pensjonsberegningene samt regelverksendringer.

Hovedmål og strategier

Pensjonsordningen

Hovedmålet med den statlige tjenstepensjonsordningen er at tjenstepensjonen, sammen med ytelser fra folketrygden, skal gi statens arbeidstakere en trygg pensjonistilværelse etter at de har forlatt tjenesten. Tjenstepensjonsordningen er en sentral del av arbeidstakernes lønns- og arbeidsvilkår, og bidrar til at staten kan rekruttere og beholde kvalifisert arbeidskraft.

For å følge opp denne målsettingen vil Arbeids- og administrasjonsdepartementet arbeide for å forenkle lov og regelverk i pensjonsfaglige spørsmål og derved gjøre informasjonen overfor medlemmene enklere.

Pensjonskommisjonen

Pensjonskommisjonens arbeid vil legge viktige føringer og premisser for den videre utviklingen av pensjonssystemene i samfunnet. Pensjonskommisjonens rapport vil også omfatte vurderinger og anbefalinger knyttet til offentlige tjenstepensjoner generelt, og trolig også mer direkte i forhold til ordningene under Statens Pensjonskasse. Kommi-

sjonens rapport skal legges frem innen 15. desember 2003.

Premiefinansiering

I St.prp. nr. 1 (2002-2003) ble Stortinget orientert om at det var igangsatt et utredningsarbeid med sikte på å innføre aktuært beregnet premie for alle medlemsvirksomheter i Statens Pensjonskasse. Det ble videre opplyst at Arbeids- og administrasjonsdepartementet ville komme tilbake med en helhetlig vurdering av en eventuell omlegging i forbindelse med fremleggelsen av revidert nasjonalbudsjett for 2003. Departementet vurderer omleggingen til full premiefinansiering i sammenheng med oppfølgingen av Andreassen-utvalgets arbeid, jf NOU 2003:6 Hva koster det?. En utvikling med overgang fra kontantprinsippet til periodiseringsprinsippet er begrunnet bl.a. med behovet for bedre oversikt over økonomiske forpliktelser i et langsiktig perspektiv. Dette har relevans for statens tjenstepensjoner i Statens Pensjonskasse. Det vises for øvrig til nærmere omtale i Nasjonalbudsjettet for 2004.

Investerings- og utviklingsprosjekter i Statens Pensjonskasse

Statens Pensjonskasse vil få en sterk økning i arbeidsoppgaver. Det er tre hovedårsaker til veksten:

- Antall pensjoner vil øke fra ca. 190 000 til ca. 300 000.
- Økte krav til individualisert informasjon om fremtidige pensjonsrettigheter både fra medlemmer og arbeidsgivere.
- Økt kompleksitet i pensjonsberegningene som følge av nye karrieremønstre, endrede familieforhold, nye pensjonsprodukter, regelverksendringer med mer.

Det stilles store krav til virksomheten for å kunne møte volumutfordringene samtidig som kvalitet og service skal opprettholdes i tjenesteleveransene. For å møte disse utfordringene har Statens Pensjonskasse iverksatt tre strategiske utviklingsprogrammer:

- Program for IKT-utvikling.
- Program for elektronisk samhandling.
- Program for kvalitet og prosess.

Kap. 1541 Pensjoner av statskassen

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	15 872	14 926	15 551
	Sum kap. 1541	15 872	14 926	15 551

Allmenn omtale

Ordningen omfatter visse grupper som ikke har opp-tjente pensjonsrettigheter i Statens Pensjonskasse. Pensjoner av statskassen bevilges over dette kapitlet og utbetales gjennom Statens Pensjonskasse.

Det er to hovedgrupper som gis pensjon av statskassen:

- Arbeidstakere som har hatt statlig tjenesteforhold uten mulighet for å bli medlem av Statens Pensjonskasse, gis tilleggspensjon når de senere er blitt medlemmer og har rett til pensjon derfra. Det er særlige retningslinjer om pensjon for krigstjeneste.

- Stedlige tilsatte arbeidstakere ved norske utenriksstasjoner gis billighetspensjon av statskassen ut fra forholdene på stedet. Denne ordningen administreres i samarbeid med Utenriksdepartementet, og pensjonen utbetales gjennom utenriksstjenesten.

Budsjett**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningen skal dekke forventede utbetalinger til pensjoner fra statskassen.

Kap. 1542 Tilskudd til Statens Pensjonskasse

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	5 924 090	2 207 733	5 149 704
70	For andre medlemmer av Statens Pensjonskasse, <i>overslagsbevilgning</i>	71 953	88 932	61 396
	Sum kap. 1542	5 996 043	2 296 665	5 211 100

Allmenn omtale

Kapitlet dekker utgifter til ytelser som etter lov om Statens Pensjonskasse eller andre lover skal utbetales av Statens Pensjonskasse. Videre dekker kapitlet utgifter til avtalefestet førtidspensjon (AFP). Pensjoner fra Statens Pensjonskasse er alderspensjon, uførepensjon, avtalefestet pensjon, enke-/enkemannspensjon, barnpensjon og vartpenger.

Produkttilpasning for statlige fristilte medlemsvirksomheter

Flere av de statlige fristilte virksomhetene har i dag en pensjonsordning i Statens Pensjonskasse som gir

bedre ytelser enn hva man finner i den eller de bransjer hvor virksomheten opererer. Det kan føre til at flere av virksomhetene av økonomiske grunner vurderer å gå ut av Statens Pensjonskasse. På bakgrunn av dette kan det synes hensiktsmessig at statlige fristilte virksomheter kan videreføre sin pensjonsordning i Statens Pensjonskasse bl.a. i form av et justert bruttopensjonsprodukt. Både hensynet til de ansatte, virksomhetene og arbeidet med omstilling av statlig sektor tilsier at det vurderes åpnet opp for dette. Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil vurdere denne saken nærmere, og det vil i denne forbindelse være aktuelt å ta med arbeidstakerorganisasjonene i de videre drøftelser.

Rapport

Netto økning i antall pensjoner var 5 240 fra 01.01.2002 til 31.12.2002.

Samordning

Det alt vesentlige av samordningsfradragene er fradrag for pensjon fra folketrygden. Ytelsene fra folketrygden er regulert med virkning for samordningen. Pr. 01.05.2003 utgjør grunnbeløpet i folketrygden (G) 56 861 kroner og særtillegget (i pst. av G) 79,33 pst. for enslige og 74,0 pst. for ektefeller.

Overføringer fra statskassen

Differansen mellom utgifter og inntekter utgjør overføringer fra statskassen. Overføringene i 2002 utgjorde ca. 6,0 mrd. kroner, en økning på 6,2 pst. fra året før. Økningen skyldes hovedsakelig økningen av antall pensjonister, samt oppreguleringen av G i forbindelse med trygdeoppjøret 2002.

Budsjett

Forslaget til budsjett for 2004 bygger på følgende forutsetninger:

- Vekst i antall pensjonsutbetalinger: 3,5 pst. pr. år.
- Grunnbeløp i folketrygden: 56 861 kroner fra 01.05.2003.
- Reduksjon i antall spesielle førtidspensjoner.

Pensjonskassens inntekter og utgifter

		(i 1 000 kr)		
		Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
Utgifter	Pensjonsutbetalinger	10 325 646	10 921 565	11 891 937
	AFP-pensjoner	634 257	881 133	727 448
	Førtidspensjoner	275 947	533 872	365 993
	Yrkesskadeforsikring	19 588	23 809	24 992
	Renter pensjonsutbetalinger	16 021	20 902	22 709
	Renter refusjonspensjoner	13 291	6 396	6 949
	Avskrivninger	23 888	28 371	30 823
	Renter av lån av statskassen	784 011	897 940	618 000
	Administrasjonsutgifter	247 031	240 000	278 553
	Utgifter i alt	12 339 680	13 553 988	14 199 515

- Anslagene legger i hovedsak til grunn at de virksomheter som er medlemmer i Statens Pensjonskasse i dag, fortsetter sitt medlemskap.

Finansieringssystemet i Statens Pensjonskasse bygger på et utligningssystem, som innebærer at de årlige pensjonsutbetalinger delvis dekkes ved Statens Pensjonskasses løpende inntekter. Etter pgf. 41 i lov om Statens Pensjonskasse skal den del av netto pensjonsutgifter som ikke dekkes av pensjonsinnskudd og fondsavkastning, dekkes av staten ved årlige bevilgninger.

I følge lovens pgf. 16 er alle medlemmer pålagt å betale innskudd med 2 pst. av pensjonsgrunnlaget. Videre er en rekke institusjoner og etater pålagt å yte en arbeidsgiverandel. Arbeidsgiverandelen beregnes nå actuarielt for de fleste av de som betaler denne direkte. Den vil derfor variere fra virksomhet til virksomhet, avhengig av bl.a. lønnsnivå, aldersfordeling og pensjonsalder.

Budsjettering og regnskapsføring er for ca. 40 pst. av medlemmene ordnet etter den såkalte nettometoden, dvs. at en utelukkende budsjetterer med lønn etter fradrag av pensjonsinnskudd. Arbeidstakerne i disse institusjonene får utbetalt lønn fratrukket pensjonsinnskuddet, men det blir ikke overført pensjonsinnskudd eller arbeidsgiverandel til Statens Pensjonskasse. Statstilskuddet må derfor i vesentlig grad oppfattes som et «en bloc-innskudd» fra de virksomheter som ikke er pålagt å yte innskudd direkte.

(i 1 000 kr)

		Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
Inntekter	Medlemsinnskudd	1 077 141	1 244 779	1 273 895
	Arbeidsgiverinnskudd inkl. AFP	4 137 250	8 690 927	6 385 932
	Refusjon yrkesskade	14 625	22 662	24 992
	Kapitalavkastning	776 294	897 940	625 229
	Refusjonspensjoner førtidspensjoner	269 754	348 672	365 993
	Refusjonspensjoner andre ordninger	44 654	52 343	54 943
	Gebyrer Lån	23 920		25 320
	Inntekter i alt	6 343 638	11 257 323	8 988 415
	Samlet tilskudd (utgifter – inntekter)	5 996 042	2 296 665	5 211 100

Post 01 Driftsutgifter

Posten omfatter differansen mellom premieinntekter og pensjoner utbetalt for tidligere opptjente rettigheter for medlemmer i Statens Pensjonskasse. Anslaget for netto tilskudd til Statens Pensjonskasse er justert betydelig opp i forhold til saldert budsjett 2003. Årsaken til denne oppjusteringen er i første rekke at Posten Norge A/S, NSB og Mesta AS i 2003 innbetalte ca. 2,077 mrd. kroner i tillegg til ordinær pensjonspremie som følge av underdekning i de beregnede forpliktelsene. Bevilgningsanslaget er videre bl.a. økt med ca. 615 mill. kroner som følge av at tilleggspremien i 2003 for skolesek-

toren ikke videreføres i 2004. Virkningen av lønns- og trygdeoppjøret (G-reguleringen) er også tatt inn i budsjettanslaget for 2004 med 597,5 mill. kroner.

Post 70 For andre medlemmer av Statens Pensjonskasse

Posten omfatter differansen mellom premieinntekter og pensjoner utbetalt for tilsatte i ikke-statlige sosiale og humanitære institusjoner som er medlemmer av Statens Pensjonskasse.

Kap. 1543 Arbeidsgiveravgift til folketrygden

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	270 589	270 589	270 589
70	For andre medlemmer av Statens Pensjonskasse, <i>overslagsbevilgning</i>	5 356	5 356	5 356
	Sum kap. 1543	275 945	275 945	275 945

Allmenn omtale

Postene omfatter arbeidsgiveravgift til folketrygden av en beregnet arbeidsgiverandel for virksomheter som ikke er pålagt å innbetale slik arbeidsgiverandel direkte til Statens Pensjonskasse. Dette

omfatter arbeidsgiveravgift for statsforvaltningen og for andre medlemmer i Statens Pensjonskasse som ikke betaler arbeidsgiverandel. For statlige virksomheter skal det betales 14,1 pst. arbeidsgiveravgift.

Budsjett**Post 01 Driftsutgifter**

Posten gjelder beregnet arbeidsgiveravgift for arbeidsgiverandelen av pensjonsinnskuddet for statsforvaltningen.

Post 70 For andre medlemmer av Statens Pensjonskasse

Posten gjelder beregnet arbeidsgiveravgift for arbeidsgiverandelen av pensjonsinnskuddet for andre medlemmer i Statens Pensjonskasse som ikke betaler arbeidsgiverandel direkte til Statens Pensjonskasse.

Kap. 1544 Boliglån til statsansatte

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
90	Lån, <i>overslagsbevilgning</i>	3 660 075	4 780 000	2 800 000
	Sum kap. 1544	3 660 075	4 780 000	2 800 000

Allmenn omtale

I hovedtariffavtalen for statsansatte er det tatt inn bestemmelser om en låneordning som staten som arbeidsgiver skal ha for sine ansatte. Statens Pensjonskasse administrerer ordningen.

Ordningen finansieres ved hjelp av Statens Pensjonskasses fond og ved bevilgninger over statsbudsjettet i den utstrekning fondets midler ikke strekker til. Lån gis med inntil 750 000 kroner til anskaffelse av bolig eller refinansiering av boliglån. Lån gis mot sikkerhet innenfor 80 pst. av bolig-

gens lånetakst. Lånet har en maksimal nedbetalingstid på 30 år, hvorav 3 år kan gis avdragsfritt.

Renten har siden 1997 blitt fastsatt i henhold til normalrentesatsen for rimelige lån i arbeidsforhold, med tillegg på et halvt prosentpoeng. Renten for boliglån er fra 1. juli 2003 fastsatt til 5,5 pst.

Finansdepartementet foreslår i skatte- og avgiftsopplegget for 2004 en ny, mer markedsbasert modell for fastsettelse av normrenten. Det legges i denne sammenheng også til grunn en videreføring av koblingen mellom normrenten og rentefastsettelsen i Statens Pensjonskasse, jf. ovenfor.

Rapport

År	Antall			I mill. kroner		
	Innvilget nye lån	Beholdning vanlige lån	Total utlånsportef. 31.12.	Brutto utlån	Avdrag	Kapitalbehov
1993	2 138	41 375	2 181	371	369	2
1994	996	24 669	1 801	78	469	-391
1995	1 196	29 619	1 694	214	322	-108
1996	604	23 784	1 374	107	429	-322
1997	408	19 720	1 153	127	348	-221
1998	1 639	17 941	1 425	473	200	273
1999	9 424	23 970	4 075	2 970	325	2 645
2000	7 411	26 566	6 038	2 768	812	1 956
2001	13 713	34 069	10 624	6 227	1 633	4 594
2002	10 581	38 181	14 293	6 159	2 499	3 660

I år 2002 innvilget Statens Pensjonskasse 10 581 nye lån. Den totale utlånsporteføljen var ved utgangen av år 2002 på 14,29 mrd. kroner, noe som utgjør en økning på 35 pst. fra 2001. Antall lån økte med 12 pst. fra 34 069 til 38 181. Økningen skyldes i hovedsak at lånerammene ble økt fra 500 000 kroner til 750 000 kroner med virkning fra 01.05.2002. Dette medførte en vekst i antall søknader om lån andre halvår 2002.

Statens Pensjonskasse klarte gjennom hele 2002 å innfri resultatkravet på én måned som var satt for behandling av søknader for nye lån. For refinansiering var behandlingstiden tre måneder ved utgangen av 2002. I 2003 har saksbehandlingstiden både for refinansiering og nye lån vært under én måned. Alle lån til kjøp av bolig er utbetalt ved overtakelsen, under forutsetning av at kunden har søkt om lån én måned før overtakelsen.

Budsjett

Post 90 Lån, overslagsbevilgning

Bevilgningsforslaget skal dekke forventede utlån til boliglån til statsansatte utover det som dekkes av innbetalte avdrag og av Statens Pensjonskasses fond.

Anslaget for antall nye lån er redusert fra 13 800 i 2003 til 9 900 lån i 2004 i lys av usikkerheten knyttet til den fremtidige boligomsetning og til hvor konkurransedyktig boliglånsordningen vil være. Det er derfor budsjettert med et bevilgningsbehov på 2,8 mrd. kroner. Anslaget for 2003 ble redusert fra 4,78 mrd. kroner til 3,76 mrd. kroner i revidert nasjonalbudsjett som følge av mindre konkurransedyktige lånevilkår.

Kap. 1546 Yrkesskadeforsikring, jf. kap. 4546

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	66 027	40 000	101 600
	Sum kap. 1546	66 027	40 000	101 600

Allmenn omtale

Alle som utfører arbeid i arbeidsgivers tjeneste, er omfattet av lov av 16. juni 1989 nr. 65 om yrkesskadeforsikring. Staten som arbeidsgiver er selvassurandør, men arbeidstakere i staten har de samme rettigheter etter loven som andre arbeidstakere. Arbeidstakere som omfattes av hovedtariffavtalen i staten, er i tillegg dekket av reglene i avtalens fellesbestemmelser om ytelser ved yrkesskader. Yrkesskadeordningen omfatter personskader som skyldes arbeidsulykker, og sykdommer som skyldes påvirkning fra skadelige stoffer eller arbeidsprosesser. Ytelsen skal gis uten hensyn til om noen er skyld i skaden. Vilkåret er at skaden/sykdommen påføres i arbeid på arbeidsstedet og i arbeidstiden.

Fra 1995 overtok Statens Pensjonskasse saksbehandlingen for alle yrkesskadetilfeller i staten. Fra 1996 er yrkesskadeforsikringen i staten basert på et premiesystem. Dette innebærer at arbeidsgivere blir avkrevd en premie hvert år som skal dekke kostnadene for de skader som konstateres dette året, også om skaden meldes og gjøres opp flere år senere. For saker som behandles av Sta-

tens Pensjonskasse, og der skaden ble konstatert før 01.01.1996, utbetales erstatningen fra Statens Pensjonskasse, som deretter krever beløpet refundert fra den aktuelle arbeidsgiver. Skader konstatert etter 01.01.1996 blir dekket av innbetalt premie.

Erstatningsutbetalinger til norsk personell som har tjenestegjort i fredsbevarende styrker mv.

I utgangspunktet skal premien for yrkesskadeordningen i staten dekke forsikringsansvaret etter lov om yrkesskadeforsikring og tilleggsansvaret etter hovedtariffavtalen i staten. I tillegg er det inngått en særavtale for militært personell som tjenestegjør i FNs fredsbevarende styrker. Denne «Avtale om forsikringsordninger ved tjeneste i internasjonale fredsoperasjoner» av 16. mai 2000, har av Arbeids- og administrasjonsdepartementet i spesielle tilfeller blitt gjort gjeldende for enkelte grupper for et begrenset tidsrom eller «inntil videre». I påvente av at det frembringes tilstrekkelig erfaringsmateriale til å iverksette et premiesystem, må finansieringen og bevilgninger til forsikringen

etter særavtalen og tillegg til denne, bevilges over post 01.

Nye medlemsgrupper

I henhold til lov om yrkesskedeforsikring er staten som selvassurandør ansvarlig for en rekke andre grupper som er definert som arbeidstakere. Dette er grupper som sysselsettes av staten, men som likevel faller utenfor tjenestemannsloven og hovedtariffavtalen.

Det har blitt foretatt en kartlegging av grupper arbeidstakere, eller personer i arbeidslignende forhold, hvor krav om yrkesskade behandles av de ulike fagdepartementene. Kartleggingen og nærmere utredning har medført at Arbeids- og administrasjonsdepartementet har besluttet at samtlige krav om erstatning etter yrkesskedeforsikringsloven skal behandles av Statens Pensjonskasse.

Rapport

I 2002 hadde Statens Pensjonskasse 291 utbetalinger vedrørende yrkesskedeforsikring. Gjennomsnittlig utbetaling var 198 300 kroner. Forsikringsbeløpene ble i ca. 68 pst. av sakene utbetalt innen fire uker etter at nødvendig dokumentasjon forelå. Resultatmålet for 2002 var at 80 pst. av forsikringsbeløpene skulle utbetales innen fire uker.

Budsjett

Post 01 Driftsutgifter, overslagsbevilgning

Forslaget til bevilgninger på denne posten skal dekke utgiftene til yrkesskadeutbetalinger i 2004. Bevilgningen skal også dekke kostnadene til SPK Forvaltningsbedrift for å administrere yrkesskadeordningen, jf. også omtalen under kap. 2470. Bevilgningen er økt som følge av en økning i yrkesskadeutbetalingene i 2002 og 2003. Budsjettanslaget for 2003 ble i revidert nasjonalbudsjett oppjustert til 87 mill. kroner.

Kap. 4546 Yrkesskedeforsikring, jf. kap. 1546

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Premie yrkesskedeforsikring	85 792	56 405	58 419
	Sum kap. 4546	85 792	56 405	58 419

Post 01 Premie yrkesskedeforsikring

Forslaget til bevilgning gjelder innbetaling av yrkesskedeforsikringspremie fra alle arbeidsgivere som omfattes av ordningen. Bevilgningen for 2003 ble økt til 73,9 mill. kroner i revidert nasjonalbud-

sjett som følge av at Posten Norge AS forlenget avtalen om yrkesskedeforsikring frem til 30.04.2004. Det er for 2004 lagt til grunn at avtalen ikke videreføres, og premien for hele perioden ble betalt i 2003.

Kap. 1547 Gruppelivsforsikring, jf. kap. 4547

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	72 552	69 224	72 552
	Sum kap. 1547	72 552	69 224	72 552

Allmenn omtale

Bevilgningen gjelder gruppelivsordningen etter pgf. 23 i hovedtariffavtalens fellesbestemmelser.

Rapport

I 2002 ble det utbetalt forsikringsbeløp etter 264 personer med til sammen 71,83 mill. kroner. Gjennomsnittlig utbetalt forsikringsbeløp var på 315 046 kroner. Forsikringsbeløpene ble utbetalt i snitt 17 dager etter at Statens Pensjonskasse hadde

mottatt alle opplysninger over hvem som har rett til å motta beløpet. Resultatkravet i 2002 var at forsikringsbeløpene skulle utbetales innen to uker etter at nødvendige opplysninger var mottatt.

Budsjett**Post 01 Driftsutgifter, overslagsbevilgning**

Bevilgningen gjelder erstatningsutbetalinger og kostnadene til SPK Forvaltningsbedrift for å administrere gruppelivsordningen, jf også omtalen under kap 2470.

Kap. 4547 Gruppelivsforsikring, jf. kap. 1547

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Premieinntekter gruppelivsforsikring	26 229	23 933	27 604
	Sum kap. 4547	26 229	23 933	27 604

Post 01 Premieinntekter gruppelivsforsikring

Posten gjelder de virksomheter som betaler gruppelevspremie direkte til Statens Pensjonskasse.

Kap. 2470 Statens Pensjonskasse

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
24	Driftsresultat	-26 656	-31 656	-45 551
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	19 934	26 118	19 352
	Sum kap. 2470	-6 722	-5 538	-26 199

Allmenn omtale

Statens Pensjonskasse administrerer den statlige tjenstepensjonsordningen og pensjonsordningene for apoteketaten, statsråder, stortingsrepresentanter, kunstnerisk personale ved Den norske Opera og ledsagere i utenrikstjenesten. Virksomheten er i hovedsak regulert i lov om Statens Pensjonskasse, lov om folketrygd, lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser, samt de enkelte særlover knyttet til de øvrige ordningene som Statens Pensjonskasse administrerer.

Målt etter antall medlemmer er Statens Pensjonskasse den største Pensjonskassen i Norge. Det er pr. 31.12.02 omtrent 910 000 medlemmer som er tilknyttet pensjonsordningene som virksomheten administrerer. Av disse er det omlag 190 000 pensjonister, 290 000 yrkesaktive medlemmer og ca. 430 000 med rett til fremtidig pensjon. Medlemmene er statsansatte, lærere i grunnskolen og i den videregående skole, arbeidstakere i en del fristilte statlige virksomheter, samt arbeidstakere i en del ikke-statlige ideelle og humanitære virksomheter der dette er særlig besluttet i Stortin-

get. De viktigste kundegrupper er medlemmer (pensjonister og yrkesaktive) og arbeidsgivere. Pensjonister omfatter alders-, uføre- og etterlattepensjonister. I tillegg omfattes de som har tatt ut avtalefestet pensjon.

I tillegg til de pensjonsrettigheter som opptjenes gjennom medlemskapet i en pensjonsordning, kommer yrkesaktive medlemmer inn under én eller flere av følgende tilleggssytelser som administreres av Statens Pensjonskasse, avhengig av hvilken ordning de er medlem av:

- Boliglån, jf. kap. 1544.
- Yrkesskadeforsikring, jf. kap. 1546.
- Gruppelivsordningen, jf. kap. 1547.

Da Statens Pensjonskasse ble omdannet til forvaltningsbedrift fra 01.01.2001, ble det gjort et klart skille mellom pensjons- og forsikringsordningene, og det administrative apparatet i virksomheten som forvalter og administrerer ordningene. I regnskapsmessig forstand ble det opprettet ett selskap for pensjons- og forsikringsordningene, i det videre kalt SPK Forsikring, og ett selskap for administrasjonsapparatet, SPK Forvaltningsbedrift. Ved å etablere regnskapsselskapet SPK Forsikring, får den enkelte pensjonsordning en selvstendig økonomi der alle kostnader både til pensjoner og administrasjon fremkommer.

Bevilgningene under dette kapitlet gjelder for SPK Forvaltningsbedrift, som representerer økonomien i driftsorganisasjonen. Det er valgt en aktivitetsbasert økonomimodell der SPK Forvaltningsbedrift får betalt for de enkelte tjenester som utføres for de enkelte pensjonsordningene og øvrige produkter i SPK Forsikring. Som eksempel får SPK Forvaltningsbedrift en fast pris for hver pensjon som startes, stoppes, endres og for hvert lån som utbetales. Prisene for tjenestene er fastsatt av Arbeids- og administrasjonsdepartementet.

Rapport

Statens Pensjonskasse utbetalte rene pensjonsutbetalinger for 10,97 mrd. kroner i år 2002. Med rene pensjonsutbetalinger forstås at rente- og avskrivningskostnader ikke er inkludert. Når avskrivningskostnadene inkluderes, ble det utbetalt pensjoner for 11,01 mrd. kroner i år 2002. Tilsvarende tall for 2001 er 10,35 mrd. kroner. Dette tilsvarer en økning i pensjonsutbetalingene på 6,0 pst. fra 2001 til 2002. De økte utbetalingene skyldes flere pensjonister, samt trygdeoppgjøret 2002. Det ble i 2002 iverksatt totalt 17 048 nye alders-, uføre- og etterlattepensjoner, mot 16 016 i 2001. Det tilsvarer en økning på 6,4 pst.

Statens Pensjonskasse skal utbetale en korrekt beregnet pensjon til rett tid. Det er innført en utbetalingsgaranti som garanterer at dersom en søker om pensjon i tide, skal den utbetales første måned etter lønnsopphør. I 2002 ble tilnærmet 100 pst. av nye pensjoner som er omfattet av Pensjonskassens utbetalingsgaranti, utbetalt til rett tid. Av de alderspensjoner som var omfattet av utbetalingsgarantien i 2002, ble 99,9 pst. betalt til rett tid. Tilsvarende tall for både uførepensjoner og etterlattepensjoner var 100 pst.

Statens Pensjonskasse har også prioritert arbeidet med å øke kvaliteten i pensjonsberegningene, dvs. sørge for korrekt beregning og utbetaling av pensjon. Av nye pensjoner skal minst 95 pst. utbetales riktig ved første gangs utbetaling. For 2002 ble resultatet 94,2 pst.

I 2002 ble det utbetalt renter for til sammen 16,021 mill. kroner. Av de totale pensjonsutbetalingene på 11,012 mrd. kroner tilsvarer dette 1,45 promille, noe som er 0,15 promillepoeng bedre enn resultatkravet.

For de øvrige ordningene som Statens Pensjonskasse administrerer, vises det til rapportdelen under de respektive kapitlene.

Informasjon og service

Statens Pensjonskasse kundesenter besvarte ca. 84 600 telefoner og 5 880 skriftlige henvendelser i 2002. Antall skriftlige henvendelser har økt med 3,7 pst. i forhold til året før. Gjennom utvikling av web-løsninger arbeider Statens Pensjonskasse med å bedre tilgjengeligheten og informasjonsflyten. Enkelte arbeidsgivere har direkte tilgang til å kontrollere og rette opp egne data i Statens Pensjonskasses systemer. Medlemmene har anledning til å kontrollere sin egen pensjonsopptjening, og alle lånesøknader kan sendes elektronisk til Statens Pensjonskasse.

Ca. 98,2 pst. av alle telefoner ble besvart ved førstegangs oppringning, mot 96,9 pst. i 2001. Brev besvares i hovedsak innen fire uker, eller med midlertidig svar innen fire uker.

Kvalitetssikring av medlemsdata

En viktig del av Statens Pensjonskasses oppgave er å ta i mot og oppbevare medlemsdata for alle sine medlemmer. Totalt har Statens Pensjonskasse medlemsopplysninger for ca. 910 000 medlemmer i sine databaser. Den enkelte arbeidsgiver plikter å sende inn nødvendige medlemsdata til Statens Pensjonskasse. Totalt omfatter dette 4 500 arbeidsgivere.

Medlemsdata anvendes til flere formål. De brukes til å beregne korrekt pensjonspremie for arbeidsgiverne samt gi informasjon om fremtidig

pensjon til medlemmene. Videre er medlemsdata kritisk for beregning av forpliktelsene og andre analyseformål. Kvaliteten på medlemsdata er helt sentralt for at Statens Pensjonskasse skal fremstå som en profesjonell aktør ut mot kundene.

Kvalitetene på medlemsdataene er fremdeles ikke tilfredsstillende. Statens Pensjonskasse har i flere år arbeidet med å bedre kvaliteten på historiske data, og har som målsetting at alle medlemsdata skal være korrekte innen utgangen av 2005. I tillegg til det interne arbeidet med å rette opp data, arbeider Statens Pensjonskasse sammen med kundene for å forbedre rutineene rundt innrapportering.

Resultatmål

Statens Pensjonskasse skal:

- Utbetale korrekt beregnet pensjon til rett tid.
- Drive målrettet informasjon med særlig vekt på rettighetsinformasjon og de oppgaver/plikter som tilligger medlemmene og arbeidsgiverne.
- Videreføre arbeidet med å sikre driftsstabiliteten ved kjernevirksomhetens datasystemer og med det redusere risikoen for problemer relatert til tjenesteproduksjonen.
- Videreføre arbeidet med å bedre kvaliteten i medlemsdatabasen og sørge for at medlemsopplysningene som innhentes og legges i medlemsdatabasen, er av tilfredsstillende kvalitet samt arbeide videre med å rydde opp i gamle data.

- Prioritere arbeidet med informasjonsvirksomhet rettet mot den premiebetalende delen av kundemassen, spesielt knyttet til utviklingen i pensjonsordningen for den enkelte medlemsvirksomhet.
- Prioritere arbeidet med forsikringstekniske beregninger, herunder at det gjennomføres årlige forsikringstekniske oppgjør for virksomhetene.
- Videreføre arbeidet med utadrettet servicevirksomhet mot medlemmene og generelt yte god service overfor kundene målt i forhold til tilgjengelighet, restanser og brukertilfredshet.
- Videreutvikle informasjonsteknisk verktøy for å effektivisere driften og yte tjenester av høy kvalitet til sine medlemmer.
- Behandle søknader om nye lån og refinansiering innen én måned.
- Utbetale forsikringsbeløpene under gruppelevs-forsikring innen to uker etter at nødvendig dokumentasjon er mottatt.
- Utbetale minst 80 pst. av forsikringsbeløpene under yrkesskadeforsikring innen fire uker etter at folketrygdens avgjørelse eller annen nødvendig dokumentasjon er mottatt. Årsaken til at resultatmålet ikke settes høyere, er den kompleksitet som ligger i mange av sakene, og det faktum at de fleste sakene ofte strekker seg over mange år før det endelige sluttoppgjøret gjennomføres.

Budsjett

Post 24 Driftsresultat

(i 1 000 kr)

Underpost	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
24.1	Driftsinntekter, <i>overslagsbevilgning</i>	-276 978	-292 124	-303 453
24.2	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	224 257	224 722	239 058
24.3	Avskrivninger	26 506	31 043	17 550
24.4	Renter av statens kapital	1 395	1 727	1 294
24.5	Til investeringsformål		6 766	
24.6	Til reguleringsfond	-1 836	-3 790	
	Sum post 24	-26 656	-31 656	-45 551

Post 24.1 Driftsinntekter

Inntektene på underposten er knyttet til betaling for de administrative tjenester som utføres for pen-

sjonsordninger og øvrige produkter i SPK Forsikring der administrasjonen er lagt til SPK Forvaltningsbedrift.

Ca. 82 pst. av inntektene er knyttet til administrasjon av de ulike pensjonsordningene, hvorav den statlige pensjonsordningen etter lov om Statens Pensjonskasse utgjør det aller vesentligste.

Den forventede inntektsøkningen skyldes hovedsakelig en økning i antall pensjonister, som medfører økte inntekter fra pensjonsadministrasjonen. Videre er de administrative prisene for 2004 justert opp som følge av kostnadsutviklingen.

Inntektene fra låneadministrasjon er justert noe ned fra 2003. Bakgrunnen for dette er i hovedsak rentesituasjonen i 2003 som har medført en betydelig lavere søknadsinnang enn forutsatt, samt usikkerhet knyttet til hvor konkurransedyktig boliglansordningen i SPK vil være i 2004.

Post 24.2 Driftsutgifter

Pr. 01.01.2003 hadde Statens Pensjonskasse ca. 311 årsverk. Lønnskostnader utgjør omtrent halvparten av virksomhetens driftskostnader.

Den forventede utgiftsøkningen skyldes i hovedsak forventet pris og lønnsvekst, samt styrking av Statens Pensjonskasses oppfølging av aktuarområdet og det forsikringstekniske system. Inkludert i driftskostnadene er investeringskostnader som ikke kan aktiveres og dermed ikke føres under kapittel 2470 post 45.

Post 24.3 Avskrivninger

Det benyttes lineære avskrivninger med utgangspunkt i skattelovens satser for avskrivninger. Kostpris på aktiverte driftsmidler avskrives med satser på 15 og 25 pst.

Post 24.4 Renter av statens kapital

I henhold til reglene for forvaltningsbedrifter skal det svares rente for den kapital som er investert i vedkommende bedrift. Budsjetterte rentekostnader er beregnet ut fra en gjennomsnittlig gjeld på ca. 20,5 mill. kroner.

Post 24.5 Til investeringsformål

Posten omfatter avsetning til egenfinansierte investeringer, jf. kap. 5470 post 30.

Post 24.6 Til reguleringsfond

Reguleringsfondet skal benyttes til å dekke svingninger i virksomhetens økonomi mellom ulike år, og til å dekke effektene av lønnsoppgjør samt ufor-

utsette utgifter i det enkelte budsjettår. Fondet er en del av bedriftens egenkapital. Det legges til grunn at reguleringsfondet kan brukes til gjenanskaffelser av bl.a. systemløsninger. Det foreslås at Statens Pensjonskasse gis anledning til å omdisponere inntil 3 mill. kroner fra reguleringsfondet til investeringsformål, jf. forslag til vedtak.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen under posten skal gå til omfattende kvalitetssikring av medlemsdatabasen og investeringer i kjernesystemer. Dette er investeringsprosjekter som innebærer store utstyrsanskaffelser av investeringsmessig karakter, for eksempel engangsutgifter til kjøp av tjenester for å planlegge og gjennomføre tiltaket, samt større utstys- og maskinanskaffelser.

Balanseoppstilling

	(i 1000 kr.)
	Inngående balanse 2003
Eiendeler:	
Anleggsmidler	
Driftsmidler	61 642 738
Omløpsmidler	
Fordringer	70 346 756
Sum eiendeler	131 989 495
Gjeld og egenkapital:	
Langsiktig gjeld	
Statens rentebærende kapital	20 464 204
Kortsiktig gjeld	
Kortsiktig gjeld	54 845 390
Egenkapital	
Annen egenkapital	41 436 895
Reguleringsfond	15 243 006
Sum egenkapital	56 679 901
Sum gjeld og egenkapital	131 989 495

Kap. 5470 Statens Pensjonskasse, jf. kap. 2470

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
30	Avsetning til investeringsformål		6 766	
	Sum kap. 5470		6 766	

Post 30 Avsetning til investeringsformål

Under denne posten føres avsetninger til investeringsformål til inntekt i statsregnskapet, jf. omtale under kap. 2470 post 24, underpost 24.5.

Kap. 5607 Renter av boliglånsordningen til statsansatte

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
80	Renter	784 011	995 440	618 000
	Sum kap. 5607	784 011	995 440	618 000

Allmenn omtale

Kapitlet er budsjettering av renteinntekter knyttet til boliglånsordningen i Statens Pensjonskasse, jf. kap. 1544. Renten i første halvår 2003 var på 7,0 pst. Den ble nedjustert i revidert nasjonalbudsjett til 5,5 pst. fra 01.07.2003. Bakgrunnen for rentenedsettelsen var nedgangen i det generelle rentenivået i markedet.

Finansdepartementet foreslår i skatte- og avgiftsopplegget for 2004 en ny, mer markedsbasert modell for fastsettelse av normrenten. Det legges i denne sammenheng også til grunn en videreføring av koblingen mellom normrenten og rentefastsettelsen i Statens Pensjonskasse.

Budsjett**Post 80 Renter**

Reduksjonen i anslaget for renteinntekter i 2004 i forhold til saldert budsjett 2003 skyldes bl.a. oppdaterte prognoser for utlånsveksten i 2003, jf. kap. 1544, som forventes å bli betydelig lavere enn bevilgningsrammen i 2003. I inntektsanslaget for 2004 er det forutsatt en nullvekst i utlånsporteføljen i 2003 og en utlånsrente på 4,0 pst. fra 01.01.2004.

Programkategori 01.50 Konkurrans- og prispolitikk

Utgifter under programkategori 01.50 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004	Pst. endr. 03/04
1550	Konkurransetilsynet, jf. kap.4550	69 881	64 947	87 894	35,3
1560	Pristilskudd	39 979			
	Sum kategori 01.50	109 860	64 947	87 894	35,3

Hovedutfordringer og utviklingstrekk

Det er to hovedelementer i konkurransepolitikken:

- Konkurranspolitikken i snever forstand består av de tradisjonelle virkemidlene i konkurranse-loven og EØS-avtalens konkurranseregler. Disse virkemidlene vil fortsatt stå sentralt i gjennomføringen av konkurransepolitikken ovenfor næringslivet. Regelverket setter forbud mot konkurranseskadelige handlinger som prissamarbeid og markedsdeling, og gir hjemmel for konkurransemyndighetene til å foreta inngrep mot konkurranseskadelig adferd og bedriftserving som begrenser konkurransen.
- Konkurranspolitikken i vid forstand er rettet inn mot å sikre at konkurransehensyn vektlegges på alle andre politikkområder.

Norsk økonomi generelt preges av stadig økende internasjonalisering i form av økt samarbeid over landegrensene og sterkere økonomisk integrasjon. Dette har positive virkninger for norsk økonomi, bl.a. i form av økt konkurranse, men representerer også utfordringer, bl.a. fordi norske konkurransemyndigheter i mange tilfeller ikke alene kan gjennomføre nødvendige tiltak for å sikre konkurransen:

- En utvikling hvor markedsbaserte løsninger i større grad tas i bruk der det tidligere har vært offentlige monopoler eller sterk offentlig regulering, har gitt konkurransemyndighetene utvidet ansvarsområde og økt betydningen av et effektivt tilsyn med konkurransen.
- Økt internasjonalisering skaper behov for omstruktureringer i næringslivet i form av

fusjoner og bedriftsoppkjøp, både mellom norske bedrifter og over landegrensene. Dette vil som hovedregel være positivt, men kan i visse tilfeller føre til konsentrasjoner i markedet som svekker konkurransen og således motvirker formålet med økt internasjonalt handelssamarbeid. Det er en utfordring å finne fram til samarbeidsformer med andre lands konkurransemyndigheter for å håndtere konkurransebegrensninger på tvers av landegrensene.

EØS-avtalen er av særskilt konkurransepolitisk betydning. Konkurransereglene i avtalen tilsvare EU's konkurranseregler og håndheves av Europakommisjonen og ESA. Konkurransetilsynet skal i nødvendig grad bistå i håndhevingen. Europakommisjonen har vedtatt rådsforordning 01/2003 om desentralisert håndheving som gir nasjonale myndigheter i EU kompetanse til å håndheve sentralt regelverk på konkurranseområdet. Forordningen trer i kraft 1. mai 2004. Vedtaket er relevant for EØS-avtalen. Gjennomføringen i norsk rett, som bl.a. må skje ved lovendring, er under behandling. Desentralisert håndheving betyr at Konkurransetilsynet på egen hånd vil kunne kontrollere konkurransebestemmelsene for foretak i EØS-avtalen, og at overtredelser vil kunne sanksjoneres av norske myndigheter. Desentralisering er et markert utviklingstrekk ved moderniseringsprosessene i EU.

Det regjeringsoppnevnte Konkurranselovutvalget har foretatt en bred gjennomgang av konkurransepolitikken, konkurranselovgivningen og konkurransemyndighetenes organisasjon. Lovutvalget fremla sitt forslag til ny konkurranselov i NOU

2003: 12 «Ny konkurranselov» 01.04.2003. Lovutvalget anbefaler at en ny norsk konkurranselov utformes etter mønster av EØS-avtalens konkurranseregler. Utvalget har utarbeidet en lovmodell i samsvar med dette der forslaget til klageordning innebærer at departementet som hovedregel ikke skal være klageinstans. Klagesaksbehandlingen bør, etter utvalgets oppfatning, skje i egen klagenemnd. Utvalget mener videre at norske myndigheter bør få kompetanse til å håndheve EØS-avtalens artikkel 53 og 54, i tråd med Kommisjonenes program for desentralisert håndheving.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil fremlegge Ot.prp. om ny konkurranselov høsten 2003, med sikte på ikrafttredelse av ny lov fra 1. mai 2004. Ved behandling av St. melding nr 17 (2002-2003) om statlige tilsyn har Stortinget lagt føringer som innebærer at departementet fortsatt skal være klageorgan over vedtak fattet av Konkurransetilsynet i inneværende stortingsperiode.

Hovedmål og strategier

Nærmere om handlingsplanen for styrking av konkurransepolitikken

Det viktigste grunnlaget for Arbeids- og administrasjonsdepartementets konkurransepolitiske arbeid i 2004 vil være handlingsplanen for å styrke konkurransepolitikken, som ble lagt fram av Regjeringen 26. november 2001. Handlingsplanen gjennomføres som et samarbeid mellom Arbeids- og administrasjonsdepartementet og Konkurransetilsynet. Målsetningen med den konkurransepolitiske handlingsplanen er å styrke konkurransepolitikken, bl.a. ved at konkurransehensyn skal vektlegges på alle politikkområder. Handlingsplanens formål er å bidra til effektiv ressursbruk, et konkurransedyktig næringsliv og en styrking av forbrukernes stilling. Handlingsplanene skal bidra til å styrke alle deler av konkurransepolitikken, men er særlig viktig med hensyn til å implementere konkurransepolitiske hensyn på andre politikkområder. Handlingsplanens fem hovedpunkter er:

- Styrking av Konkurransetilsynets posisjon og uavhengighet som tilsynsmyndighet, herunder vurderes om tilsynet med konkurranseforhold skal samles i Konkurransetilsynet.
- Gjennomgang av offentlige reguleringer og ordninger som kan ha konkurransebegrensende virkninger.
- Sikre at offentlige innkjøp bidrar til å stimulere konkurranse og etableringsmuligheter.
- Sikre at salg av statlige selskaper ikke bidrar til konkurransebegrensninger og monopoldannelser.

- Sørge for at offentlig virksomhet blir organisert og drevet på en måte som fremmer konkurranse.

Handlingsplanen setter fokus på effektiv håndheving av konkurranseloven og identifisering av «kritiske» områder og markeder med store konkurransepolitiske utfordringer. Handlingsplanen er et viktig ledd i Regjeringens program for brukerreting, effektivisering og forenkling av offentlig sektor. Bruk av konkurransepolitiske virkemidler vil være sentralt med sikte på å innfri målsettingen om økt effektivitet i den offentlige tjenesteproduksjon. Det vil bli lagt økt vekt på å fastsette rammevilkår for offentlige virksomheter som gir incitamenter til konkurranse, effektivitet og brukerreting. Utskilling av enkelte offentlige virksomheter, konkurranseutsetting av offentlige tjenester og konkurranse mellom offentlige tjenesteproducenter vil være viktig i denne sammenheng. På denne måten vil konkurranse og konkurransepolitikk få økt betydning for hele samfunnsutviklingen, og bidra til en effektiv offentlig sektor som kan være et konkurransefortrinn for norsk næringsliv.

For å styrke oppfølgingen av planen er det opprettet en egen prosjektgruppe i departementets konkurransepolitiske avdeling med særskilt ansvar for oppfølgingen.

A) Styrke konkurransemyndighetene

Regjeringen vil legge økt vekt på konkurransemessige hensyn i behandlingen av klagesaker etter konkurranseloven. Andre hensyn må derfor dokumenteres grundig av de myndigheter eller parter som påberoper seg disse. Herunder skal det godtgjøres at slike hensyn ikke kan ivaretas tilstrekkelig på annen måte enn ved endring/omgjøring av Konkurransetilsynets vedtak. Departementet følger dette som gjeldende arbeidsordning.

Arbeidet med å fremme ny konkurranselov og oppfølgingen av forslaget om nasjonal håndheving av EØS-avtalens artikkel 53 og 54 er viktige ledd i styrkingen av konkurransemyndighetene.

Konkurransetilsynets posisjon og uavhengighet drøftes i St.meld. nr. 17 (2002-2003) om statlige tilsyn. Regjeringen mener det må foretas en klarere avgrensning mellom Konkurransetilsynet og sektortilsyn slik at Konkurransetilsynets overordnede ansvar for konkurranse på alle sektorer kommer tydeligere frem. Sektortilsynenes konkurransemessige ansvar må begrenses til å supplere det generelle tilsyn der spesielle sektorhensyn gjør dette nødvendig, dvs. der generelle konkurransehensyn ikke er tilstrekkelig for å skape virksom konkurranse.

Regjeringens beslutning om å flytte ut åtte statlige tilsyn, herunder flytting av Konkurransetilsynet til Bergen, bidrar også til å styrke tilsynets posisjon og uavhengighet. Et forslag i den nye konkurranseloven om at det kan innføres begrensninger i statsrådets adgang til å instruere Konkurransetilsynet i tilsynets behandling av enkeltsaker etter loven, vil ytterligere styrke uavhengigheten. Hensynet til nødvendig politisk styring vil likevel bli ivaretatt gjennom lov og forskriftsverk og gjennom en adgang for Kongen til å omgjøre Konkurransetilsynets vedtak dersom det foreligger tungtveiende samfunnsmessige hensyn.

B) Gjennomgang av offentlige reguleringer og ordninger som kan ha konkurransebegrensende virkninger

Offentlige reguleringer skaper i en rekke tilfeller konkurransehindre som bidrar til dårligere utnyttelse av samfunnets ressurser. Regjeringen har derfor iverksatt en omfattende gjennomgang av offentlige reguleringer med sikte på å kartlegge og endre reguleringer som bidrar til å begrense konkurransen. Gjennomgangen er delt inn i tre faser:

- En kartleggingsfase der en går igjennom aktuelle reguleringer og ordninger som kan gi unødige konkurransebegrensninger.
- En analysefase der en går nærmere inn på utvalgte reguleringer og ordninger.
- En beslutningsfase der Arbeids- og administrasjonsdepartementet, i samarbeid med departementene skal fremme forslag til oppfølging av Regjeringens moderniserings- og forenklingsprogram.

Som ledd i konkurransepolitisk handlingsplan har derfor samtlige departementer systematisk gjennomgått sine og underliggende etaters ansvarsområder med sikte på å avdekke offentlige/statlige reguleringer og ordninger som kan ha konkurransebegrensende virkninger, herunder ulike typer autorisasjonskrav og konsesjons- og etableringsordninger. Mange reguleringer kan være nødvendige ut i fra andre viktige hensyn enn samfunnsøkonomisk effektivitet. Målsettingen er imidlertid å fjerne unødvendige skadelige konkurransebegrensende regelverk, eller å endre reguleringer for å oppnå de samme hensyn på en mindre konkurranseskadelig måte.

Konkurransetilsynet har i tillegg innhentet synspunkter på konkurranseregulerende virkninger av offentlige reguleringer fra en rekke organisasjoner og representanter for større næringer. Konkurransetilsynet har laget en database med utgangspunkt i et stort antall av innrapporterte

reguleringer og ordninger som vil danne en basis for den videre gjennomgangen. Arbeidet vil være en hovedoppgave for prosjektgruppen som skal stå for oppfølgingen av handlingsplanen. Målsettingen er å analysere nærmere de konkurransemessige virkninger av utvalgte ordninger og eventuelt fremme forslag til endringer som kan bidra til økt konkurranse. Det vil i den sammenheng være viktig å sikre like rammevilkår for private og offentlige aktører.

Gjennomgangen av materialet tyder på at spesielt etableringshindringer, skatter og avgifter og konkurranse med offentlig virksomhet oppleves som konkurransebegrensende, og at en står overfor konkurransepolitiske utfordringer i mange bransjer.

Regjeringens gjennomgang av offentlige reguleringer er i tråd med anbefalinger fra OECD, jf. «OECD Regulatory Reform Program» som startet opp i 1995. En del av programmet er landgjennomgangen av reguleringsreformer i medlemslandene. Landgjennomgangen av Norge ble gjennomført våren 2003 som det 18. land i rekken. Rapporten fra landgjennomgangen er et viktig bidrag i arbeidet med reguleringsreformer i årene fremover. Her står gjennomføringen og utviklingen av Regjeringens moderniseringsprogram sentralt. Rapporten har en særskilt gjennomgang av viktige sektorer som sivil luftfart, sykehus, arbeidsmarkedsinstitusjoner, statlig eierskap og markedseksponering av offentlige tjenester. Rapporten gir konkrete anbefalinger om reguleringspolitikk.

Det er også et mål i konkurransepolitisk handlingsplan å styrke Konkurransetilsynets generelle kompetanse til å ta opp saker i medhold av konkurranseloven pgf. 2.2 d) som gir tilsynet adgang til å påpeke konkurranseregulerende virkninger av offentlige tiltak. Konkurransetilsynet er fra 2003 gitt anledning til å henvende seg direkte etter konkurranseloven pgf. 2-2 til berørte departementer med orientering til Arbeids- og administrasjonsdepartementet.

C) Sikre at offentlige innkjøp bidrar til å stimulere konkurranse og etableringsmuligheter

Regjeringen har satt fokus på faren for at offentlig innkjøp kan skape leverandørmonopoler dersom innkjøpene konsentreres i for store anbud. Ønsket om effektiv innkjøpsvirksomhet må balanseres opp mot faren for at offentlige/statlige innkjøp bidrar til å begrense konkurransen i markedene på kort og lang sikt.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har bedt samtlige departementer foreta en gjennomgang av rammeavtaler, som innkjøpsavtaler og

storkundeavtaler, under sine respektive ansvarsområder.

Konkurransetilsynet har gjennomgått alle sentrale storkundeavtaler og rammeavtaler under Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Det har bl.a. bidratt til at flere av avtalene er avvirket. På enkelte områder, som avtale om kjøp av flyreiser innenlands og utenlands, er det inngått nye avtaler som i større grad enn tidligere ivaretar konkurransehensyn.

I den videre oppfølging tas det sikte på å utarbeide generelle retningslinjer for statlige innkjøp som sikrer at den offentlige innkjøpspolitikken fremmer konkurranse og etableringsmuligheter i markedene på lang sikt. Saker som angår inngåelse av større statlige rammeavtaler, bør forelegges konkurransemyndighetene før disse inngås, eksempelvis i forkant av anbudsutlysning.

D) Sikre at salg av statlige selskaper ikke bidrar til konkurransebegrensninger og monopoldannelser

Stort statlig eierskap i næringslivet vil i seg selv kunne være en konkurransepolitisk utfordring i mange markeder. Statlige eierskap kan lede til rollekonflikter mellom Staten som markedsaktør, tilsynsmyndighet og politisk organ. Videre oppstår det uheldige konkurransevidninger i markeder når statlige aktører med ubegrenset ansvar konkurrerer med private aktører med andre rammevilkår.

Regjeringen ønsker derfor på sikt å redusere det statlige eierskapet. Salg og ned salg i statlige selskaper må imidlertid gjennomføres slik at en unngår for sterk konsentrasjon i markedene, men fremmer konkurransen.

I henhold til St.meld. nr. 22 (2001-2002) et mindre og bedre statlig eierskap, har Regjeringen lagt til grunn at salg av eller ned salg i statlige bedrifter skal skje uten avkorting av Konkurransetilsynets adgang til inngrep etter inngrepbestemmelsene i konkurranseloven pgf. 3-11 om bedriftserverv med mindre Stortinget bestemmer noe annet. Etter at meldingen ble lagt fram har Nærings- og handelsdepartementet bedt om fullmakt til ned salg i selskaper som Raufoss ASA, NOAH Holding AS og Moxy Trucks AS, jf. St.prp. nr. 39 (2002-2003). Det ble i proposisjonen presisert at de foreliggende erverv skulle kunne behandles av konkurransemyndighetene på vanlig måte i ettertid.

E) Sørge for at offentlig virksomhet blir organisert og drevet på en måte som fremmer konkurranse

Dette punktet i handlingsplanen har nær tilknytning til moderniseringsprogrammets målsetting

om mer effektiv statlig tjenesteproduksjon. Eksporing av offentlig tjenesteproduksjon for reell konkurranse ved at brukerne kan velge mellom tjenesteprodusenter som konkurrerer om å tilby brukertilpassede løsninger, vil gi incitamenter til mest mulig effektiv produksjon. Større selvstendighet, blant annet ved å gi virksomhetene en friere tilknytningsform, og hensiktsmessig utforming av finansieringssystemene er viktige virkemidler.

Ny vurdering av konkurransemyndighetenes inngrep mot Statkrafts oppkjøp i Agder Energi og Trondheim Energiverk

Konkurransemyndighetenes vedtak

I 2002 fattet Konkurransetilsynet vedtak om inngrep mot Statkrafts oppkjøp av 45,5 pst. av Agder Energi AS og 100 pst. av Trondheim Energiverk AS. Vedtakene ble pålagt til Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Når det gjaldt oppkjøpet av Agder Energi AS omgjorde departementet tilsynets vedtak, slik at oppkjøpet kunne gjennomføres på den betingelse at Statkraft solgte seg ut av E-CO Vannkraft AS og Hedmark Energiverk AS. Videre ble Statkraft innen en gitt dato pålagt å avhende produksjonskapasitet tilsvarende minst 1 TWh med mindre importkapasiteten til Sør-Norge innen samme dato er økt med minimum 200 MW. Når det gjaldt oppkjøpet av Trondheim Energiverk AS opprettholdt departementet Konkurransetilsynets vedtak om at Statkraft måtte avhende 100 pst. av aksjene, produksjonsvirksomheten i Trondheim Energiverk AS eller annen produksjonskapasitet tilsvarende en gitt reduksjon av magasinkapasiteten.

Vedtak i Stortinget

I Stortinget ble det i vårsesjonen 2003 behandlet to Dokument nr. 8-forslag der konkurransemyndighetenes vedtak i ovennevnte saker sto sentralt. I Dokument nr. 8:99 (2002-2003) ble det fremmet forslag om og vedtatt endring av konkurranseloven ved tilføyelse av en ny pgf. 3-12 som lyder:

«Dersom en eller flere aktører på det norske marked er så dominerende at konkurranse hindres, skal Konkurransetilsynet likevel ikke etter § 3-11 gripe inn dersom det i bransjen foreligger et velfungerende nordisk eller europeisk marked, forutsatt at dominansen ikke virker negativt for de norske kunder.»

I bakgrunnen for forslaget heter det bl.a.:

«Fra politisk hold må det være ønskelig å utvikle Norge til å bli energistormakten i Europa på grunn av de naturgitte forutsetninger som vi har innen energi. Da må vi utvikle bedrifter som kan bli stormakter i Europa. Få norske aktører har mulighet til å bli dette, men Statkraft har en mulighet dersom mulighetene legges til rette for det. Statkraft blir i dag stoppet av Konkurransetilsynet for videre oppkjøp i Norge, og har nå blitt pålagt å selge unna virksomheter før nyerverv godkjennes. Det norske energimarkedet er i dag et nordisk marked, og vil på sikt utvikle seg til å bli et europeisk marked. Det innebærer at Statkraft ikke kan dominere det norske markedet så lenge det finnes et velfungerende nordisk marked. At Statkraft da blir nektet erverv av nye virksomheter, er etter forslagstillerens oppfatning urimelig fordi en slik politikk hindrer Statkraft i å bygge seg opp til å bli en stor nordisk eller europeisk aktør i energibransjen.»

I Innst. O. nr. 109 (2002-2003) uttaler familie-, kultur- og administrasjonskomiteen:

«Flertallet er enig i at det er for snevert å regulere Statkraft kun med utgangspunkt i det norske markedet. Flertallet er enig i at Statkraft må få større albuerom til å vokse i det norske markedet all den tid Statkrafts posisjon bør vurderes opp mot svenske og finske selskap.»

Den nye paragrafen ble vedtatt av Stortinget og trådte i kraft 27. juni 2003.

På grunnlag av forslag i Dokument nr. 8:114 (2002-2003) fattet Stortinget 18. juni 2003 følgende anmodningsvedtak:

«Stortinget ber Regjeringen, i lys av endringene i konkurranseloven § 3-12 og på bakgrunn av Stortingets behandling av Dokument nr. 8:114 (2002-2003), vurdere vedtaket om Statkrafts plikt til å selge sine eiendeler i Hedmark Energi, E-CO og Trondheim Energiverk på nytt.»

Konkurransetilsynets fornyede vurdering

På bakgrunn av Stortingets vedtak har departementet bedt Konkurransetilsynet om å vurdere de aktuelle sakene på nytt, der det også tas hensyn til utviklingen i kraftmarkedet etter at vedtakene ble fattet. Konkurransetilsynet har i brev av 22. august 2003 til departementet foretatt en slik vurdering.

Når det gjelder forståelsen av pgf. 3-12 anfører Konkurransetilsynet bl.a.:

«Som det fremgår av tilsynets tidligere uttalelser vedrørende ny § 3-12 i konkurranseloven, kan vi ikke se at bestemmelsen bringer nye elementer inn i konkurranseanalysen som foretas under hovedregelen i § 3-11. Ny § 3-12 er slik bestemmelsens tittel «Unntak ved nordisk eller europeisk marked» gir uttrykk for, ment å være et unntak fra inngrepsbestemmelsen i § 3-11. Det er et vilkår for å anvende § 3-12 at det i bransjen foreligger et velfungerende nordisk eller europeisk marked. Dersom det foreligger et velfungerende nordisk eller europeisk marked som Norge er en del av, vil imidlertid Konkurransetilsynet heller ikke kunne gripe inn med hjemmel i § 3-11. Vilkåret for inngrep er at et erverv fører til eller forsterker en vesentlig begrensning av konkurransen i strid med konkurranselovens formål om effektiv ressursbruk. En annen måte å si dette på er at et erverv må føre til at en eller flere aktører får markedsrett/makt/dominans for at det skal være grunnlag for inngrep. Et eventuelt velfungerende nordisk eller europeisk marked vil forhindre at det er mulig for en eller flere aktører å oppnå dominans på det norske markedet med mindre dominans kan oppnås på det nordiske/europeiske markedet.»

I konkurranserettslig sammenheng brukes ordet «marked» i betydningen «det relevante marked». Dette er et viktig og nødvendig begrep for å kunne analysere de konkurransemessige virkninger av bedriftserverv og andre forhold av konkurransemessig betydning. Konkurransetilsynet anfører bl.a.:

«I markeder med infrastruktur hvor det til tider er begrenset transportkapasitet, kan avgrensningen av det relevante geografiske markedet variere ut ifra hvilket tidsrom man snakker om. Selv om det relevante geografiske marked til tider er for eksempel nordisk eller europeisk, kan de tidsrom hvor markedet er snevrere geografisk avgrenset være tilstrekkelig grunnlag for å gripe inn mot en konsentrasjon. Den konkrete vurdering vil avhenge av den konkurransemessige betydningen av kapasitetsbegrensningene. Dette innebærer at det i et marked som tilsynelatende er nordisk eller europeisk også må tas hensyn til forhold som gjør at vedkommende marked regelmessig i realiteten er for eksempel nasjonalt eller regionalt.

Tilfellet i Statkraft-sakene var nettopp at det relevante geografiske markedets utstrekning varierte avhengig av om det forelå kapasitetsbegrensninger i overføringsnettene eller ikke. Det

relevante geografiske marked ble avgrenset til nordisk i perioder uten flaskehals i overføringsnett. Ved fulle flaskehals er imidlertid henholdsvis elspotområde NO1 og NO2 separate prisområder, og dermed til tider egne geografiske markeder. Departementet kom i sine avgjørelser til at periodene med flaskehals totalt sett og etter en samlet konkurransemessig vurdering, var tilstrekkelig til å begrunne et inngrep eller at det ble satt vilkår for at erverv kunne gjennomføres. Tilsynet mener derfor det ikke er naturlig å betegne det nordiske markedet som «velfungerende» i konkurranserettslig forstand. Et marked kan ikke sies å være «velfungerende» når det er mulig for en aktør å utøve markedsrett i deler av markedet, slik konkurransemyndighetene vurderte var tilfelle i Statkraft-sakene.»

I krrl pgf. 3-12 er det en betingelse for å tillate et bedriftserverv som gir dominans på det norske marked at det ikke skal virke negativt for de norske kunder. Konkurransetilsynet anfører:

«Det standpunkt at § 3-12 ikke bringer nye elementer inn i konkurranseanalysen forsterkes av vilkåret i bestemmelsen om at dominansen på det norske markedet ikke skal virke negativt for de norske kunder. Dersom konkurransemyndighetene kommer til at en konsentrasjon ikke virker negativt for norske kunder, vil det normalt heller ikke være grunnlag for inngrep etter § 3-11. I Statkraft-sakene var begrunnelsen for inngrep at man fryktet at ervervene ville kunne gjøre det mulig for Statkraft å utøve markedsrett. Videre la man til grunn at på grunn av kraftmarkedets egenskaper ville det oppstå økt potensial for stilltende samarbeid mellom kraftprodusenter som følge av ervervet. Det var også et moment at det omfattende krysseierskapet i norsk kraftproduksjon bidrar til å redusere kraftprodusentenes insentiver til å konkurrere. De negative samfunnsøkonomiske konsekvensene av ervervene, derunder ikke minst virkningene for kundene, ble vurdert som vesentlige, og ble ikke oppveid av eventuelle effektivitetsgevinster av ervervene. Konkurransetilsynet er fortsatt av den klare oppfatning at disse forhold ville kunne virke negativt for norske strømkunder dersom Statkrafts plikt til å selge sine eierandeler i Hedmark Energi, E-CO og Trondheim Energiverk skulle bli opphevet eller lempet på.»

I brevet til departementet drøfter Konkurransetilsynet hvordan forarbeidene, herunder debatten av

Dokument nr. 8:99 (2002-2003) i Stortinget, skal forstås. Tilsynet anfører:

«Representanter for flertallet ga under debatten i Odelstinget uttrykk for at vedtakelsen av § 3-12 burde få konsekvenser for Statkraft-vedtakene. Spørsmålet som må stilles er derfor om forarbeidene til § 3-12 fører til at bestemmelsen må tolkes slik at den får anvendelse på Statkraft-sakene, selv om dette – slik tilsynet ser det – ville være i strid med den utforming bestemmelsen har fått. Det fremgår av forarbeidene at stortingsflertallet er uenig i den markedsavgrensning som konkurransemyndighetene har lagt til grunn i Statkraft-sakene. Det kan hevdes at denne oppfatningen må innfortolkes i § 3-12. Dette er et komplisert juridisk spørsmål både konkurranserettslig og rettskildemessig som det ikke er lett å gi et klart svar på.

Det forhold at bestemmelsen er generelt uformet taler mot at ovennevnte oppfatning skal innfortolkes i bestemmelsen. Verken Statkraft eller kraftmarkedet er nevnt uttrykkelig i lovbestemmelsen. Videre vil det kunne være i strid med EØS-avtalen å gi et norsk foretak særbehandling i en konkret sak ved anvendelsen av en lovbestemmelse som den aktuelle. Slik tilsynet forstår uttalelsene til flertallet i debatten i Odelstinget om § 3-12 ble det også forutsatt at denne bestemmelsen skal tolkes i overensstemmelse med EØS-avtalen og at den skal gjelde likt for norske og utenlandske eiere og uavhengig av bransje.

Tilsynet legger således under tvil til grunn at § 3-12 ikke fører til at Statkraft-sakene må vurderes annerledes enn det som allerede følger av § 3-11.»

Konkurransetilsynet har vurdert vedtakene i lys av utviklingen i kraftmarkedet etter at vedtakene ble fattet, og anfører:

«Konkurransetilsynet følger utviklingen i kraftmarkedet fortløpende. Siden Statkraft-sakene har det ikke skjedd nevneverdige strukturelle endringer. Videre har tilsynet vært i kontakt med Statnett, som på vår forespørsel har utarbeidet et notat (vedlegg 3) om utviklingen i overføringskapasitet mellom de aktuelle prisområder. Notatet viser at kapasiteten i overføringsnett snarere er mer begrenset nå enn da Statkraft-vedtakene ble fattet. Etter Konkurransetilsynets vurdering er det følgelig ikke forhold som tilsier at vedtakene bør omgjøres på et konkurranseøkonomisk grunnlag.»

De nordiske konkurransemyndighetene har i samarbeid utarbeidet rapporten «A Powerful competition Policy» om konkurranseforholdene i det nordiske kraftmarkedet. Rapporten ble offentliggjort 29. august 2003. Konkurransetilsynet har trukket frem noen viktige funn fra denne rapporten som støtter opp om konkurransemyndighetenes vurderinger i Statkraft-sakene. Det framgår av rapporten, iflg Konkurransetilsynet, at de øvrige nordiske konkurransemyndigheter legger tilsvarende markeds- og konkurransemessige vurderinger til grunn når det gjelder det nordiske kraftmarkedet. I tilsynets brev til departementet heter det bl.a.:

«Analysen gir god dokumentasjon på at konsentrasjonen i det norske kraftmarkedet i dag er høy selv om det fortsatt finnes mange aktører. Kun Danmark, som i prinsippet består av to eksklusive monopoler, har høyere markedskonsentrasjon enn Norge. (...) Eltras analyser (Eltra er den danske systemoperatøren, dep. anm.) underbygger konkurransemyndighetenes analyser i sakene vedrørende Statkraft/Agder Energi og Statkraft/TEV om at det er mulig å utøve markedsrett i dag som følge av konsentrerte nasjonale markeder og begrenset overføringskapasitet. Analysene viser at utøvelse av markedsrett vil påføre norske og nordiske brukere vesentlige velferdstap. Videre viser analysene at ytterligere konsentrasjon av kraftmarkedet vil være et vesentlig hinder for velfungerende konkurranse i fremtiden.»

På bakgrunn av ovennevnte konkluderer Konkurransetilsynet med at verken ny pgf. 3-12 i konkurranseloven eller utviklingen i kraftmarkedet tilsier at vedtakene som innebærer at Statkraft skal selge sine eierandeler i de aktuelle kraftselskapene, bør omgjøres.

Departementets vurderinger

I oppfølgingen av Stortingets anmodningsvedtak, har departementet tatt utgangspunkt i vedtakets ordlyd om å vurdere Statkraftsakene på nytt i lys av endringene i konkurranseloven pgf. 3-12. Markedsavgrensningen er i denne sammenheng det viktigste elementet i vurderingen av de aktuelle sakene. Departementet har tatt med i vurderingen om forutsetningene for markedsavgrensningen, dvs. utbredelsen av flaskehals i overføringsnettet, har endret seg vesentlig etter at vedtakene ble fattet. Departementet har ikke funnet grunnlag for å vurdere alle sider ved de aktuelle sakene, men vurderer altså om det i henhold til pgf. 3-12 eksisterer et velfungerende nordisk marked som tilsier andre

vedtak enn de som ble fattet i hhv. oktober 2002 og februar 2003.

Departementet er enig med Konkurransetilsynet i at krfl. pgf. 3-12 etter sin ordlyd ikke bringer nye elementer inn i konkurranseanalysen som foretas under hovedregelen i pgf. 3-11. Det framgår også av departementets brev av 14. mai 2003 til familie-, administrasjons- og kulturkomiteen som er tatt inn som vedlegg i Innst. O. nr. 109 (2002-2003). Et spørsmål er hvordan komiteens merknader i innstillingen og innlegg i debatten skal vektlegges i vurderingen av konkrete saker. Departementet oppfatter at det er et ønske fra Stortinget at Statkraft skal få en størrelse og markedsposisjon som gjør selskapet i stand til å konkurrere med bl.a. svenske og finske selskaper, jf. komiteens merknader som er referert ovenfor. Samtidig legger departementet til grunn at regelverket skal praktiseres i overensstemmelse med EØS-avtalen slik at ikke norske selskaper skal behandles annerledes enn utenlandske aktører, slik det også er forutsatt fra Stortingets side. Det kan m.a.o. ikke legges til grunn andre vurderinger når det gjelder mulig utøvelse av markedsrett fra Statkrafts side i forhold til andre aktører i det norske markedet, for eksempel selskaper med utenlandske eiere. Selv om det under stortingsbehandlingen av Dokument nr. 8:99 har vært gitt uttrykk for at Statkraft må kunne vokse også i det norske marked, oppfatter ikke departementet at Stortinget har pålagt departementet å omgjøre sine tidligere vedtak i sakene som gjelder Agder Energi AS og Trondheim Energiverk AS. Det vises i denne forbindelse også til Stortingets anmodningsvedtak av 18. juni 2003 der Stortinget, i lys av endringene i konkurranseloven pgf. 3-12 og på bakgrunn av Stortingets behandling av Dokument nr. 8:114 (2002-2003), ber Regjeringen vurdere vedtakene på nytt.

Som det framgår av Konkurransetilsynets brev, er begrepet «det relevante marked» viktig i behandlingen av saker etter konkurranseloven. Det er etablert et felles nordisk marked for kraft, men dette markedet vil periodevis være satt ut av funksjon på grunn av flaskehals i overføringsnettet mellom ulike områder. Det innebærer at både Sør-Norge (NO1) og Nord- og Midt-Norge (NO2) er separate markeder i deler av tiden. Ved behandlingen av Agder Energi-saken kom departementet til at Sør-Norge var et eget marked i ca. 1/3 av tiden og i Trondheim-saken at Nord- og Midt-Norge var et eget marked i ca. 1/4 av tiden. Departementet kom til, i likhet med Konkurransetilsynet, at Statkraft i perioder med flaskehals kunne utøve markedsrett, og at disse periodene var av så lang varighet at en slik utøvelse av markedsrett ville føre til en vesentlig konkurransebegrensning i

strid med konkurranselovens formål om effektiv bruk av samfunnets ressurser. Det var departementets klare vurdering at en slik utøvelse av markedsrett ville virke negativt for de norske kundene. Forutsetningen i pgf. 3-12, for ikke å gripe inn mot bedriftsøkonomi som gir en dominerende markedsposisjon i det norske marked, var således ikke til stede.

Selv om pgf. 3-12 hadde vært vedtatt før departementet behandlet Statkraftsakene, hadde det etter paragrafens ordlyd ikke vært grunnlag for noen annen konklusjon enn den departementet kom til, fordi det på grunn av flaskehalser i overføringsnettet ikke var et velfungerende nordisk marked, og utøvelse av markedsrett ville da ha virket negativt for de norske kundene. Slik departementet ser det, angir pgf. 3-12 hvordan konkurransemyndighetene skal forholde seg dersom det foreligger et velfungerende nordisk eller europeisk marked. Paragrafen sier derimot ikke at den konkrete faglige vurderingen av hva som er et velfungerende nordisk eller europeisk marked, skal gjøres på en annen måte etter pgf. 3-12 enn i loven for øvrig, eller at det relevante geografiske marked skal avgrenses på en annen måte. Hvorvidt det foreligger et nordisk marked må dermed fortsatt vurderes etter anerkjente faglige prinsipper for markedsavgrensning, jf. komitéinnstillingen der det heter: «Endringen innebærer at loven tilpasses de situasjoner hvor det foreligger et velfungerende nordisk eller europeisk marked.» Noen slik situasjon forelå ikke da departementet behandlet sakene.

Det kan reises spørsmål om utviklingen i kraftmarkedet tilsier at forutsetningene for vurdering av de to sakene er annerledes i dag eller den nærmeste tiden framover enn de var da vedtakene ble fattet, hhv. høsten 2002 og februar 2003. Departementet vil da bl.a. legge vekt på forhold som er av betydning for utbredelsen av flaskehalser. Eventuell utbygging av overføringskapasitet mellom hhv. NO1 og NO2 og andre områder vil da være en viktig, men ikke den eneste vurderingsfaktor. Departementet legger her til grunn antatt utvikling framover innenfor en toårsperiode på linje med det som legges til grunn når andre sider ved et bedriftsøkonomi vurderes, for eksempel mulige samfunnsøkonomiske gevinster av et erverv.

Som nevnt ovenfor har Konkurransetilsynet vært i kontakt med Statnett om utviklingen i overføringskapasitet mellom de aktuelle prisområder. Konkurransetilsynet anfører i denne forbindelse at kapasiteten i overføringsnettet snarere er mer begrenset nå enn da Statkraft-vedtakene ble fattet. Tilsynet sikter i denne forbindelse til det Statnett opplyser om, at den framtidige eksport over Hasle-

snittet (mellom NO1 og Sverige) forventes å bli lavere enn tidligere antatt, bl.a. fordi nye analyser viser en svært stor økning i nettapene ved ytterligere økninger. For øvrig har departementet merket seg følgende som er anført av Statnett:

- Det er realisert en økning i importkapasiteten over Hasle-snittet som er noe større enn det som tidligere er forventet. En økning i importkapasiteten på ytterligere 200 MW er under utredning.
- Lønnsomheten ved å bygge en fjerde kabel over Skagerak vurderes ikke som god nok til at prosjektet blir prioritert. Spørsmålet om kabel til England er til behandling i OED og skal etter planen legges fram for Stortinget til høsten.
- Kabelen til Nederland er fortsatt svært usikker.
- Kapasiteten mellom NO2 og Sverige forventes å øke med inntil 500 MW, men forutsetter at det blir bygd en ny ledning mellom Nea og Järpstrømmen.

Samlet sett kan ikke Arbeids- og administrasjonsdepartementet se at det pr. i dag er sikre holdpunkter for at overføringskapasiteten vil være vesentlig annerledes om et par år enn det som ble lagt til grunn da vedtakene om Statkrafts oppkjøp ble fattet. Uten å ta konkret stilling til spørsmålet nå, kan det se ut til at det blir realisert en økning i importkapasitet som er tilstrekkelig til at kravet om at Statkraft skal avhende produksjonskapasitet tilsvarende 1TWh i Sør-Norge, faller bort. Departementet har imidlertid merket seg at Statnetts søknad om konsesjon for bygging av overføringskabel mellom Norge og England er avslått av Olje- og energidepartementet med henvisning til at den samfunnsøkonomiske lønnsomheten i prosjektet anses for usikker. (OEDs pressemelding 16.09.2003). Arbeids- og administrasjonsdepartementet kan ut fra dette ikke se at det er grunnlag for andre vurderinger enn de som lå til grunn da vedtaket vedrørende Statkrafts oppkjøp i Agder Energi AS ble fattet. Det synes også å være en viss usikkerhet knyttet til utbygging av overføringskapasiteten mellom NO2 og Sverige i tillegg til at utbyggingen vil ta tid. Pr. i dag ser derfor departementet heller ikke grunnlag for andre vurderinger knyttet til Statkrafts oppkjøp av Trondheim Energi- verk AS enn de som lå til grunn på vedtakstidspunktet.

Som nevnt ovenfor er ikke overføringskapasiteten den eneste faktoren som avgjør utbredelsen av flaskehalser. Utviklingen i forbruk og produksjonskapasitet vil også være avgjørende for hvor ofte og lenge det vil være flaskehalser. Økning i forbruket vil innebære at utbredelsen av flaskehalser ikke behøver å bli redusert selv om overføringskapasi-

teten økes. På den annen side vil økt produksjonskapasitet innenlands kunne redusere utbredelsen av flaskehals selv om overføringskapasiteten holdes konstant. Det er m.a.o. flere faktorer som må vurderes for å kunne si noe om den framtidige utbredelsen av flaskehals, og dermed mulighetene for at en dominerende aktør i de innenlandske markedene kan utøve markedsrett som medfører en vesentlig begrensning av konkurransen i strid med formålet om effektiv ressursbruk og til skade for de norske kundene. Departementet kan imid-

lertid ikke se at det med særlig stor sannsynlighet vil finne sted utbygging av overføringskapasitet, utbygging av produksjonskapasitet eller redusert el-forbruk i løpet av de neste par år som vil bidra til vesentlig reduksjon av flaskehals og dermed et vesentlig mer velfungerende nordisk marked. Pr. i dag er departementet enig i Konkurransetilsynets konklusjon om at det ikke er grunnlag for å omgjøre vedtakene i sakene som gjelder Statkrafts oppkjøp av Agder Energi AS og Trondheim Energiverk AS.

Kap. 1550 Konkurransetilsynet, jf. kap.4550

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Driftsutgifter	69 881	64 947	64 194
22	Flyttekostnader, <i>kan overføres</i>			23 700
	Sum kap. 1550	69 881	64 947	87 894

Allmenn omtale

Konkurransetilsynet skal ivareta tilsynet med konkurranseforholdene og den praktiske gjennomføringen av konkurransepolitikken. Det rettslige grunnlaget for Konkurransetilsynets virksomhet er konkurranseloven, pristiltaksloven, EØS-konkurranseloven og husleiereguleringsloven.

Konkurransetilsynet skal blant annet:

- Forebygge, avdekke og motvirke skadelige konkurransebegrensninger.
- Påpeke offentlige reguleringer og tiltak som i unødig grad skader konkurransen i markedene.
- Bidra til oversiktlig informasjon for markedsaktørene.

Konkurransetilsynet er tillagt håndhevingsoppgaver i forbindelse med EØS-avtalen. Etter EØS-konkurranseloven skal tilsynet utføre kontroller hos ervervsdrivende i Norge for eller sammen med EFTAs overvåkingsorgan.

Konkurransetilsynet kan, i medhold av pristiltaksloven, innføre prisreguleringer eller andre pristiltak når dette er nødvendig for å fremme en samfunnsmessig forsvarlig prisutvikling.

Regjeringen har besluttet å flytte Konkurransetilsynet til Bergen. Konkurransetilsynet har lagt fram en framdriftsplan for gjennomføring av flyttingen i perioden 2004-2006 i tråd med forutsetnin-

gene i St.meld. nr. 17 (2002-2003) Om statlige tilsyn.

Rapport

Kontroll og håndheving av konkurranseloven

Avdekking av brudd på konkurranselovens forbudsbestemmelser er det høyest prioriterte arbeidsområde for Konkurransetilsynet, og tilsynet har satt av større ressurser enn tidligere til å arbeide intensivt med kartellsaker med potensielt store samfunnskadelige virkninger.

I saker der Konkurransetilsynet har fastslått et brudd på konkurranselovens forbudsbestemmelser, tas det stilling til hvorvidt konkurransereguleringen samlet sett har negative eller positive virkninger for samfunnet. I saker der et prissamarbeid mellom aktører i markedet eller lignende forhold vurderes å ha positive virkninger, innvilges dispensasjon fra konkurranseloven. Når konkurransereguleringen samlet sett har negative virkninger vil Konkurransetilsynet anmelde forholdet til påtalemyndigheten. Konkurransetilsynet kontrollerer at ulovlig forhold opphører. Som et ledd i sin saksbehandling gjennomfører Konkurransetilsynet kontrollbesøk med granskning for å avdekke og bevis sikre brudd på konkurranselovens forbud. Samarbeidet med påtalemyndigheten har høy prioritet, og Konkurransetilsynet bistår påtalemyndigheten i forbindelse med anmeldte saker for å sikre at

alvorlige brudd på bestemmelsene også leder til adekvat reaksjon. Metodeutvikling ved avdekking og behandling av kartellsaker er vektlagt. Særlig er arbeidet med å sikre og etterforske datalagret informasjon en stor utfordring.

Aktivitetsnivået i 2002 har vært høyt. Det er behandlet dobbelt så mange saker vedrørende overtredelse av forbudsbestemmelsene som i 2001. Det er gjennomført bevissikring i 4 saker som har ledet til anmeldelse til påtalemyndigheten (Økokrim). Søknader om dispensasjon fra konkurranseloven er avslått i 8 av 72 saker, hvilket utgjør en liten økning i antall behandlede saker og en økning i prosentvis avslag på denne type søknader.

Konkurransetilsynet kan gripe inn mot konkurranseskadelig adferd som ikke er forbudt etter loven. I denne typen saker varsler Konkurransetilsynet inngrep mot vilkår, avtale eller handling som er vurdert egnet til å begrense konkurransen i markedet. Inngrepet kan gå ut på å fastsette forbud mot vilkårene, avtalen eller handlingen. Konkurransetilsynet kan alternativt fastsette vilkår for disse for å begrense de uheldige samfunnsmessige virkningene. Konkurransetilsynet kan likeledes gripe inn mot bedriftserved, herunder fusjoner, med det formål å hindre konkurranseskadelig konsentrasjoner i markedet og redusere muligheten for misbruk av dominerende stilling. Konkurransetilsynet kan fastsette vilkår for gjennomføring av et bedriftserved. Dersom et inngrepsvedtak ikke tas til følge, vil Konkurransetilsynet anmelde forholdet til påtalemyndigheten på linje med et brudd på konkurranselovens forbudsbestemmelser.

Konkurransetilsynet fattet vedtak om inngrep i seks av 79 vurderte inngrepssaker. Inngrepet mot SAS', Braathens' og Widerøes bonusprogrammer har fått stor oppmerksomhet. Konkurransetilsynet behandlet 36 bedriftserved i 2002. I tre saker fattet tilsynet inngrep mot ervervet. I to saker vedtok tilsynet midlertidig forbud mot gjennomføring av erverv. Det registreres en jevn økning i antall saker og at disse generelt sett har større omfang.

I 2003 har Konkurransetilsynet vedtatt en ny forskrift vedrørende maksimalprisreguleringen for drosjer med hjemmel i konkurranseloven pgf. 3-10.

Konkurransetilsynet har bygget opp en egen etterforskningsenhet med spisskompetanse til å håndtere stadig mer kompliserte juridiske, økonomiske og etterforskningsmessige problemstillinger.

Konkurransetilsynet har vært sekretariat for arbeidet med revisjon av konkurranseloven i Konkurranselovutvalget. Det ble avsatt betydelige ressurser til oppfølging av dette arbeidet i 2002.

Reguleringsreformer

Konkurransetilsynet har fulgt opp en rekke markeder som er i ferd med eller har gjennomgått reguleringsreformer, herunder kraftmarkedet, meierimarkedet, telemarkedet og luftfartsmarkedet. I disse markedene har tilsynets aktiviteter lagt grunnlag for en mer effektiv konkurranse.

Kraftmarkedet

Bla. er følgende tiltak gjennomført:

- Inngrep mot Statkrafts erverv av Agder Energi AS og Trondheim Energiverk AS.
- FoU-rapport fra ECON: «Terskelverdier ved bedriftserved i kraftmarkedet» (ECON 38/02).
- Meldeplikt for Statkraftalliansens videre oppkjøp, vedtatt i forbindelse med avgjørelse om ikke-inngrep mot Statkrafts oppkjøp av kraftverk i Kragerø-vassdraget.
- Videreføring og videreutvikling av kraftpristbasen, jf. omtale nedenfor.
- Etablering av nordisk gruppe for vurdering av konkurransen i kraftmarkedet.

Meierimarkedet

Bla. er følgende tiltak gjennomført:

- Inngrep mot fusjonen mellom TINE Norske Meierier og de ti TINE-meieriene.
- Uttalelse om ny markedsordning for melk.

Telemarkedet

Bla. er følgende tiltak gjennomført:

- Inngrep mot Telenor Mobils bonusprogram «Mobilbonus».
- Inngrep mot Telenor Mobils eksklusivavtaler ved distribusjon av abonnementer, samt meldeplikt ved oppkjøp i forhandlerleddet.
- Igangsetting av et prosjekt om konkurranseforholdene i tele- og mediemarkedene i samarbeid med Post- og Teletilsynet

Luftfartsmarkedet

Bla. er følgende tiltak gjennomført:

- Inngrep mot SAS-gruppens bonusprogrammer, som nevnt ovenfor.
- Samarbeidsprosjekt mellom de nordiske konkurransemyndigheter om konkurranseforholdene i det nordiske og europeiske luftfartsmarkedet.

Internasjonalt samarbeid

I 2002 har Konkurransetilsynet bidratt i behandlingen av regelverksaker og enkeltsaker i EU kommisjonen og EFTAs overvåkingsorgan ESA. Tilsynet har deltatt aktivt i konkurransepolitiske fora i OECD og har hatt et tett samarbeid med andre nordiske konkurransemyndigheter.

Et viktig samarbeidsforum i EØS er European Competition Authorities (ECA). Dette er et kontaktforum der lederne for konkurransemyndighetene i EØS deltar.

Tilsynet har fulgt opp arbeidet med Europakommisjonens forslag til rådsforordning om modernisering av gjennomføringsbestemmelsene i EF-traktatens artikkel 81 og 82.

Tilsynet deltar aktivt i nordisk samarbeid. Som ledd i dette har Norge, Danmark, Sverige og Island inngått en folkerettslig forpliktende avtale om samarbeid i konkurransesaker. Avtalen omfatter utveksling av konfidensiell informasjon på regulær basis. De nordiske konkurransemyndighetene utarbeidet i 2002 en felles utredning av konkurranseforholdene i nordisk og europeisk luftfart. Utredningen ble lagt fram i en felles rapport i juni 2002. Den nordiske rapporten ligger til grunn for ECA's arbeidsgruppe om konkurranseproblemer i europeisk luftfart.

De nordiske konkurransemyndighetene har også utarbeidet en felles utredning av konkurranseforholdene i det nordiske kraftmarkedet, som ble lagt fram i august 2003. En felles rapport som utreder spørsmål knyttet til avhjelpende tiltak ved vurdering av bedriftserverv er også under arbeid. Problemstillinger knyttet til kraftmarkedet vil bli tatt opp i det europeiske ECA-samarbeidet og kan gi grunnlag for oppfølging på europeisk nivå.

Samarbeid i forbindelse med etterforskning, særlig av kartellsaker på nordisk plan og mot Europakommisjonen/ESA, ble styrket.

Konkurransetilsynet har bidratt i den særskilte gjennomgangen av Norge i OECDs reguleringsreformprosjekt.

Offentlige reguleringer og høringer

Offentlige tiltak kan ha negative konkurransemessige konsekvenser selv om disse er iverksatt for å ivareta viktige samfunnsmessige hensyn. Konkurransetilsynet skal påpeke konkurransebegrensende virkninger av offentlige tiltak og regelverk, og evt. fremme forslag til endringer som kan bidra til å forsterke konkurransen blant næringsdrivende. Konkurransetilsynet benyttes i økende grad som høringsinstans av andre offentlige myndigheter.

Videre bistår Konkurransetilsynet departementet i arbeidet med å gjennomgå offentlige reguleringer, jf. omtalen av handlingsplanen for styrking av konkurransepolitikken under programkategori 01.50 Konkurranse og prispolitikk.

Markedsdeltakerne skal kunne opptre rasjonelt

Prisundersøkelser rettes inn mot særskilte markeder hvor mangelfull oversikt kan utgjøre en konkurransebegrensning. Prisundersøkelser og prisopplysning er viktige tiltak for å øke forbrukernes prisbevissthet. Prisopplysningstiltak rettes inn mot bransjer hvor spesiell oppfølging er påkrevd.

Ved avvikling av regionapparatet i Konkurransetilsynet var det en forutsetning at arbeidet med prisopplysning og prisundersøkelser skulle prioriteres ned. Spesielt har ressursbruken til kontroll av prisopplysningsbestemmelsene blitt redusert.

Konkurransetilsynet har tatt et initiativ overfor Forbrukerrådet, med sikte på tiltak som kan sikre god prisinformasjon til forbrukerne. Kraftprisbasen er blitt betydelig oppgradert og er nå basert på at leverandørene selv legger inn endringer direkte via internett. Tilsynet overvåker kun at meldeplikten overholdes. Den sterke økningen i kraftprisene på slutten av 2002 medførte stor etterspørsel etter prisinformasjon fra sluttbrukere.

Det ble gjennomført en kontrollrunde vedrørende prisopplysning hos bilverksteder i Oslo. I samarbeid med bransjen utarbeides tiltak for å bedre mangelfull prisopplysning.

For å bidra til økt konkurranse i drosjenæringen, gjennomførte tilsynet våren 2002 en informasjonskampanje rettet mot både næringen og brukerne. Næringen ble blant annet oppfordret til å utarbeide mer oversiktlig prisinformasjon og utvikle enklere takstsystemer. Overfor kundene ble det fokusert på prisforskjeller mellom drosjeselskapene og forskjeller i tjenestens kvalitet.

Konkurransetilsynet undersøkte i 2002 prisene på bensin og autodiesel. I samarbeid med tilsynet undersøkte Forbrukerrådet taxipriser i seks norske byer.

Informasjon og omdømme

Tilsynet har registrert en tidobling av antallet besøkende per måned på sine hjemmesider etter at disse ble fornyet. I gjennomsnitt har det vært ca. 76 000 besøkende pr. måned i første halvår 2003. De nye nettsidene vektlegger i større grad nyhetsstoff, og omfatter en forbedret utgave av den populære kraftprisbasen. I mai måned ble Konkurransetilsynet best blant 495 offentlige nettsteder i en konkurranse som norge.no arrangerer.

Konkurransetilsynet har utarbeidet en egen serviceerklæring bl.a. på basis av en omfattende brukerundersøkelse. Av undersøkelsen fremgår det at tilsynet er meget godt kjent, har stor tillit og at tilsynets arbeid anses som viktig for samfunnet. En viktig målsetting for Konkurransetilsynet er å forkorte gjennomsnittlig saksbehandlingstid. Som et ledd i oppfølgingen av denne målsettingen, og for å styrke beslutningsgrunnlaget for den løpende virksomheten generelt, vil Konkurransetilsynet videreføre sitt FOU program og benytte eksterne evalueringer aktivt.

Resultatmål

Konkurransetilsynet skal prioritere de konkurransepolitiske kjerneoppgavene og skal gjennom sin virksomhet understøtte Regjeringens mål om å styrke konkurransepolitikken. Dette betyr at tilsynet skal prioritere de arbeidsoppgaver som knytter seg til gjennomføring av den konkurransepolitiske handlingsplanen.

I konkurransesaker skal det generelt legges større vekt på konkurransehensyn i avveiningen mot andre hensyn, bl.a. i tilknytning til behandling av klagesaker. Konkurransetilsynet må som førsteinstans påse at de som påberoper seg slike andre og særlig hensyn dokumenterer dette grundig.

Håndheve konkurranselovgevingen effektivt

- Konkurransetilsynet skal ved aktiv kontrollvirksomhet avdekke og fjerne ulovlige og skadelige konkurransebegrensninger. Grove brudd på forbudsbestemmelsene prioriteres.
- Konkurransetilsynet skal hindre dominerende aktørers misbruk av markedsrett og konkurransepolitiske bedriftsinteresser med betydelige negative samfunnsøkonomiske virkninger.
- Konkurransetilsynet skal kontrollere at vedtak etterleves. Dette har en viktig allmennpreventiv betydning at markedsaktørene vet at vedtak blir fulgt opp, og at alvorlige brudd på vedtaksbetingelsene leder til reaksjoner.
- Konkurransetilsynet skal følge opp markeder som har gjennomgått reguleringsreformer, og som innebærer at konkurranseloven kommer til anvendelse.
- Konkurransetilsynet skal videreutvikle og styrke arbeidet med internasjonale konkurranse saker, spesielt innenfor EØS. Tilsynet skal fortsette arbeidet med å utvikle hensiktsmessige former for samarbeid med andre lands konkurransemyndigheter og internasjonale tilsynsorganer på konkurransepolitikens område.

- Konkurransetilsynet skal påpeke konkurransebegrensende virkninger av offentlige tiltak og regelverk, og eventuelt fremme forslag til endringer som kan bidra til å forsterke konkurransen blant næringsdrivende. Knyttet til gjennomføringen av handlingsplanen for å styrke konkurransepolitikken, skal tilsynet videreføre arbeidet med gjennomgang, analyse og forslag til endringer av offentlige reguleringer på bakgrunn av mottatte tilbakemeldinger fra departementet. Tilsynet skal herunder bidra i oppfølgingen av landgjennomgang av Norge i OECDs reguleringsreformprosjekt.
- Konkurransetilsynet skal påpeke offentlige reguleringer og tiltak som i unødig grad skader konkurransen i markedene.
- Konkurransetilsynet skal gjennom samarbeid med andre tilsynsmyndigheter bidra til at konkurransehensyn blir tillagt tilstrekkelig vekt der andre sektortilsyn også har et ansvar for å ivareta konkurransemessige hensyn.
- Konkurransetilsynet skal bidra til at offentlige anskaffelser skjer på en måte som stimulerer til konkurranse og effektiv ressursbruk. I forbindelse med gjennomføringen av den konkurransepolitiske handlingsplanen, skal tilsynet følge opp departementets initiativ til gjennomgang av rammeavtaler, med vekt på oppfølgingen av om avtalene er i tråd med konkurranseloven.
- Konkurransetilsynet skal, i samarbeid med departementet, bidra til at offentlig virksomhet blir organisert og drevet på en måte som fremmer konkurranse, herunder ved at rammebetingelser fastsettes slik at det ikke skjer konkurransevidninger mellom offentlig og privat virksomhet som driver i konkurranse med hverandre, jf. Konkurransepolitisk handlingsplan. Konkurransetilsynet skal påpeke konkurransemessig uheldig organisering av offentlig næringsvirksomhet og fremme forslag til endringer som kan skape like rammevilkår for aktørene i markedet.

Bidra til oversiktlig informasjon for markedsaktørene

- Konkurransetilsynet skal legge vekt på å tydeliggjøre forbrukeraspektet i sitt konkurransepolitiske arbeid. Konkurransetilsynets prisspredningsundersøkelser må rettes inn mot særskilte markeder hvor mangelfull informasjon kan skape konkurransebegrensninger. Prisspredningsundersøkelser og annen informasjonsvirksomhet er viktige tiltak for å øke forbrukernes og markedsaktørens prisbevissthet, særlig i bransjer hvor spesiell oppfølging er påkrevd.

- Konkurransetilsynet har utarbeidet serviceerklæring og utført en brukerundersøkelse for å kartlegge etatens omdømme. Konkurransetilsynet har, i forhold til egen virksomhet, ansvar for å følge opp og videreutvikle dette arbeidet i tråd med departementets målsetting om økt vekt på brukeraspektet i offentlig forvaltning.
- Konkurransetilsynet skal bidra med rådgivning og utvikling av praktiske virkemidler i forbindelse med departementets fokusering på rammebetingelser for å fremme konkurranse, brukerkonsentrasjon og effektivitet innenfor offentlig sektor.

Rapportere om og evaluere den løpende virksomheten

- Konkurransetilsynets virksomhet skal være preget av høy kvalitet og effektiv saksbehandling. Tilsynet skal videreutvikle de interne retningslinjer for saksbehandlingstid for ulike typer saker.
- I rapporteringen til departementet skal Konkurransetilsynet redegjøre for virksomheten i den aktuelle periode, herunder vurderinger av den

generelle virksomheten og viktige enkeltsaker mht. til utfall, saksbehandlingstid og kvalitet. Videre skal tilsynet redegjøre for sitt kvalitetskringsystem knyttet til de legale og prosessuelle sidene ved bevissikring og sanksjonering.

- I rapporteringen skal Konkurransetilsynet beskrive virkninger/effekter av konkurransepolitiske tiltak i markedene, samt markedsaktørens og andre brukeres vurderinger av tilsynets virksomhet.
- For å styrke beslutningsgrunnlaget for den løpende virksomheten og for å vurdere virkninger/effekter på markedene av konkurransepolitiske tiltak, skal FOU og eksterne evalueringer benyttes aktivt. Det forutsettes at tilsynet fortløpende vurderer nytten av de enkelte FOU-prosjekter.

Budsjett

Post 01 Driftsutgifter

Posten dekker lønns- og driftsutgifter for Konkurransetilsynet. Konkurransetilsynet hadde pr. 01.08.2003 en bemanning tilsvarende 107 årsverk.

Programkategori 01.60 Statsbygg

Utgifter under programkategori 01.60 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004	Pst. endr. 03/04
1580	Bygg utenfor husleieordningen	820 550	933 290	782 130	-16,2
1581	Eiendommer til kongelige formål, jf. kap. 4581	17 045	25 807	67 148	160,2
1582	Utvikling av Fornebuområdet	151 660	125 100	121 637	-2,8
1583	Utvikling av Pilestredet Park, jf. kap. 4583	29 043	26 200	26 138	-0,2
2445	Statsbygg, jf. kap. 5445	1 138 726	78 401	1 233 712	1 473,6
	Sum kategori 01.60	2 157 024	1 188 798	2 230 765	87,6

Inntekter under programkategori 01.60 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004	Pst. endr. 03/04
4581	Eiendommer til kongelige formål, jf. kap. 1581	349	104	108	3,8
4583	Salg av eiendom i Pilestredet Park, jf. kap. 1583	12 511	70 000	70 000	0,0
5445	Statsbygg, jf. kap. 2445	887 235	600 000	710 000	18,3
5446	Salg av eiendom, Fornebu	242 777	383 307	134 451	-64,9
	Sum kategori 01.60	1 142 872	1 053 411	914 559	-13,2

Utgiftene er økt, hovedsakelig som følge av økt byggevirksomhet og at det ekstraordinære trekket på reguleringsfondet i 2003 ikke videreføres. Reduksjonen i inntektene skyldes hovedsakelig redusert salg av eiendommer på Fornebu.

Hovedutfordringer – utviklingstrekk

Statsbygg er en viktig bidragsyter for å ivareta ulike mål innen statlig tjenesteproduksjon og forvaltning. Dette gjøres gjennom å være rådgiver ved

anskaffelse av lokaler, som byggherre på vegne av ulike departementer, som forvalter av statens eiendommer, som ivaretager av statlige interesser i større utviklingsprosjekter og som arealplanlegger mm.

Modernisering og omstilling av offentlig sektor vil medføre behov for relokalisering og nye lokaler. I lys av dette vil Statsbygg bli stilt overfor betydelige utfordringer mht. rask og fleksibel oppfølging av de behov som foreligger. Dette gjør at Statsbygg løpende må videreutvikle sin rådgivningskompe-

tanse overfor departementer og andre statlige etater. Bl.a. gjelder dette bistand i forbindelse med vurdering av behov, markedsundersøkelser, alternativvurderinger, kostnadsanalyser mm.

På byggherresiden vil den viktigste utfordringen fortsatt være å sikre god styring av prosjektene med hensyn til kostnader, kvalitet og framdrift. Videre vil risikostyring bli vektlagt i alle faser av prosjektene.

I forhold til eiendomsforvaltning vil de viktigste utfordringene være løpende å tilpasse eiendommassen til brukernes behov, samt å redusere energiforbruket og bruken av miljøfarlige stoffer. Det gjenstår også arbeidet i forhold til å bedre tilgangen for bevegelseshemmede i bygg som forvaltes av Statsbygg.

På utviklingssiden er den største utfordringen å ivareta og samordne de statlige interessene på Fornebu, i Pilestredet Park og på Vestbanen. Bl.a. gjelder dette i forhold til opprydning, gjennomføring av infrastrukturiltak og ivaretagelse av byøkologiske hensyn.

Hovedmål og strategier

Statsbygg skal innen vedtatte rammer for økonomi, kvalitet og fremdrift:

- Ivareta statlig sivil sektors behov for rådgivning og utredning i forbindelse innleie av lokaler og planlegging av byggeprosjekt.
- Ivareta statlig sivil sektors behov for byggherretjenester ved å organisere, planlegge og gjennomføre byggeprosjekter innenfor vedtatte rammer for økonomi, fremdrift og kvalitet.
- Sikre kostnadseffektiv drift av eiendommassen samtidig som hensynet til tilgjengelighet, miljø, arkitektur og kulturhistoriske verdier blir avveid og ivaretatt.
- Sørge for effektiv utnyttelse av statens eiendoms masse gjennom eiendomsutvikling, kjøp og salg.
- Ivareta statens behov i utviklingsprosjekter ved å rådgive, organisere, planlegge og gjennomføre prosjekter innenfor vedtatte rammer for øko-

nomi fremdrift og kvalitet, herunder realisere verdien av større eiendommer som fristilles.

I budsjettet for 2004 vektlegges å:

- Videreføre omstillingsarbeidet i Statsbygg basert på prinsipper for Regjeringens arbeid for modernisering, effektivisering og forenkling av offentlig sektor.
- Videreføre arbeidet med å fremme god arkitektur, bærekraftig arealplanlegging og sikre ivaretagelse av kulturminner og kulturmiljøer, herunder utarbeide en verneplan for Statsbyggs eiendommer.
- Videreføre arbeidet for å bedre tilgangen for funksjonshemmede i bygg som Statsbygg har ansvar for, herunder iverksette handlingsplan for å implementere begrepet universell utforming i både nye og eksisterende bygg.
- Initiere og delta i forsknings- og utviklingsprosjekter som kan bidra til å bedre Statsbyggs eiendomsforvaltning og prosjektgjennomføring, samt bidra til utvikling i BAE-næringen.

Modernisering

Departementet arbeider med modernisering innenfor Statsbyggs område med målsetting om en omstilling som vil gi bedre ivaretagelse av brukernes behov, klarere og ryddigere rolle- og ansvarsfordeling og økt tilrettelegging for konkurranse. Forhold som vurderes er blant annet at ordningen med å utvide skillet mellom bruker og forvalter/eier, sterkere ansvarliggjøring av leietaker/bestiller kombinert med bedret rådgivning og konkurranseutsetting av virksomhet gjennom utskilling i selskap(er).

Regjeringen tar sikte på å komme tilbake til Stortinget med sak om modernisering av Statsbygg så snart saken er ferdig utredet.

Resultatmål

Følgende resultatmål gjelder for Statsbygg i 2004.

Mål	Resultatindikatorer	Resultatkrav 2004
1. God budsjett disiplin	a) Sluttkostnad i prosent av styringsrammen (gjelder både kap. 1580 Bygg utenfor husleieordningen og kap. 2445 Statsbygg). b) Overføring av ubenyttede bevilgninger til neste budsjettermin under kap. 1580 og kap. 2445, post 30 til 70 ekskl. post 33.	Sluttkostnad skal ikke overskride styringsrammen for total masse ferdigstilte bygg med mer enn 2,5 pst. Overføringene til neste budsjettermin skal ikke overstige 10 pst. av årets disponible bevilgning.
2. Tilfredsstillende avkastning på Statsbyggs total kapital	a) Resultat før finanskostnader i prosent av gjennomsnittlig investert kapital for året. b) Andel utleide arealer i forhold til totalt areal det er mulig å leie ut.	Total kapitalens rentabilitet skal i 2004 være minimum 6,0 pst. 98 pst.
3. Tilfredse kunder	Fagdepartementers og statlige leietakeres tilfredshet med Statsbyggs: -rådgivningstjenester -byggherretjenester -forvaltningstjenester	86 pst. 86 pst. 90 pst.
4. Effektiv energiforbruk i Statens bygningsmasse	Klimakorrigert energiforbruk (kWh/kvm/år)	210 kWh/kvm
5. Ivaretagelse av samfunnsmessige føringer innen områdene miljø, arkitektur og kulturminnevern		

Rapport 2002

Mål: Riktig styring innen kostnadsrammen

Indikator	1999	2000	2001	2002
Sluttkostnad i prosent av styringsrammen gjelder kap. 1580 og kap. 2445 (ekskl. post 33)	1,6	3,0	2,1	-3

Resultatkrav 2002: 2,5 pst.

I 2002 ble det ferdigstilt 10 prosjekter. Av disse var det en overskridelse i et prosjekt på 2,1 mill. kroner, og innsparing i andre prosjekter på til sammen 12,8 mill kroner. Dette medførte en samlet netto innsparing på 10,7 mill kroner. Dette er en

klar resultatforbedring mot tidligere år, som skyldes det arbeidet som er foretatt i Statsbygg for å bedre prosjektstyringen, herunder at prosjektene føres frem til endt forprosjekt før det tas stilling til kostnads og styringsramme.

Mål: Riktig periodisering av budsjettmidler for byggeprosjekter

Indikator	1999	2000	2001	2002
Overføring av ubrukte bevilgninger til neste budsjettermin under kap. 1580 Bygg utenfor husleieordningen og kap. 2445 Statsbygg, post 30 til 91 (post 33 unntatt)	6,6	15,0	12,2	2,3

Resultatkravet i 2002: 10 pst.

Mindreforbruket var relatert til mindre avvik på forskjellige enkeltprosjekt. Resultatet innebærer en forbedring sammenlignet med 2001. Dette skyldes bla. at prosjektene nå først fremlegges

etter endt forprosjekt, dvs. at grunnlaget for budsjetteringen og beregning av fremdrift er bedret. I tillegg kommer det arbeid som er foretatt i de senere år for å forbedre prosjekt- og økonomistyringen i Statsbygg.

Mål: Avkastning på Statsbyggs total kapital

Indikator	1999	2000	2001	2002
Resultat før finanskostnader i prosent av gjennomsnittlig investert kapital for året	10,2	7,2	7,4	7,0

Resultatkravet 2002: 6,0 pst.

Totalkapitalens rentabilitet er definert som resultat før finanskostnader i prosent av gjennomsnittlig investert kapital for året.

Mål: Effektiv energiforbruk i Statsbyggs bygningsmasse

Indikator	1999	2000	2001	2002
Antall eiendommer	232	184	160	165
Brutto gulvareal i m	1.758.964	1.458.591	1.370.309	1.516.309
Årlig energiforbruk (MWh)	370.516	293.490	284.668	287.518
Klimakorigert energiforbruk (kWh/kvm/år)			210,5	198,6

Resultatkrav 2002: 220 kWh/kvm.

Den gjennomsnittlige energibruken for Statsbyggs totale eiendomsmasse i 2002, korrigert for antall graddager mot ett normalår, var 198,6 kWh/m. Energibruken i byggene har de siste to årene blitt

reduert med 9 pst., til tross for økende energibehov som følge av flere energikrevende tekniske installasjoner. Med en gjennomsnittlig energipris på ca. 70 øre/kWh, utgjør dette en årlig besparelse på nærmere 28 mill. kroner.

Mål: Høy utleiegrad

Indikator	1999	2000	2001	2002
Andel utleide arealer i forhold til totalt areal det er mulig å leie ut	98	98	98,4	98,2

Resultatkrav 2002: 98 pst.

Statsbygg hadde i 2002 en utleiegrad på 98 pst., dvs. om lag på samme nivå som i 2001. Stabiliteten skyldes i hovedsak et relativt lavt antall utgåtte kontrakter, og at kontrakter som har uløpt i stor grad har blitt fornyet.

Mål: Ivaretagelse av samfunnsmessige føringer innen områdene miljø, arkitektur og kulturminnevern

I 2002 er det utarbeidet retningslinjer for arkitekturpolitikk i Statsbygg. Viktige virkemidler i denne sammenheng er valg av konkurranseform tilpasset prosjektet og en god sammensetning av juryer og evalueringsutvalg.

Arbeidet med mål og strategi for Statsbyggs arbeid med kulturminnevern, startet opp i 2002 og er fullført i 2003. Kulturminnearbeidet i Statsbygg er definert som et eget prosjekt som gjennomføres parallelt med Arbeids- og administrasjonsdepartementets hovedprosjekt om statens kulturhistoriske eiendommer.

Miljøomtale

De viktigste arbeidsområdene for Statsbygg vil fortsatt være knyttet til å utvikle energieffektive løsninger, redusere bruken av miljøskadelige materialer, samt avfallshåndtering og gjenbruk.

For å bedre oppfølgingen av disse områdene er det en sentral oppgave for Statsbygg å etablere systemer for miljøoppfølging, samt bedre kompetansen om miljøspørsmål.

Statsbygg forvalter et stort antall eiendommer som har kulturhistorisk verdi. Det er en utfordring for Statsbygg å forene bruk og vern av de kulturhistoriske eiendommene. Økt kompetanse vil bidra til at forvaltning og vedlikehold av disse eiendommene utføres i samsvar med antikvariske retningslinjer og at byggeprosjektene ikke vil medføre skade eller forringelse av bevaringsverdige kulturminner og miljøer.

I 2004 er det lagt opp til å arbeide videre med følgende:

- utvikle den miljøfaglige kompetansen til Statsbygg
- økt energieffektivitet i eksisterende bygningsmasse og i nybygg
- sanering av PCB-holdige lysarmaturer i eksisterende bygg
- videreutvikle miljøhensyn i programmering, prosjekteringsanvisninger, ytelsesbeskrivelser og i bedømming av prosjektkonkurranser.
- videreutvikle miljøregnskap for forvaltning, drift og vedlikehold av bygg som forvaltes av Statsbygg.
- innarbeide kulturminnefaglige hensyn i prosedyrer og rutiner.

Kap. 1580 Bygg utenfor husleieordningen

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
30	Igangsetting av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	29 522		
31	Videreføring av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	689 516	881 600	744 300
32	Prosjektering av bygg, <i>kan overføres</i>	89 791	43 400	15 400
36	Kunstnerisk utsmykking, <i>kan overføres</i>	11 721	8 290	7 430
70	Tilskudd til Hovedstadsaksjonen			15 000
	Sum kap. 1580	820 550	933 290	782 130

Allmenn omtale

Bevilgningsforslaget gjelder investeringer i bygg utenfor husleieordningen der Statsbygg er byggherre. Eiendommene skal etter ferdigstilling forvaltes av det enkelte departement eller den enkelte virksomhet selv.

Budsjett**Post 31 Videreføring av byggeprosjekter**

Bevilgningen omfatter oppfølgingsbevilgning til prosjekter som Stortinget har vedtatt igangsatt i tidligere terminer, og skal sikre optimal framdrift i prosjektene. Nedenfor følger en oversikt som viser hvordan den foreslåtte bevilgningen for 2004 fordeles seg på de ulike prosjektene.

Igangsatte byggeprosjekter under kap. 1580

(i mill. kr)

Prosjekt	Kostn.- ramme 01.07.04	Styrings- ramme 01.07.04	Bevilget tidligere	Forslag 2004 ²	Gjenstår av styringsrammen	Omtale under kap.
KKD						
Nytt operahus ¹	3 532,0	3 001,0	445,0	577,9	2 081,0	
Bygg under JD:						
Tromsø fengsel	226,7	196,7	130,2	50,0	16,5	430
Bygg under UFD:						
UiTø, Breivika VI, nybygg for teorifag	851,1	805,9	745,7	60,2	0	263
UiB, Studentsenter	324,8	297,6	5,0	10,0	282,6	
Bygg under LD:						
Rehabilitering av Fellesbygget på Ås	139,9	131,0	87,8	43,2	0	1112
Usikkerhetsavsetning 2004				3		
Samlet forslag	5 074,5	4 432,2	1413,7	744,3		

¹ Prisbasis pr. 15.04.2003. Oppjusteringen av kostnads- og styringsramme er i tråd med i forutsetningene i St. prp. nr. 48 (2001-2002). I beløpet er medregnet midler til kjøp av tomt.

² Budsjettforslaget er basert på at sluttbevilgning i byggeprosjekter gis i første garantiår, og ikke som i dag når bygget ferdigstilles. Dette for å oppnå større sikkerhet ved beregning av sluttbevilgningen.

Kostnadsrammene for prosjekter fastsettes etter gjennomført forprosjekt og med 85 pst. sikkerhet mot overskridelser. Gjennomføringen av prosjektene skal imidlertid baseres på en styringsramme som gir 50 pst. sikkerhet mot overskridelser. Differansen mellom kostnadsrammen og styringsrammen utgjør prosjektets usikkerhetsavsetning.

Prosjekt Nytt Operahus

Hovedaktiviteten for Prosjekt Nytt Operahus vil være videreføring av byggearbeidene og detaljprosjektering med produksjon av anbuds- og arbeidetegninger. Store deler av kommende entrepriser vil bli sendt ut på tilbud i løpet av 2004. Dette gjelder

både entrepriser for «tett hus», og de større teater-tekniske leveransene. Grunn- og fundamenteringsarbeidene vil fortsette i økt omfang, og arbeidet med bærekonstruksjoner vil starte.

Slik det er redegjort for i St.prp. nr. 48 (2001-2002) Nytt operahus i Bjørvika, er kostnader til løst inventar og utstyr holdt utenfor kostnadsrammen, og Kultur- og kirke departementet vil fremme bevilgningsforslag senere. Det arbeides nå med å avklare utstyrbehovet. Inntil brukerutstyrsprosjektet er fremmet for Stortinget, og prosjektet har fått tildelt egne midler, forhåndsfinansieres forprosjektet og prosjektering som kan påvirke selve operahusprosjektet av byggeprosjektet.

UiO – Urbygningen

UiO – Urbygningen ble sluttbevilget i statsbudsjettet for 2003, med en kostnadsramme pr. 01.07.2003 på 193,2 mill. kroner og en styringsramme pr. samme dato på 164,4 mill. kroner. Under avdekningsarbeidene har det fremkommet større utfordringer for rehabiliteringsarbeidet enn man hadde regnet med. Prosjektet er gjennomgått på nytt og man regner nå med at mesteparten av usikkerhetsavsetningen må brukes. For å sikre styringsfleksibilitet i prosjektet er det identifisert en rekke potensielle forenklingstiltak som vil bli iverksatt om kostnadsrammen Stortinget har godkjent ikke vil holde.

Post 32 Prosjektering av bygg

Posten benyttes til prosjektering av høyt prioriterte byggesaker uten egen bevilgning, dvs. prosjekter uten øremerket planleggings-/prosjekterings-, start- eller oppfølgingsbevilgning. I 2004 er det bla lagt opp til å benytte midlene til prosjekter i Groruddalen, Gaustabekkdalen og Bjørvika. I Groruddalen bidrar Statsbygg i en samarbeidsgruppe mellom stat og kommune for å bedre miljøet. I Gaustabekkdalen arbeider Statsbygg sammen med Universitetet i Oslo og Norges forskningsråd om å utnytte området for den videre utvikling av universitetet og forskningsformål. I Bjørvika står Statsbygg sammen med Oslo kommune, Oslo havnevesen, ROM eiendomsutvikling AS og Statens vegvesen region øst som forslagstiller til reguleringsplan for byutvikling i Bjørvika, Bispevika og Lohavn. Statsbygg bistår også Arbeids- og administrasjonsdepartementet i arbeidet med å etablere et utviklingselskap for Bjørvika, og avtaleverket rundt dette.

I budsjettet for 2003 ble det øremerket 8 mill. kroner til forprosjektering og prosjektering av vareteksplasser i Bergen. Gjenstående midler i dette prosjektet foreslås nå disponert til videre detaljprosjektering av nytt fengsel i Østfold.

Utvikling av Bjørvika

I forbindelse med behandling av St.meld. nr. 28 (2001-2002) lovet arbeids- og administrasjonsministeren at Arbeids- og administrasjonsdepartementet ville koordinere arbeidet med å inngå avtaler som forpliktet partene til å følge opp den enighet som dannet grunnlag for meldingen, herunder viljeserklæringene fra henholdsvis Oslo kommune og grunneierne.

Det er inngått til sammen ni avtaler, som bygger på de prinsipper som var nedfelt i Stortings-

meldingen. Nedenfor gis det en kort omtale av hver av avtalene.

- Avtale om finansiering av riksveianlegg mellom Statens vegvesen region øst (SVRØ) og Oslo kommune forplikter Oslo kommune til innen 1. april 2004 å søke om ny brukerfinansiering som erstatter dagens bompengering. Regjeringen forutsetter samarbeid med Oslo kommune og Akershus fylkeskommune om opplegg for og utforming av brukerfinansiering. Dersom en ny brukerfinansiering som erstatter dagens, ikke er på plass innen nevnte dato, har staten mulighet til å videreføre dagens bompengordning inntil Bjørvikaprojektet er fullført, senest 2012. Partene er enige om at prosjektet skal brukerfinansieres med minimum 1.200 mill. kroner og at Oslo kommune skal bidra med en bevilgning på 300 mill. kroner. Økte kostnader utover anslaget i St.meld. 28 (2001-2002) på 2,8 mrd. skal deles mellom økt tilskudd fra Oslo kommune (økt fra 150 til 300 mill. kroner), økt brukerfinansiering og økt tilskudd over statsbudsjettet. Regjeringen vil komme tilbake til denne fordelingen når det fremlegges sak om prosjektet for Stortinget. Beløpet på 2,8 mrd. kroner fra Stortingsmeldingen, som er eksklusive grunnerverv og erstatninger, er omregnet til 3,0 mrd. 2004-kroner. Primært på grunn av endrede forutsetninger i reguleringsplanene vil kostnadene til omlegging av riksveien bli høyere enn tidligere anslått overfor Stortinget. Endrede forutsetninger i reguleringsplanene knytter seg blant annet til krav om å senke tunnelen med seks meter ved Havnalageret og andre tiltak for å redusere fare for påkjørsel av skip, etablering av nye kaifronter på Paulsenkaia og Bjørvikautstikkeren og krav fra kommunen om åpning av Akerselven, Bispekilen og bekkelukkinger mv. Andre forhold som fører til økte kostnader, er avgiftsendringer (merverdiavgift) som følge av at tunnelelementer ikke vil bli produsert på stedet. Kostnadsrisikoen i prosjektet vil i hovedsak være knyttet til elementer som lang tidshorison, gjennomføringsstrategi, konkurranse om oppdragene, markedssvingninger og forhold i grunnen, for å nevne noen av de viktigste elementene. Nye kostnadsvurderinger og kvalitetssikring av prosjektet, herunder vurdering av usikkerhet og risiko, i tråd med vanlige prosedyrer for prosjekter over 500 mill. kroner er påbegynt. Det er tatt forbehold fra statens side om Stortingets bevilgning av nødvendige midler og vedtak om brukerfinansiering.
- Avtale om overdragelse av gamle og nye riksveiarealer mellom SVRØ, Oslo kommune og grunneierne innebærer et makeskifte mellom

- stat, kommune og grunneiere. Grunneierene skal stille ny grunn til disposisjon og overtar gammel riksveigrunn etter at riksveien er lagt om mot et vederlag på minimum 300 mill. kroner. Dersom utbyggingsvolum på de gamle riksveiarealene blir lavere enn 175.000 kvadratmeter, skal grunneierens vederlag reduseres med 2000 kroner pr. kvadratmeter totalt bruksareal. Oslo kommune kompenserer statens tapte inntekter med 1.500 kroner pr. kvadratmeter utbyggingsvolum ned til et utbyggingsvolum på arealene på 148.000 kvadratmeter totalt bruksareal. Ved lavere utbyggingsvolum skal avtalen falle bort eller reforhandles. Det samme gjelder hvis det samlede utbyggingsvolum for hele Bjørvikaområdet i endelig reguleringsplan blir lavere enn 900.000 kvadratmeter totalt bruksareal. Vederlaget for makeskiftet skal i sin helhet gå til finansiering av riksveiomleggingen.
- Det er inngått to avtaler om leie av midlertidige arealer mellom SVRØ og hhv. Oslo Havnevesen og ROM Eiendomsutvikling AS, som sikrer Statens vegvesen nødvendige arealer for å kunne legge om riksveien i anleggsperioden. Avtalene gjelder for fem år, med opsjon på forlengelse etter behov. Byggetiden er beregnet til 5 og 1/2 år for 1. etappe, og 2 år for 2. etappe. Vederlaget til ROM Eiendomsutvikling er satt til 6,9 mill. kroner basert på Statens vegvesens kart som viser behov for arealer i anleggsperioden. Bygningsmassen på disse arealene er ikke inkludert i kontraktene, og vil bli behandlet i en separat avtale. Tilsvarende vederlag til Oslo Havnevesen er satt til 14,1 mill. kroner. I tillegg skal Statens vegvesen kompensere Havnevesens flytte- og reetableringskostnader med 41 mill. kroner. Det vil bli innledet forhandlinger med øvrige grunneiere i området i løpet av 2004.
 - Avtale om endelig etablering av Bjørvika Utvikling AS (BU) og datterselskapet Bjørvika Infrastruktur AS (BI) mellom HAV Eiendom AS og Oslo S Utvikling AS, hvor HAV Eiendom skal eie 66 pst. og Oslo S Utvikling 34 pst. av aksjene i BU. BU skal være et samordnende organ mellom partene i forbindelse med utviklingen av områder, samtidig som partene hver for seg bygger ut og disponerer sine eiendommer. BU skal kreve inn og fordele infrastrukturbidrag fra grunneierne. BI skal forestå utbygging og drift av vann og avløp, offentlige veier, broer, gang- og sykkelveier, parker, allmenninger, kaifronter samt eventuell fjernvarme (dersom man kommer til enighet med Viken Energi), eksklusive riksveianlegg og andre anlegg stat og kommune skal bygge/drifte.
 - Utbyggingsavtale mellom Oslo kommune og BU regulerer partenes forpliktelser i forhold til utbygging og finansiering av området, herunder fordeling av ansvar for bygging av infrastruktur som parker, plasser, veier, vann og avløp, fjernvarme, barnehager, skoler, trikketraseer, vannspeil mv. Oslo kommune tar byggherre- og finansieringsansvar for vann og avløp, alle kostnader ved etablering av trikketraseer, samt ansvar for all sosial infrastruktur. Grunneierne tar det alt vesentlige av det resterende ansvar, eksklusive riksveiomleggingen som er statens ansvar. Oslo kommune yter et anleggsbidrag til BI, som skal stå for utbygging av den infrastruktur som stat og kommune ikke skal bygge. Formålet med avtalen er å legge til rette for en helhetlig utbygging av området i henhold til endelig vedtatt reguleringsplan og fordele ansvar og risiko i denne forbindelse, samt å sikre et realistisk og langsiktig økonomisk fundament for gjennomføring av utbyggingen. Avtalen har bestemmelser hvor Oslo kommune kompenserer grunneierne for eventuelt bortfall av kostnadsbærende areal (ved redusert utbyggingsvolum), men slik at reguleringsrisikoen fordeles mellom Oslo kommune og grunneierne. Det er et mål å bygge minst 10 pst. rimelige utleieboliger for ungdom eller boligsøkere som til enhver tid er prioritert av Husbanken, og BU har forpliktet seg til minimum å etablere 5 pst. slike utleieboliger. Kostnader til teknisk infrastruktur og eventuelle andre tilskudd (herunder fra Husbanken) skal trekkes fra byggekostnadene ved salg eller leiefastsettelse. Dersom utbyggingsvolumet senere blir høyere enn nå antatt, vil grunneierne ytterligere bidra med midler til å fremskaffe rimelige utleieboliger.
 - Avtale om lånefinansiering til Bjørvika Infrastruktur AS fra Hav Eiendom AS med et ansvarlig lån på 300 mill. kroner, forutsatt at utbyggingsvolum for området ikke blir lavere enn 680.000 kvadratmeter. Lånet reduseres dersom kostnadsbærende areal viser seg å være mindre enn 800.000 kvadratmeter i endelig regulering av området.
 - Avtale om salg av eiendom fra staten til Bjørvika Utvikling AS skal sikre en helhetlig utvikling av området ved at BU får innløsningsrett til markedspris til statlige arealer som kan utnyttes til utbygging av boliger eller næringsvirksomhet. Det forhandles om egen avtale mellom hhv. Jernbaneverket og BU og Entra Eiendom AS og BU, med Statsbygg som koordinator. Disse avtalene skal ikke omfatte de arealer Jernbaneverket har behov for til fremtidig jernbanedrift

og de arealer staten har behov for til nytt kulturhistorisk museum.

- Avtale om infrastrukturkostnader for operaen og nytt kulturhistorisk museum som fastslår at det ikke skal betales infrastrukturbidrag for operaen og nytt kulturhistorisk museum.

Post 36 Kunstnerisk utsmykking

Bevilgningen skal nyttes til kunstnerisk utsmykking av statlige bygg. Siden midler til kunstnerisk utsmykking ikke gjøres til gjenstand for husleiebelegning, gjelder bevilgningen også byggeprosjekter finansiert over kap. 2445 Statsbygg.

Post 38 Avslutning av byggeprosjekter

Posten gjelder avsetning av eventuelle ubenyttede bevilgninger etter at byggeprosjektene går inn i sitt tredje garantiår. Posten kan benyttes til intern omdisponering innenfor kapitlet for å forenkle oppfølgingen av byggeprosjektene. Det føres ikke opp forslag til bevilgning under posten.

Post 70 Tilskudd til Hovedstadsaksjonen

Det foreslås bevilget 15 mill. kroner til Hovedstadsaksjonen, som er et samarbeidsprosjekt med Oslo kommune og private gårdeiere for å ruste opp Oslo sentrum frem mot markeringen av unionsoppløsningen i 2005. Tilsvarende beløp ble bevilget i 2003 under kap. 2445 post 45.

Kap. 1581 Eiendommer til kongelige formål, jf. kap. 4581

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Driftsutgifter	14 310	19 000	19 205
30	Ekstraordinært vedlikehold Bygdø kongsgård			36 000
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	2 735	6 807	11 943
	Sum kap. 1581	17 045	25 807	67 148

Allmenn omtale

Statsbygg ivaretar statens eieransvar for Stiftsgården i Trondheim, Gamlehaugen i Bergen, Det Kgl. Slott, Bygdø Kongsgård og Oscarshall. For eiendommene i Trondheim og Bergen har Statsbygg ansvaret for bygninger, interiører og utomhusarealer. For eiendommene i Oslo har Statsbygg ansvaret for ytre vedlikehold, tekniske installasjoner og større vedlikeholdsarbeider. Det er inngått skriftlige avtaler mellom Statsbygg og Det Kgl. Hoff som skal sikre klare ansvarsforhold innenfor eiendomsforvaltningen. For Bygdø kongsgård arbeides det med en avtale som skal gi Norsk folkemuseum bruksrett til store deler av eiendommen, jf. St.prp. nr. 65 (2002-2003).

Budsjett

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke Statsbyggs kostnader til forvaltning, drift og vedlikehold av de statlige eien-

dommer til kongelige formål. I bevilgningsforslaget er det innarbeidet justering for avvikling av elavgift for all produksjonsvirksomhet fra 1. januar 2004.

Post 30 Ekstraordinært vedlikehold Bygdø kongsgård

Stortinget har i perioden 2000-2003 bevilget til sammen 18 mill. kroner til prosjektering av ekstraordinært vedlikehold og strakstiltak for å kunne utføre helt presserende vedlikeholdsarbeider som ikke kunne avvete oppstart av vedlikeholdsprosjektet.

På bakgrunn av teknisk og historisk tilstandsrapport for hovedbygningen (utarbeidet av NIKU og Multiconsult), har Statsbygg fått utarbeidet skisse- og forprosjekt med forslag til styringsramme og kostnadsramme. Videre, en uavhengig kvalitetssikring og usikkerhetsvurdering i tråd med retningslinjer for større byggeprosjekter.

Ambisjoner, kvalitet og kostnader har vært gjenstand for en kritisk gjennomgang av aktørene i prosjektet (Statsbygg, Det Kgl. Hoff, Riksantikvaren og Arbeids- og administrasjonsdepartementet, til dels med ekstern bistand) før Regjeringen nå fremlegger forslag til startbevilgning.

Prosjektet inneholder tre elementer med om lag en tredjedel av kostnadene på hver del:

– Restaurering.

Bygdø kongsgård er et av hovedverkene i norsk 1700-talls panelarkitektur. Både planløsning og interiører er i stor grad intakt, og er et av landets best bevarte interiører fra denne perioden. Stuer, salonger og soverom vil stort sett beholde den funksjonen de har hatt siden 1700-tallet. Riksantikvaren har for å understreke de betydelige verdiene anlegget representerer varslet igangsetting av fredning. Bygningen skal i prosjektet behandles som fredet. Dette medfører at reparasjon av gamle skader på bærekonstruksjonene, samt restaurering av interiørene utgjør en betydelig del av kostnadene.

– Fornyelse.

Dagens bygning har vært kongelig sommerbolig siden 1733. Fornyelse av kjøkken, bad, toaletter, arbeidsrom for betjening samt alle tekniske installasjoner, er en forutsetning for at bygningen på nytt skal kunne tas i bruk som sommerbolig. I tillegg er det nødvendig med utbedring av kjeller og 1. etasje i tjenerfløyen for at sommerboligen skal få den nødvendige

funksjonalitet for kongeparet, med viktige servicefunksjoner og innkvartering for Politiet. Dette ligger inne i prosjektet.

– Reparasjon.

Reparasjon av bærende konstruksjoner er en nødvendig forutsetning for at hovedbygningen skal kunne bevares og tas i bruk på nytt som sommerbolig. Det er råteskader i tømmervegger, bjelkelag og tak, og fundamenteringen er i dårlig forfatning.

Prosjektet er foreslått med en styringsramme på 164 mill. kroner og en kostnadsramme inklusive usikkerhetsavsetning på 191 mill. kroner i prisnivå pr. 15.06.2003. Arbeidene er planlagt startet opp i 2004 og avsluttet i årsskiftet 2006/2007 med den gjennomføringsstrategi og entreprisplan som nå er lagt til grunn.

Regjeringen foreslår en startbevilgning til prosjektet på 36 mill. kroner i 2004.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen skal dekke større vedlikeholds-, rehabiliterings- og ombyggingsarbeider av investeringsmessig karakter. Økningen skyldes større prosjekter ved de kongelige eiendommene. Prioriterte tiltak for perioden vil være etablering av ny trapp og heis, samt restaurering av utvendig takflate ved Det Kgl. Slott, ny garderobebygning til Slottsgartneriet og fasadearbeid ved Oscarshall.

Kap. 4581 Eiendommer til kongelige formål, jf. kap. 1581

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Ymse inntekter	285	104	108
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	3		
18	Refusjon sykepenger	61		
	Sum kap. 4581	349	104	108

Post 01 Ymse inntekter

Posten omfatter inntekter fra husleie og omvisning ved Stiftsgården og Gamlehaugen.

Kap. 1582 Utvikling av Fornebuområdet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	11 430	3 800	2 692
30	Investeringer på Fornebu, <i>kan overføres</i>	140 230	121 300	118 945
	Sum kap. 1582	151 660	125 100	121 637

Allmenn omtale

Kap. 1582 Utvikling av Fornebuområdet ble opprettet for å synliggjøre det statlige engasjementet i arbeidet med etterbruk av Fornebu, jf. St.prp. nr. 1 (1998-99). Kapitlet omfatter bevilgninger til Statsbyggs administrative håndtering av dette arbeidet, investeringer i infrastruktur, opprydding i forurenset grunn og makeskifte eller bortfeste av de statlige eiendommene.

Rapport

Gjenværende arealer i statens eie på Fornebu er hovedsakelig to store utbyggingsområder for boligformål. Det ene området er planlagt solgt i 2003. Det andre er anleggsområde for håndtering av masser under utbyggingen, og planlegges solgt etter 2005.

Statsbygg og Oslo kommune skal i fellesskap forestå utbygging av hovedinfrastruktur for vei, vann og kloakk frem til alle utbyggingsområdene, samt opparbeide grønne fellesområder, jf. St.prp. nr. 1 (2001-2002). Arbeidet gjennomføres av Statsbygg som byggherre og tiltakshaver. Det er opprettet et prosjektstyre med representanter fra begge parter. Prosjektering og bygging ble i gang i 2000. Ny Snarøyvei del 2 ferdigstilles i løpet av 2004. Prosjektstyret har lagt til grunn en samlet ramme for utbyggingen på 2,242 mrd. kroner i prisnivå per 1. juli 2003. Etter foreløpige beregninger skal staten dekke 44,2 pst. og Oslo kommune 55,8 pst. av de samlede utgiftene. Usikker fremdrift til utbyggerne krever vurdering av alternative fremdriftsmodeller for infrastrukturutbyggingen.

Et av statens mål for Fornebu har vært at området skal fremstå som resultat av miljø- og samfunnsrettet planlegging. I miljøsatsing for infrastruktur ligger bl.a. gjenbruk av all asfalt og ressursmasser etter flyplassen. Statsbygg har også ansvar for opprydding av forurensninger på Fornebu. Oslo kommune dekker kostnader for forurensninger som stammer fra egen eiertid. Behandling av forurenset jord skjer i eget behandlingsanlegg, og rensed

jord skal benyttes i gjenoppbyggingen av landskapet. Det har vært usikkerhet knyttet til sluttkostnad for behandling av forurenset asfalt og bærelag. Pga. funn av PCB i asfalt er forventet sluttkostnad nå stipulert økt fra 117,5 mill. kroner til 164,1 mill. kroner med prisnivå pr. 01.01.2003.

Statsbygg har medvirket til å etablere et helhetlig opplegg for miljøstyring og -regnskap for Fornebu, og har sammen med Oslo og Bærum kommuner utarbeidet et miljøoppfølgingsprogram hvor miljøsamsyn er premissgivende for valg av transportløsninger, energiforsyning og materialvalg. Utbyggerne er forpliktet av miljømål for området. Statsbygg vil gjennom salg av gjenværende statlige eiendommer stille miljøkrav til kjøper og utvikler av eiendommen. Det er innledet dialog med Direktoratet for naturforvaltning for å overta grøntområdene.

Fornebuområdet skal ha en kollektivbetjening som sikrer høy kollektivandel for reiser til og fra området. Akershus fylkesting har vedtatt automatbane til Fornebu. Aktørene på Fornebu har ennå ikke igangsatt utbygging av sine boligområder, bl.a. på grunn av manglende enighet med Bærum kommune om utbyggingsavtaler. Utbyggingen kan dermed bli forsinket, noe som kan påvirke fremdriften i infrastrukturutbyggingen og for utgiftene under kap. 1582 i 2004. Regjeringen vil fortløpende vurdere alle forhold som er av betydning for avhending av eiendom på Fornebu.

Budsjett

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningsforslaget dekker Statsbyggs administrative utgifter i forbindelse med arbeidet med etterbruk av Fornebu.

Post 30 Investeringer på Fornebu, kan overføres

Den foreslåtte bevilgningen skal dekke Statsbyggs oppryddingstiltak, nødvendige investeringer i infrastruktur i området samt utgifter til drift og forvaltning av Statens eiendommer på Fornebu.

Kap. 1583 Utvikling av Pilestredet Park, jf. kap. 4583

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	8 095	4 900	4 550
30	Investeringer Pilestredet Park, <i>kan overføres</i>	20 948	21 300	21 588
	Sum kap. 1583	29 043	26 200	26 138

Allmenn omtale

Kap 1583 Utvikling av Pilestredet Park ble opprettet for å gi oversikt over statens investeringer og driftsutgifter ved utvikling av Pilestredet Park, jf. St.prp. nr. 1 (1999-2000).

Rapport

Utbyggingen i Pilestredet Park var planlagt sluttført i 2005, men utviklingen i eiendomsmarkedet har ført til at utbyggerne har utsatt igangsetting av byggeprosjekter. Statsbygg vil derfor måtte tilpasse sin utbygging av infrastruktur og utomhusarealer til fremdriften hos de andre. Dette har medført at ferdigstillelse av prosjektet, ut fra dagens oversikt, ikke kan påregnes innenfor den planlagte tidsrammen.

Hovedaktiviteten har vært miljøriktig riving av ca. 45 000 m² bygningsareal. Staten er forpliktet til å bekoste opparbeidelsen av uteområdene som er planlagt for felles bruk, samt besørge at teknisk infrastruktur føres til tomtegrensene. Arbeidene vil pågå i takt med de øvrige tiltakshaveres fremdrift. De private utbyggerne har ferdigstilt flere byggeprosjekter i 2003.

Oslo Kommune og Statsbygg har utviklet et miljøoppfølgingsprogram for området. Program-

met legges til grunn for både privat og statlig virksomhet innenfor området. Programmet utgjør et rammeverk for en samlet miljøbevisst satsning med langsiktig perspektiv for utvikling av området. Det omfatter alle faser i planleggingen, utviklingen og driften av området.

Salg av eiendom i Pilestredet Park er gjennomført med krav som forplikter kjøper i henhold til miljøoppfølgingsprogrammet. Kjøpere av eiendom i Pilestredet Park har også forpliktet seg til å delta i et felles driftselskap for utearealene, samt å innarbeide økologiske og miljømessige krav ved senere salg. Sameievedtekter for Pilestredet Park Øko-drift er undertegnet av Statsbygg og de øvrige utbyggere.

Budsjett**Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres**

Denne posten skal dekke kostnader til forvaltning og drift av Pilestredet Park.

Post 30 Investeringer i Pilestredet Park, kan overføres

Bevilgningsforslaget skal dekke nødvendige investeringer og oppryddingsarbeider og inkluderer ikke uforutsette projektkostnader.

Kap. 4583 Salg av eiendom i Pilestredet Park, jf. kap. 1583

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
39	Salg av eiendom	12 511	70 000	70 000
	Sum kap. 4583	12 511	70 000	70 000

Post 39 Salg av eiendom

Usikkerheten i eiendomsmarkedet er ytterligere

forsterket. Dette medfører at det er knyttet stor usikkerhet til både anslagene og tidspunktene for gjennomføring av salgene.

Kap. 2445 Statsbygg, jf. kap. 5445

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
24	Driftsresultat	-125 812	-550 813	-179 602
30	Igangsetting av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	47 091	42 100	66 100
31	Videreføring av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	665 641	380 700	1 160 000
32	Prosjektering av bygg, <i>kan overføres</i>	76 367	55 030	55 030
33	Reserve for byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>		4 200	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	78 235	87 154	72 154
49	Kjøp av eiendommer, <i>kan overføres</i>	397 204	60 030	60 030
	Sum kap. 2445	1 138 726	78 401	1 233 712

Allmenn omtale

Kap. 2445 omfatter Statsbyggs driftsbudsjett i tillegg til investeringsbudsjett med bevilgninger til byggeprosjekter som inngår i den statlige husleieordningen.

Utvidelse av husleieordningen

I forbindelse med at ansvaret for barnevernet og familievernet overføres fra fylkeskommunene til

staten fra og med 01.01.2004, innlemmes 88 eiendommer i husleieordningen. Barne- og familiedepartementet vil være leietaker. I tillegg innlemmes følgende eiendommer under Justis- og politidepartementet på Svalbard: Svalbard kirke og De meteorologiske stasjonene på Bjørnøya og Hopen. Leietakerene gis leiekompensasjon for de merutgifter som påløper ved innføring av husleie. Beløpene innarbeides i etatenes budsjetter.

Budsjett**Post 24 Driftsresultat**

(i 1 000 kr)

Underpost	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
24.1	Driftsinntekter, <i>overslagsbevilgning</i>	-2 346 219	-2 433 148	-2 239 674
24.2	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	847 785	967 171	958 306
24.3	Avskrivninger	345 298	588 835	388 402
24.4	Renter av statens kapital	36 420	16 596	3 113
24.5	Til investeringsformål	887 235	600 000	710 000
24.6	Til reguleringsfondet	103 669	-290 267	251
	Sum post 24	-125 812	-550 813	-179 602

Statsbyggs resultatregnskap omfatter bare den del av driften som kommer inn under eget kapittel (kap. 2445) i statsregnskapet. På samme måte omfatter balansen bare egne bygg, hvor majoriteten er inntektsgivende eiendommer og inngår som en del av statens husleieordning.

Reduksjonen i kravet til driftsresultat skyldes i hovedsak uttak av ekstraordinært utbytte fra Statsbygg i 2003.

Det er også i 2004 lagt opp til et ekstraordinært salg av eiendommer under Statsbyggs forvaltning. Forventet salgsinntekt er i størrelsesorden 850 mill. kroner og inkluderer inntekter fra salg av Vestbanetomten. Bakgrunnen for at det nå legges opp til salg av Vestbanetomten i 2004, og ikke i 2003 som opprinnelig planlagt, er at bearbeidingen av reguleringsplanen har tatt noe lenger tid enn planlagt. Det vises for øvrig til nærmere omtale av saken under kap. 2445 post 32. Salgsgevinsten vil bli ført under kap. 5309 Tilfeldige inntekter, mens salgsinntekten tilsvarende bokført verdi vil bli ført under kap. 5491 Avskrivning på statens kapital i statens forretningsdrift.

Dersom det skjer vesentlige endringer i markedsmessige eller andre forhold som kan påvirke salgssummen, tas det forbehold om å komme tilbake til saken.

Post 24.1 Driftsinntekter

Inntektene kommer hovedsakelig fra statlige leietakere og salg av tilleggstjenester til disse. Tilleggstjenester gjelder i det vesentlige renhold og energi. I tillegg kommer inntekter fra salg av Statsbyggs eiendommer. Når det gjelder ovennevnte ekstraordinære salg av eiendommer vil salgsinntekten opp til bokført verdi bli ført under denne posten.

Det vil bli lagt til grunn en realrente på 6 pst. p.a. ved fastsettelse av kostnadsdekkende husleie for 2004.

Post 24.2 Driftsutgifter

Driftsutgiftene dekker utgifter til drift, løpende og periodisk vedlikehold, samt administrasjon og forvaltning av Statsbyggs eiendomsmasse. Reduksjonen i driftutgiftene skyldes reduserte administrasjonsutgifter.

Post 24.3 Avskrivninger

Avskrivninger beregnes første gang året etter at et bygg er ferdigstilt. Reduksjonen skyldes i hovedsak at nedskrivningene som følge av ekstraordi-

nære salg av eiendommer er lavere i 2004 enn i 2003 jf. nærmere omtale ovenfor.

Post 24.4 Renter av statens kapital

Bevilgningen er i samsvar med gjeldende retningslinjer for beregning av renter i statens forvaltningsbedrifter.

Post 24.5 Til investeringsformål

Det foreslås å øke avsetning til investeringsformål med 110 mill. kroner til 710 mill. kroner, for å komme tilbake til normal selvfinansieringsgrad.

Post 24.6 Til reguleringsfondet

Fondet nyttes til å kompensere eventuelle avvik i driftsinntekter og driftsutgifter. Videre skal fondet nyttes til dekning av mindre skadetilfeller på de eiendommene Statsbygg eier og forvalter. I henhold til de foreslåtte fullmakter, jf. forslag til vedtak, kan Statsbygg også anvende midler fra fondet til å utvide rammen for investeringsbudsjettet under kap. 2445 Statsbygg. I tillegg kan fondet benyttes til å dekke uforutsette utgifter som følge av de årlige lønnsoppgjørene.

Post 30 Igangsetting av byggeprosjekter, kan overføres

Bevilgningen omfatter midler til byggestart av enkeltprosjekter som skal eies og forvaltes av Statsbygg. Bevilgningen omfatter dels midler til oppstart av prosjekter der leietaker eller overordnet departement ikke har behov for husleiekompensasjon (kurante byggeprosjekter) og dels midler øremerket prosjekter hvor det er behov for husleiekompensasjon.

Falstadsenteret

Falstadsenteret i Trøndelag er opprettet som et nasjonalt opplærings- og dokumentasjonssenter for krigens fangehistorie, humanitær folkerett og menneskerettigheter. En sentral forutsetning i planene for den videre drift og utvikling av senteret er at Falstadbygningen rehabiliteres. Bygningen har betydelig historisk og antikvarisk verdi, og det er av vesentlig betydning at dette kan utnyttes til å gi virksomheten ved Falstadsenteret en verdig og funksjonell ramme.

Senterets totale virksomhet er i dag knyttet til syv ulike departementer. Disse er Miljøverndepartementet, Utdannings- og forskningsdepartementet, Kultur- og kirkedepartementet, Forsvarsdepar-

tementet, Landbruksdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Koordineringsansvaret for prosjektet med rehabilitering av Falstadbygningen ivaretas etter overenskomst med de øvrige interessenter av Arbeids- og administrasjonsdepartementet.

I forbindelse med behandlingen av St.prp. nr. 65 og Innst.S. nr. 260 (2002-2003) ble det fattet et vedtak om at Regjeringen i nasjonalbudsjettet for 2004 skulle komme tilbake med startbevilgning for videre detaljplanlegging og endelig byggebevilgning for Falstadsenteret.

Det foreligger nå et ferdig forprosjekt hvor styringsrammen på 50/50 nivå er beregnet til 64,6

mill. kroner i prisnivå pr. 15. januar 2003. Videre er kostnadsrammen på 85/15 nivå beregnet 71,6 mill. kroner i prisnivå pr. 15. januar 2003. På bakgrunn av ovennevnte foreslås prosjektet startet opp i 2004 med en startbevilgning på 24 mill. kroner.

Post 31 Videreføring av byggeprosjekter, kan overføres

Bevilgningen omfatter oppfølgingsbevilgning til prosjekter som Stortinget tidligere har vedtatt igangsatt. Byggene skal eies og forvaltes av Statsbygg. Bevilgningen for 2004 skal sikre framdriften i følgende prosjekter:

Igangsatte byggeprosjekter under kap. 2445

(i mill. kr)

Prosjekt	Kostn.- ramme 01.07.04	Styrings- ramme 01.07.04	Bevilget tidlige- ere	Forslag 2004 ¹	Gjenstår av styrings- rammen	Omtale under kap.
Bygg under UFD						
UNIS-Svalbard			39,0	150,0		
Villa Grande	71,0	66,4	6,5	46,0	13,9	
Høgskolen i Østfold, Remmen	630,9	577,2	30,2	130,0	417,0	
Høgskolen i Stavanger	380,0	341,6	16,0	80,0	245,6	
Høgskolen i Nesna	144,5	134,1	5,0	40,0	89,1	
Norges musikkhøgskole	292,1	277,3	12,0	31,5	233,8	
Høgskolen i Bodø, btr. IV B	153,9	145,7	12,0	100	33,7	
Bygg under FIN						
Statlig kontrollområde Svinesund	317,3	297,3	31,7	163,3	102,3	
Bygg under AAD						
Fredssenteret	114,4	89,8	19,0	43,0	27,8	
Regjeringskvartalet – fellesarbeider		Årlig Vurdering		9,0		
Oppfølging av fullmaktsprosjekter ²				140		
Oppfølging av kurante prosjekter ³				227,3		
Sum samlet forslag under post 31				1160,0		

¹ Budsjettforslaget er basert på at sluttbevilgning i byggeprosjekter gis i første garantiår og ikke som i dag når bygget ferdigstilles. Dette for å oppnå større sikkerhet ved beregning av sluttbevilgning.

² Fullmaktsprosjekter er mindre prosjekter begrenset oppad til 25 mill. kroner, hvor brukerne kan dekke husleie innenfor egen bevilgning.

³ Kurantprosjekter er større prosjekter hvor brukerne kan dekke husleie innenfor egen bevilgning. Normalt legges disse frem for Stortinget året før igangsetting, jf. omtale under post 30 over.

Kostnadsrammene for nye prosjekter fastsettes etter gjennomført forprosjekt der det vil være 85 pst. sannsynlighet for at kostnadsrammen holdes. Gjennomføringen av prosjektene skal imidlertid baseres på en styringsramme som gir 50 pst. sikkerhet mot overskridelser. Differansen mellom kostnadsrammen og styringsrammen utgjør prosjektets usikkerhetsavsetning.

Post 32 Prosjektering av bygg, kan overføres

Forslaget gjelder midler til prosjektering av høyt prioriterte byggesaker uten egen bevilgning, dvs. prosjekter uten øremerket planleggings-/prosjekterings-, start- eller oppfølgingsbevilgning.

Vestbanen

I St.prp.nr. 1 (2002-2003) ble det lagt opp til salg av Vestbanetomten i siste halvdel av 2003. Dette forutsetter at behandlingen av plansaken i Oslo kommune lot seg gjennomføre innen august/september 2003.

Forslag til reguleringsplan for Vestbanen forelå innen utgangen av 2002, men er bearbeidet videre i samråd med Oslo kommune. Dette har medført endring i fremdriften, slik at endelig planvedtak ikke vil foreligge før medio 2004. Som en konsekvens av dette tas det nå sikte på salg av eiendommen i 2004. En vil komme tilbake med de budsjett-

messige konsekvensene av dette i forbindelse med nysalderingen av budsjettet for 2003.

Post 38 Avslutning av byggeprosjekter

Posten gjelder eventuelle ubenyttede bevilgninger etter at byggeprosjektene går inn i sitt tredje garantiår. Posten vil kun bli benyttet til intern omdisponering innenfor kapitlet for å lette oppfølgingen av byggeprosjektene. Posten er således budsjettetert med null.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen skal dekke kostnader til mindre ombygginger, utvidelser, brukertilpasninger og installering av tekniske anlegg av investeringsmessig karakter. Utgangspunktet for bruk av midlene er at tiltakene skal gi en forhøyelse av eiendommenes verdi. Bevilgningen omfatter tiltak på alle eiendommer Statsbygg forvalter innenlands og utenlands. Reduksjonen skyldes at hovedstadsaksjonen nå bevilges over kap. 1580 ny post 70.

Post 49 Kjøp av eiendommer, kan overføres

Bevilgningen benyttes til kjøp av eiendommer og tomter i tilknytning til aktuelle byggeprosjekter.

Statsbyggs balanse

	Regnskap 2001	Regnskap 2002	Anslag 2003	Anslag 2004
Eiendeler:				
Omløpsmidler	457 837	557 470	507 672	507 672
Sum omløpsmidler	457 873	557 470	507 672	507 672
<i>Inntektsgivende eiendommer:</i>				
Bygg under arbeid	3 380 270	2 018 239	2 217 839	2 962 046
Ferdigstilte bygg/eiendommer	11 997 062	14 215 801	14 752 331	14 833 684
Sum inntektsgivende eiendommer	15 377 332	16 234 040	16 970 170	17 795 730
<i>Ikke inntektsgivende eiendommer¹</i>				
Bygg under arbeid	144 099	86 103	86 103	86 103
Ferdigstilte/bygg eiendommer	88 395	82 976	82 976	82 976
Obligasjoner/leieboerinnskudd	33 074	32 722	32 722	32 722
Sum ikke inntektsgivende eiendommer	265 568	201 801	201 801	201 801
Sum anleggsmidler	15 642 900	16 435 841	17 171 971	17 997 531
Sum eiendeler	16 100 773	16 993 311	17 679 643	18 505 203
Gjeld og egenkapital				
Kortsiktig gjeld	87 019	82 947	82 974	82 947
Rentebærende gjeld – staten	571 821	647 856	30 491	66 803
Ikke rentebærende gjeld – staten	309 452	245 685	245 685	245 685
Sum langsiktig gjeld	881 274	893 541	276 176	312 488
Reguleringsfond	370 854	474 522	9 255	9 506
Egenkapital for øvrig	14 761 627	15 542 301	17 311 265	18 100 262
Sum egenkapital	15 132 481	16 016 823	17 320 520	18 109 768
Sum gjeld og egenkapital	16 100 774	16 993 311	17 679 643	18 505 203

¹ Ikke inntektsgivende eiendommer omfatter: Regjeringens representasjonsbolig, Grotten – Wergelandsveien 2, Munkholmen, Austrått-borgen, Håkonshallen, Stavern Fort Citadelløya, Minnehallen Stavern og Bjørgan Prestegård, Siccajavre fjellstue, Jotkajavre fjellstue, Mollisjok fjellstue, Ravnstua fjellstue, Bæivasgiedde ødestue og Harvastua.

Kap. 5445 Statsbygg, jf. kap. 2445

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
39	Avsetning til investeringsformål	887 235	600 000	710 000
	Sum kap. 5445	887 235	600 000	710 000

Post 39 Avsetning til investeringsformål

Bevilgningsforslaget er på 710 mill. kroner, jf. kap. 2445, underpost 24.5 Til investeringsformål.

Kap. 5446 Salg av eiendom, Fornebu

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Leieinntekter, Fornebu	3 345	2 494	2 241
02	Refusjoner og innbetalinger – Fornebu	14 629	32 813	4 690
40	Salgsinntekter, Fornebu	224 803	348 000	127 520
	Sum kap. 5446	242 777	383 307	134 451

Post 01 Leieinntekter, Fornebu

Posten omfatter inntekter fra leie/bortfeste.

Post 40 Salgsinntekter, Fornebu

Posten omfatter forventede inntekter fra salg av eiendommer.

Post 02 Refusjoner og innbetalinger – Fornebu

Posten omfatter refusjoner fra Luftfartsverket og Oslo kommune til opprydding i forurenset grunn på Fornebu.

Programområde 19 Arbeidsliv

Programkategori 19.00 Arbeidsmarked

Utgifter under programkategori 19.00 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004	Pst. endr. 03/04
1590	Aetat, jf. kap. 4590	1 925 490	1 809 566	1 936 991	7,0
1594	Arbeidsmarkedstiltak, jf. kap. 4594	3 797 899	4 086 190	4 649 461	13,8
1595	Ventelønn mv., jf. kap. 4595	363 501	440 000	454 000	3,2
	Sum kategori 19.00	6 086 890	6 335 756	7 040 452	11,1

Inntekter under programkategori 19.00 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004	Pst. endr. 03/04
4590	Aetat, jf. kap. 1590	146 827	44 356	44 369	0,0
4594	Arbeidsmarkedstiltak, jf. kap. 1594	2 087	11 377	2 841	-75,0
4595	Ventelønn, jf. kap. 1595	28 165	86 000	80 000	-7,0
	Sum kategori 19.00	177 079	141 733	127 210	-10,2

Utviklingstrekk og hovedutfordringer

Utfordringer

Arbeidskraft er samfunnets viktigste ressurs, og arbeid er den viktigste sikring mot fattigdom. Høy yrkesdeltakelse og effektiv bruk av arbeidskraften er viktig for å kunne opprettholde og videreutvikle velferdssamfunnet. Dette forutsetter evne til tilpassning og fleksibilitet både hos bedrifter og arbeidstakere. Et inkluderende arbeidsliv som hindrer at personer støtes ut er også viktig, i sær i perioder med relativt sett høy ledighet. Regjeringen vil fortsette arbeidet for at alle med arbeidsevne får anledning til å delta i arbeidslivet.

Det viktigste bidrag til det, er et generelt økonomisk opplegg som forebygger ledighet, og som legger til rette for varige, nye arbeidsplasser.

Utfordringene for arbeidsmarkedspolitikken i 2004 vil særlig være knyttet til å:

- Motvirke omfanget av langvarig arbeidsledighet.
- Motvirke avgang fra arbeidsstyrken, bl.a. av yrkeshemmede og av eldre arbeidstakere, og samtidig få sysselsatt flere i disse gruppene.
- Bedre gjennomstrømningen i yrkesrettet attføring
- Fremme god flyt av arbeidskraft slik at ledige jobber raskt blir besatt.

Arbeidsstyrke og sysselsetting

Norge har vært inne i en lavkonjunkturperiode på linje med de fleste OECD-land. Samtidig har en

styrket krone i forhold til handelspartnernes valuta i 2002 gjort at en høy kostnadsvekst i flere år har slått inn i økonomien i konkurranseutsatt sektor. Dette har medført innskrenkninger og nedleggelse av mange bedrifter med økende arbeidsledighet som resultat. Siden forrige konjunkturoppgang kulminerte i 1998, har antall utførte timeverk falt med om lag 1 pst. årlig. Nedgangen i antall timeverk må også ses i sammenheng med økt antall feriedager i 2001 og 2002 og et økt sykefraværet. Nedgangen i utførte timeverk har fortsatt i 1. halvår 2003.

Sysselsettingen har hatt en noe gunstigere utvikling. Den har økt hvert år fra 1998 til 2002, men økningen har vært avtagende. Sysselsettingen økte med 0,2 pst. fra 2001 til 2002 ifølge nasjonalregnskapstall. Sysselsettingen i primærnæringene og industrien er imidlertid redusert i perioden. Innen offentlig sektor har sysselsettingen økt tilsvarende, med 29 000 personer. Antall sysselsatte i helse- og sosialsektoren har hatt en vesentlig økning med over 40 000 flere sysselsatte i 2002 enn i 1998.

Mot slutten av 2002 begynte også sysselsettingen å falle, og dette fallet har blitt betydelig forsterket i 1. halvår 2003. Ifølge Statistisk sentralbyrås arbeidskraftundersøkelser har det vært nedgang i sysselsettingen i privat sektor og en svak utvikling i sysselsettingen i offentlig sektor.

En rekordhøy sysselsettingsfrekvens (andelen sysselsatte blant personer 16-74 år) i 2001 på 70,9 pst. har blitt marginalt redusert i 2002, til 70,7 pst., fordelt på vel 74 pst. av mennene og 67 pst. av kvinnene i følge arbeidskraftundersøkelsen til SSB. Sysselsettingsfrekvensen samlet falt til 69,6 pst. i 1. halvår 2003, med en sterkere nedgang blant menn enn blant kvinner. Dagens konjunkturedgang har rammet de fleste europeiske land. Utviklingen i arbeidsmarkedet i Norge i denne nedgangskonjunktoren er på mange måter parallell med utviklingen i EU-området. Norge er fortsatt blant de OECD-landene som har høyest sysselsettingsfrekvens.

En del av de som ikke lenger er sysselsatt, trekker seg ut av arbeidsmarkedet, for eksempel for å ta utdanning på heltid. Yrkesfrekvensen (andelen sysselsatte og arbeidsledige av personer 16-74 år) har derfor falt noe mindre enn sysselsettingsfrekvensen siste år. Blant de under 24 år, har yrkesdeltakelsen falt noe sterkere fra 1. halvår 2002 til 1. halvår 2003 enn blant gruppen 25-55 år. De over 55 år har opprettholdt sin yrkesdeltakelse.

Tall fra arbeidskraftundersøkelsene viser at det var 600 000 deltidsansatte i gjennomsnitt i 1. halvår 2003. Det utgjorde om lag 27 pst. av de sysselsatte. Sammenliknet med OECD-land er

dette relativt høyt. 43 pst. av kvinnene og 12 pst. av mennene jobber deltid. Andelen kvinner som arbeider deltid er redusert i løpet av det siste tiåret. Deltid er mest vanlig blant de yngste og de eldste. Omfanget av deltid synker med økende utdanningsnivå. Gjennomsnittlig arbeidstid var om lag 37 ½ time per uke for menn og knapt 31 timer for kvinner. Gjennomsnittlig arbeidstid per uke har vist liten endring de siste par årene. Nedgangen i sysselsettingen har i hovedsak skjedd gjennom redusert antall fulltidssysselsatte.

Det var 192 000 personer som var midlertidig ansatt i gjennomsnitt i 1. halvår 2003, noe lavere enn i 1. halvår 2002. Andelen er knapt 10 pst. av de sysselsatte. Omfanget av midlertidig arbeid i Norge er noe lavere enn gjennomsnittet for OECD-landene.

Omfanget av utlyste stillinger er en indikator på etterspørselen etter arbeidskraft. Antall offentlig utlyste stillinger var i 1998 om lag 1 200 stillinger per virkedag. Ved inngangen til 2003 var antallet bare det halve. Gjennomsnittlig antall utlyste stillinger (sesongkorrigert) har fortsatt å falle i 1. halvår 2003. Økningen i antall permitterte indikerer også lavere etterspørsel. Resultater fra Aetats bedriftsundersøkelse fra juni 2003 viser dempet etterspørsel etter arbeidskraft sammenliknet med 2002. Andelen av virksomhetene som rapporterer om rekrutteringsproblemer har gått betydelig ned. Det er fortsatt mangel på arbeidskraft i noen sektorer. Dette gjelder bl.a. enkelte yrkesgrupper innenfor hotell- og restaurantvirksomhet, detaljhandel og i helsesektoren.

Arbeidsledigheten

Siden sommeren 2001 har Aetats statistikk over registrerte helt ledige arbeidssøkere vist markert økning. Sesongkorrigert har ledigheten vist relativt jevn vekst i hele denne perioden. Mot slutten av 2002 og hittil i 2003 har tilgangen til ledighet vært høyere enn avgangen. Imidlertid har både nivået på strømmene inn og ut av ledighet økt og er i 2003 oppe i over 20 000 (sesongkorrigert) per måned. Dette viser at det er stor utskiftning blant de registrert ledige selv i en lavkonjunkturperiode. Antall personer som har vært helt arbeidsledige i løpet av 1. halvår 2003 var 234 000, en økning på 16 pst. i forhold til 1. halvår 2002.

Økningen i den registrerte ledigheten i begynnelsen av konjunktursvekkelsen rammet særlig ansatte i IKT-bransjen og personer i administrative yrker. Etter hvert fikk konjunktursvekkelsen et bredere omfang og ble mer lik tidligere konjunkturedganger. Den registrerte ledigheten har det siste året økt innenfor de fleste yrkesgrupper. Ved

utgangen av august 2003 var det registrert 101 800 (4,3 pst.) helt ledige arbeidssøkere. Dette er 19 300 (23 pst.) flere enn året før. Ledigheten har økt med 27 pst. for menn og 19 pst. for kvinner.

Andelen menn blant de registrert helt ledige var 55 pst. i august 2003. Sterkere vekst i ledighet blant menn enn blant kvinner har sammenheng med sterkest vekst i ledigheten for personer med bakgrunn i industri og bygg- og anleggsvirksomhet. De tre yrkene som var sterkest rammet av konjunkturedgangen 1. halvår 2003, er naturvitenskapelige yrker, transportarbeid og industriarbeid. Alle disse yrkesgruppene hadde en vekst i ledigheten på over 20 pst. i forhold til utgangen av 2002. Målt i forhold til størrelsen på den aktuelle yrkesgruppen var det bygg- og anleggsvirksomhet og industriarbeid som hadde høyest ledighet.

Ledighet blant personer med universitets- og høyskoleutdanning har økt. Det må ses i sammenheng med flere personer med høyere utdanning i arbeidsstyrken. Ledigheten i prosent av arbeidsstyrken for universitets- og høyskoleutdannede er likevel fortsatt lav og om lag halvparten av det generelle ledighetsnivået.

Regionale variasjoner

De regionale variasjonene på arbeidsmarkedet har økt det siste året, men er fortsatt moderate. Nedgangen i IKT-næringen i 2002 ga særlig sterk vekst i ledigheten i Oslo og Akershus. Med økt ledighet i bygge- og anleggsyrker og industriyrker har ledighetsveksten også kommet i industrifylker som Møre og Romsdal, Vestfold, Telemark, Sogn og Fjordane og Aust-Agder. Fylkene langs deler av østlands- og sørlandskysten (Buskerud, Vestfold, Telemark og Vest-Agder) har også opplevd en ledighetsvekst over landsgjennomsnittet. De fire nordligste fylkene har alle hatt en mindre økning i ledigheten. Problemer i fiskeindustrien har gitt betydelig ledighetsøkning i enkelte kystkommuner. Målt i prosent av arbeidsstyrken var ledigheten i august 2003 høyest i Finnmark, Oslo og Aust-Agder, alle med en ledighet over 5 pst., og lavest i Sogn og Fjordane og Oppland, begge med en ledighet under 3 pst.

Sysselsetting og ledighet blant innvandrere

Statistisk sentralbyrås sysselsettingsstatistikk viser at 57,6 pst. av førstegenerasjonsinnvandrere i alderen 16-74 år var registrert som sysselsatte i 2002, om lag 12,5 prosentpoeng lavere enn den samlede sysselsettingsfrekvens. Utviklingen på 1990-tallet har vært positiv og andelen førstegenerasjonsinnvandrere i jobb var i 2001 den høyeste siden 1986.

Det er større kjønnsforskjeller mht. deltakelse i arbeidslivet blant innvandrerbefolkningen enn i befolkningen ellers. Blant mange innvandrergrupper er det lav yrkesdeltakelse for kvinner. Både deltakelsen i arbeidslivet og omfanget av ledighet varierer sterkt med botid og landbakgrunn. Den registrerte ledigheten blant innvandrere var 9,7 pst. i 2. kvartal 2003. Det innebærer at om lag 17 pst. av de registrerte helt ledige var innvandrere.

Ledigheten blant personer med bakgrunn fra ikke-vestlige land er betydelig høyere enn ledigheten blant innvandrerne fra de industrialiserte landene og blant etniske nordmenn. Blant innvandrere fra Norden og Vest-Europa avviker ikke deltakelsen i arbeidslivet vesentlig fra befolkningen ellers. Den prosentvise økningen i registrert ledighet for innvandrere så langt i denne konjunkturedgangen har vist en økning i ledighetsprosenten om lag som for samlet ledighet.

Ledighetsproblemer blant innvandrere er sammensatte. Forskningsresultater tyder på at innvandrere med lav eller lite relevant utdanning har høy ledighet, samtidig er et ikke tilfredsstillende system for prøving av realkompetanse, mangelfulle norskkunnskaper, mangel på arbeidserfaring og sosialt nettverk i Norge samt diskriminering de viktigste faktorene.

Statistisk sentralbyrå har utført en analyse av flyttestrømmene fra de nye EU-landene¹ til Norge. Nettoinnvandringen av statsborgere fra de nye medlemslandene har vist en ganske stabil økning det siste tiåret, fra noen få hundre per år tidlig på 1990-tallet til over 1 000 i 2002. Arbeidsledigheten er mellom 2 pst. og 4 pst. for de ulike nasjonalitetene.

Omfanget av funksjonshemmede i arbeidslivet.

Statistisk sentralbyrå foretok en tilleggsundersøkelse til arbeidskraftsundersøkelsene i 2. kvartal 2003 der byrået kartla funksjonshemmede i arbeidsstyrken. 14 pst. av befolkningen i alderen 16-66 år oppga å ha en funksjonshemning, definert som «fysiske eller psykiske helseproblemer av mer varig karakter som kan medføre begrensinger i det daglige liv». Dette omfatter samlet om lag 430 000 personer, noen flere kvinner enn menn. Andelen med funksjonshemning øker med alderen fra 6 pst. i aldersgruppen 16-24 år til 34 pst. i gruppen 60-66 år. Knappt halvparten av de funksjonshemmede var med i arbeidsstyrken mot knapt 80 pst. av befolkningen mellom 16-66 år.

¹ Estland, Latvia, Litauen, Polen, Slovakia, Slovenia, Tsjekkia, Ungarn, Kypros og Malta

Av de funksjonshemmede var 42,5 pst. eller vel 180 000 personer sysselsatt i inntektsgivende arbeid i 2. kvartal 2003. Av de som svarte på undersøkelsen opplyste knapt 40 pst. at funksjonshemningen først oppstod etter at de begynte i nåværende jobb. Sysselsettingen blant funksjonshemmede sank med 20 000 personer fra 2. kvartal 2002 til samme periode i 2003, eller med om lag 10 pst. 3,9 pst. av de funksjonshemmede var arbeidsledige. Det er samme prosentstørrelse som for befolkningen i alt.

Forskjellen i yrkesdeltakelse mellom funksjonshemmede og befolkningen under ett, er mindre blant de yngste enn blant de eldre, på 6 prosentpoeng i alderen 20-24 år, mot om lag 35 prosentpoeng i aldersgruppene 40 til 60 år. Undersøkelsen viser også at sysselsatte funksjonshemmede har en større andel på deltid, 44 pst. mot 26 pst. totalt.

45 pst. av sysselsatte kvinner og 34 pst. av mennene mottar én eller flere stønader, i halvparten av tilfellene uførepensjon.

Tilgangen av yrkeshemmede i Aetat

I 1. halvår 2003 var det i gjennomsnitt registrert om lag 76 300 yrkeshemmede i Aetat. Nesten 60 pst. av alle yrkeshemmede er i aldersgruppen 30-49 år. Det er om lag like mange av hvert kjønn som er registrert som yrkeshemmede i Aetat. Tilstrømningen av yrkeshemmede har blant annet sammenheng med skjerpet krav til attføring før eventuell uførepensjonering, reaktivisering av ufø-

repensjonister og oppfølging av opptrappingsplanen for psykisk helse og Regjeringens tiltaksplan mot fattigdom.

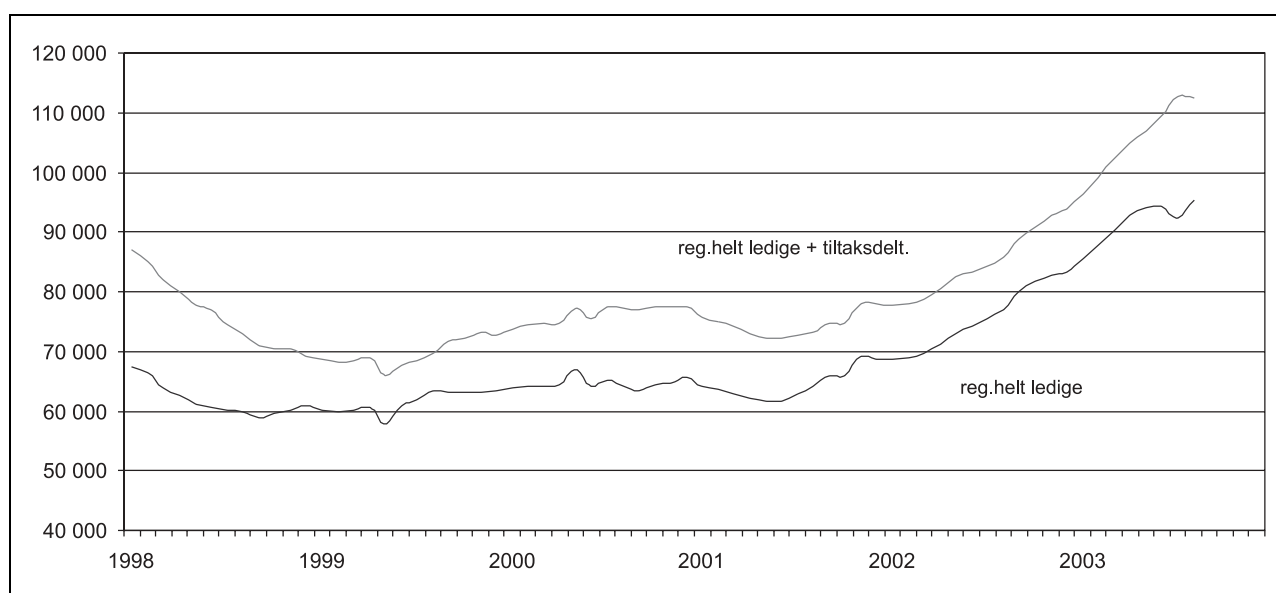
Til tross for økt attføringsinnsats fortsetter antall personer som mottar uførepensjon å øke. Ved utgangen av august i år var det ca. 300 000 uførepensjonister. I 1. halvår 2003 ble det registrert 14 800 nye uførepensjonister. Det er 11,5 pst. flere enn i 1. halvår i fjor. Trygdeetaten og Aetat samarbeider om å motivere og hjelpe personer som allerede mottar uførepensjon til å vende tilbake til arbeid.

Langtidsledigheten

Langtidsledigheten (ledighet på 6 mnd. eller mer) har økt sterkere enn den generelle ledigheten. Andelen langtidsledige av totalt antall ledige har økt fra 26 pst. i 1. halvår 2002 til 28 pst. i 1. halvår 2003. Aetats tall over registrerte ledige i august 2003 viser at andelen langtidsledige var 26 pst.

Antall personer som har vært registrert ledig i over ett år har økt med 3 600 i 1. halvår 2003 i forhold til 1. halvår 2002, i august 2003 var det samlede nivået på 12 500 personer.

Jobsannsynligheten faller for arbeidssøkere når ledigheten blir langvarig. Aetats analyse av ordinære arbeidssøkeres overgang til jobb etter avsluttet arbeidssøkerperiode i 2002 viser imidlertid at selv de med en lang søkeperiode bak seg som oftest kommer i jobb etter endt søkeperiode. I gjennomsnitt kom 70 pst. i jobb, og selv for de med en varighet på om lag to år kom ca. 60 pst. i jobb.

Figur 12.2 Arbeidssøkere (Månedsobservasjoner, januar 1995-aug 2003. Sesongkorrigert og løpende tidsserier)

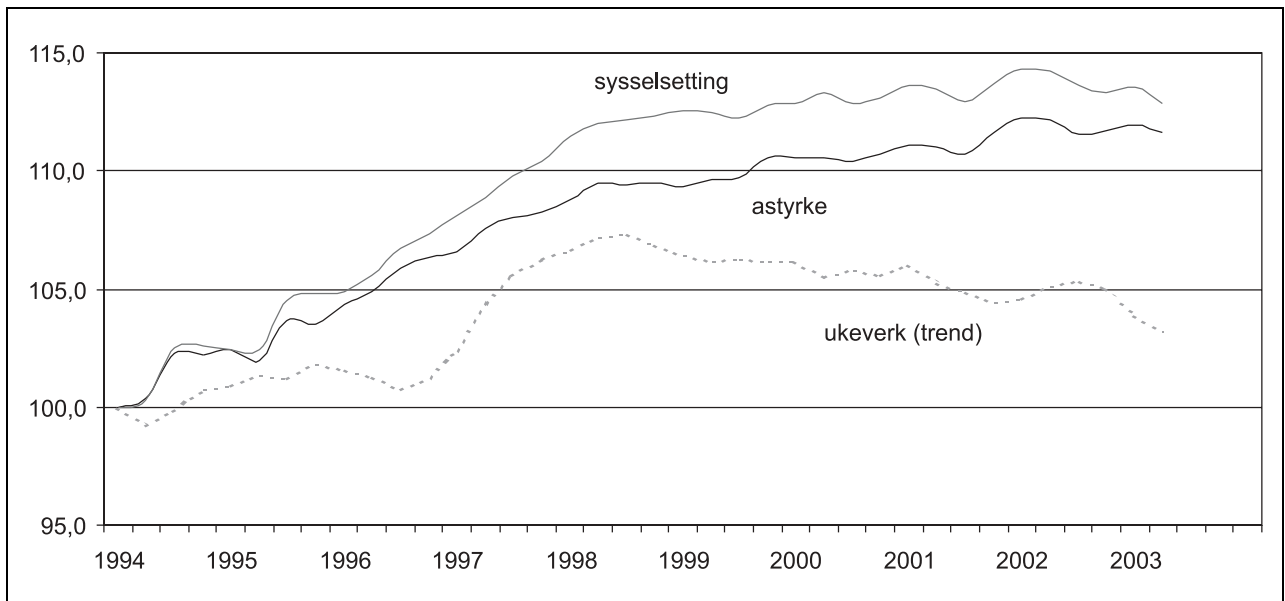
Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet

Ledigheten etter alder

Den registrerte ledigheten har økt i alle aldersgrupper. Økningen har vært minst blant personer over 60 år og personer under 20 år. Den registrerte ledigheten blant ungdom under 20 år økte med 7 pst. fra 2001 til 2002, mens ledigheten i gruppen 20-24 år økte med 19 pst. I 1. halvår 2003 var økningen 13 pst. for de under 20 år, mens for gruppen 20-24 år økte ledigheten med 32 pst. i forhold til samme periode i 2002. Selv om ledigheten også rammer de yngre aldersgruppene, så er det i disse gruppene stor fleksibilitet mellom arbeid og utdan-

ning. Ved økende ledighet vil en del velge å studere i stedet for å gå ledige. En del av disse trer helt ut av arbeidstyrken, mens en del vil kombinere studier og deltidsarbeid.

Ledighetsnivået blant personer i alderen 20-24 år er betydelig høyere enn i befolkningen for øvrig, på om lag 8 pst. i august 2003. Andelen langtids ledige blant de yngre arbeidsledige er imidlertid lav. Bare 5 pst. av de under 20 år og 17 pst. av aldersgruppen 20-24 år var langtidsledige i august 2003. Dette vises igjen ved at om lag 60 pst. av de ledige under 25 år har vært ledige i mindre enn 8 uker.

Figur 12.3 Sysselsetting, arbeidsstyrke og ukeverk (sesongkorrigerede kvartalstall. Indeksert; 1994=100)

Kilde: Statistisk Sentralbyrå

Hovedtall for arbeidsmarkedet (i 1 000).

Årsgjennomsnitt 2001, 2002 og 1. halvår 2003 og endring i prosent fra 1. halvår 2002

	2001	2002	1. halvår 2002	1. halvår 2003	Endring seneste år ²
Arbeidskraftundersøkelsene (AKU)¹					
Arbeidsstyrke (i 1000)	2 361	2 378	2 386	2 376	-0,4
– i pst. av befolkningen (16-74 år)	73,5	73,5	73,8	72,9	-0,9 ³
Sysselsatte (i 1000)	2 278	2 286	2 290	2 268	-1,0
Arbeidsledige (i 1000)	84	92	96	108	12,5
– i pst. av arbeidsstyrken (16-74 år)	3,6	3,9	4,0	4,5	0,5 ³
Undersysselsatte (i 1000)	68	75	72	84	16,7
Registertall (Aetat)⁴					
Helt ledige arbeidssøkere	63	75	72	92	28,4
– i pst. av arbeidsstyrken (16-74 år)	2,7	3,2	3,0	3,9	0,9 ³
Delvis sysselsatte arbeidssøkere	33	36	36	41	14,4

¹ Arbeidskraftundersøkelsene, Statistisk Sentralbyrå

² Endring fra 1. halvår 2002 til 1. halvår 2003. Prosent der ikke annet er nevnt

³ Prosentpoeng.

⁴ Registrerte ledige, Aetat.

Undersysselsatte

Arbeidskraftundersøkelsene til Statistisk sentralbyrå viser at i 1. halvår 2003 var det 84 000 undersysselsatte, dvs. personer i arbeid som ønsker og søker etter mer arbeid. Dette var 3,5 pst. av arbeidsstyrken. De undersysselsatte utgjør 14 pst. (62 000 kvinner og 22 000 menn) av personer på deltid i 1. halvår 2003. Undersysselsettingen var særlig høy innen helse- og sosialtjenester, mens den var under gjennomsnittet i varehandel og hotell- og restaurantvirksomhet.

Delvis sysselsatte

Registrerte delvis sysselsatte arbeidssøkere hos Aetat består i hovedsak av registrert ledige med dagpenger som har noe arbeid og søker fulltids arbeid. Gruppen delvis ledige har økt noe svakere enn gruppen helt ledige, og utgjorde 41 100 personer i 1. halvår 2003. Lavere vekst enn blant helt ledige må ses i sammenheng med endringene i regelverket for delvis sysselsatte fra januar 2003. De delvis sysselsatte utgjør 1,7 pst. av arbeidsstyr-

ken. Det er flere delvis sysselsatte arbeidssøkende kvinner enn menn, 2,1 pst. av arbeidsstyrken for kvinner mot 1,3 pst. for menn. 28 pst av de delvis sysselsatte arbeidssøkerne har vært registrert som delvis sysselsatte i 6 måneder eller lengre.

Rapport, hovedmål og strategier

For å møte utfordringene på arbeidsmarkedet i 2004 er arbeidsmarkedspolitikken rettet inn mot å stimulere de arbeidsledige til aktiv jobbsøking. I tilfeller der det er nødvendig, vil arbeidsmarkedstiltak bli brukt overfor langtidsledige, innvandrere, ungdom og yrkeshemmede. Samlet vil denne innretningen bidra til at arbeidsledige raskt kommer inn i ordinært arbeid, at lange ledighetsperioder og avgang fra arbeidsstyrken blir motvirket.

Aetat står for den operative gjennomføringen av arbeidsmarkedspolitikken.

Brakerretting av arbeidsmarkedstjenestene

Regjeringens hovedstrategi for å møte arbeidsledigheten er å stimulere til aktiv jobbsøking gjen-

nom informasjon, rådgivning og tett oppfølging av arbeidssøkerne. Først ved behov for mer strukturert jobbsøker trening eller arbeidstrening og opplæring, vil det være aktuelt å sette inn arbeidsmarkedstiltak. Studier gjort av OECD viser bl.a. at tiltak som sikter mot å assistere den ledige i jobbsøkerprosessen gjennom rådgivning, veiledning, krav til dokumentasjon av jobbsøkeradferd eller krav om deltakelse på jobbsøkerkurs, øker overgangen fra ledighet til arbeid.

Aetat registrerer alle ledige stillinger som blir annonsert i media eller meldt direkte til Aetat. Tilgangen på ledige stillinger ved Aetat var 26 pst. lavere i 2002 enn i 2001. Nedgangen har fortsatt 1. halvår 2003, og tilgangen på ledige stillinger ved Aetat 1. halvår 2003 var pr. virkedag 25 pst. lavere enn i samme periode året før. Denne nedgangen må i hovedsak sees i sammenheng med svekkelsen på arbeidsmarkedet i denne perioden.

Aetats nettsider aetat.no inneholder oversikt over alle offentlig utlyste stillinger, og arbeidssøkere kan her legge inn informasjon om seg selv og sin kompetanse. Det har vært en kraftig økning i bruken av nettsiden. Nettsiden har i 2003 fått ny design og ny teknisk plattform. Samtidig har fylkene fått egne fylkessider.

Til tross for et svakere arbeidsmarked er det mange arbeidsgivere som rekrutterer arbeidskraft. For å bidra til at ledige stillinger besettes raskt og for å utnytte ledig arbeidskraft utvikler Aetat nye selvbetjenings tjenester på aetat.no hvor arbeidssøkere skal kunne registrere seg som arbeidssøker uten oppmøte på Aetat lokal, og arbeidsgivere får tilgang til registrerte CV-opplysninger. Støtte til søk etter ledige stillinger og ledig arbeidskraft forbedres. Det legges til rette for å fremskaffe oppdatert informasjon om ledige stillinger og arbeidssøkere slik at koblinger mellom aktørene på arbeidsmarkedet kan gjennomføres raskt og effektivt. Denne tilgangen på informasjon gir i tillegg Aetat en posisjon som den fremste kunnskapsbasen om arbeidsmarkedet.

Det er fortsatt mange arbeidsgivere som melder om ledige stillinger direkte til Aetat. Det vil bli lagt vekt på at Aetat lokal skal gi nødvendig bistand til disse arbeidsgivere. Gjennom denne bistanden vil arbeidet for å redusere ledigheten understøttes ved at ledige stillinger besettes av arbeidsledige.

Flere arbeidsgivere og arbeidssøkere kan betjene seg selv når det legges tilrette for dette gjennom gode internettsystemer. Denne tilretteleggingen vil også være med på å frigjøre personressurser i Aetat.

Kommersielle aktører er også aktuelle brukere av internettbasert informasjon. Aetat vil derfor tilrettelegge sin database slik at den i større grad blir

tilgjengelig for private leverandører av formidlingstjenester. Aetats arbeid med utvikling av bedre selvhjelpssystemer knyttet til aetat.no er viktig for å oppnå dette.

I tillegg til utvikling og forbedring av selvbetjeningsløsninger vil Aetat legge vekt på rådgivning og tett oppfølging av arbeidsledige som ikke kommer i arbeid på egen hånd. Fokus på å sikre at arbeidssøkerne er aktive jobbsøkere vil være en viktig del av oppfølgingsarbeidet. Aktiv jobbsøking vil motvirke passivitet og øke overgangen til ordinært arbeid.

Nettstedet Kvinnebasen er en kompetansedatabase for rekruttering av kvinner til lederstillinger, styrer, råd og utvalg. For å sikre styrking og permanent drift av Kvinnebasen ble driftsansvaret overført fra Likestillingssenteret til Aetat fra 01.07.2003.

Arbeidet med å utarbeide nye, forenklete rutiner for melding til Aetat er igangsatt. Forenklingen av meldekort for ytelser under yrkesrettet attføring er planlagt gjennomført i løpet av få måneder. Dette vil redusere antall spørsmål som må besvares, og at veiledningen for utfylling gjøres mer brukervennlig. Tjenesten for elektronisk innsending av meldekort over internett vil også forbedres. En ny samlet meldekortløsning for dagpenger, attføringspenger og individstønad er planlagt igangsatt høsten 2004. Brukere medvirker i dette forenklingsarbeidet.

Aetat Arbeidsdirektoratet gjennomfører hvert år brukerundersøkelser blant arbeidssøkere og arbeidsgivere. Arbeidssøkerne har blitt mer tilfreds med Aetat det siste året. Høsten 2002 viste brukerundersøkelsen blant arbeidssøkere at 65 pst. var fornøyd med Aetats service, helhetlig sett. Våren 2003 var denne andelen økt til 70 pst. Når det gjelder opplevelsen av å bli møtt med respekt, har også andelen som svarer positivt økt. Denne andelen var våren 2003 på 74 pst., en økning med 3 prosentpoeng fra høsten 2002.

Brukerundersøkelsen blant arbeidsgiverne for 2002 viste at en stor andel av virksomhetene i undersøkelsen (knappe 80 pst.) uttrykker høy grad av tilfredshet med Aetats tjenester, totalt sett. Dette er en liten nedgang fra 2001.

Brukerretting i Aetat

I forbindelse med behandling av endringer i sysselsettingsloven ba Stortinget Regjeringen legge frem forslag som sikrer brukermedvirkning i Aetat, jf. Innst.O. nr. 77 (2001-2002). Forslag som sikrer slik brukermedvirkning, inngår i et forslag til en ny lov om offentlige arbeidsmarkedstjenester, som er sendt på høring og etter planen vil fremlegges for

Stortinget våren 2004. Brukerråd og annen brukermedvirkning er allerede etablert i Aetat.

I forslaget til ny lov om offentlige arbeidsmarkedstjenester inngår også forslag om å innføre en rett for brukerne av Aetats tjenester til å få sitt behov for arbeidsmarkedstjenester vurdert. Forslaget bygger på prinsippene i moderniseringsprogrammet og vil styrke brukernes reelle rettssikkerhet.

Likestilling – redegjørelsesplikt i offentlig sektor

Aetat har en egen handlingsplan for likestilling. Organisasjonen har et sentralt oppnevnt likestillingsutvalg og flere lokale utvalg som arbeider med likestilling. 40 pst. av lederne i Aetat er kvinner. Blant topplederne (arbeidsdirektør, assisterende arbeidsdirektør, avdelingsdirektør og fylkesarbeidssjef) er andelen kvinner 27 pst. Blant lederne har kvinner tilnærmet lik eller høyere lønn enn menn. Blant saksbehandlere har menn i gjennomsnitt litt høyere lønn enn kvinner. Det er planlagt og iverksatt tiltak innenfor lederopplæring, lønn, rekruttering og virksomhetsmål/rapportering for å fremme likestilling i Aetat.

Nærmere om innsatsen overfor ordinære arbeidssøkere

For 2004 foreslår Regjeringen om lag 12 300 plasser under de ordinære arbeidsmarkedstiltakene. Dette er en økning på 1 300 plasser sammenlignet med det gjennomsnittlige nivået som planlegges gjennomført i 2003 og en økning på 2 400 plasser sammenlignet med faktisk gjennomføring i 2002. Dette tilsier at rundt 50 000 arbeidssøkere vil få tiltaksplass i løpet av 2004. Innenfor denne rammen er tiltak som gir strukturert og målrettet jobbsøker trening prioritert. Dette er tiltak som har hatt god effekt på overgang til arbeid, og som samtidig er mindre kostnadskrevende enn andre arbeidsmarkedstiltak. Denne rammen gir i tillegg rom for økt innsats i forbindelse med Regjeringens arbeid for å bekjempe fattigdom.

I budsjettet for 2003 ble Aetat tilført om lag 220 nye årsverk. I forbindelse med St.prp. nr. 44 (2002-2003) Økt innsats mot arbeidsledighet og endringer på statsbudsjettet for 2003, ble Aetat styrket med ytterligere 200 årsverk. Dette har bidratt til å gi Aetat bedre kapasitet til informasjon, rådgivning og oppfølging av den enkelte arbeidssøker.

Langtidsledige, innvandrere og ungdom vil fortsatt bli prioritert ved inntak på ordinære arbeidsmarkedstiltak. Ungdom under 20 år som er uten skoleplass eller arbeid, garanteres tilbud om arbeidsmarkedstiltak. Valg av type arbeidsmar-

kedstiltak avgjøres av Aetat lokalt ut i fra hva som er mest hensiktsmessig for å få ledige raskest mulig tilbake i jobb.

Tidligere erfaring har vist at mange ledige er blitt tatt inn på arbeidsmarkedstiltak etter kort tids ledighet. Flere forskningsinstitusjoner har bl.a. pekt på at gode incentiver for jobbsøking i mange tilfeller er vel så viktig for overgang til jobb som bruk av mer kostnadskrevende arbeidsmarkedstiltak av lengre varighet. Økt vekt på informasjon, rådgivning og ulike jobbsøkningsaktiviteter skal være et alternativ til bruk av arbeidsmarkedstiltak tidlig i ledighetsperioden.

Aetat vil i 2004 videreutvikle sin bestillerkompetanse av arbeidsmarkedstiltak og andre tjenester for å kunne gi et bedre tilbud til arbeidsledige og yrkeshemmede. Dette vil alt i alt gi en mer effektiv ressursbruk, herunder flere tiltaksplasser.

Forskningsstiftelsen FAFO har undersøkt Aetats praktisering av mobilitetskravet i dagpengeregulverket. Hovedkonklusjoner fra rapporten er at det ikke er en entydig praktisering i etaten. Omfanget av tilvisninger til arbeid over fylkesgrenser er lavt, og omfanget av midlertidig bortfall av dagpenger som følge av manglende geografisk mobilitet er også lavt. Etter departementets vurdering må disse resultatene dels ses i sammenheng med nedbemanningen i Aetat som tidligere fant sted. Flere personellressurser i 2003 gir grunnlag for tettere og bedre oppfølging. Dette vil kunne gi bedre mobilitet på arbeidsmarkedet.

I 2002 kom 60 pst. av registrerte ledige innvandrere som sluttet å melde seg til Aetat, over i ordinært arbeid. For å mobilisere innvandrere med behov for arbeidsmarkedsrettet kvalifisering benyttes i stor grad de samme tiltakene som overfor andre arbeidsledige. Innvandrernes andel av deltakerne på arbeidsmarkedstiltak i 2002 var 31,3 pst., mens de utgjorde om lag 17 pst. av de registrerte ledige. Som ledd i Regjeringens fattigdomssatsing er det satt av 1 250 tiltaksplasser for 2003, herunder 300 plasser øremerket innvandrere.

For best mulig å ta i bruk innvandreres ressurser, vil arbeidssøkere som ikke har rett til realkompetansevurdering etter opplæringsloven eller gjennom det kommunale introduksjonsprogrammet for nyankomne, henvises til prøving og godkjenning av realkompetanse via Aetat. Videre vil Aetat samarbeide aktivt og systematisk med kommunene om oppfølging av lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere. Arbeids- og administrasjonsdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet har i felles rundskriv gitt retningslinjer for samarbeidet mellom kommunene og Aetat om dette.

Undersøkelser viser at det er en større andel med lese- og skrivevansker blant arbeidssøkere enn blant sysselsatte. Samtidig stiller arbeidsmarkedet stadig større krav til lese- og skriveferdigheter. Aetat har arbeidet målrettet for å bedre tilbudet til arbeidssøkere med lese- og skrivevansker for å legge til rette for økt yrkesdeltakelse. Det gjennomføres et pilotprosjekt i 2003 med utprøving av jobbklubb tilpasset arbeidssøkere med lese- og skrivevansker. Målet er at lese- og skrivevansker skal avdekkes så tidlig som mulig i arbeidssøkerprosessen, og at målrettede og effektive tiltak skal iverksettes for å bringe arbeidssøkeren ut i arbeidslivet.

Aetat Helserekuttering rekrutterte 389 personer fra utlandet i 2002, i hovedsak fra Tyskland, Finland og Polen. I dagens ledighetssituasjon er det ikke i samme grad behov for rekruttering av utenlandsk helsepersonell, og prosjekt avvikles derfor i løpet av 2003. Rekrutteringsbistand for denne typen personell vil fra 2004 skje gjennom EU-programmet EURES. Aetat vil informere interesserte arbeidsgivere om hvordan norskopplæring hensiktsmessig kan organiseres, men arbeidsgiverne forutsettes å stå for opplæringen selv. Aetat vil i samarbeid med Sosial- og helsedirektoratet videreføre tiltakene i 2004 for å rekruttere tannleger fra EØS-land.

Evaluering av kurstilbudet «Skole på byggeplass» under opplæringstiltaket AMO

De siste årene er det gjennomført et AMO-tiltak som er kalt «Skole på byggeplass» i fem fylker. Kursene gjennomføres etter læreplanene for videregående opplæring i bransjerelaterte fag, særlig betongfag. Opplæringen foregår i stor grad ute på byggeplasser med instruktør/lærer.

Kommunalkomiteen ba i Budsjett-innst. S. nr. 5 (2002-2003) om en evaluering av prosjektet. En ekstern evaluering igangsettes høsten 2003. Fokus i evalueringen vil være knyttet til mål og resultater, samt organisatoriske og pedagogiske problemstillinger. Evalueringen er planlagt gjennomført i løpet av 2004.

Nærmere om innsatsen overfor yrkeshemmede arbeidssøkere

Det foreslås 22 450 plasser under arbeidsmarkedstiltakene for yrkeshemmede. Dette er en økning på 550 plasser sammenlignet med planlagt nivå for 2003 og gir et godt grunnlag for å tilby yrkeshemmede målrettede tiltak. Dette tilsier at rundt 45 000 yrkeshemmede vil få tiltaksplass i løpet av 2004. Innenfor denne rammen er Regjeringens innsats

for å motvirke fattigdom og arbeidet for å inkludere personer med psykiske lidelser styrket. Videre deltar yrkeshemmede i ordinær skole og hospitering i bedrifter finansiert av attføringsytelser (kap. 2543). Til sammen deltok gjennomsnittlig 51 000 yrkeshemmede på ulike arbeidsmarkedstiltak i 2002.

Parallelt med en økning i antall yrkeshemmede i Aetats register, fant det i 2002 sted en opphopning av yrkeshemmede i vente- og utredningsfaser til om lag 30 pst. av alle yrkeshemmede. Flere av de yrkeshemmede har sammensatte problemer og omfattende behov for bistand. Styrking av administrative ressurser og stykkpris for avklaring av yrkeshemmede, jf. omtalen under nye finansieringsformer, har medført at andelen i vente- og utredningsfaser er redusert i 1. halvår 2003. Arbeidet med økt prøving av attføring og reaktivisering av uførepensjonister vil bli videreført.

Kvaliteten på tjenestene, individuelle tilpasninger og kravsetting til tiltaksarrangører samt resultater i attføringsarbeidet vil ha fokus i 2004. Det legges vekt på å holde unødig ventetid før og mellom tiltak nede. Hele spekteret av tjenester og tilbud som Aetat har utviklet når det gjelder informasjon, veiledning, formidlingsbistand og arbeidsmarkedstiltak, vil bli nyttet overfor yrkeshemmede arbeidssøkere.

I St.meld. nr. 40 (2002-2003) Nedbygging av funksjonshemmende barrierer, omtales bl.a. mål, strategier og konkrete tiltak for å bedre situasjonen for personer med nedsatt funksjonsevne i arbeidslivet. Det vil bl.a. bli satt økt fokus på jobbsøking og formidling gjennom jobbklubber overfor funksjonshemmede.

Gjennomsnittlig antall yrkeshemmede med psykiske lidelser som hvert år deltar i arbeidsmarkedstiltak, har økt fra rundt 7 000 personer i 1998 til rundt 10 400 i 2002. Som ledd i opptrappingsplanen for psykisk helse, men også som følge av skjerpede krav til attføring før eventuelt uførepensjon innvilges, øker antallet tiltaksplasser spesielt tilpasset målgruppen. Gruppen yrkeshemmede i tiltak har økt med 25 pst. blant yrkeshemmede generelt i perioden 1998-2002, mens den har økt med nesten 50 pst. blant yrkeshemmede med psykiske lidelser. Særlig har det vært en vekst i bruken av tiltak som Arbeid med bistand, Arbeidspraksis i skjermet virksomhet og Varig tilrettelagt arbeid (VTA). Kurs/skolegang er klart det største tiltaket for denne målgruppen.

Kommunalkomiteen ba i Budsjett-innst. S. nr. 5 (2002-2003) om at det ble utarbeidet en opptrappingsplan for flere plasser i tiltaket VTA. Innenfor rammen av arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede, foreslår Regjeringen å opprette 200 nye til-

taksplasser for Varig tilrettelagt arbeid (VTA) i 2004. Det ble i 2002 opprettet om lag 340 plasser og i 2003 opprettes det ytterligere 100 nye VTA-plasser. Det tas sikte på en ytterligere opptrapping av VTA-plasser i årene fremover.

Departementet finner det ikke hensiktsmessig utover dette å konkretisere en plan som vil være avhengig av årlige budsjetter for realisering. Det er for øvrig vanskelig å tallfeste behovet i den aktuelle målgruppen for VTA, bl.a. fordi mange av disse ikke er registrerte som arbeids- eller attføringssøkere i Aetat. Behovet for VTA-plasser må videre ses i sammenheng med bruken av tiltakene Arbeid med bistand, Arbeidspraksis og Tiltak i arbeidsmarkedsbedrift.

Det er igangsatt forsøk med funksjonsvurdering og differensierte satser for driftsstøtte til tiltaksarrangører av VTA. Ved utvelgelsen av bedrifter ble det lagt vekt på variasjon mht. yrkeshemming, bedriftenes størrelse, lokalisering og type arbeidsoppgaver. Bedriftene gjennomfører nå funksjonsvurdering av yrkeshemmede arbeidstakere i VTA.

Kommunalkomiteen ba videre i fjorårets budsjettinnstilling om at det ble utredet hvordan ansatte i bedrifter som tilbyr tiltaket VTA kan få lønn og trygdeytelser mest mulig på linje med ordinært arbeidsliv. Arbeids- og administrasjonsdepartementet samarbeider med Sosialdepartementet om å tilrettelegge for samlet utbetaling av uførepensjon og bonus fra bedriften til den enkelte deltaker.

Komiteen ba også om en vurdering av den økonomiske situasjonen til bedrifter som tilbyr tiltaket Varig tilrettelagt arbeid (VTA). En slik vurdering er igangsatt, og resultatene vil foreligge i 2004. Det er også igangsatt en undersøkelse av langtidsvirkninger av arbeidsmarkedstiltaket Arbeid med bistand slik komiteen ba om. Resultatet fra undersøkelsen vil foreligge i 2004.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har sammen med Sosialdepartementet igangsatt en evaluering av ytelsene til attføring og medisinsk rehabilitering slik det ble vedtatt i Innst.S. nr. 141 (2001-2002). Det tas sikte på å legge resultatene fra evalueringen fram for Stortinget i løpet av 2004.

Fra 01.01.2003 ble det innført en øvre grense (kostnadstak) på 50 000 kroner pr. år til finansiering av skolegang/utdanning for personer på attføring. Videre ble det innført en øvre grense på 100 000 kroner for hele skolegangsløpet. Bakgrunnen for endringene var en markert økning de seneste år i utbetaling til kurs/skoleavgifter til kostnadskrevene kurs. Samtidig ble det ikke funnet indikasjoner på at dyrere kurs i større grad enn rimeligere kurs førte til raskere overgang til ordi-

nært arbeid. Kommunalkomiteen ba i Budsjettinnst. S. nr. 5 (2002-2003) om at det ble fulgt nøye med på hvilke utslag kostnadstaket ville få for yrkeshemmede under utdanning. Arbeids- og arbeidsdepartementet har foretatt en gjennomgang av effektene av kostnadstaket på stønad til skolegang. Det er ennå noe tidlig å belyse effektene av regelverksendringen. Basert på erfaringene hittil i 2003 har en registrert at kostnadstaket i flere tilfeller har medført at private kursleverandører har redusert sine priser på kurs for yrkeshemmede. Det er også registrert noe mer bruk av utdanningstilbud i offentlige skoler.

Nye finansieringsformer

Det er satt i gang et målrettet arbeid for å innføre nye finansieringsformer i arbeidsmarkedspolitikken. For å fremme økt effektivitet i gjennomføringen av arbeidsmarkedspolitikken har Arbeids- og administrasjonsdepartementet igangsatt resultat- og aktivitetsbasert finansiering for enkelte av Aetats tjenester. For å redusere antall yrkeshemmede som venter på avklaring i forhold til attføringstiltak, ble stykkpris for avklaring av yrkeshemmede innført som et landsdekkende forsøk 2. halvår 2002. Forsøket er videreført i 2003 og har bidratt til flere avklaringer og reduksjon i antall yrkeshemmede som venter på handlingsplan.

Bonus for rask behandling av dagpengesøknader ble igangsatt som et landsdekkende forsøk 1. halvår 2003. Formålet med forsøket er å redusere tiden fra arbeidssøkeren fremmer søknad om dagpenger til Aetat har behandlet søknaden. Ordningen innebærer at Aetat mottar et beløp for hver dagpengesak som behandles innen 14 dager. Videre gjøres det et fratrekk i bonus for dagpengesaker som ikke er behandlet innen 28 dager. Foreløpig statistikk for april-juli 2003 viser at 93 pst. av dagpengesakene er behandlet i løpet av 14 dager, mens bare 1 pst. av sakene har passert en saksbehandlingstid på 28 dager.

For å oppnå bedre utnyttelse av tiltaksressursene blir bonus ved mer effektiv tiltaksbruk igangsatt som forsøk i utvalgte fylker 2. halvår 2003. Målgruppen for forsøket blir i første omgang yrkeshemmede. Bonusen vil bli knyttet til gjennomstrømmingen i tiltakene og andelen tiltaksdeltakere som kommer i arbeid eller egenfinansiert utdanning.

Videre er det satt i verk forsøk med økt bruk av eksterne tjenesteleverandører. Det har vært stor interesse fra et bredt spekter av tilbydere av formidlingstjenester overfor utsatte grupper. For å fremme tilbudet av formidlingstjenester overfor utsatte grupper på arbeidsmarkedet, ble det igang-

satt forsøk med kjøp av formidlingsrettede arbeids-søker tjenester (KAT-prosjektet) i 2. halvår 2002. Forsøket omfatter 13 tilbydere i Buskerud, Vest-Agder og Hordaland i 2003. Målgruppen er langtidsledige og yrkeshemmede, og forsøket omfattet i august 2003 om lag 380 deltakere. I tillegg startes forsøk i Hedmark rettet inn mot langtidsledige personer over 50 år. KAT-prosjektet blir videreført i 2004. Inntil 30 mill. kroner under kap. 1594 Arbeidsmarkedstiltak kan nyttes til prosjektet.

For å styrke formidlingstilbudet overfor ventelønsmottakere, ble forsøk med bonus for formidling av arbeidssøkere med ventelønn (VALS-prosjektet) igangsatt i 1. halvår 2003. I tillegg til at private leverandører får utbetalt bonus ved formidling av ventelønsmottakere, vil Aetat oppnå en tilretteleggingsbonus når arbeidssøkeren kommer i arbeid. Målgruppen for forsøket er ventelønsmottakere i alle fylker unntatt Finnmark. Inntak av deltakere vil skje fra september 2003.

For å intensivere tiltak med fokus på jobbsøkeraktiviteter, ble forsøk med bonus til arrangører av jobbklubb med formidling igangsatt i 1. halvår 2003. Arrangørene av jobbklubb vil i tillegg til en grunnpris motta en bonus ved formidling av deltakerne til jobb. Forsøket startet opp med 4 prøvefylker i 1. halvår 2003, og det er utvidet til 9 fylker i 2. halvår 2003.

Departementet følger de igangsatte forsøkene nøye, og vil gjennom kartlegging og evaluering utvikle og forbedre de ulike forsøk med aktivitets- og resultatsbasert finansiering.

Handelshøyskolen BI har på oppdrag fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet gjennomført en utredning om nye finansieringsformer i arbeidsmarkedspolitikken. I utredningen skisseres ulike modeller for offentlig finansiering av private formidlingstjenester. Det vil noe senere kunne bli aktuelt å igangsette et forsøk med bruk av privat arbeidsformidling som arbeidsmarkedstiltak i utvalgte fylker.

Regjeringen vil fortsette arbeidet med å vurdere hvilke tjenester og oppgaver som forvaltningen bør utføre selv, og hvilke som bør settes ut til eksterne leverandører.

Samordning av Aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten

I det pågående arbeidet med å samordne Aetat, trygdeetat og sosialtjenester i kommunene er arbeidsmarkedsmyndighetene en aktiv partner. Hovedmålet med Regjeringens arbeid på dette feltet er å få flere i arbeid og færre på trygd og sosiale stønader. Det er vesentlig at pågående samordningsbestrebelse bl.a. innrettes slik at flere

trygde- og stønadsmottakere langt raskere får aktive, arbeidsrettede tilbud, og at dette også blir en sentral gevinst av en kommende organisatorisk reform.

Dagpenger og utdanning

Det ytes som hovedregel ikke dagpenger under arbeidsløshet til personer som gjennomgår utdanning eller opplæring. Dagens regelverk er komplekst og kan oppfattes som lite fleksibelt. Adgangen til å kombinere dagpenger og utdanning bør fortsatt være restriktiv. Departementet vurderer enkelte endringer

Harmonisering av dagpengeperioden

Ved endringene i regelverket om dagpenger under arbeidsløshet som ble gjort gjeldende fra 01.01.2003, jf. Ot.prp. nr. 15 (2002-2003) og Inst.O. nr. 50 (2002-2003), ble maksimal dagpengeperiode satt til 104 uker for personer med arbeidsinntekt på minst 2 ganger grunnbeløpet. Før disse lovendringene var dagpengeperioden 156 uker for gruppen med arbeidsinntekt over 2G (lang dagpengeperiode), og 78 uker for personer med arbeidsinntekt under 2G (kort dagpengeperiode). For den sisnevnte gruppen ble det ikke gjort endringer fra 01.01.2003.

Bakgrunnen for de to dagpengeperiodene er ønsket om å skille mellom dagpengeperiodens lengde for personer med ulik grad av arbeidslivstilknypning.

Departementet ønsker nå å harmonisere regelverket og gjenopprette prinsippene bak utformingen av lange og korte stønadperioder, ved at kort dagpengeperiode bør være halvparten av lang periode. Personer med svakere tilknytning til arbeidslivet og med arbeidsinntekt under 2G, foreslås derfor å få en maksimal dagpengeperiode på 52 uker. Endringsforslaget vil bli fremmet i egen odelsingsproposisjon, og foreslås gjort gjeldende for nye tilfeller fra ikrafttredelsestidspunktet. Forslaget har ikke budsjettvirkning i 2004.

Permitteringsregelverket

Stortinget vedtok i juni 2003 endringer i lov om lønnsplikt og folketrygdloven, som ga Regjeringen adgang til ved forskrift å forlenge permitteringsperioden med rett til dagpenger innenfor bestemte næringer. Arbeids- og administrasjonsdepartementet fastsatte deretter forskrift med utvidelse av permitteringsperioden med rett til dagpenger til inntil 42 uker i løpet av en 18 måneders periode for enkelte næringer. Forskriften gjelder fram til 01.11.2003, men vil bli forlenget til 31.12.2003.

Permitteringsordningen benyttes i dag regelmessig av mange bedrifter, noe som kan tyde på at det i et visst omfang finner sted en tilpasning der en del av lønnskostnadene i bedriftene overtas av samfunnet. Dette bekreftes bl.a. av at det er et betydelig antall gjengangere blant de permitterte. Slik regelmessig bruk av permitteringsinstituttet innebærer at det i realiteten fungerer som et næringssubsidium. Det er relativt liten avgang fra permittering og over i annen jobb. Frischsenterets analyse av permitteringsregelverket i 2001 viste også at økt generøsitet i permitteringsregelverket gjennom 1990-tallet har medført økt varighet av permitteringsperiodene. En lang trygdeperiode og kort arbeidsgiverperiode i permitteringsordningen kan således bidra til å binde arbeidskraft til ulønnsomme bransjer og virksomheter og øke den gjennomsnittlige ledighetsperioden for denne gruppen arbeidstakere.

I 2002 ble det alt i alt utbetalt 1 006 mill. kroner til permitterte arbeidstakere. På et usikkert grunnlag anslås utbetalingene til permitterte arbeidssøkere til 1 250 mill. kroner i 2003 og 1 400 mill. kroner i 2004.

Lov om lønnsplikt under permitteringer ble foreslått endret av Regjeringen Stoltenberg, da maksimal periode med dagpenger under permitteringer ble satt ned fra 52 til 26 uker. Den daværende Regjeringen uttrykte i Ot.prp. nr. 17 (2001-2002) at «endringer bør tåle konjunktursvingninger og endret aktivitet i de utsatte sektorer.» Regjeringen foreslår at unntaksforskriften ikke forlenges inn i 2004.

I egen Odelstingsproposisjon vil det bli foreslått endringer i lønnspliktloven når det gjelder permittering, parallelt med endringer i arbeidsmiljølovens bestemmelser når det gjelder midlertidige tilsetninger. Det vil bli foreslått følgende endringer i lønnspliktloven:

- Arbeidstaker har krav på lønn og annet arbeidsvederlag fra arbeidsgiver i en arbeidsgiverperiode på 30 dager etter at permittering er iverksatt.
- Skyldes permitteringen brann, ulykker, naturomstendigheter eller andre uforutsette hendelser, gjelder ingen arbeidsgiverperiode.
- Arbeidstakere som i løpet av de siste 18 måneder har vært helt eller delvis permittert uten lønn i 26 uker til sammen, har krav på lønn og annet arbeidsvederlag fra arbeidsgiver for den overskytende permitteringstid.

I folketrygdloven vil det bli foreslått følgende endringer:

- Dagpenger kan ytes i inntil 26 uker i løpet av en periode på 18 måneder ved hel eller delvis permittering.

- Hjemmelen som Stortinget vedtok i juni 2003 om adgang til å forlenge permitteringsperioden med dagpenger innenfor bestemte næringer, foreslås opphevet da en slik utvidelse antas å være i strid med EØS avtalens artikkel 61 nr. 1 (selektiv statsstøtte).

Samtidig med endringene i permitteringsregelverket ønsker Regjeringen å gjøre det lettere for norsk næringsliv å ta på seg spesielle tidsbegrensede oppdrag og håndtere arbeidstopper og sesongmessige svingninger. Som nevnt foran vil departementet derfor i samme proposisjon foreslå endringer i arbeidsmiljølovens bestemmelser om midlertidige tilsetninger.

Endringer i regelverket for ytelser under yrkesrettet attføring

I løpet av de siste årene har det vært en betydelig økning i antall personer som mottar attføringsytelser. Fra 1999 til 2002 økte antall personer med slike ytelser med 33 pst. Et høyt antall yrkeshemmede har også sammenheng med at mange er lang tid på attføring. 58 pst. av de yrkeshemmede registrert i Aetat i 1. halvår 2003 hadde vært registrert over ett år. I 2004 vil det bli arbeidet målrettet med å forkorte den samlede perioden på medisinsk rehabilitering og yrkesrettet attføring for å sikre raskere tilbakeføring til arbeidslivet. Dette vil være gunstig for den enkelte og vil på noe sikt kunne gi betydelige samfunnsøkonomiske gevinster.

Samlet periode utenfor arbeidslivet vil i noen tilfeller bli forlenget på grunn av at attføringen starter lenge etter at personen var i ordinært arbeid, som følge av en lang syke- og rehabiliteringsperiode. En raskere og bedre avklaring av den enkelte trygdemottakers muligheter for jobb, tilvisning til tilpasset tiltak, samt en tettere oppfølging, vil bidra til raskere overgang til arbeid.

Regjeringen foreslår at det fra 01.01.2004 lovfestes plikt til å vurdere yrkesrettet attføring så tidlig som mulig etter at bedriftsinterne tiltak er forsøkt, senest ved utløpet av sykepengeperioden. Videre innføres plikt til ny, tilsvarende vurdering etter seks måneder med rehabiliteringspenger. Dette vil bidra til å korte ned den samlede perioden under rehabilitering og attføring, og personer på disse ordninger vil dermed bringes raskere frem til avklaring og tilbake til ordinært arbeid. Det vil bli lagt til rette for et nært samarbeid mellom trygdeetaten og Aetat i vurderingen av overføring til yrkesrettet attføring. Det vil bli tatt særlig hensyn til personer der de medisinske vilkårene ikke er til stede for rask avklaring.

I dag fatter trygdeetaten vedtak om at attføring skal forsøkes ut i fra en vurdering av medisinske vilkår, mens Aetat fatter vedtak om en person oppfyller vilkårene for rett til nødvendig og hensiktsmessig attføringstiltak ut fra en arbeidsmarkedsfaglig vurdering. For å forenkle og effektivisere saksbehandlingen vil det bli foreslått å samle myndigheten til å fatte vedtak i Aetat med virkning fra 01.07.2004. Smidig og rask overgang fra trygdeetaten til Aetat forutsetter tett kontakt mellom de to etatene. Det vil være fordel for den enkelte å forholde seg til en etat, og forankring i Aetat vil gi økt fokus på arbeidsevne. Samlet vil forslaget innebære raskere gjennomstrømming på medisinsk rehabilitering og attføring, og raskere overgang til arbeid.

For å styrke incentivene til rask overgang til arbeid vil Regjeringen fremme en odelstingsproposisjon med følgende forslag til endringer i folketrygdloven kapittel 11 (yrkesrettet attføring):

- Innføring av varighetsbegrensning på tre år for skolegang som attføringstiltak.

Det er i dag ingen varighetsbegrensning i retten til å motta ytelser i forbindelse med utdanning under yrkesrettet attføring. Samtidig finnes det ikke klare indikasjoner på at utdanning med lang varighet øker overgangen til arbeid sammenlignet med noe kortere utdanning. Forslaget bidrar til raskere tilbakeføring til arbeid og økt fokus på yrkesrettete utdanninger med arbeid som mål. Det kan gjøres unntak fra varighetsbegrensningen for yrkeshemmede dersom de på grunn av sykdom, skade eller lyte er i en vesentlig annen utdanningssituasjon enn andre.

- Heving av aldersgrensen for skolegang som attføringstiltak fra 22 til 26 år.

Mange vil normalt befinne seg i en utdannings-situasjon opp til 26 år. Forslaget bidrar til å motvirke at folketrygden finansierer ordinær utdanning. Det vil fortsatt kunne gjøres unntak for ungdom som på grunn av sykdom, skade eller lyte er i en vesentlig annen utdanningssituasjon enn annen ungdom. Eksempel på yrkeshemmede som etter dette vil falle inn under unntaket er unge uføre, herunder ungdom som er født uføre, som er blitt uføre etter alvorlige trafikkskader og personer med alvorlige og langvarige sykdommer.

- Begrensning av rett til enkelte stønader for tiltaksdeltaker som samtidig mottar ordinær lønn gjennom tiltaksdeltakelsen eller lønn under sykdom.

Gjeldende regelverk gir ikke hjemmel for avkortning av attføringsstønadene pga. samtidig lønnsinntekt eller lønn under sykdom. Dette innebærer at den som er i et attføringstiltak kan få stønader i tillegg til ordinær lønn eller sykepenger, og dermed få enkelte utgifter kompensert både gjennom attføringsstønadene og gjennom skattemessige fradragsordninger. Dette svekker incentivet til å komme over i ordinært arbeid. For å hindre overkompensasjon foreslås det å begrense retten til enkelte stønader.

Perioden med rett til attføringspenger i ventetid på høvelig arbeid foreslås redusert fra maksimalt tolv til seks måneder. Tiltaket vil bli kombinert med tettere oppfølging av målgruppen fra Aetat. Dette vil styrke incentivene til å få ferdig attførte ut i arbeid.

Hovedprioriteringer innen FOU-området

Departementet finansierer ulike utredninger, analyser, forsknings- og evalueringsprosjekter for å videreutvikle arbeidsmarkedspolitikken. Departementet vil vektlegge prosjekter som kan belyse forutsetninger for at flere blir inkludert i arbeidsmarkedet. Arbeidslivsprogrammet i regi av Norges Forskningsråd har satt i gang prosjekter i en rekke forskningsmiljøer som vil utvikle et bredt kunnskapsgrunnlag på dette feltet. OECD gjennomfører i 2003 en analyse av arbeidsmarkedet i Norge for eldre arbeidstakere. Prosjektvirksomheten i regi av departementet vil også bidra med forskningsresultater, blant annet om innvandrere, seniorer og personer med redusert funksjonsevne sin tilpasning på arbeidsmarkedet. På levekårsfeltet vil prosjekter som gir økt forståelse av sammenhenger mellom arbeidsmarkedsdeltakelse og fordeling av inntekt og lønn vektlegges. Blant annet vil prosjekter knyttet til likestilling og marginalisering stå sentralt. Norge deltar i internasjonalt samarbeid gjennom deltakelse i komiteer og møter i regi av OECD og EU, og bidrar økonomisk innenfor enkelte program. I tillegg foregår det en betydelig forsøksvirksomhet i regi av Aetat for bl.a. å utvikle og forbedre arbeidsmarkedstiltakene.

Kap. 1590 Aetat, jf. kap. 4590

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Driftsutgifter	1 754 069	1 759 039	1 885 425
21	Spesielle driftsutgifter	7 669	1 767	1 831
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	163 752	48 760	49 735
	Sum kap. 1590	1 925 490	1 809 566	1 936 991

Allmenn omtale**Rapport**

Det har vært lagt ned et betydelig arbeid i Aetat for å redusere sykefraværet. Sammenlignet med 2. kvartal 2002 er sykefraværet redusert fra 9,5 pst. til 7,5 pst. i 2. kvartal 2003. Nedgangen i sykefraværet er blant annet et resultat av Aetats fokus på arbeidsmiljøutvikling. Arbeidet med å redusere sykefraværet er forankret hos ledere i alle ledd i organisasjonen og er nært tilknyttet all HMS-aktivitet og tiltak som fører til generell forbedring av arbeidsmiljøet.

Nytt økonomi- og saksbehandlingssystem i Aetat

Innføringen av nytt økonomi- og saksbehandlingssystem i Aetat ble sluttført ved utgangen av 2002.

SIAMO-prosjektet har bidratt med følgende leveranser: Nødvendig infrastruktur, nytt økonomi-system, nytt lønns- og personalsystem, nytt datavarehus, nytt plan- og styringssystem og nytt saksbehandlingssystem. I tillegg er det levert særskilte løsninger (forsystem) for å håndtere utbetalinger av attføringsytelser, dagpenger og tiltaksytelser. Dette medfører at Aetat har tatt i bruk nye systemløsninger for saksbehandling, utbetaling og regnskapsføring av dagpenger, attførings- og tiltaksytelser. Aetat er nå selvstendig regnskapsførende enhet.

Bevilgningene for 2000 og 2001 ble i hovedsak nyttet til saksbehandlingssystemet, herunder ferdigstillelse av hovedleveranse én (Rekrutteringsbistand og oppfølging) og hovedleveranse to (Ytellesforvaltning, oppfølging av tiltaksdeltakere, samt handlingsplaner). I 2002 ble hovedleveranse to og tre satt i drift. Hovedleveranse to ble satt i drift tre måneder etter planen. Bevilgningen for 2002 ble i hovedsak nyttet til planlegging og ferdigstillelse av tredje og siste hovedleveranse (Tiltak og kompetanse). Leveransen ble satt i drift høsten 2002 som

planlagt. SIAMO-programmet ble gjennomført innenfor de tids- og kostnadsrammer som ble gitt.

Budsjett**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter i Aetat. Aetat hadde ifølge Statens sentrale tjenestemannsregister en bemanning per 01.03.2003 tilsvarende 3 287 årsverk.

Aetat ble i forbindelse med St.prp. nr. 44 (2002-2003) styrket med 200 årsverk gjeldende fra 01.04.2003. Denne styrkingen vil også i 2004 øke kapasiteten i Aetat etter hvert som kompetanse bygges opp blant de mange nyansatte. Dette vil gi bedre kapasitet til informasjon, rådgivning og tettere oppfølging av arbeidsledige.

Aetat er i tillegg tilført ressurser ifm. innføring av tidsbegrenset uførestønad, jf. Ot.prp. nr. 102 (2002-2003).

De gjennomførte investeringene i økonomi- og saksbehandlingssystemer i Aetat gir grunnlag for effektiviseringsgevinster. Aetat arbeider målrettet med gevinstrealisering for å omdisponere personressurser til brukerrettet virksomhet. I 2004 vil frigjorte ressurser i første rekke blir brukt til oppfølging av mottakere av dagpenger og attføringsytelser.

Regjeringens forslag til bevilgning under kap. 1590 Aetat gir grunnlag for å styrke Aetat med om lag 50 årsverk, herunder bl.a. for å følge opp Regjeringens satsing mot fattigdom.

Det foreslås å sette av inntil 140 mill. kroner for å kunne videreføre forsøket med stykkpris for avklaring av yrkeshemmede i 2004, og at fullmakten til å omdisponere inntil 40 mill. kroner fra kap. 1594 Arbeidsmarkedstiltak, post 71 Spesielle arbeidsmarkedstiltak til kap. 1590 Aetat, post 01 Driftsutgifter videreføres fra 2003, jf. forslag til vedtak. For å videreføre forsøket med bonus for rask behandling av dagpengesøknader foreslås det å

sette av inntil 27 mill. kroner under kap. 1590 Aetat.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen nyttes bl.a. til konsulentbistand i forbindelse med videreutvikling av etatens IT-systemer.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen nyttes til ordinære IT-investeringer i Aetat, bl.a. til utskifting og oppgradering av utstyr som ikke lenger tilfredsstillende gjeldende krav til funksjonalitet og driftssikkerhet, samt til utskifting av programvare. En vil fortsette arbeidet med konsolidering av servere og en videre utbygging av selvbetjeningsløsninger ved Aetat lokal, utskifting av dagens drift- og brukerstøttesystem og videreutvikling av systemløsninger.

Kap. 4590 Aetat, jf. kap. 1590

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
02	Refusjoner m.m.	6 359		
04	Salgsinntekter m.m.	4 105	356	369
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	11 213		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	19 392		
17	Refusjon lærlinger	44		
18	Refusjon sykepenger	62 935		
80	Innfordret misbruk av dagpenger	31 385	30 000	30 000
81	Innfordret feilutbetalte attføringsytelser	11 394	14 000	14 000
	Sum kap. 4590	146 827	44 356	44 369

Post 02 Refusjoner mm.

På post 02 inntektsføres refusjoner fra EU, fra forskningsinstitusjoner som får utarbeidet spesielle dataleveranser fra etaten mv. Kap. 1590, post 21 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter på denne posten.

Post 80 Innfordret misbruk av dagpenger

Det vises til omtale under kap. 2541 Dagpenger.

Post 81 Innfordret feilutbetalte attføringsytelser

Det vises til omtale under kap. 2543 Ytelser til yrkesrettet attføring.

Kap. 1594 Arbeidsmarkedstiltak, jf. kap. 4594

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
21	Evaluering, utviklingstiltak mv., <i>kan overføres</i>	22 742	23 148	26 981
70	Ordinære arbeidsmarkedstiltak, <i>kan overføres</i>	1 119 838	1 203 609	1 650 939
71	Spesielle arbeidsmarkedstiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	2 599 861	2 749 851	2 905 740
73	Investeringer i skjermede tiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under post 71</i>	54 314	72 178	27 050
74	Lønnssubsidium ved reaktivisering, <i>overslagsbevilgning</i>	1 144	37 404	38 751
Sum kap. 1594		3 797 899	4 086 190	4 649 461

Allmenn omtale

Regjeringen foreslår, som redegjort for under hovedmål og strategier for programkategori 19.00, et gjennomsnittlig tiltaksnivå på 34 750 plasser i 2004. Dette er en økning på i alt 1 850 plasser sammenlignet med antall plasser som planlegges gjennomført i 2003. Det legges opp til reduserte gjennomsnittlige kostnader pr. tiltaksplass gjennom en mer effektiv tiltaksbruk og bedre bestillerkompetanse i Aetat. Dette vil gi en bedre utnyttelse av

bevilgningen og flere tiltaksplasser. Effektiviseringspotensialet vil variere for de ulike arbeidsmarkedstiltak. Effektiviseringspotensialet for arbeidsmarkedstiltakene rettet mot de svakeste gruppene er svært begrenset. De svakeste gruppene vil bli skjermet. Dette er lagt til grunn for bevilgningen. Det vises til nærmere omtale under hovedmål og strategier under programkategori 19.00. Tabellen nedenfor oppsummerer totalt behov for bevilgning og tilsagnsfullmakt.

Totalt bevilgningsbehov og tilsagnsfullmakt under kap. 1594 Arbeidsmarkedstiltak

		(i 1 000 kr)
	Totalt ressursbehov i 2004	4 629 608
-	Behovet for tilsagnsfullmakt (pga. regnskapsmessig etterslep) til tiltaksplasser som gjennomføres i 2004, med utbetaling i 2005.	404 296
+	Behovet for tilsagnsfullmakt (pga. regnskapsmessig etterslep) til tiltaksplasser som gjennomføres i 2003, med utbetaling i 2004	424 149
=	Totalt bevilgningsbehov i 2004	4 649 461
	Behovet for tilsagnsfullmakt for å opprettholde tiltaksnivået over årsskiftet 2004/2005, tilsagnsgivning for budsjettåret 2005 i 4. kvartal 2004.s	577 856
+	Behovet for tilsagnsfullmakt (pga. regnskapsmessig etterslep) til tiltaksplasser som gjennomføres i 2004, med utbetaling i 2005	404 296
=	Totalt behov for tilsagnsfullmakt	982 152

Budsjett**Post 21 Evaluering, utviklingstiltak mv., kan overføres**

For FoU-innsatsen vises det til omtale under hovedmål og strategier under programkategori 19.00. Forslaget til bevilgning under denne posten vil bli benyttet til ulike former for evalueringer av arbeidsmarkedstiltakene og andre deler av arbeidsmarkedspolitikken. Det vil også bli gjennomført mindre utredninger om virkninger av ulike deler av arbeidsmarkedspolitikken og analyser av arbeidsmarkedstilpassing for ulike målgrupper. Bevilgningen vil også finansiere spredning av informasjon om resultatene.

Posten kan også nyttes til fellesprosjekt med andre, der dette kan bidra til å fremme arbeidsmarkedspolitiske mål, samt deltakelse i internasjonale programmer og prosjekter, bl.a. som ledd i Arbeids- og administrasjonsdepartementets deltakelse i Nordisk råd, OECD og EØS.

Post 70 Ordinære arbeidsmarkedstiltak, kan overføres

Forslaget til bevilgning under denne posten må sees i sammenheng med omtalen av innsatsen overfor ordinære arbeidssøkere under hovedmål og strategier under programkategori 19.00.

Jobbskapingssjekter skal bidra til etablering av egen virksomhet og bedre sysselsettingsmulighetene for arbeidsledige og yrkeshemmede. Stortinget har bedt Regjeringen om å vurdere tiltak for å sikre kurs i entreprenørskap/etablering for nyut-

dannet og langtidsledig ungdom. Fremfor å bygge opp flere ordninger rettet mot etablereropplæring vil en utvide den eksisterende ordningen med Tilskudd til jobbskapingssjekter. Det vil bli avsatt noen flere ressurser til ordningen i 2004 enn i 2003. Dette på bakgrunn av at ungdom mellom 20 og 24 år blir tatt inn som prioritert målgruppe ved utlysning av midlene.

Post 71 Spesielle arbeidsmarkedstiltak, kan overføres, kan nyttes under post 70

Forslaget til bevilgningen under denne posten må sees i sammenheng med omtalen av innsatsen overfor yrkeshemmede arbeidssøkere under hovedmål og strategier. Det er lagt inn 18 mill. kroner som konsekvens av økte utgifter i forbindelse med omleggingen av arbeidsgiveravgiften fra 1. januar 2004.

Post 73 Investeringer i skjermede tiltak, kan overføres, kan nyttes under post 71

Bevilgningen nyttes til investeringer i Produksjonsverkstedene (PV) og til nye plasser.

Post 74 Lønnssubsidium ved reaktivisering, overslagsbevilgning

Målet med lønssubsidium for reaktivisering av uførepensjonister er tilbakeføring til arbeid. I lys av gjennomføringen 1. halvår 2003 legges det til grunn et tiltaksomfang på gjennomsnittlig 300 plasser i 2004.

Kap. 4594 Arbeidsmarkedstiltak, jf. kap. 1594

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
02	Opplæringstjenester	2 087	1 777	1 841
60	Refusjon fra Verdal kommune		9 600	1 000
	Sum kap. 4594	2 087	11 377	2 841

Post 02 Opplæringstjenester

Inntektene under post 02 Opplæringstjenester har sammenheng med salg av kursplasser fra Aetat ved ledig kapasitet på kurs.

Post 60 Refusjon fra Verdal kommune

Forsøk med dagpengebasert livsoppholdsytelse til deltakere i prosjekt Arbeid i sikte i Verdal avsluttes 31.05.2004. Inntektsanslaget for refusjon fra kommunen for deltakelse i arbeidsmarkedstiltak (kap. 4594, post 60) settes til 1 mill. kroner.

Kap. 1595 Ventelønn mv., jf. kap. 4595

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	363 501	440 000	454 000
	Sum kap. 1595	363 501	440 000	454 000

Allmenn omtale

Ventelønnsordningen er hjemlet i lov av 04.03.1983 nr. 3, og gir oppsagte tjenestemenn rett til ventelønn og fortrinnsrett til annet statlig arbeid. I tillegg er oppsagte arbeidstakere fra virksomheter som er skilt ut som statsforetak, gitt midlertidige rettigheter til den statlige fortrinnsretts og ventelønnsordning i tre år fra omdanningstidspunktet. Med virkning fra 01.07.2002 skal eventuelle ventelønnskostnader som utløses etter omdanning til aksjeselskap (AS), dekkes av selskapene selv gjennom refusjonsplikt. Aetat skal beregne og utbetale ventelønn, men de enkelte selskapene vil motta refusjonskrav.

Ved utgangen av juli 2003 fikk om lag 2 600 personer utbetalt ventelønn. 789 personer hadde midlertidig stans i utbetaling av ventelønn; 500 på grunn av midlertidig arbeid og 289 på grunn av sykmelding. Hoveddelen av ventelønnsnettakerne kommer fra samferdselssektoren, flest fra Telenor,

men også et betydelig antall fra Posten og NSB. Kvinner utgjør 59 pst. av ventelønnsnettakerne. 84 pst. av ventelønnsnettakerne er over 50 år. Av en total tilgang på om lag 400 ventelønnsnettakere i 1. halvår 2003, kom to tredeler fra Posten. I løpet av 1. halvår 2003 mistet 162 personer retten til ventelønn. Av disse hadde 42 overgang til nytt fast arbeid og 59 fikk innvilget uførepensjon. I tillegg har om lag 50 pst. av gruppen inntekt i løpet av året, primært fra midlertidig arbeid.

Forsøk med bonus for formidling av ventelønnsnettakere (VALS-prosjektet) er igangsatt i de fleste fylker, og er omtalt under programkategori 19.00.

Budsjett**Post 01 Driftsutgifter, overslagsbevilgning**

Posten nyttes til å dekke utbetalinger til ventelønn, samt utbetaling av bonus i forbindelse med formidling av ventelønnsnettakere.

Kap. 4595 Ventelønn, jf. kap. 1595

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Refusjon statlig virksomhet mv.	28 165	86 000	80 000
	Sum kap. 4595	28 165	86 000	80 000

Post 01 Refusjon statlig virksomhet mv.

Under posten føres refusjonspliktige inntekter.

Programkategori 19.10 Arbeidsmiljø og sikkerhet

Utgifter under programkategori 19.10 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004	Pst.endr. 03/04
1570	Arbeidstilsynet, jf. kap. 4570	269 753	270 700	275 782	1,9
1571	Direktoratet for brann- og elsikkerhet, jf. kap. 4571	126 844	126 500		-100,0
1572	Petroleumstilsynet, jf. kap. 4572			134 556	
1573	Statens arbeidsmiljøinstitutt, jf. kap. 4573	74 346	71 725	72 350	0,9
1574	Arbeidsforskningsinstituttet, jf. kap. 4574	28 286	2 000		-100,0
1575	Forskning og utredning	43 423	50 000		-100,0
1577	Norges brannskole, jf. kap. 4577	40 543	44 244		-100,0
	Sum kategori 19.10	583 195	565 169	482 688	-14,6

Inntekter under programkategori 19.10 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004	Pst.endr. 03/04
4570	Arbeidstilsynet, jf. kap. 1570	44 651	20 568	21 251	3,3
4571	Direktoratet for brann- og elsikkerhet, jf. kap. 1571	93 310	96 600		-100,0
4572	Petroleumstilsynet, jf. kap. 1572			52 900	
4573	Statens arbeidsmiljøinstitutt, jf. kap. 1573	10 058	9 000	9 324	3,6
4574	Arbeidsforskningsinstituttet, jf. kap. 1574	13 384			
4577	Norges brannskole, jf. kap. 1577	8 018	7 400		-100,0
	Sum kategori 19.10	169 421	133 568	83 475	-37,5

Allmenn omtale

Kategorien omfatter arbeidsmiljø og sikkerhet i norsk arbeidsliv, herunder arbeidsrett, i virksomheter på land og i petroleumsvirksomheten på sokkelen. Forvaltningsområdet brann- og elsikkerhet er fra 1. juli 2003 overført til Justisdepartementet jf. St.meld. nr. 17 (2002-2003) Om statlige tilsyn. Rapportering på området for 2002 er tatt med i de påfølgende kapittelemtaler, mens resultatmål og budsjettinnspill er omtalt under Justisdepartementets programområde 06 Justissektoren, kap. 451/3451 Samfunnsikkerhet og beredskap.

Utviklingstrekk – Hovedutfordringer

Det er ikke nødvendigvis slik at det er omstilling i seg selv som skaper helseproblemer eller fører til utstøting av eldre og folk med nedsatt funksjons- evne. En flerleddet strategi der økt kompetanse i ledelsen, økt innsats for helse, miljø og sikkerhet på arbeidsplassen og oppfyllelse av intensjonene i avtalen om et inkluderende arbeidsliv, skal gjøre virksomheter flinkere til å både omstille og ivareta medarbeiderne.

Store deler av norsk arbeidsliv har en god standard på arbeidsmiljø og sikkerhet. Det er imidlertid store utfordringer knyttet til ergonomi og psykososiale forhold samtidig som det fortsatt også er utfordringer innen tradisjonelle yrkesskader og sykdommer som yrkesbetinget kreft, løsemiddel-skader, støyskader og allergi/overfølsomhet.

Økningen i sykefravær og uførepensjonering skyldes for en stor del muskel-skjelettplager og psykiske lidelser. Tall fra Rikstrygdeverket for

2001/2002 viser at disse diagnosegruppene til sammen utgjør mellom 60 og 70 pst. av total antall avsluttede sykepengetilfeller og ca. 55-60 pst. av antall nye utførepensjonister. Oppfølging av virksomhetenes ansvar for å forebygge slike lidelser knyttet til arbeidsmiljøproblemer vil derfor fortsatt være en av hovedutfordringene for arbeidsmiljø- og sikkerhetsmyndighetene i tiden fremover.

Norsk sokkel karakteriseres nå av færre store utbygginger, nye teknologiske løsninger, forlenget levetid på innretningene og et mer sammensatt aktørbilde. Effektiviserings- og rasjonaliseringstiltak utfordrer i tillegg kravene til helse, miljø og sikkerhet. Rapport «Utvikling i risikonivå på norsk sokkel 2002» viser at risikonivået har hatt en svak økning i perioden fra 1996. Det er få indikatorer som viser klar og positiv reduksjon. Flere indikatorer knyttet til storulykkesrisiko viser tydelig økning, for eksempel utviklingen i antall hydrokarbonlekkasjer. En reduksjon av risikonivået i petroleumsvirksomheten på norsk sokkel, vil derfor være en av hovedutfordringene til arbeidsmiljø- og sikkerhetsmyndighetene i tiden fremover.

Hovedmål og strategier

- Fremheve virksomhetenes ansvar for å sørge for arbeidsmiljø- og sikkerhetsmessig forsvarlig drift, spesielt med fokus på omstillingsprosesser.
- Styrke innsatsen for å fremme inkludering og forebygge utstøting fra arbeidslivet.
- Redusere risikoen for dødsfall, skader, sykdommer samt tap av materielle verdier som følge av ulykker.

Målstruktur arbeidsmiljø- og sikkerhetsområdet

Overordnet mål	Hovedmål	Resultatmål
Bidra til sikre og trygge forhold for mennesker, miljø og materielle verdier i arbeidslivet og samfunnet for øvrig	– Forebygge og redusere ulykker, yrkesrelaterede sykdommer og skader	– Fremheve virksomhetenes ansvar for å sørge for arbeidsmiljø- og sikkerhetsmessig forsvarlig drift, spesielt med fokus på omstillingsprosesser
	– Sikre arbeidstakeres rettigheter og medbestemmelse	– Styrke innsatsen for å fremme inkludering og forebygge utstøting fra arbeidslivet
		– Redusere risikoen for dødsfall, skader, sykdommer samt tap av materielle verdier som følge av ulykker.

Hovedstrategier for arbeidsmiljø- og sikkerhetsarbeidet

Følgende hovedstrategier skal føre til måloppnåelse:

Systematisk HMS-arbeid

Det er arbeidsgivers ansvar å ivareta og etterleve kravene til helse, miljø og sikkerhet i virksomhetene. Myndighetene skal påvirke og føre tilsyn med at dette ansvaret ivaretas. De siste to årene har tilsynet derfor i større grad fokusert på å verifisere at virksomhetens systematiske HMS-arbeid etterleves.

Risikobasert virkemiddelbruk

Et hvert tiltak som myndighetene iverksetter på arbeidsmiljø- og sikkerhetsområdet skal være basert på en vurdering av risikoforhold. Bruk av virkemidler vil til enhver tid vurderes mot hva eller hvilken kombinasjon som gir best effekt i de ulike sammenhenger. Bl.a. vil HMS-etatenes (Statens forurensingstilsyn, Næringslivets sikkerhetsorganisasjon, Arbeidstilsynet og Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap) felles tilsynsdatabase være et viktig virkemiddel i arbeid med risikoanalyser og planlegging av felles tilsyns- og informasjonstiltak. I tillegg til ovennevnte etater, har også Næringsmiddeltilsynet, Oljedirektoratet og Helse-tilsynet deltatt i samarbeidet så langt dette har berørt deres forvaltningsområde.

Brukertilpasset, omstillingsdyktig og samordnet HMS-forvaltning

I St.meld. nr. 17 (2002-2003) Om statlige tilsyn beskrives hovedutfordringer og mål for en tilsynsreform. Tilsynsorganiseringen skal baseres på de idealer som fremkommer der. Innen arbeidsmiljø-

og sikkerhetsområdet er disse utfordringene langt på vei ivaretatt med hensyn til delegering av myndighet ut til tilsynene og rolleavklaring mellom departementet og direktorat. I tillegg vil delingen av Oljedirektoratet og opprettelsen av nytt Petroleumstilsyn bidra til klarere rollefordeling mellom direktorats-, tjenesteprodusent- og tilsynsoppgaver.

For å styrke samordningen mellom tilsynene på HMS-området, etableres tre sterke miljøer for koordinering av HMS-tilsyn i Norge:

- Det nye Petroleumstilsynet skal koordinere tilsyn med petroleumsvirksomheten på sokkelen og mot enkelte anlegg på land.
- Det nye Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap skal koordinere/vurdere helheten av tilsynet mot virksomheter med særlig risiko for store ulykker, herunder oppfølging av storulykkesforskriften.
- Arbeidstilsynet omgjøres til et arbeidslivstilsyn, og skal koordinere tilsyn rettet mot næringslivet.

Miljøpolitikk for arbeidsmiljø- og sikkerhetsområdet

Arbeidsmiljø- og sikkerhetsmyndighetene har få egne mål knyttet til ytre miljø. Det legges imidlertid til grunn at innsatsen på arbeidsmiljø- og sikkerhetsområdet i de fleste tilfeller ikke bare vil ha en positiv virkning på ytre miljø og omvendt, men vil ofte være to sider av samme sak når det gjelder å forhindre utilsiktede utslipp til det ytre miljø. Arbeidsgiverne har ansvaret for å etablere systematiske tiltak og prosedyrer, slik at helse, miljø og sikkerhet ivaretas. Myndighetene skal bidra til at virksomhetene ivaretar sitt ansvar.

Mål knyttet til ytre miljø ivaretas av målsetningene under de aktuelle kapitler. For øvrig vises det til egen miljøhandlingsplan for Arbeids- og administrasjonsdepartementet.

Kap. 1570 Arbeidstilsynet, jf. kap. 4570

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Driftsutgifter	266 360	267 000	266 958
22	Flyttekostnader, <i>kan overføres</i>			5 050
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	3 393	3 700	3 774
	Sum kap. 1570	269 753	270 700	275 782

I forbindelse med overføring av tilsynansvaret for landanleggene i petroleumsnæringen, overføres midler tilsvarende 1 årsverk fra Arbeidstilsynet til Petroleumstilsynet.

Allmenn omtale

Arbeidstilsynets overordnede mål er å bidra til et helsefremmende og inkluderende arbeidsliv. Gjennom tilsynsaktivitet er målet å forebygge at arbeidstakere utsettes for ulykker og helseskader som følge av uønskede forhold og hendelser på arbeidsplassen. Gjennom systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid skal virksomhetene selv forebygge ulykker og helseskade.

Rapport

Arbeidstilsynet prioriterer å følge opp arbeidsplasser og bransjer basert på risikovurderinger.

I 2002 ble det lagt vekt på virksomhetenes oppfølging av forebyggende arbeid knyttet til:

- ergonomiske forhold som bidrar til den økende forekomsten av muskel- og skjelettlidelser
- psykososiale og organisatoriske forhold ved arbeidsmiljøet som kan føre til arbeidsrelaterte psykiske lidelser
- eksponering for helseskadelige kjemikalier og dårlig inneklima
- alvorlige ulykker og virksomhetenes systematiske forebyggende arbeid rettet mot ulykkesfare.

Tilsyn

I 2002 disponerte Arbeidstilsynet ca. 4 650 ukeverk til tilsynsaktiviteter. Tilsvarende tall for 2001 var ca. 4 600 ukeverk. Samtidig var det en nedgang i antall tilsyn fra 2001 til 2002. Dette henger til dels sammen med at etaten i økende grad fokuserer på ergonomiske organisatoriske og psykososiale pro-

blemstillinger i tilsynet. Dette er noe mer tidkrevende enn tilsyn med «tradisjonelle» tekniske og kjemiske arbeidsmiljøproblemer. Det har videre vært lagt vekt på å forbedre kvaliteten i tilsynsarbeidet og det er et mål å etablere et så enhetlig tilsyn som mulig. Sett i sammenheng med at dette stiller økte krav til planlegging og risikovurdering, blir ressursbruken pr. tilsyn noe høyere. Den prosentvise andelen av ressurser brukt til tilsyn har imidlertid økt de senere årene.

I 2002 var ergonomiske, organisatoriske og psykososiale risikoforhold hovedtema i 30 pst. av de gjennomførte tilsynene. Dette er en økning i forhold til tidligere. Kjemiske risikoforhold og inneklimaproblematikk var hovedtema i ca. 20 pst. av tilsynene. Ca. 35-40 pst. av etatens tilsyn hadde forebygging av alvorlige ulykker og ulykkesfare som hovedtema.

Resultatmål

Det gjennomføres i 2003/2004 et omfattende omstillingsprosjekt i Arbeidstilsynet. Prosjektet har på bred basis betydning for etatens fremtidige innretning og virksomhet, både når det gjelder strategi, organisering, kompetanse og effektivitet. Implementering av det «nye Arbeidslivstilsynet» gjennomføres parallelt med at direktoratet skal flyttes til Trondheim. Det er videre besluttet at etaten får en ny rolle som koordinerende etat for tilsyn med landbasert næringslivsrettet virksomhet.

I 2004 vektlegges følgende resultatmål:

- Ergonomiske problemer
- Psykososialt arbeidsmiljø
- Skadelig kjemisk påvirkning i jobben
- Ulykker

Det er besluttet at Arbeidstilsynet skal ha ansvaret for tilsyn med studentenes læringsmiljø ved universiteter og høyskoler. Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen har i den forbindelse bedt

Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en gjennomgang og vurdering av Arbeidstilsynets ressursituasjon i forbindelse med statsbudsjettet 2004, jf. Innst.O. nr. 107 (2002-2003). Tilsynet med studentenes læringsmiljø skal utføres i tilknytning til den tilsynsvirksomhet Arbeidstilsynet allerede driver i dag ved disse institusjonene slik at dette ikke medfører behov for økte ressurser til etaten. Arbeidstilsynet skal også i 2004 bidra til ytterligere utvikling og modernisering av regelverket innenfor rammen av det regelverksprosjekt departementet har tatt initiativ til. I dette arbeidet er det et viktig mål å integrere regelverk under flere etater, slik at næringslivet i størst mulig grad får ett HMS-regelverk å forholde seg til.

Deler av Arbeidstilsynets lønnsgarantiarbeid er etablert i Vardø i 2003. Driften i Vardø skal evalueres i 4. kvartal 2004. Dersom resultatet av evalueringen viser at lønnsgarantiseksjonen permanent skal flyttes til Vardø, skal omstillingen være sluttført innen utløpet av 2005.

Budsjett

Post 01 Driftsutgifter

Arbeidstilsynet hadde pr. 1. mars 2003 en bemanning tilsvarende 538 årsverk, fordelt på direktorat og distriktskontor med henholdsvis 159 og 379 årsverk. Bevilgningen dekker lønns- og driftsutgifter til direktoratet og distriktskontorene og skal finansiere tilsyn, informasjon, behandling av søknader,

klager og dispensasjoner, forvaltning av lønnsgarantiordningen, regelverksarbeid og internasjonalt arbeid. Som nevnt foran omfatter budsjettforslaget også overføring av ressurser tilsvarende 1 årsverk mellom Arbeidstilsynet og Petroleumstilsynet i forbindelse med overføring av ansvar for tilsyn med arbeidsmiljøet på landanleggene i petroleumsmærningen.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekt under kap. 4570 postene 1, 6 og 7, jf. forslag til vedtak.

Post 22 Flyttekostnader, kan overføres

Ved behandlingen av St.meld. nr. 17 (2002-2003) Om statlige tilsyn ga Stortinget tilslutning til Regjeringens forslag om å flytte Arbeidstilsynet til Trondheim i løpet av 2004-2006. Stortingets beslutning var basert på at de berørte tilsynene skulle tilføres økonomiske ressurser som sikret opprettholdelse av ordinær virksomhet i flytte- og omstillingsperioden og ved at flytteutgiftene ble dekket av særskilte bevilgninger i tillegg til tilsynenes driftsbevilgninger.

På dette grunnlag foreslås en bevilgning til dekning av flyttekostnader på 5,050 mill. kroner.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen skal dekke utstyrsanskaffelser.

Kap. 4570 Arbeidstilsynet, jf. kap. 1570

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Diverse inntekter	1 920	1 668	1 728
04	Kjemikaliekontroll, gebyrer	4 266	4 200	4 351
05	Tvangsmulkt	12 452	1 600	1 600
06	Refusjoner	3 723		
07	Byggesaksbehandling, gebyrer	11 401	13 100	13 572
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	447		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	3 130		
18	Refusjon sykepenger	7 312		
	Sum kap. 4570	44 651	20 568	21 251

Post 1 Diverse inntekter

Posten omfatter i hovedsak abonnements- og annonseinntekter knyttet til tidsskriftet Arbeidervern.

Post 4 Kjemikaliekontroll, gebyrer

Posten omfatter inntekter fra gebyrer i forbindelse med kjemikaliekontroll.

Post 5 Tvangsmulkt

Inntektene under denne posten omfatter innkrevd tvangsmulkt som virksomheter er blitt ilagt pga. manglende oppfølging av pålegg fra Arbeidstilsynet.

Post 7 Byggesaksbehandling, gebyrer

De konkrete tjenester Arbeidstilsynet utfører for virksomhetene ved byggesaksbehandling etter arbeidsmiljølovens pgf. 19, gebyrfinansieres og inntektene føres på denne posten.

Kap. 1571 Direktoratet for brann- og elsikkerhet, jf. kap. 4571

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Driftsutgifter	118 299	120 800	
21	Spesielle driftsutgifter	1 103	700	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	3 342	800	
70	Tilskudd til Norsk Brannvern Forening	1 500	1 500	
71	Tilskudd til Norsk Elektroteknisk Komité	2 600	2 700	
	Sum kap. 1571	126 844	126 500	

Allmenn omtale

Direktoratet for brann- og elsikkerhet ble i forbindelse med behandlingen av St.meld.nr.17 (2001-2002) Samfunnssikkerhet og St.meld. nr.17 (2002-2003) Om statlige tilsyn besluttet å inngå i det nye Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB). Justis- og politidepartementet overtok ansvaret for hele Direktoratet for brann- og elsikkerhet med unntak av de oppgaver og ressurser som overføres til det nye Petroleumsstilsynet. Fagansvaret for brann- og eksplosjonsvern og elsikkerhetsmessige spørsmål samt for sikkerheten ved produkter og forbrukertjenester ble fra 1. juli 2003 overført fra henholdsvis Arbeids- og administrasjonsdepartementet og Barne- og familiedepartementet til Justis- og politidepartementet. Det nye Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

ble etablert fra 1. september 2003. Når det gjelder resultatmål og budsjettforslag for Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, henvises det til Justis- og politidepartementets budsjettproposisjon for budsjetterterminen 2004.

Rapport

Innsatsen har vært rettet mot to hovedområder:

- Redusere risikoen for å omkomme i brann. Praktiseringen av regelverket knyttet til brannsikkerheten i boliger er kartlagt, og rapporten ventes lagt frem høsten 2003.
- Rette fokus på aktørenes plikter til å sørge for sikkerhetsmessig forsvarlig drift, herunder klare ansvarlinjer ved omorganiseringer og omstruktureringer.

Kap. 4571 Direktoratet for brann- og elsikkerhet, jf. kap. 1571

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
02	Gebyrer	87 695	96 600	
06	Refusjoner	3 688		
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	219		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	236		
18	Refusjon sykepenger	1 472		
	Sum kap. 4571	93 310	96 600	

Kap. 1572 Petroleumstilsynet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Driftsutgifter			119 456
21	Spesielle driftsutgifter			13 600
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>			1 500
	Sum kap. 1572			134 556

Petroleumstilsynet vil bli opprettet og underlagt Arbeids- og administrasjonsdepartementet fra 1. januar 2004.

Allmenn omtale

Stortinget sluttet seg til Regjeringens forslag om å dele nåværende Oljedirektoratet i et Oljedirektorat som skal ha ansvaret for ressursforvaltningen av petroleumsressursene på norsk kontinentalsokkel, og et Petroleumstilsyn som skal ha myndighetsansvaret for sikkerhet, beredskap og arbeidsmiljø i petroleumsvirksomheten, jf. St.meld. nr. 17 (2002-2003) Om statlige tilsyn. Stortinget sluttet seg også til Regjeringens forslag om å utvide Petroleumstilsynets myndighetsområde til å omfatte den landbaserede delen av petroleumsvirksomheten, jf. for øvrig også St. meld. nr. 7 (2001-2002) Om helse, miljø og sikkerhet i petroleumsvirksomheten.

Det nye Petroleumstilsynet skal være operativt fra 1. januar 2004 og samlokaliseres med Oljedirektoratet i Stavanger. Petroleumstilsynet og Oljedi-

rektoratet har utarbeidet retningslinjer for samarbeid på administrativt plan, samt gjensidig bruk av kompetanse.

St.meld. nr. 17 (2002-2003) Om statlige tilsyn, legger til grunn at Petroleumstilsynet får overført ressurser fra Direktoratet for brann- og elsikkerhet og Arbeidstilsynet som følge av det utvidede ansvarsområdet. Det foreslås en overføring av 4 årsverk fra Direktoratet for brann- og elsikkerhet og 1 årsverk fra Arbeidstilsynet. Det vil bli en betydelig økning i antall tilsynsobjekter både mht. størrelse og kompleksitet. Det nye ansvarsområdet vil omfatte anleggene på Kårstø, Sture, Kollsnes, Mongstad, Tjeldbergodden, Melkøya og raffineriet på Slagentangen, samt eventuelt nye anlegg av slik type.

Petroleumstilsynets hovedmål vil være å legge premisser for og følge opp at aktørene i petroleumsvirksomheten holder et høyt nivå for helse, miljø, sikkerhet og beredskap, og gjennom dette også bidra til å skape størst mulig verdier for samfunnet. Det er rettighetshaver ved operatør som har plikt til å sørge for sikkerhetsmessig forsvarlig

drift. Myndighetenes tilsyn kommer i tillegg til aktørenes oppfølging av egen virksomhet.

Den store utfordringen fremover vil være å snu den negative utviklingen i risikonivået. Petroleumstilsynet vil fortsatt prioritere å føre tilsyn med næringen ved å følge opp rettighetshavers plikter i petroleumsvirksomheten. Rettighetshaver skal tilrettelegge for at operatør skal kunne ivareta sitt operatøransvar, blant annet ved at det etableres nødvendige økonomiske rammebetingelser for innsats på helse, miljø og sikkerhet.

Petroleumstilsynet vil arbeide med å klargjøre at næringen selv har et selvstendig ansvar med hensyn til tiltak for å forbedre sikkerhetsnivået i virksomheten. Petroleumstilsynet registrerer en økende forståelse og bevissthet hos aktørene i næringen av hvilken betydning bedriftskulturen har for en sikkerhetsmessig forsvarlig virksomhet.

Tiltak på HMS-området vil oftest være av langsiktig karakter. Resultatene av en mer langsiktig satsing vil bli omtalt i de stortingsmeldinger om HMS i petroleumsvirksomheten som skal legges fram hvert 4. år.

Rapport 2002

Den kontinuerlige forbedringen av sikkerheten på sokkelen har stagnert. Analyser som er gjennomført viser at risikonivået har hatt en svak økning i perioden fra 1996.

Det skjedde to dødsulykker i petroleumsvirksomheten i 2002. I tillegg var det to dødsulykker i den landbaserte delen av petroleumsvirksomheten. Det ble det registrert 516 personskader i 2002, mot 687 året før. Antall hydrokarbonlekkasjer er nesten doblet fra foregående år.

Oljedirektoratet har gjennom sin tilsynsvirksomhet erfart at det er en økende forståelse i næringen for betydningen av god HMS-kultur for å oppnå gode HMS-resultater. Direktoratet har bidratt til at det mellom myndighetene og næringen nå er en realistisk og felles forståelse av utviklingen av HMS-nivået. Dette gir et langt bedre grunnlag for iverksettelse av tiltak for å redusere sannsynligheten for og konsekvensene av ulykker. Direktoratet har også erfart at tilliten og samarbeidet mellom partene i arbeidslivet og forholdet til myndighetene fungerer bra, men at det skal lite til for å svekke samarbeidet. Sikkerhetsforum, Ekstern Referansegruppe Regelverksutvikling (ERR) og Samarbeid for sikkerhet er viktige arenaer for videreutvikling av samarbeidet mellom partene, i tillegg til at disse fora fungerer som pådrivere for HMS-utviklingen på sokkelen.

Oljedirektoratet har i 2002 spesielt fulgt opp at næringen har iverksatt nødvendige tiltak i samsvar

med føringer i stortingsmeldingen om helse, miljø og sikkerhet i petroleumsvirksomheten. Etaten har også hatt spesiell fokus på at erfaringsoverføring mellom de ulike aktørene i virksomhetene blir vektlagt, i tillegg til å påse at arbeidstakermedvirkning blir ivaretatt, spesielt i forhold til endringsprosesser.

Ett av direktoratets satsningsområder i 2002 har vært å bidra til at næringen iverksetter tiltak for å redusere helserelatert utstøting fra arbeid i petroleumsvirksomheten. Direktoratet har overfor aktørene presisert bestemmelser i regelverket om restitusjon og hvile og bruk av nattarbeid, i tillegg til å ha bedt aktørene følge opp arbeidstidsbestemmelsene. Etaten har gjennomført tilsyn med innkvarteringsforholdene. Dette har bevirket at selskapene har gjennomført endringer, med bedre boligforhold som resultat.

Oljedirektoratet har også i 2002 gjennomført tilsynsaktiviteter med endrings- og utviklingsprosesser. Etaten ser tegn til forbedringer i selskapene, som i økende grad ser nødvendigheten av konsekvensutredninger og arbeidstakermedvirkning i forkant av organisasjonsendringer.

Oljedirektoratet har lagt til rette for en helhetlig håndheving av det nye felles regelverk for helse, miljø og sikkerhet i petroleumsvirksomheten. Dette har bidratt til et godt samarbeid mellom de ulike myndigheter i håndhevingen av regelverket, i tillegg til at direktoratet nå ser en langt bedret regelverkskompetanse i næringen.

En vesentlig del av etatens tilsynsaktiviteter er rettet mot teknisk tilstand på anlegg og innretninger. Det har særlig vært lagt vekt på å følge opp operatørens styring av tiltak for å redusere sannsynligheten for storulykker. Erfaring viser at det fortsatt er nødvendig for etaten å ha kontinuerlig fokus på dette området. Oljedirektoratet registrerer i sin tilsynsvirksomhet at næringen har økt oppmerksomhet på området og at operatørene har igangsatt ulike prosjekter for å følge opp teknisk tilstand på innretninger.

Etter å ha prioritert tilsyn mot flyttbare innretninger gjennom flere år, begynner direktoratet å se gode resultater. Det er en bedre forståelse av ansvars- og rollefordeling mellom de ulike aktører i virksomheten. Gjennom den SUT-ordning (samsvarsuttalelse) for flyttbare boreinnretninger, som ble etablert i 2001, har direktoratet registrert en tydelig bedret regelverksforståelse hos reder. Oljedirektoratet har til sammen utstedt ni SUTer, hvorav seks i 2002. Ordningen gjøres obligatorisk fra 1. januar 2004.

Direktoratet har i 2002 deltatt i program for HMS-forskning i petroleumsvirksomheten etablert i regi av Norges forskningsråd. Både departemen-

tet og direktoratet har deltatt i utforming av prosjekter. Det er spesielt lagt vekt på å oppnå bedret kunnskap om forhold som berører HMS i virksomheten og betydningen av HMS i verdiskapningsbildet i næringen.

Direktoratet har i 2002 igangsatt et omfattende program for å styrke sin kompetanse på teknologiske problemstillinger, tilsynsmetode og regelverksutvikling for å kunne møte de sikkerhetsmessige utfordringer direktoratet står overfor som tilsynsmyndighet.

Resultatmål 2004

Petroleumstilsynet skal i 2004 prioritere følgende aktiviteter:

- Bidra til å redusere risikonivået i petroleumsvirksomheten til havs
- Bidra til å ivareta HMS i endrings- og omstillingsprosesser
- Bidra til å skape en god sikkerhetskultur i industrien
- Bidra til å etablere hensiktsmessig regelverk og rammer for virksomheten
- Bidra til å etablere og operasjonalisere tilsyn med petroleumsvirksomhet på land
- Bidra til å videreutvikle en helhetlig tilnærming til utfordringene på sokkelen og på land
- Bidra til å samarbeide om sikkerhet nasjonalt og internasjonalt.

Kap. 4572 Petroleumstilsynet

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
02	Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet			1 300
03	Refusjon av tilsynsutgifter			50 700
06	Refusjoner/ymse inntekter			900
Sum kap. 4572				52 900

Post 02 Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet

Bevilgningen skal dekke inntekter som refusjon av lønnsutgifter til bedriftslege og refunderbare timer som Petroleumstilsynets ansatte vil utføre innen NORADs virksomhet.

Post 01 Driftsutgifter

Petroleumstilsynet opprettes 1. januar 2004 med en bemanning på ca. 140 årsverk. Bevilgningen dekker lønns- og driftsutgifter for etaten og skal finansiere tilsyn, regelverksarbeid, informasjon, internasjonalt arbeid mm.

I budsjettforslaget for 2004 er det tatt med overføring av ressurser fra Direktoratet for arbeidstilsynet og Direktoratet for brann- og elsikkerhet på til sammen 3,2 mill. kroner, tilsvarende henholdsvis ett og fire årsverk og administrative kostnader.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekt under kap. 4572 post 6 Refusjoner/Ymse inntekter, jf. forslag til vedtak.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Forslaget omfatter særlige utgifter til tilsyn med petroleumsvirksomheter som Petroleumstilsynet vil utføre på egenhånd eller ved hjelp av eksterne konsulenter. Utgiftene refunderes i sin helhet av gebyrer som inntektsføres under kap. 4572 post 3 Refusjoner av tilsynsutgifter.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen skal dekke utgifter knyttet til IKT-relatert utstyr bl.a. i forbindelse med videreutvikling av elektronisk nettverk i samarbeid med industrien.

Post 03 Refusjon av tilsynsutgifter

Bevilgningen dekker rettighetshavernes refusjon til Petroleumstilsynet for utgifter som følge av tilsyn med petroleumsvirksomheten innenfor tilsynsområdet. Refusjonen dekker følgende utgifter: Lønns- og administrasjonsutgifter i forbindelse med tilsyn utført av Petroleumstilsynets eget per-

sonell, reiseutgifter ved tilsyn utført av tilsynets eget personell, utgifter til eksterne konsulent som nyttes ved tilsyn og andre utgifter til bistand ifm. tilsyn.

Post 06 Refusjoner/ymse inntekter

Bevilgningen dekker inntekter fra kantinedrift.

Kap. 1573 Statens arbeidsmiljøinstitutt, jf. kap. 4573

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Driftsutgifter	61 662	60 761	61 057
21	Oppdrag	7 344	6 900	7 148
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	5 340	4 064	4 145
	Sum kap. 1573	74 346	71 725	72 350

Allmenn omtale

Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI) er det nasjonale forskningsinstituttet for arbeidsmiljø og arbeidshelse. Virksomheten omfatter også utredning, service, utdanning og formidling. STAMIs overordnede mål er å skape og formidle kunnskap om sammenhengen mellom arbeid og helse.

Innsatsen knyttet til forskning på vekselvirkningen mellom psykososiale og organisatorisk betingede arbeidsmiljøforhold og kjemisk, biologisk og fysisk eksponering skal styrkes.

Instituttet er en sentral samarbeidspartner for Arbeidstilsynet. Andre viktige målgrupper er ledere og ansatte i virksomhetene, verne- og helsepersonale, arbeidsgiver- og arbeidstagerorganisasjon, helsevesenet og nasjonale og internasjonale forskningsmiljø.

Rapport

De sentrale forsknings- og utredningsfeltene for instituttet er:

- Epidemiologiske studier av eksponering og effekt.
- Arbeidsrelaterte sykdommer i luftveier og nervesystem.
- Arbeid og kreft.
- Reproduksjonsskader i arbeidslivet.
- Utvikling av muskulære smertetilstander.
- Psykososialt arbeidsmiljø, «stress», og mekanismer for helseplager og sykdom.
- Arv og miljø ved utvikling av arbeidsrelatert sykdom.

Resultatmål

Instituttet har satt følgende hovedmål for sin virksomhet:

- Skape kunnskap om sammenheng mellom arbeid, sykdom og helse.
- Kartlegge miljø- og helseforhold, vurdere risiko og foreslå forebyggende tiltak.
- Gjøre kunnskap om sammenhengen mellom arbeid, sykdom og helse kjent.

Resultatmål i 2004 er:

- Kartlegge og skape ny kunnskap om eksponering for kjemikalier.
- Gjennomføre prosjekt for å kartlegge eksponeringsnivåer for hydraulikkoljer/væsker i arbeidslivet.
- Skape ny kunnskap om psykisk og fysisk belastning, muskelskjelettlidelser og kronisk sykdom.
- Skape ny kunnskap om samspill mellom arv og miljø.
- Videreutvikle formidlingsaktivitetene for å øke tilgjengeligheten for alle brukere av instituttet, bidra til oppfølgingen av Intensjonsavtalen for et mer inkluderende arbeidsliv og synliggjøre Statens arbeidsmiljøinstitutt som forskningsbasert premissleverandør av kunnskap og som en viktig aktør i samfunnsdebatten.

Budsjett

Post 01 Driftsutgifter

Statens arbeidsmiljøinstitutt hadde pr. 1. mars 2003 en bemanning tilsvarende 118 årsverk. Bevilgnin-

gen dekker lønns- og driftsutgifter til instituttets forskning, service, utdanning og formidling. Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 4573 post 02, jf. forslag til vedtak.

Post 21 Oppdrag

Posten omfatter utgifter til gjennomføring av bidragsforskning og finansieres i hovedsak av tilskudd fra Norges forskningsråd. Det foreslås at

bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 4573 post 03, jf. forslag til vedtak.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Posten nyttes til utskifting og modernisering av vitenskapelig utstyr innenfor medisinsk og helsefaglig forskning.

Kap. 4573 Statens arbeidsmiljøinstitutt, jf. kap. 1573

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Laboratorievirksomhet	867	1 000	1 036
02	Informasjon, kurs og tjenesteyting	1 480	1 100	1 140
03	Oppdrag	6 597	6 900	7 148
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	33		
16	Refusjon fødselspenger/adopsjonspenger	294		
18	Refusjon sykepenger	787		
	Sum kap. 4573	10 058	9 000	9 324

Post 01 Laboratorievirksomhet

Posten omfatter forventede inntekter fra betalte laboratorieanalyser av arbeidsmiljøprøver fra virksomheter.

Post 02 Informasjon, kurs og tjenesteyting

Under posten føres inntekter fra kurs- og informasjonsvirksomheten.

Post 03 Oppdrag

Under posten føres inntekter bl.a. fra Norges forskningsråd.

Kap. 1574 Arbeidsforskningsinstituttet, jf. kap. 4574

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Driftsutgifter	15 693		
70	Tilskudd til AFI AS	8 117	2 000	
90	Innskudd egenkapital AFI AS	4 476		
	Sum kap. 1574	28 286	2 000	

Allmenn omtale

Arbeidsforskningsinstituttet ble i Stortinget 5. juni 2002, vedtatt omgjort til aksjeselskap fra og med 1. juli 2002, jf. St.prp. nr. 57 og Innst.S. nr. 205 (2001-2002).

I 2003 var bevilgningen på post 70 var knyttet til etableringskostnader.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet fikk i 2002 fullmakt til å avklare framtidig eierskap for

Arbeidsforskningsinstituttet AS, samt å selge inntil 100 pst. av statens aksjer i Arbeidsforskningsinstituttet AS. Styret for Arbeidsforskningsinstituttet AS er på dette grunnlaget gitt i oppdrag å vurdere alternativer til framtidig eierskap som er hensiktsmessig for instituttet og for utviklingen av forskningsfeltet i Norge. Fullmakten til salg av statens aksjer i Arbeidsforskningsinstituttet AS ble videreført for 2003. Fullmakten foreslås også videreført i 2004, jf. forslag til vedtak.

Kap. 1575 Forskning og utredning

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
21	Forsknings- og utredningsoppdrag m.m., <i>kan overføres</i>	10 023	9 000	
50	Norges forskningsråd	32 700	40 200	
70	Tilskudd til forskning og informasjon	700	800	
	Sum kap. 1575	43 423	50 000	

Bevilgningen på kapitlet er overført kap. 1500 Arbeids- og administrasjonsdepartementet, jf. omtale under kap. 1500 post 21.

Kap. 1577 Norges brannskole, jf. kap. 4577

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Driftsutgifter	39 543	43 244	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 000	1 000	
	Sum kap. 1577	40 543	44 244	

Allmenn omtale

I forbindelse med behandlingen av St.meld. nr.17 (2001-2002) Samfunnssikkerhet og St.meld. nr.17

(2002-2003) Om statlige tilsyn, sluttet Stortinget seg til at Direktoratet for brann- og elsikkerhet skal inngå i det nye Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.

Kap. 4577 Norges brannskole, jf. kap. 1577

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Diverse inntekter	7 526	7 400	
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	31		
18	Refusjon av sykepengen	461		
	Sum kap. 4577	8 018	7 400	

Programområde 33 Arbeidsliv, Folketrygden

Programkategori 33.30 Arbeidsliv

Utgifter under programkategori 33.30 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004	Pst. endr. 03/04
2541	Dagpenger	8 268 157	8 023 500	10 710 000	33,5
2542	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv., jf. kap. 5704	604 231	470 000	600 000	27,7
2543	Ytelser til yrkesrettet attføring	7 630 560	8 843 000	10 134 000	14,6
	Sum kategori 33.30	16 502 948	17 336 500	21 444 000	23,7

Inntekter under programkategori 33.30 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004	Pst. endr. 03/04
5704	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv., jf. kap. 2542	96 013	100 000	90 000	-10,0
5705	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs, dagpenger	41 623	18 000	50 000	177,8
	Sum kategori 33.30	137 636	118 000	140 000	18,6

Kap. 2541 Dagpenger

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
70	Dagpenger, <i>overslagsbevilgning</i>	8 268 157	8 023 500	10 710 000
	Sum kap. 2541	8 268 157	8 023 500	10 710 000

Allmenn omtale

Dagpengeordningen skal sikre arbeidstakere kompensasjon for bortfall av arbeidsinntekt på grunn

av arbeidsledighet og samtidig motivere til arbeid og tiltaksdeltakelse. Ordningen skal støtte opp under den aktive arbeidsmarkedspolitikken ved

bl.a. å kreve at den arbeidsledige er «reell arbeids-søker» samtidig som den bidrar til inntektssikring for en begrenset periode.

Rapport

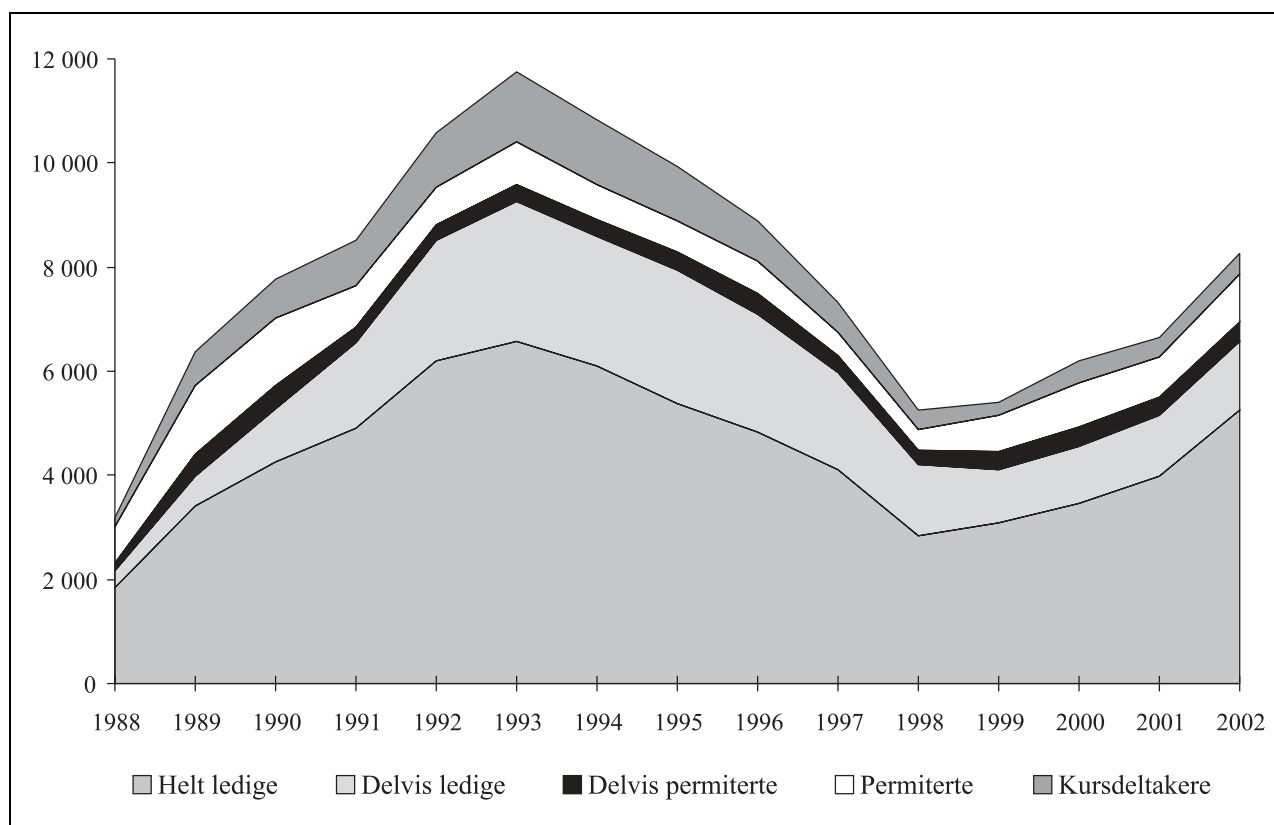
Dagpengebevilgningen for 2003 er satt til 10 500 mill. kroner etter behandlingen av Revidert nasjonalbudsjett. Dette er en økning på 27 pst. sammenlignet med utbetalingene i 2002.

Den positive utviklingen på arbeidsmarkedet i slutten av 90-årene bidro til at antall dagpengemottakere og utbetaling av dagpenger ble betydelig redusert i denne perioden. Den samlede utbetalingen til dagpenger begynte imidlertid å øke i 2000, og veksten i utbetalingene tiltok i 2002. I 2002 ble det registrert at en betydelig høyere andel av de registrert ledige enn tidligere har hatt rett til dagpenger. Den samlede utbetalingen av dagpenger var på i alt 8 268 mill. kroner i 2002.

Gjennomsnittlig beholdning av antall dagpengemottakere 2001 – 1. halvår 2003

	2001	2002	Endring i pst. 2001/2002	1. halvår 2002	1. halvår 2003	Endring i pst. 1. halvår 2002/2003
Helt ledige ikke permitterte	32 601	39 501	+ 21,2 %	36 854	48 467	+ 31,5 %
Delvis sysselsatte ikke permitterte	17 782	18 719	+ 5,3 %	18 706	21 306	+ 13,9 %
Tiltaksdeltakere	3 054	3 282	+ 7,5 %	3 061	4 180	+ 36,6 %
Helt ledige permitterte	4 536	4 762	+ 5 %	5 033	8 615	+ 71,2 %
Delvis sysselsatte permitterte	3 835	3 627	- 5,4 %	4 139	5 244	+ 26,8 %
Sum	61 808	69 891	+ 13,1 %	67 790	87 812	+ 29,5 %

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet

Figur 12.4 Kostnadsfordeling under dagpengeordningen (i mill. kroner)

Omfang og sammensetning av dagpengemottakere for 2001, 2002 og 1. halvår 2003, samt endringer framgår av tabellen over.

Forlenget ventetid/tidsbegrenset bortfall av retten til dagpenger

I 2002 innvilget Aetat totalt 109 726 søknader om dagpenger. Dette er en økning på nær 10 700 søknader sammenlignet med året før. Av disse fikk om lag 8 860 vedtak om forlenget ventetid. Om lag 970 av vedtakene om forlenget ventetid hadde sammenheng med at vedkommende hadde sluttet uten rimelig grunn, og om lag 1 570 var avskjediget fra virksomheten pga. egen oppførsel.

Det ble fattet vedtak om tidsbegrenset bortfall av retten til stønad i om lag 2 620 tilfeller i 2002 mot om lag 3 600 i 2001, hvorav om lag 370 vedtak var begrunnet i at dagpengemottakerne ikke var villig til å ta tilbudt høvelig arbeid. Om lag 290 mistet midlertidig retten til dagpenger fordi de ikke møtte opp hos Aetat lokal etter innkalling og om lag 550 mistet dagpengene fordi de nektet å gå på tilbudt tiltak.

Misbruk og feilutbetalinger

I 2002 fattet Aetat knappe 2 800 vedtak om brutto tilbakebetaling av til sammen 54 mill. kroner som følge av dagpengemisbruk. Dette var en nedgang i forhold til 2001 på hhv. 960 vedtak og 10,4 mill. kroner. Om lag 85 pst. av sakene som begjæres påtalt, ender med fellende dom eller forelegg. Ved innføring av nytt saksbehandlingssystem i Aetat i 2002 oppstod forsinkelser i utbetaling av dagpenger. Arbeidet med å unngå forsinkede utbetalinger har vært prioritert.

Budsjett

Post 70 Dagpenger, overslagsbevilgning

For 2004 foreslås en dagpengebevilgning på i alt 10 710 mill. kroner. Til grunn for forslaget ligger bl.a. en noe høyere gjennomsnittlig ledighet i 2004 sammenlignet med 2003.

Videre er det tatt hensyn til en endring i regelverket for dagpenger, jf. omtalen under programkategori 19.00 hovedmål og strategier.

Kap. 2542 Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv., jf. kap. 5704

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
70	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv., <i>overslagsbevilgning</i>	604 231	470 000	600 000
	Sum kap. 2542	604 231	470 000	600 000

Post 70 Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv., overslagsbevilgning

Posten dekker utgifter for staten i henhold til lov av 14. desember 1973 nr. 61 om statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv. Den statlige lønnsgaranti-

ordningen administreres av Direktoratet for arbeidstilsynet. Målsettingen er å sikre utbetaling av krav på lønn og annet vederlag for arbeid i tjenesteforhold som ikke kan dekkes pga arbeidsgivers konkurs.

Antall åpnete konkurser og konkurser med utbetaling fra lønnsgarantien

	1999	2000	2001	2002
Antall konkurser	3 243	3 576	3 541	4 445
Herav med lønnsgaranti	1 326	1 495	1 566	1 948

Som det fremgår av tabellen har antall innkomne lønnsgarantisaker økt hvert år siden 1999. Antallet saker i 2002 er det største siden 1993. Tall for før-

ste halvår 2003 viser en videre økning i antall åpnete konkurser på 22,7 pst. fra 2 158 saker til 2 652 saker, sett i forhold til samme periode i 2002,

og økning i antall lønnsgarantisaker på 24,1 pst. fra 946 saker i første halvår 2002 til 1 174 saker første halvår 2003.

Utbetalingene fra lønnsgarantien har også vært økende siden 1999. Det ble utbetalt 604,2 mill. kroner i 2002 mot 369,4 mill. kroner i 2001. Første halvår 2003 ble det utbetalt 350 mill. kroner. Utvik-

lingen i utbetalingene skyldes bl.a økningen i antall saker, samt flere «store» konkurser med mange ansatte og høye lønnskrav. De ti største konkursboene stod for ca. 20 pst. av utbetalingene.

Departementet vil legge vekt på å unngå at den økte saksmengden skal føre til forlenget saksbehandlingstid.

Kap. 2543 Ytelser til yrkesrettet attføring

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
70	Attføringspenger, <i>overslagsbevilgning</i>	5 948 128	6 908 000	8 134 000
71	Attføringsstønad, <i>overslagsbevilgning</i>	1 682 432	1 935 000	2 000 000
	Sum kap. 2543	7 630 560	8 843 000	10 134 000

Allmenn omtale

Ytelser til yrkesrettet attføring etter folketrygdlovens kap. 11 kan gis til den som på grunn av sykdom, skade eller lyte har fått sin evne til å utføre inntektsgivende arbeid varig nedsatt, eller har fått sine muligheter til å velge yrke eller arbeidsplass vesentlig innskrenket. Yrkesrettet attføring tilbys i den grad dette er nødvendig og hensiktsmessig for vedkommende for å komme tilbake til arbeidslivet eller beholde høvelig arbeid. Attføring skal som hovedregel være prøvd før uførepensjon kan tilstås.

Attføringspenger og attføringsstønad

Attføringspenger er stønad til livsopphold som kan ytes til personer som fyller vilkårene for yrkesrettet attføring etter folketrygdlovens kap. 11. Attføringsstønad er ytelser til hel eller delvis dekning av ekstraavgifter den yrkeshemmede påføres gjennom deltakelse på godkjent attføringstiltak. Attføringsstønad ytes i utgangspunktet bare i tiltaksperioden.

Det var i gjennomsnitt 48 800 mottakere av attføringspenger i 2002. Dette er en økning på 16,5 pst. sammenlignet med gjennomsnittlig antall mottakere i 2001. Antall mottakere har fortsatt å øke i 1. halvår 2003, men økningen har avtatt noe. Hittil i 2003 er det registrert en økning på om lag 9 pst. sammenlignet med gjennomsnittlig beholdning i 2002. Det er omtrent like mange kvinner som menn som mottar attføringspenger. Av attføringspengemottakerne er om lag 25 pst. under

30 år. 40 pst. av attføringspengemottakerne har diagnosen muskel- og skjelettsykdommer, mens 20 pst. har psykiske lidelser. De mest omfattende tiltakene for yrkeshemmede med attføringspenger er ordinær skolegang og arbeidspraksis i ordinær og skjermet virksomhet. I henhold til statistikk fra Aetat Arbeidsdirektoratet har over 50 pst. av personene som har deltatt i attføringstiltak, overgang til arbeid eller utdanning.

I 2002 ble det utbetalt 5 948 mill. kroner over post 70 Attføringspenger. Dette er en økning på 21 pst sammenlignet med utbetalingen i 2001. Bakgrunnen for økt utbetaling er økning i antall mottakere, overgang til nytt regelverk og regulering av folketrygdens grunnbeløp. Det ble utbetalt 1 682 mill. kroner over post 71 Attføringsstønader i 2002. Dette er en økning på 9 pst. sammenlignet med utbetalingene i 2001.

Misbruk og feilutbetalinger

Aetat fattet i 2002 om lag 1 500 vedtak om tilbakekreving av for mye utbetalte attføringsytelser. Dette var en nedgang på 400 vedtak sammenlignet med året før. Ved innføring av nytt regelverk for attføringsytelsene og nytt saksbehandlingssystem i Aetat i 2002 oppstod forsinkelser i utbetaling av attføringsytelser. Arbeidet med å unngå forsinkede utbetalinger har vært prioritert.

Budsjett

Samlet bevilgning for 2004 under kap. 2543 Ytelser til yrkesrettet attføring foreslås satt til 10 134 mill.

kroner fordelt med 8 134 mill. kroner under post 70 Attføringspenger og 2 000 mill. kroner under post 71 Attføringsstønad. Bevilgningsforlaget under kap. 2543 tar bl.a. hensyn til forslagene til endringer i attføringsregelverket, jf. omtalen

under programkategori 19.00, hovedmål og strategier. Videre er det tatt hensyn til at minsteytelsen er økt til 1,8 G for alle mottakere av attføringspenger med virkning fra 1. januar 2004, jf. Ot.prp. nr. 102 (2002-2003).

Kap. 5704 Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv., jf. kap. 2542

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
02	Dividende	96 013	100 000	90 000
	Sum kap. 5704	96 013	100 000	90 000

Budsjett

Post 02 Dividende

I 2002 ble det innbetalt i overkant av 96 mill. kroner i dividende. Dette er en nedgang på 7 pst. i forhold

til 2001 hvor det ble innbetalt 104 mill. kroner. Dividendeinngangen relaterer seg både til samme års og tidligere års utbetalinger.

Kap. 5705 Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs, dagpenger

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
01	Refusjon dagpenger	41 623	18 000	50 000
	Sum kap. 5705	41 623	18 000	50 000

Budsjett

Post 01 Refusjon dagpenger

Under kapitlet inntektsføres refusjon av dagpenger i forbindelse med lønnsгарantikrav ved konkurs.

Bevilgningen er basert på erfaringstall fra 2002 og utviklingen i antall konkurser.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet

tilrår:

1. I St.prp. nr. 1 om statsbudsjettet for år 2004 føres opp de summene som er nevnt i et fremlagt forslag:

a. Sum utgifter under kap. 1–2, 1500–1595, 2445, 2470 og 2541–2543	kr	41 946 481 000
b. Sum inntekter under kap. 4510–4595, 5445–5446, 5470, 5607 og 5704–5705	kr	1 988 290 000

Forslag
til vedtak om bevilgning for budsjetterminen 2004,
kapitlene 1-2, 1500-1595, 2445, 2470 og 2541-2543, 4510-4595,
5445-5446, 5470, 5607 og 5704-5705

I
Utgifter:

Kap.	Post		Kr	Kr	Kr
Det kongelige hus					
0001	H.M. Kongen og H.M. Dronningen				
	01	Apanasje		7 308 000	
	50	Det Kgl. Hoff	107 545 000		114 853 000
0002	H.K.H. Kronprinsen og H.K.H. Kronprinsessen				
	01	Apanasje		4 907 000	
	50	H.K.H. Kronprinsens og H.K.H. Kronprinsessens stab mv.	10 044 000		14 951 000
		Sum Det kongelige hus			129 804 000
Administrasjon mv.					
1500	Arbeids- og administrasjonsdepartementet, jf. kap. 4500				
	01	Driftsutgifter		170 298 000	
	21	Spesielle driftsutgifter		119 086 000	
	50	Norges forskningsråd		42 247 000	
	71	Tilskudd til forskning og informasjon		829 000	332 460 000
1502	Tilskudd til kompetanseutvikling				
	70	Tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under post 01</i>		25 000 000	25 000 000
1503	Midler til tjenestemannsorganisasjonenes opplærings- og utviklingsarbeid				
	70	Tilskudd		114 546 000	
	71	Bidrag fra arbeidstakerne		40 324 000	154 870 000
1507	Datatilsynet, jf. kap. 4507				
	01	Driftsutgifter		21 154 000	21 154 000
		Sum Administrasjon mv.			533 484 000

Kap.	Post	Kr	Kr	Kr
Fylkesmannsembetene				
1510	Fylkesmannsembetene, jf. kap. 4510			
	01 Driftsutgifter	887 803 000		887 803 000
	Sum Fylkesmannsembetene			887 803 000
Fellestjenester				
1520	Statskonsult, jf. kap. 4520			
	70 Tilskudd til restrukturering	8 000 000		
	71 Tilskudd til pensjon	7 505 000		
	96 Innskudd egenkapital Statskonsult AS	109 500 000		125 005 000
1522	Statens forvaltningstjeneste, jf. kap. 4522			
	01 Driftsutgifter	189 737 000		
	21 Spesielle driftsutgifter	31 070 000		
	22 Fellesutgifter for R-kvartalet	51 266 000		
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	15 997 000		288 070 000
	Sum Fellestjenester			413 075 000
Partistøtte				
1530	Tilskudd til de politiske partier			
	70 Tilskudd til de politiske partiers sentrale organisasjoner	132 487 000		
	71 Tilskudd til kommunepartiene, <i>overslagsbevilgning</i>	24 575 000		
	72 Tilskudd til kommunestyregruppene, <i>overslagsbevilgning</i>	19 360 000		
	73 Tilskudd til fylkespartiene, <i>overslagsbevilgning</i>	56 330 000		
	74 Tilskudd til fylkestingsgruppene, <i>overslagsbevilgning</i>	7 515 000		
	76 Tilskudd til de politiske partiers sentrale ungdomsorganisasjoner	5 700 000		245 967 000
	Sum Partistøtte			245 967 000

Kap.	Post	Kr	Kr	Kr
Pensjoner m.m.				
1541	Pensjoner av statskassen			
	01 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>		15 551 000	15 551 000
1542	Tilskudd til Statens Pensjonskasse			
	01 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>		5 149 704 000	
	70 For andre medlemmer av Statens Pensjonskasse, <i>overslagsbevilgning</i>		61 396 000	5 211 100 000
1543	Arbeidsgiveravgift til folketrygden			
	01 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>		270 589 000	
	70 For andre medlemmer av Statens Pensjonskasse, <i>overslagsbevilgning</i>		5 356 000	275 945 000
1544	Boliglån til statsansatte			
	90 Lån, <i>overslagsbevilgning</i>		2 800 000 000	2 800 000 000
1546	Yrkesskadeforsikring, jf. kap. 4546			
	01 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>		101 600 000	101 600 000
1547	Gruppelivsforsikring, jf. kap. 4547			
	01 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>		72 552 000	72 552 000
2470	Statens Pensjonskasse			
	24 Driftsresultat			
	1 Driftsinntekter, <i>overslagsbevilgning</i>	-303 453 000		
	2 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	239 058 000		
	3 Avskrivninger	17 550 000		
	4 Renter av statens kapital	1 294 000	-45 551 000	
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>		19 352 000	-26 199 000
	Sum Pensjoner m.m.			8 450 549 000
Konkurrans- og prispolitikk				
1550	Konkurransetilsynet, jf. kap.4550			
	01 Driftsutgifter		64 194 000	
	22 Flyttekostnader, <i>kan overføres</i>		23 700 000	87 894 000
	Sum Konkurrans- og prispolitikk			87 894 000

Kap.	Post	Kr	Kr	Kr
Statsbygg				
1580	Bygg utenfor husleieordningen			
	31 Videreføring av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>		744 300 000	
	32 Prosjektering av bygg, <i>kan overføres</i>		15 400 000	
	36 Kunstnerisk utsmykking, <i>kan overføres</i>		7 430 000	
	70 Tilskudd til Hovedstadsaksjonen		15 000 000	782 130 000
1581	Eiendommer til kongelige formål, jf. kap. 4581			
	01 Driftsutgifter		19 205 000	
	30 Ekstraordinært vedlikehold Bygdø kongsgård		36 000 000	
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>		11 943 000	67 148 000
1582	Utvikling av Fornebuområdet			
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		2 692 000	
	30 Investeringer på Fornebu, <i>kan overføres</i>		118 945 000	121 637 000
1583	Utvikling av Pilestredet Park, jf. kap. 4583			
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		4 550 000	
	30 Investeringer Pilestredet Park, <i>kan overføres</i>		21 588 000	26 138 000
2445	Statsbygg, jf. kap. 5445			
	24 Driftsresultat			
	1 Driftsinntekter, <i>overslagsbevilgning</i>	-2 239 674 000		
	2 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	958 306 000		
	3 Avskrivninger	388 402 000		
	4 Renter av statens kapital	3 113 000		
	5 Til investeringsformål	710 000 000		
	6 Til reguleringsfondet	251 000	-179 602 000	
	30 Igangsetting av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>		66 100 000	
	31 Videreføring av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>		1 160 000 000	
	32 Prosjektering av bygg, <i>kan overføres</i>		55 030 000	

Kap.	Post	Kr	Kr	Kr
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	72 154 000	
	49	Kjøp av eiendommer, <i>kan overføres</i>	60 030 000	1 233 712 000
		Sum Statsbygg		2 230 765 000
Arbeidsmarked				
1590		Aetat, jf. kap. 4590		
	01	Driftsutgifter	1 885 425 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	1 831 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	49 735 000	1 936 991 000
1594		Arbeidsmarkedstiltak, jf. kap. 4594		
	21	Evaluering, utviklingstiltak mv., <i>kan overføres</i>	26 981 000	
	70	Ordinære arbeidsmarkedstiltak, <i>kan overføres</i>	1 650 939 000	
	71	Spesielle arbeidsmarkedstiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	2 905 740 000	
	73	Investeringer i skjermede tiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under post 71</i>	27 050 000	
	74	Lønnssubsidium ved reaktivisering, <i>overslagsbevilgning</i>	38 751 000	4 649 461 000
1595		Ventelønn mv., jf. kap. 4595		
	01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	454 000 000	454 000 000
		Sum Arbeidsmarked		7 040 452 000
Arbeidsmiljø og sikkerhet				
1570		Arbeidstilsynet, jf. kap. 4570		
	01	Driftsutgifter	266 958 000	
	22	Flyttekostnader, <i>kan overføres</i>	5 050 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	3 774 000	275 782 000
1572		Petroleumstilsynet, jf. kap. 4572		
	01	Driftsutgifter	119 456 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	13 600 000	

Kap.	Post	Kr	Kr	Kr
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 500 000	134 556 000
1573		Statens arbeidsmiljøinstitutt, jf. kap. 4573		
	01	Driftsutgifter	61 057 000	
	21	Oppdrag	7 148 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	4 145 000	72 350 000
		Sum Arbeidsmiljø og sikkerhet		482 688 000
Arbeidsliv, folketrygden				
2541		Dagpenger		
	70	Dagpenger, <i>overslagsbevilgning</i>	10 710 000 000	10 710 000 000
2542		Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv., jf. kap. 5704		
	70	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv., <i>overslagsbevilgning</i>	600 000 000	600 000 000
2543		Ytelser til yrkesrettet attføring		
	70	Attføringspenger, <i>overslagsbevilgning</i>	8 134 000 000	
	71	Attføringsstønad, <i>overslagsbevilgning</i>	2 000 000 000	10 134 000 000
		Sum Arbeidsliv, folketrygden		21 444 000 000
			41 946 481 000	
			41 946 481 000	

Inntekter:

Kap.	Post	Kr	Kr	Kr
Samlede inntekter				
4510	Fylkesmannsembetene, jf. kap. 1510			
	01 Inntekter ved oppdrag		800 000	800 000
4522	Statens forvaltningstjeneste, jf. kap. 1522			
	01 Inntekter fra generell rådgivning overfor departementene innen EDB-drift		148 000	
	03 Driftsvederlag – Akademika		500 000	
	04 Inntekter – Norsk lysingsblad		15 541 000	
	05 Inntekter fra publikasjoner		823 000	
	07 Parkeringsinntekter		1 211 000	18 223 000
4546	Yrkesskadeforsikring, jf. kap. 1546			
	01 Premie yrkesskadeforsikring		58 419 000	58 419 000
4547	Gruppelivsforsikring, jf. kap. 1547			
	01 Premieinntekter gruppelivsforsikring		27 604 000	27 604 000
4570	Arbeidstilsynet, jf. kap. 1570			
	01 Diverse inntekter		1 728 000	
	04 Kjemikaliekontroll, gebyrer		4 351 000	
	05 Tvangsmulkt		1 600 000	
	07 Byggesaksbehandling, gebyrer		13 572 000	21 251 000
4572	Petroleumstilsynet, jf. kap. 1572			
	02 Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet		1 300 000	
	03 Refusjon av tilsynsutgifter		50 700 000	
	06 Refusjoner/ymse inntekter		900 000	52 900 000
4573	Statens arbeidsmiljøinstitutt, jf. kap. 1573			
	01 Laboratorievirksomhet		1 036 000	
	02 Informasjon, kurs og tjenesteyting		1 140 000	
	03 Oppdrag		7 148 000	9 324 000
4581	Eiendommer til kongelige formål, jf. kap. 1581			
	01 Ymse inntekter		108 000	108 000

Kap.	Post	Kr	Kr	Kr
4583	Salg av eiendom i Pilestredet Park, jf. kap. 1583			
	39 Salg av eiendom		70 000 000	70 000 000
4590	Aetat, jf. kap. 1590			
	04 Salgsinntekter m.m.		369 000	
	80 Innfordret misbruk av dagpenger		30 000 000	
	81 Innfordret feilutbetalte attføringsytelser		14 000 000	44 369 000
4594	Arbeidsmarkedstiltak, jf. kap. 1594			
	02 Opplæringstjenester		1 841 000	
	60 Refusjon fra Verdal kommune		1 000 000	2 841 000
4595	Ventelønn, jf. kap. 1595			
	01 Refusjon statlig virksomhet mv.		80 000 000	80 000 000
5445	Statsbygg, jf. kap. 2445			
	39 Avsetning til investeringsformål		710 000 000	710 000 000
5446	Salg av eiendom, Fornebu			
	01 Leieinntekter, Fornebu		2 241 000	
	02 Refusjoner og innbetalinger – Fornebu		4 690 000	
	40 Salgsinntekter, Fornebu		127 520 000	134 451 000
5607	Renter av boliglånsordningen til statsansatte			
	80 Renter		618 000 000	618 000 000
5704	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv., jf. kap. 2542			
	02 Dividende		90 000 000	90 000 000
5705	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs, dagpenger			
	01 Refusjon dagpenger		50 000 000	50 000 000
Sum departementets inntekter				1 988 290 000

Arbeids- og administrasjonsdepartementets alminnelige fullmakter*Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger***II**
Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Arbeids- og administrasjonsdepartementet i 2004 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 1510 post 21	kap. 4510 postene 01 og 02
kap. 1522 post 01	kap. 4522 postene 01, 02 og 06
kap. 1570 post 01	kap. 4570 postene 01, 06 og 07
kap. 1572 post 01	kap. 4572 post 06
kap. 1573 post 01	kap. 4573 post 02
kap. 1573 post 21	kap. 4573 post 03

III

Omdisponeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Arbeids- og administrasjonsdepartementet i 2004 kan:

1. overskride bevilgningen under kap. 2470 Statens Pensjonskasse, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, med inntil 3 mill. kroner mot dekning i reguleringsfondet.
2. omdisponere inntil 10 pst. av bevilgningen under kap. 1594 Arbeidsmarkedstiltak, post 70 Ordinære arbeidsmarkedstiltak til post 71 Spesielle arbeidsmarkedstiltak.
3. omdisponere inntil 40 mill. kroner fra kap. 1594 Arbeidsmarkedstiltak, post 71 Spesielle arbeidsmarkedstiltak til kap. 1590 Aetat, post 01 Driftsutgifter.

*Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger***IV**
Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Arbeids- og administrasjonsdepartementet i 2004 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1594		Arbeidsmarkedstiltak	
	70	Ordinære arbeidsmarkedstiltak	420,848 mill. kroner
	71	Spesielle arbeidsmarkedstiltak	561,304 mill. kroner

Andre fullmakter

V

Fullmakt til å ettergi rente- og avdragsfrie lån

Stortinget samtykker i at Arbeids- og administrasjonsdepartementet i 2004 kan ettergi rente- og avdragsfrie lån gitt til arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede der dette blir vurdert som nødvendig for å sikre den videre driften.

VI

Fullmakt til å beregne satser for partistøtte

Stortinget samtykker i at Arbeids- og administrasjonsdepartementet i 2004, på bakgrunn av valgresultatet ved kommune- og fylkestingsvalget i 2003 og endelig bevilgning på kap. 1530 Tilskudd til de politiske partier, postene 71, 72, 73 og 74, kan beregne nye satser for 2004 for:

1. Støtte pr. stemme til de politiske partiers kommuneorganisasjoner
2. Grunnbeløp til kommunestyregruppene
3. Representanttillegg til kommunestyregruppene
4. Støtte pr. stemme til de politiske partiers fylkesorganisasjoner der det ikke foreligger søknad fra ungdomsorganisasjoner
5. Grunnbeløp til fylkestingsgruppene
6. Representanttillegg til fylkestingsgruppene

VII

Fullmakt til nettobudsjettering

Stortinget samtykker i at:

1. det enkelte departement som et ledd i ordningen med bonus og rabatter, i 2004 kan nettoføre som utgiftsreduksjon på vedkommende utgiftspost tilbakebetalt bonus og rabatt, også om tilbakebetalingen refererer seg til kjøp i tidligere år.
2. Arbeids- og administrasjonsdepartementet i 2004 kan nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 1510 Fylkesmannsembetene, post 21 Spesielle driftsutgifter, refusjoner av utgifter til felles tjenester der fylkesmannen samordner utgiftene.

VIII

Fullmakt til å opprette aksjeselskap

Stortinget samtykker i at Arbeids- og administrasjonsdepartementet gis fullmakt til å omdanne Statskonsult til statsaksjeselskap 01.01.2004.

IX

Fullmakt til å selge aksjer i Arbeidsforskningsinstituttet AS

Stortinget samtykker i at Arbeids- og administrasjonsdepartementet gis fullmakt til å:

1. selge inntil 100 pst. av statens aksjer i Arbeidsforskningsinstituttet AS.
2. inntektsføre uten bevilgning salg av statens aksjer i Arbeidsforskningsinstituttet AS under kap. 4574 Arbeidsforskningsinstituttet, post 96 Salg av aksjer.

Bygge- og eiendomsfullmakter*Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger*

X

Fullmakter til å overskride

Stortinget samtykker i at Arbeids- og administrasjonsdepartementet i 2004 kan:

1. avvike Statsbyggs driftsbudsjett mot dekning i reguleringsfondet.
2. overskride kap. 2445 Statsbygg, postene 30-49, med inntil 175 mill. kroner, mot dekning i reguleringsfondet.
3. overskride kap. 2445 Statsbygg, postene 30-49, med beløp som tilsvarer inntekter fra salg av eiendommer, samt medregne ubenyttede inn-

tekter fra salg av eiendom ved beregning av overført beløp.

XI

Omdisponeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Arbeids- og administrasjonsdepartementet i 2004 kan omdisponere:

1. mellom postene 30-38 under kap. 1580 Bygg utenfor husleieordningen.
2. mellom postene 01 og 45 under kap. 1581 Eiendommer til kongelige formål.

3. mellom postene 30-49 under kap. 2445 Statsbygg.
4. fra post 21 Spesielle driftsutgifter til post 30 Investeringer på Fornebu under kap. 1582 Utvikling av Fornebuområdet.
5. fra post 21 Spesielle driftsutgifter til post 30 Investeringer Pilestredet Park under kap. 1583 Utvikling av Pilestredet Park.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

XII

Fullmakter til å igangsette eller utvide byggeprosjekter

Stortinget samtykker i at Arbeids- og administrasjonsdepartementet i 2004 kan iverksette nye prosjekter eller utvide igangsatte prosjekter der bruker/fagdepartement har nødvendige leiemidler innenfor eget budsjett på følgende vilkår:

1. For prosjekter inntil 25 mill. kroner (fullmaktsprosjekter) er fullmakten begrenset til å inngå forpliktelser innenfor en samlet ramme på 150 mill. kroner til igangsetting av prosjekter utover bevilgningen under kap. 2445 Statsbygg, postene 30-49.
2. For kurante prosjekter er fullmakten begrenset til å inngå forpliktelser innenfor en samlet ramme på 1 000 mill. kroner til videreføring/ferdigstilling av prosjekter som igangsettes innenfor bevilgningen under kap. 2445 Statsbygg, post 30 Igangsetting av byggeprosjekter.

Andre fullmakter

XIII

Diverse fullmakter

Stortinget samtykker i at:

1. Arbeids- og administrasjonsdepartementet i 2004 kan:
 - a) godskrive det enkelte bygge- og eiendomsprosjekt med innbetalt dagmulkt, konvensjonalbot og erstatning for misligholdt entrepriser, ved at innbetalingen blir postert i statsregnskapet på vedkommende investeringspost som en utgiftsreduksjon.
 - b) godkjenne salg, makeskifte og bortfeste av statens eiendom på Vestbanetomten i Oslo.
 - c) godkjenne salg, makeskifte og bortfeste av eiendom som forvaltes av Statsbygg eller av andre statlige etater som ikke har egen fullmakt til å avhende eiendom, til en verdi av 250 mill. kroner i hvert enkelt tilfelle og for inntil 800 mill. kroner totalt i terminen.
 - d) godkjenne kjøp av eiendom finansiert ved salgsinntekter, innsparte midler eller midler fra reguleringsfondet for inntil 150 mill. kroner i hvert enkelt tilfelle, og for inntil 300 mill. kroner totalt, utover bevilgningen på kap. 2445 Statsbygg, post 49 Kjøp av eiendom.
 - e) overdra til underpris eller vederlagsfritt eiendommer og bygninger som har vært disponert av statlige spesialskoler, grunnskoler og videregående skoler, til kommuner og fylkeskommuner. Fullmakten gjelder kun når ansvaret for virksomheten overtas av kommunen/fylkeskommunen eller det ikke er mulig å oppnå full pris.
 - f) foreta bortfeste, salg og makeskifte av eiendommer som er nødvendig ved disponering av statens eiendommer på Fornebu for inntil 500 mill. kroner.
 - g) foreta de salg og makeskifter som er nødvendig ved disponering og avvikling av statens eiendommer i Pilestredet Park.
 - h) feste bort til underpris en nærmere spesifisert statlig eiendom i Pilestredet Park og/eller på Haugerud (begge i Oslo) til Student-samskipnaden for utbygging av studentboliger.
2. Kongen i 2004 kan avhende statlig eiendom til lavere pris enn markedspris der særlige hensyn tilsier det.